

Liaona

Vosa mai na Koniferedi Raraba

**Era Kacivi na Vitusagavulu
Vovou kei na Mataveiliutaki
Raraba ni Goneyalewa**

**Kacivaki ni Rua
na Valetabu Vou**

© JOSEPH BRICKEY, ME KUA NI LAVETAKI

Vakasaqarai Sailoa, mai vei Joseph Brickey

Na Tobu o Sailoa (Sailoama) mai Jerusalemi e sucu mai na dua na toyevu e toka ena taudaku ni bai ni koro. Me vaka ni ivurevure duadua ga ni waidroka ena vanua ko ya, sa yaco na wai mai Sailoa me ivakatakarakara tu mai ena dua na gauna balavu ni nona kaukauwa ni veitaqomaki kei na veitokoni na Kalou. Me vaka e volai ena Aisea 8:6–8, a parofisaitaka o Aisea ni na cakitaka na matanitu o Isireli na Turaga ena vukudrau e rua na tui. A yaco na ka oqo. E sega ni vakataki ira ena gauna i Aisea, ia, na marama oqo e vakasaqara voli na waidroka mai Sailoa—sa ivakatakarakara kina ni kena vakasaqarai na nona loloma kei na veitaqomaki sega ni oti rawa na Kalou.

SOQONI ENA MATAKA NI VAKARAUWAI

- 4 Ni sa Kidavaki ki na Koniferedi
Peresitedi Thomas S. Monson
- 6 Na Veika Oqo Au sa Kila
Peresitedi Boyd K. Packer
- 9 Dua na Yavu Dei
Bisopi Dean M. Davies
- 12 Eda sa Luvena Goneyalewa na Tamada Vakalomalagi
Elaine S. Dalton
- 15 E Via Veivosoti na iVakabula
Elder Craig A. Cardon
- 18 "Oqo na iNaki kei na Lagilagi ni Noqu Cakacaka"
Elder M. Russell Ballard
- 22 Dou Lako Mai Vei Au
Peresitedi Henry B. Eyring

SOQONI ENA YAKAVI NI VAKARAUWAI

- 26 Nodra Tokoni na Vakaitutu ena Lotu
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf
- 28 Ripote mai na Tabacakacaka ni Dikevifika ni Lotu, 2012
Robert W. Cantuwell
- 28 Ripote Vakaiwiliwili, 2012
Brook P. Hales
- 29 Me Rawa na Vakacegu mai Vale
Elder Richard G. Scott
- 32 Na Bula Vakacegu Yadua: Na iSau ni iValavala Dodonu
Elder Quentin L. Cook
- 36 Na Sala ni Turaga
Elder Stanley G. Ellis
- 39 Kau ni Kosipeli ki Vuravura Taucoko
Elder John B. Dickson
- 41 Eda Vakabauta na Tiko Savasava
Elder David A. Bednar
- 45 Ciqoma na Ua
Elder Russell M. Nelson

SOQONI NI MATABETE

- 48 Mo Dou Tudei ena Vanua Tabu
Elder Robert D. Hales
- 52 Na Kaukauwa ni Matabete vei Cauravou Lilai
Elder Tad R. Callister
- 55 Na Nomu iTavi Tabu ni Veiqaravi
David L. Beck
- 58 Va na iTutu
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

- 62 Eda sa Duabau
Peresitedi Henry B. Eyring
- 66 Ni Gole Mada Mai
Peresitedi Thomas S. Monson

SOQONI ENA MATAKA NI SIGATABU

- 70 Na iNuinui ena Rarama ni Kalou
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf
- 77 E Dua na Cakamana
Elder Neil L. Andersen
- 81 Na Vosa Eda Cavuta
Rosemary M. Wixom
- 83 Vakawati: Yadra ka Vuli
Elder L. Whitney Clayton
- 86 Na Muri ni iVakaro sa iKoya na Galala
Elder L. Tom Perry
- 89 Talairawarawa ena Kauta mai na Kalougata
Peresitedi Thomas S. Monson

SOQONI ENA YAKAVI NI SIGATABU

- 93 "Kemuni na Turaga, Au sa Vakabauta"
Elder Jeffrey R. Holland
- 96 Ira Era Muri Karisito
Elder Dallin H. Oaks
- 99 Na Tamada kei na Luvena
Elder Christoffel Golden Jr.
- 102 Na Vuvale: Na Koronivuli ni Bula
Elder Enrique R. Falabella
- 104 Ciqomi Tu Mai Vua na Turaga
Elder Erich W. Kopischke
- 107 Veimataka Totoka
Elder Bruce D. Porter
- 109 Veivueti
Elder D. Todd Christofferson
- 113 Me Yacova ni da Qai Sota Tale
Peresitedi Thomas S. Monson

SOQONI RARABA NI GONEYALEWA

- 115 Nomu Vanua Tabu
Ann M. Dibb
- 118 Ni o Vakabula e Dua na Goneyalewa, O sa Vakabula e Dua na iTabatamata
Mary N. Cook
- 121 Kakua ni Yavalati!
Elaine S. Dalton
- 125 Nomu iLakolako Vakasakiti ki Vale
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf
- 72 O ira na Vakaitutu Raraba ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai
- 130 Era a Vosa Vei Keda: Me Tiki ni Noda Bula na Koniferedi
- 132 iTuvatuva ni iTalanoa ni Koniferedi
- 133 iVakavuvuli ni Noda Gauna
- 133 Mataveiliutaki Raraba ni Veimataisoqosoqo
- 134 iTukutuku ni Lotu

iVakaleka ni ika 183 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki

MATAKA NI VAKARAUWAI, 6 NI EPERELI, 2013, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Dieter F. Uchtdorf. iDola Masu: Elder Randall K. Bennett. iSogo Masu: Jean A. Stevens. Era a lagasere na Tabernacle Choir; veiliutaki o Mack Wilberg kei Ryan Murphy; daunioqani o Richard Elliott kei Andrew Unsworth: “Na Noda iVakabula,” *Sere ni Lotu*, naba 5; “In Hymns of Praise,” *Sere ni Lotu*, naba 75; “Na Veivanua Rogoca Tu!” *Serenilotu*, naba 160, arr. Wilberg; “Me Da sa Gu Tiko,” *Sere ni Lotu*, naba 146; “Faith,” *Children’s Songbook*, 96, arr. Elliott, sega ni tabaki; “Sa Bula Tiko Nai Vakabula,” *Sere ni Lotu*, naba 75, arr. Wilberg, sega ni tabaki.

YAKAVI NI VAKARAUWAI, 6 NI EPERELI, 2013, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Henry B. Eyring. iDola Masu: Russell T. Osguthorpe. iSogo Masu: Elder J. Devn Cornish. Era a lagasere na matasere cokovata ni Brigham Young University; veiliutaki o Ronald Staheli kei Rosalind Hall, daunioqani o Bonnie Goodliffe: “Niu sa Nanumi Kemuni,” *Sere ni Lotu*, naba 79, arr. Staheli, taba. Jackman; “Bera ni Ko Gole Yani?” *Sere ni Lotu*, naba 78, arr. Johnson, taba. Johnson; “Marau na Tui Sau!” *Sere ni Lotu*, naba 66; “Meu Savasava Tu,” *Sere ni Lotu*, naba 73, arr. Staheli, taba. Jackman.

BOGI NI VAKARAUWAI, 6 NI EPERELI, 2013, SOQONI NI MATABETE

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Dieter F. Uchtdorf. iDola Masu: Elder Ronald A. Rasband. iSogomasu: Larry M. Gibson. Era a lagasere na matasere ni matabete ni itabagone qase cake ena veiiteki e Salt Lake City, Utah; veiliutaki o Justin Bills, daunioqani o Clay Christiansen: “Arise, O God, and Shine,” *Sere ni Lotu*, naba. 265, arr. Wilberg, taba. Oxford; “Au Toro Yani Tu,” *Sere ni Lotu*, naba 53, arr. Bills, sega ni tabaki; “Nuinui nei Isireli,” *Sere ni Lotu*, naba 157; “Matabete kei Isireli,” *Sere ni Lotu*, naba 194, arr. Bills, sega ni tabaki.

MATAKA NI SIGATABU, 7 NI EPERELI, 2013, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Henry B. Eyring. iDola Masu: Elder Steven E. Snow. iSogo Masu: Elder O. Vincent Haleck. Era a lagasere na Tabernacle Choir; veiliutaki o Mack Wilberg; daunioqani o Andrew Unsworth kei Clay Christiansen: “Gole ena Vakabauta,” *Sere ni Lotu*, naba 159; “Sa Totoka ko Saioni,” *Sere ni Lotu*, naba 24, arr. Kasen, taba. Jackman; “Muri Au Mai,” *Sere ni Lotu*, naba 63, arr. Wilberg, sega ni tabaki; “iSolisoli ni Kalou e Veisiga,” *Sere ni Lotu*, naba 40; “Where Love Is,” *Children’s Songbook*, 138, arr. Cardon, sega ni tabaki; “Ka Talei, Ka Talei,” *Sere ni Lotu*, naba 17, arr. Wilberg, sega ni tabaki.

YAKAVI NI SIGATABU, 7 NI EPERELI, 2013, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Dieter F. Uchtdorf. iDola Masu: Carole M. Stephens. iSogo Masu: Elder Larry Y. Wilson. Era a lagasere na Tabernacle Choir; veiliutaki o Mack Wilberg kei Ryan Murphy, daunioqani o Linda Margetts kei Bonnie Goodliffe: “Me da Lako ki Vua,” *Sere ni Lotu*, naba 29, arr. Murphy, sega ni tabaki; “Tell Me the Stories of Jesus,” *Children’s Songbook*, 57, arr. Murphy, sega ni tabaki; “Me da sa Mai Marau,” *Sere ni Lotu*, naba 3; “Ni Vakasukai Keimami,” *Sere ni Lotu*, naba 92, arr. Wilberg, sega ni tabaki.

BOGI NI VAKARAUWAI, 30 NI MAJI, 2013, SOQONI RARABA NI GONEYALEWA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Elaine S. Dalton. iDola Masu: Ella Edgley. iSogo Masu: Emily Maxwell. Era a lagasere na matasere ni Goneyalewa mai na veiiteki e Highland, Utah; veiliutaki o Merrilee Webb; daunioqani o Linda Margetts: “E Ulunivanua,” *Sere ni Lotu*, naba 4, vata kei na “Arise” me itokoni; “In That Holy Place,” DeFord, taba. DeFord; “Meu Savasava Tu,” *Sere ni Lotu*, naba 73, arr. Goates, sega ni tabaki; “O Thou Rock of Our Salvation,” *Hymns*, no. 258, arr. Kasen, taba. Jackman; “Sa Totoka ko Saioni,” *Sere ni Lotu*, naba 24, arr. Webb, sega ni tabaki.

VOSA NI KONIFEREDI SA TU

Mo raici na veivosa ni koniferedi raraba vakayabaki ena Initaneti ena kena veimataqali vosa, sikova na conference.lds.org. Qai digitaka e dua na vosa. Vakarakaba ni oti e rua na vula mai na koniferedi, sa dau tu na kena vosakatonu ena veisitoa ni lotu.

ITUKUTUKU NI VEITUBERI KEI NA SIKO VUVALE

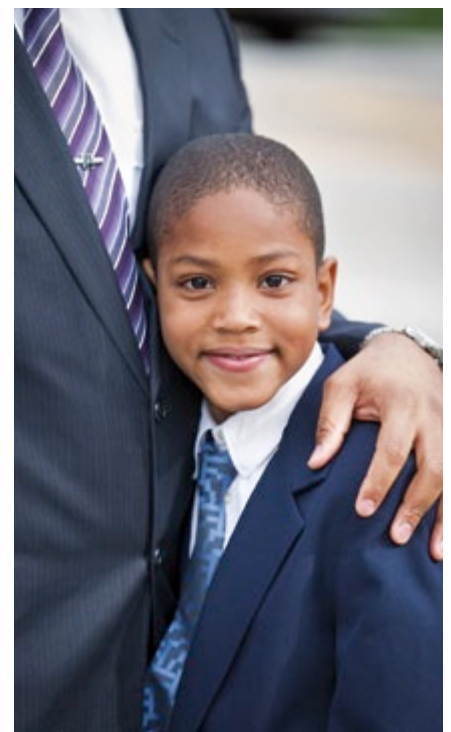
Me baleta na itukutuku ni veituberi kei na siko vuvale, yalovinaka ka digitaka e dua na itikotiko ka sotava vakavinaka duadua na nodra gagadre o ira o sikova.

E WAQANA

E Liu: iTaba mai vei Leslie Nilsson
E muri: iTaba mai vei Leslie Nilsson.

VEITABA NI KONIFEREDI

Na iyaloalo ni koniferedi raraba vakayabaki e Salt Lake City a tabaka o Cody Bell, Randy Collier, Weston Colton, Scott Davis, Craig Dimond, Lloyd Eldredge, Sarah Jenson, Collin King, Ashlee Larsen, kei Leslie Nilsson; e Arizona, Amerika, mai vei Mindy Sue Evans; e Ositerelia mai vei Colin Ligertwood; mai Brasilia, Brazil mai vei Tomé Siqueira; e Sobral, Brazil, mai vei Francisco Flávio Dias Carneiro; e California, Amerika, maivei Rhonda Harris; e Chile maivei Oscar Schmitzner; e Denmark mai vei Ann-Mari Lindberg; e Ecuador mai vei Jimmy Padilla Pin; e El Salvador mai vei Josué Peña; e New York, Amerika, mai vei Mark Weinberg; e Scotland mai vei Sylvia Mary Brown; kei Sauca Aferika mai vei Jeremy Rakotomamonjy.

ME 2013 16 NO. 2

LIAONA 10785 858

Mekasini Vakaviti ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Na Mataveiliutaki Taumada: Thomas S. Monson, Henry B. Eyring, Dieter F. Uchtdorf

Na Kuorumu ni iApositolo Le Tinikarua:

Boyd K. Packer, L. Tom Perry, Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks M. Russell Ballard, Richard G. Scott, Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen

Edita: Craig A. Cardon

Dauvakasala: Shayne M. Bowen, Bradley D. Foster, Christoffel Golden Jr., Anthony D. Perkins

Manidia Dairekita: David T. Warner

Dairekita ni Matavuvale kei na Veitokoni

kina Matavuvale: Vincent A. Vaughn

Dairekita ni Mekasini ni Lotu: Allan R. Loyborg

Manidia ni Bisinisi: Garff Cannon

Manidia Edita: R. Val Johnson

iVukevuke Manidia Edita: Ryan Carr, LaRene Porter Gaunt

iVukevuke ki na iVola Tabaki: Melissa Zenteno

Volavola kei na Edita: Susan Barrett, David Dickson,

David A. Edwards, Matthew D. Flitton, Mindy Raye Friedman, Lori Fuller, Garrett H. Garff, Jennifer Grace Jones, Michael R. Morris, Richard M. Romney, Paul VanDenBerghe

Manidia Dairekita ni Cakacaka ni Liga: J. Scott Knudsen

Dairekita ni Cakacaka ni Liga: Tadd R. Peterson

Disoini: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, C. Kimball Bott,

Thomas Child, Nate Gines, Kerry Lynn C. Herrin, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen, Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Brad Teare

Kodineita ni iYaya Taqomaki: Collette Nebeker Aune

Manidia ni Tabaivola: Jane Ann Peters

Kena Tabaki: Kevin C. Banks, Connie Bowthorpe Bridge,

Julie Burdett, Bryan W. Gygi, Denise Kirby, Ginny J. Nilson,

Ty Pilcher, Gayle Tate Rafferty

Tabaki taumada: Jeff L. Martin

Dairekita ni Tabaivola: Craig K. Sedgwick

Dairekita ni Veivotayaki: Evan Larsen

Me vakau na isau ni mekasini, kei na kena vakatataro e so ki na Liaona, Fiji Regional Office, PO Box 90, Suva, 2-20 Lakeba Street, Samabula, Suva, Fiji. E kena isau e \$2.75 dua na yabaki, se \$0.70 na isau ni ilavelave yadudua, me vakavo ga na kena ka tabaki me ivakananumi. Me qai kerei na kena ivakamacala tale e so mai na Valenivolavola Liu ni Lotu, e na talevoni 3388900 e Suva.

Me baleta na sausaumi kei na kena isau ena taudaku kei Amerika kei Kenada, veitaratara ki na nomuni sitoa ni Lotu se ililiuni ni tabanalevu se tabana.

Me qai vakau na ivola kei na vakatataro ena

parokaramu ni kompiuta ena liahona.lds.org; ena i-meli ki na liahona@ldschurch.org; se ena meli ki na *Liahona*, Rm. 2420, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA.

Na *Liaona* (vakadewataka na iVola i Momani ni "kabasi" se "idusidusi") sa vakadewataka oti ena vosa vaka- Albania, Armenia, Bislama, Bulgaria, Cambodia, Cebuano, Jaina, Jaina (vakararawataka), Croatia, Czech, Denmark, Necaladi, Valagi, Estonia, Viti, Finiladi, Varanise, Jamani, Kiriki, Idia, Hungary, Atsiladi, Idonisia, Itali, Japani, Kiribati, Korea, Latvia, Lithuania, Malaqasi, Masela, Mongolia, Nowei, Poladi, Potukali, Romania, Rusia, Samoa, Slovenia, Sipeni, Suwiti, Swahili, Tagalog, Taiti, Tai, Toga, Ukraine, Urudu, kei na Vietnam. (E duidui na gauna me taba kina ena veivosa yadudua.)

© 2013 mai na Intellectual Reserve, Inc. Dodonu kece e taqomaki. Tabaki e Amerika

Sa rawa me lavetaki na veitukutuku kei na iyaloalo era tiko ena *Liaona* me baleta na inaki eso, cakacaka ni lotu sega ni saumi se vakayagataki ga e vale. Ena sega ni rawa me lavetaki na veiyaloalo eso kevaka era sega ni vakadonui mai vei kena itaukei. Na vakatataro baleta na Dodonu ni Lavetaki me na vakau yani ki na Intellectual Property Office, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150, USA; i-meli: cor-intellectualproperty@ldschurch.org.

For Readers in the United States and Canada:

May 2013 Vol. 16 No. 2 LIAHONA (USPS 311-480) Fijian (ISSN 1096-5122) is published four times year (April, May, October, and November) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address must be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Post Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CFS (see DMM 707.4.12.5).

NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, P.O. Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

**KEDRA ITUVATUVA
VAKAMATANIVOLA O IRA
ERA VOSA**

Andersen, Neil L., 77
Ballard, M. Russell, 18
Beck, David L., 55
Bednar, David A., 41
Callister, Tad R., 52
Cardon, Craig A., 15
Christofferson, D. Todd, 109
Clayton, L. Whitney, 83
Cook, Mary N., 118
Cook, Quentin L., 32
Dalton, Elaine S., 12, 121
Davies, Dean M., 9
Dibb, Ann M., 115
Dickson, John B., 39
Ellis, Stanley G., 36
Eyring, Henry B., 22, 62
Falabella, Enrique R., 102
Golden, Christoffel, Jr., 99
Hales, Robert D., 48
Holland, Jeffrey R., 93
Kopischke, Erich W., 104
Monson, Thomas S., 4, 66, 89, 113
Nelson, Russell M., 45
Oaks, Dallin H., 96
Packer, Boyd K., 6
Perry, L. Tom, 86
Porter, Bruce D., 107
Scott, Richard G., 29
Uchtdorf, Dieter F., 26, 58, 70, 125
Wixom, Rosemary M., 81

ITUVATUVA VAKAIULUTAGA

Bula Savasava, 6, 41, 121
Bula vakayago, 125
Cakacaka ni kaulotu, 4, 39, 45, 62, 66, 77
Dina, 89
Duavata, 62
Galala, 86
Goneyalewa, 12
iNuinui, 70, 107
iTikitiko, 29, 102
iVakadinadina, 18, 66, 93
iVakaro, 86, 89
iVakatagedegede, 48
iVakatakila, 52
iVola i Momani, 45
iVolanikalou, 66, 102
Jisu Karisito, 22, 29, 48, 70, 89, 96, 99, 107, 109
Kalou na Tamada, 36, 99
Kena vakalou, 115
Lalai, 81, 102
Loloma, 66, 83, 125
Masu, 9, 113
Matabete, 18, 52, 55, 62
Matavuvale, 6, 18, 29, 55, 83, 102, 118
Mate, 118
Meca, 12, 70, 107, 118
Na Bula Taumada, 125
Na Solibula, 104

Noda bula vakalou, 12, 18, 58
O Ira na Parofita, 36
Sakaramede, 9
Sautu, 29, 32
Talairawarawa, 48, 86, 89
Tubu ni Lotu, 39
Tuva Kawa, 118
Vakabauta, 83, 93
Vakabulabulataki, 55
Vakamaru, 83, 102
Vakarorogo, 81
Vakatisaipeli, 58
Vakavakarau, 66
Vakavinavinaka, 113
Valetabu, 4, 32, 121
Veiliutaki, 52
Veiqaravi, 22, 55, 58, 109
Veisorovaki, 12, 109, 121
Veitaratara, 81
Veivakabauti, 52
Veivakabulai, 58, 70
Veivakalesuimai, 45
Veivakarokorokotaki, 83
Veivosoti, 15
Veivutuni, 15, 41, 83, 109
Veiyalayalati, 104
Vuli ivolanikalou, 9
Yalodina, 83
Yalomalua, 83, 104
Yalo Tabu, 6, 115
Yavu ni veivakabulai, 41, 125

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Ni sa Kidavaki ki na Koniferedi

Au uqeti kemuni mo ni vakarorogo ka ciqoma na veitukutuku eda na rogoca. Sa noqu masu meda kitaka vakakina.

Kemuni na taciqo kei na ganequ lomani, sa ka ni marau vakalevu vei au meu kidavaki kemuni mai ki na ika 183 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki ni Lotu.

Ena loma ni ono na vula mai na noda sota sa oti, a noqu na madigi meu veilakoyaki vakalailai ka sota vata kei na so vei kemuni ena nomuni veiyasana. Ni oti na koniferedi raraba ena Okotova, au a lako ki Jamani, a ka dokai kina vei au meu sota vata kei ira eso na noda leweni-lotu ena vica na vanua mai na mata-nitu oya ka vakakina ena so na tiki Austria.

Ena mua ni Okotova au vakatabuya kina na Valetabu e Calgary Alberta mai Kenada, ena nodratou veivuke o Elder kei Sisita M. Russell Ballard, Elder kei Sisita Craig C. Christensen, vata kei Elder kei Sisita William R. Walker. Ena Noveba, au a vakatabuya tale kina na Valetabu e Boise Idaho. Eratou a lako tale tikoga vata kei au ka vakaitavi ena veivakatabui o Elder kei Sisita David A. Bednar, Elder kei Sisita Craig C. Christensen, kei Elder kei Sisita William R. Walker.

A vakasakiti na soqo ni itovo vakavanua a vakayacori me sala vata kei na veivakatabui ruarua oqo. Au a sega ni tiko ena soqo ni itovo vakavanua mai Calgary, me vaka ni donumaka tiko na ika 85 ni nona siganisucu o Sisita Monson kau nanuma ni dodonu meu tiko vata kei koya. Ia, a ka dokai me keirau sarava na soqo ena loma ni neirau rumu ni gade ena retio yaloyalo, kau qai vuka ki Calgary ena mataka ka tarava me baleta na veivakatabui. Mai Boise era vakaitavi ena soqo ni itovo vakavanua e sivia e 9,000 na itabagone mai na tikina vakavaletabu oya. Sa dua na ka na levu ni itabagone era vakaitavi sa sega kina na vanua me ra dabe kina na lewe ni matavuvale ena buturara ni vakatasuasua ka ra vakaitavi kina.

Ena vula ga sa oti a lako kina o Peresitedi Dieter F. Uchtdorf, ena veitomani nei Sisita Uchtdorf kei Elder kei Sisita Jeffrey R. Holland, kei Elder kei Sisita Gregory A. Schwitzer ki Tegucigalpa, Honduras, me vakatabuya na noda valetabu vou se qai tara oti ga mai kea. A vakayacori e dua na nodra soqo ni marau na itabagone

ena yakavi ni siga o ya ni bera na veivakatabui.

Eso tale na valetabu era sa kacivaki oti ka sa toka ena veiivakatagedegede eso na kena cakacakataki se ra sa tekivu tara tiko.

Sa ka dokai vei au ena mataka oqo meu kacivaka e rua tale na ikuri ni valetabu, ka ra na tara ena veivula kei na yabaki ka lako mai ena veivanua oqo: Cedar City, Utah, kei Rio De Janeiro, Brazil. Kemuni na taciqo kei na ganequ, sa toso tikoga ka sega ni malumu sobu na tara valetabu.

Me vaka o ni sa kila, ena koniferedi raraba ni vula o Okotova au sa kacivaka kina na veisau ni yabaki ni bula e rawa ni ra laki vei qaravi kina vakadaukaulotu na cauravou kei na goneyalewa, sa rawa ni ra laki vei qaravi ena gauna oqo na cauravou ni ra yabaki 18 ka 19 o ira na goneyalewa.

Na nodra rogoca mai oqori na noda itabagone e vakasakiti ka veivakauqeti. Me yacova mai na ika 4 ni Epereli—ena rua na siga sa oti—sa 65,634 na daukaulotu tudei era sa vei qaravi tiko, ka sivia na 20,000 era

sa ciqoma na nodra veikacivi ia era se bera ni curu yani ki na koronivuli ni kaulotu ka sivia na 6,000 tale era se vakatarogi tiko vei ira na nodra bisopi kei na peresitedi ni iteki. Sa ganita kina me da tauyavutaka e 58 na tabana ni kaulotu vovou me sotavi kina na iwiliwili levu ni daukaulotu.

Me veivuke ena kena qaravi na mataivalu daukaulotu oqo, vakakina ni levu vei ira na noda daukaulotu era lako mai ena veiituvaki dravudravua eso, keimami sa sureti kemuni, kevaka o ni rawata, mo ni cau mai

ena lomasoli ki na iLavo Raraba ni Kaulotu ena Lotu.

Ena gauna oqo, kemuni na taciqo kei na ganequ, eda na rogoca kina na veitukutuku vakauqeti nikua vakakina ni mataka. O ira era na vosa vei keda era sa vakasaqaqara ena masumasu me ra kila na veika e vinakata na Turaga me da rogoca ena gauna oqo.

Au uqeti kemuni mo ni vakarorogo ka ciqoma na veitukutuku eda na rogoca. Me da kitaka vakakina sa noqu masu ena yaca i Jisu Karisito, na Turaga, emeni. ■

Mai vei Peresitedi Boyd K. Packer
Peresitedi ni Kuorumu ni iApositolo Le Tinikarua

Na Veika Oqo Au sa Kila

Mai na veika taucoko sara au sa wilika ka vakavulica ka vulica, na ka dina talei ka tabu duadua meu na solia sai koya na noqu ivakadinadina digitaki kei Jisu Karisito.

Ena 1992, ni sa mai yabaki ciwa na noqu iVukevuke ki na Le Tinikarua ka 22 na yabaki ni noqu lewe ni Tinikarua, au sa mai yabaki 68 kina. E vakauqeti na lomaqu meu tekivutaka na ka au vakatoka me dua na “iVola se Bera ni Vakacavari.” Na imatai ni ituvatuva ni cakacaka o ya e vakatoka oqo:

*Au a vakasamataka toka ena bogi rua sa oti,
E dua na vakanananu bibi ka titobu.
E yaco mai na gauna au tuvaki ca sara tu ga kina,
E dredre niu moce niu wawale sara.*

*A siga osooso sara vei au
Kau vakasamataka vakatitobu na noqu icavacava.*

*Au vakasamataka kina oqo:
Niu se gone, au a sega ni 68!*

*Au a rawa ni kalawa ka sega ni gera;
E sega ni mosi na tabaqu.
Au a rawa ni wilika vakarua e dua na yatuvoosa
Ka tokaruataka tale.*

*Au a rawa ni cakacaka me vica vata tu na auwa
Ka sega mada ga niu cegu vakalailai.*

*Kei na veika au sa sega ni cakava rawa nikua
A noqu mesamesa tu niu se gone.*

*Kevaka beka meu na suka lesu ki na veiyabaki o ya,
Kevaka beka sa noqu meu lewa,
Au na sega ni volitaka noqu yabaki ni qase meu gone,
Ena levu sara na ka au na vakayalia.*

*Au sa lomavinakataka ga meu toso yani ki liu,
Meu sa vakamoce ga ki na noqu gauna ni gone, se cava sara na kena totoka.
Na veika au na vakayalia keu na lesu tale
Ni ka oqo au sa kila.*

Ni oti e tini na yabaki, au sa nanuma meu vakuria e vica tale na yatuvoosa ki na serekali o ya:

*Sa mai cawi e tini na yabaki o cei e kila evei
Ka lako vata tu kina na kena rarawa levu.
Sa mai oti na noqu gera ena dibiqu kaukamea;
Au sa tu vakadodonu cake niu sa taubale.*

*E dua tale na peleti sa vakatudonutaka na sui ni domoqu—
E ibulibuli totoka!
Sa mai vakatakalitaka na noqu polio;
Au sa mai lewe ni itabatamata dua tu ga nodra rai.*

*Sa kilai levu na ivakatakilakila ni qase.
Era sa na sega ni qai yaco me vinaka tale mai na ka.
Na ka duadua ga ena tubu cake vakaukauwa
Vei au o ya na noqu sa guiguileca tiko.*

*Ko ni na taroga, “Au kilai kemuni beka?”
Io, o kemuni o ni se duadua tu ga.
Isa ni kakua sara ni yalo rarawa kina
Kevaka au sega ni nanuma rawa na yacamuni.*

*E dina sara au sa vulica rawa e so na ka
Au a sega ni vinakata meu kila,
Ia na yabaki ni qase sa kauta mai na dina talei oqori
Ka vakavuna me tubu cake na yalo.*

*Mai na veivakalougatataki kece era sa yaco mai,
Na ka uasivi duadua ena noqu bula
Sai koya na veitokani kei na vakacegu
E solia vei au o watiqiu lomani.*

*Era sa vakamau vinaka kece sara na luvei keirau,
Ka ra sa dui vakamatauvuale vakai ira,
Era sa vakaluveni ka vakamakubuni,
A totolo wale na nodra tubu cake.*

*Au se bera ni veisautaka mada ga vakalailai na noqu nanuma
Meu gone tale mada.
Sa keda inaki meda na qase, ni na tadu mai kina
Na kila na veika dina.*

*Ko ni na taroga, “Na cava beka ena kauta mai na veisiga ni mataka?
Ena cava beka na kequ icavacava?”
Au na bula curuma yani ka sega ni kudrwaka.
Taroga niu sa na 88!*

E na yabaki sa oti au a vakuria tale kina na veiyatuvoosa oqo:

*Ia oqo ni raica niu sa mai 88.
Sa cawi totolo sara tiko yani na veiyabaki.*

*Au a taubale, au a gera,
au a vakatitoko,
Ia ogo au sa mai vodo sara.*

*Au sa dausosovu vakawasoma,
Ia e tudei tu ga na kaukauwa
ni matabete.*

*Me baleta na veika vakayago kece
au sa sega ni rawata rawa
E vakaitamera na rarawa vakayalo.*

*Au sa lakovi vuravura oti ena milioni
na maile*

*Kei na dua tale na milioni.
Ia ena veivuke ni setilaite,
Era se sega ni cava na noqu ilakolako.*

*Au rawa ni kaya vakaidina kina
Niu kila ka lomana sara na Turaga.
Au mai vakadinadinataka vata kei
ira ena gauna makawa
Niu mai vunautaka tiko na
Nona vosa tabu.*

*Au kila na veika a vakila o Koya
mai Kecisemani*

*Sa rui levu na ka meda kila rawa.
Au kila ni sa cakava ogo o Koya ena
vukuda kece sara;
Sa sega tale ni tiko e dua na noda iTo-
kani cecere sara me vakataki Koya.*

*Au kila ni na lesu dina tale mai o Koya
Ena kaukauwa kei na lagilagi.
Au kila niu na raici Koya tale vakadua
Ena itinitini ni italanoa ni noqu bula.*

*Au na tekiduru ena ruku ni Yavana
sa mavoa;*

*Au na vakila na iserau ni Yalona.
E kaya na vakasolokakana, kei na
vakuru ni domoqu,
“Noqu Turaga, na Noqu Kalou,
Au sa Kila.”¹*

Kau sa kila ogo!

Edau raici rawa yani ena daku ni katuba leka ni neitou vale e dua na loga lailai ni veisenikau kei na veikau e toka tikiva e dua na uciwai lailai. E dua na yasani neitou vale e bai tiko ni veisenikau ka ra tubu vakalevu tu kina na veiwalai ni Valagi. Ena vuqa na yabaki era sa dau mai vakasova tiko kina na manumanu vuka lalai. Na nodra sova ena walai ogo sa ita-taqomaki vinaka mai vei ira na fokisi kei na rakuni kei na pusi era lakovoli.

E dua na siga a yaco e dua na kosa-kosa levu ena veivaini ogo. Na vagigi

oگو ni nuiqawaqawa e yaco mai ena gauna era lako mai kina e 8 se 10 tale na manumanu vuka lalai mai na veikau voleka mera mai duavata ena kose nuiqawaqawa ogo. Au mani raica rawa sara na vuna e yaco tiko kina na kosa-kosa ogo. E dua na gata sa dolo sobu mai ena veiwalai ka mai lili donuya toka na katuba leka ka rawarawa sara vei au meu dreti koya tani. E laurai ni toka e rua na vuce ena ketei koya na gata ogo—sa vakaraitaka sara tikoga ni sa taura tiko e rua na manumanu vuka lalai mai na sova. Se bera vakadua ena 50 na yabaki ni neitou tiko ena vale o ya me keitou raica e dua na ka vakaoqo. Ogo e dua na ka keitou se qai sotava vakadua ena neitou bula—se neitou nanuma beka.

Ni oti e vica na siga a yaco tale e dua na kose, ena veiwalai e solega toka na vale ni neitou koli. Keitou a rogoca na vagigi vata ga ya ni rere, nodra kumuni vata mai na manumanu vuka lalai ena nodra itikotiko wavoki e kea. Keitou sa kila sara o cei na manumanu kila. A kaba sara ena veiwalai e dua na makubuqu tagane ka dreta laivi mai e dua tale na gata ka se quruta tu e dua na tinani manumanu vuka a toboka rawa ena loma ni sova ka vakamatea.

Au a kaya lo, “Na cava mada e yaco

tiko? Sa mai kabai tale beka na Were o Iteni?”

Au vakasamataka rawa sara na nodra veivakaroti na parofita. Eda na sega ni taqomaki rawa mai na veivakayarayarataki nei koya na meca, ena loma mada ga ni noda itikotiko. Sa dodonu sara meda taqomaki ira na luveda.

Eda bula tiko ogo ena dua na vuravura rerevaki ka na via vakarusa na veika vakayalo duadua. Na matavuvale, na isoqosoqo bibi ena gauna ogo kei na veigauna tawamudu, sa ravuti tiko mai na kaukauwa ni butobuto e laurai ka sega ni laurai. Sa cakacaka tiko na meca. E nona inaki me veivakamavoataki. Kevaka e rawa vua me vakamalumulumutaka ka vakarusa na matavuvale, ena rawa vua me na qaqa.

Era sa kila vakavinaka tu na Yalododonu Edaidai na bibi cecere ni matavuvale kei na sasaga mera bulataka tiko e dua na ivakarau ni bula me kakua ni lasika rawa yani o meca ki na nodra loma ni itikotiko. Eda na maroroi ka taqomaki rawa vata kei ira na luveda ena noda rokova na veiyalayalati eda sa cakava ka bula voli ena ituvaki rawarawa ni talairawarawa e gadrevi vei ira sa dau muria na Karisito.

E kaya kina o Aisea, “Ia mai na cakacaka dodonu ena tubu na sautu;

ia na cakacaka dodonu ena vakatubura na vakacegu kei na tiko dei me sega ni mudu.”²

Na tiko sautu o ya e yalataki tale tu ga ena ivakatakila ka tukuna kina na Turaga, “Ia kevaka dou sa vakarau vakavinaka tu, dou na sega sara ni rere.”³

Na kaukauwa taucoko ni matabete sa soli mai me taqomaka na itikotiko kei ira era tiko kina. Sa tiko vei tama na lewa kei na ilesilesi me vakavulici ira na luvena ka vakalougatataka ka vakarautaka vei ira na cakacaka vakalotu ni kosipeli vata kei na veitaqomaki tale eso ni matabete e gadrevi. Me vakaraitaka o koya na loloma kei na dina kei na nona dokai tiko o marama tina mera raica rawa na gone na loloma o ya.

Au sa mai kila oqo ni vakabauta sa dua dina na kaukauwa, ka sega walega ni dua na ivakaraitaki ni vakabauta. E tiko e vica na ka e kaukauwa cake mai na nona masu yalodina e dua na tina ivalavala dodonu.

Vakavulici iko ka vakavulici iratou na nomu matavuvale baleta na isolisoli ni Yalo Tabu kei na Veisorovaki i Jisu Karisito. O na sega ni cakava rawa e dua na cakacaka tawamudu cake me vakataka na kena o na cakava ena loma ni nomu itikotiko.

Eda kila ni da sa luvedrau vakayalo na noda itubutubu vakalomalagi, ena vuravura oqo meda mai vakayago ka vakatovolei. Oi keda eda sa vakayago eda sa kaukauwa cake mai vei ira na yalo era sega ni vakayago.⁴ Sa tu vei keda na galala meda digitaka na keda

icavacava ka raica ka digitaka na ka meda vakayacora, ia eda sa sega ni galala meda digitaka na kena isau. Era na yaco ga mai ena kena gauna.

Na galala e tukuni tiko ena ivolanikalou me “digidigi ni yalo,” ka sa kena ibalebale ni da na digitaka na vinaka se ca. Sa vakasaqara kina o meca me temaki keda me vakacacana kina na noda galala ni bula savasava.

Na ivolanikalou e vakavulica vei keda “me ra muria na tamata yadua na yavu kei na ivakaro me baleta na gauna sa bera mai, io me vaka na galala ni digidigi au sa solia vua, ni na tarogi na tamata yadua ena nona ivalavala ca ena siga ni veilewai.”⁵

E vakavulica o Alama ni “sa sega sara ni vakadonuya na Turaga e dua sa ivalavala ca.”⁶ Ena kena gadrevi me kilai oqo, e dodonu meda vakatikitikitaka na ca mai vei koya a cakava na ca.

Me kena ivakaraitaki, ni gauna era a kauta kina vua na iVakabula e dua na yalewa a dau tagane, ka vakadinadinataki ni a cala, ka walia kina na kisi o ya ena lima walega na vosa: “Lako, kakua ni valavala-ca tale.”⁷ Oqori na yalo ni Nona ilesilesi vakalotu.

Na vosota sai koya na bula dodonu, ia me vaka na bula dodonu kece, ni gauna e vakatanitaki kina, ena vuki me dua na idre. E dodonu meda qaraua na “ivadi ni vosota vakatani” me kakua ni tilomi keda. Na kena vakatarai na veika vakaoqo ena kena vakamalumalumutaki na lawa ni vanua me vakatara kina me vakalawataka

kina na itovo eso e vakatani e sega ni vakalailaitaka kina na kena isau bibi vakayalo e dau yaco ni voroki na lawa ni tiko savasava ni Kalou.

Eda sa sucu taucoko ena Rarama i Karisito, na veivakauqeti veidusimaki e vakayaco-ka kina vua na tamata yadua me kila na cava na dodonu kei na cala. Na ka eda na cakava ki na rarama o ya kei na noda vakaio ki na veivakauqeti vakaoqori meda bula dodonu sa tiki tiko ni veivakatovolei ni bula oqo.

“Raica sa soli vei ira na tamata kecega na Yalo i Karisito, mera kila kina na vinaka mai na ca; ia au na tukuna vei kemudou na sala mo dou lewa rawa kina; raica na veika kecega sa vakauqeti keda me da ivalavala vinaka, ka sureti keda meda vakabauta na Karisito; sa vakatakilai ena kaukauwa kei na isolisoli i Karisito; ia dou na kila vakaidina ni sa vu mai vua na Kalou.”⁸

Sa gadrevi vei keda yadua meda tu vakarau meda vakaio tiko ki na veivakayayarataki kei na veivakauqeti ni Yalo Tabu. Sa vakarautaka tu na Turaga na sala me sovaraka kina na vuku dina ki na noda vakasama me veivakauqeti vei keda, dusimaki keda, me vakavulici keda, ka me vakaroti keda. Sa rawa ki na luvena tagane se luvena yalewa yadua na Kalou me kila vakasauri na veika e dodonu mera kila. Mo vulica mo ciqoma ka cakacakataka sara na veivakauqeti kei na ivakatakila.

Mai na veika taucoko sara au sa wiliika ka vakavulica ka vulica, na ka dina talei ka tabu duadua meu na solia sai koya na noqu ivakadinadina digitaki kei Jisu Karisito. Ni sa bula tiko o Koya. Au kila ni bula tiko o Koya. Au sa Nona ivakadinadina. Ia ena Vukuna au sa rawa ni vakadinadinataki. Sai Koya na noda iVakabula, na noda Dauveivuetai. Au sa vakadeitaka oqo. Au sa vakadinadinataki ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Boyd K. Packer, “Unfinished Composition,” 2012.
2. Aisea 32:17.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 38:30.
4. Raica na Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici (2007), 211.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 101:78.
6. Alama 45:16.
7. Joni 8:11.
8. Moronai 7:16.

Mai vei Bisopi Dean M. Davies

iKarua ni Daunivakasala ena Matabisopi Vakatuilewa

Dua na Yavu Dei

*Meda sa ciqoma na veisureti ni iVakabula meda lako mai Vua.
Meda sa tara cake noda bula ena dua na yavu dei ka taqomaki.*

Ena 17 ni Okotova, 1989, ena noqu draiva tiko ivale ni suka na cakacaka, au sa volekata tiko yani e dua na cina ni tatakoso ni Makete kei na Beale Street e San Francisco, California. Ena gauna o ya au vakila ni sakure na motoka kau vakasamataka, “E sa rairai kacabote na taya.” Ni sa toso tiko ga na sakure ni motoka, au raica e dua na basi sa voleka sara ga mai vei au kau vakasamataka, “Sa coqai au na basi o ya!” Sa qai sasakurekure ga vakalevu na motoka, kau vakasamataka sara, “Sa rairai kacabote vava beka na taya!” Ia e sega ni kacabote na taya se na basi—oya a dua na uneune kaukauwa sara! Ena noqu sa kele ena cina damudamu, sa tawa tu na bati ni gaunisala ena ua lalai me vaka na biau ni wasawasa ka drodro sobu tiko mai ena Market Street. E sa suwaigelegele tiko e mataqu e dua na vale ni volavola cecere, ka ra sa tekivu qeqera sobu tiko mai na buloko ni dua na vale makawa ena yasaqu imawi ena kena sa toso tiko ga na sakure ni qele.

A yaco na uneune e Loma Prieta ena Vanua o San Francisco Bay ena 5:04 ena yakavi ni siga o ya ka 12,000 na tamata sa vakacacani na nodra itikotiko.

Na uneune sa vakavuna na vakacaca vakaitamera ena Vanua o San Francisco Bay, vakauasivi na kena laurai ena vanua luluqa e San Francisco

kei Oakland. E San Francisco, na Tikina o Marina a “tara cake ena dua na qele bulu ka caka ena kena waki vata na nukunuku, benu, tikitiki ni vatu, . . . kei na so tale na ka e tu kina e dua na pasede levu ni wai ena qele. Eso na ka a vakatawani kina sa ikoya na tikitiki ni vatu ka benuci ena San Francisco Bay ni oti na uneune e San Francisco ena 1906.”¹

Rauta na 1915, a tara na veivale vakarumu ena qelebulu. Ena uneune ni 1989, a vuki na soso waiwaiya, nuku, kei na benu me vaka na wai,

ka vakavuna na kedra kasura sobu na veivalevale. Era a sega ni tara tu na veivale ena dua na yavu dei.

A tara vaka ca sara e vuqa na bula oka kina na noqu na uneune o Loma Prieta. Niu vakananuma tiko na veika era yaco ena siga o ya au vakadeitaka tale ena noqu vakasama kei na yaloqu ni kena rawa ni vorati na cagilaba, uneune, kei na vakadomobula ni bula, sa dodonu meda tara cake ena dua na yavu dei.

O Ilamani na parofita ni Nifai a vakamatatataka ka sega ni cala na bibi ni kena tara cake na noda bula ena dua na yavu dei, ka sa i Jisu Karisito sara ga na kena yavu: “Ia oi kemudrau na luvequ, mo drau nanuma mo drau tara na nomudrau yavu ena uluvatu ni noda i Vakabula, sa ikoya na Karisito na Luve ni Kalou; ia ni sa vakaliwava mai na tevero na nona cagi kaukauwa kei na nona moto ena covulaca, ka sa yaviti kemudrau ena nona uca cevata kei na nona cagi laba, ena sega ni rawai kemudrau se dreti kemudrau sobu ki na ikeli ni rarawa kei na yaluma tawamudu, ni sa dei sara na uluvatu drau sa tara kina; ia kevaka sa tara cake na tamata ena yavu oqo, ena sega ni bale rawa.” (Ilamani 5:12).

Ena kedra vakatorocaketaki na vei-valetabu ni gauna oqo, sa qarauni sara ga vakavinaka na kena droinitaki, tara ni vale, kei na vakayagataki ni yaya ni tara vale. Vakayacori na kena vakatovolei vakavinaka sara na qele kei na kena ituvaki ena vanua ena tarai kina na valetabu. E vakatovolei vakavinaka sara na qele kei na matanicagi, ena vanua me tara kina e dua valetabu. Ena vulici na matanicagi, na uca, kei na veisau ena draki ni vanua o ya me rawa ki na valetabu sa vakacavari me vorata sega wale ga ni cagi laba kei draki ni dua na vanua, ia na valetabu sa droinitaki ka vakatikori oqo me na vorata rawa na uneune sega ni namaki, covulaca, ualuvu, kei na veimataqali ivakarau ni draki tale eso e rawa ni yaco. Ena vuqa na valetabu, e bulu vakatitobu sara ga ena loma ni qele na duru simede se sitila me iyaqa ni yavu ni valetabu.

Me vakataki ira na daudroini kei ira na dau tara vale ni noda gauna,

na Tamada mai Lomalagi kei na Luvena dauloloma ka yalovinaka e rau sa vakarautaka tu na ituvatuva, iyaya, kei na ivurevure tale eso meda vakayagataka me rawa ni da tara ka vakabaitaka na noda bula me tudeitaki ka sega ni yavalati rawa. Na ituvatuva sa ikoya na yavu ni veivakabulai, na ituvatuva levu ni marau. E vakadavora tu vei keda na ituvatuva oqo e dua na iyaloalo matata kei na kila mai na ivakatekivu kei na ivakataotioti, kei na ikalawa e ganiti, okati kina na caka-caka vakalotu, ka yaga vei ira vakayadua na luvei Tamada me rawa kina ni ra lesu tale ki na Nona iserau ka tiko vata kei Koya me tawamudu.

Na vakabauta, veivutuni, papitaiso, na isolisoli ni Yalo Tabu, kei na vosota vakadede era tiki ni “ituvatuva navuci” ni bula. Era vukea na kena tauyavutaki na ivakavuvuli yaga e veiganiti ka na iyaqa ni noda bula ki na Veisorovaki i Karisito. Oqori ena vakaituvakitaka ka waqa ni yavu dei ni bula ni dua na tamata. Ia, me vaka ga ni tu na kena gagagaca matailalai na ituvatuva ni valetabu ka solia na idusidusi matailalai me baleta na kena tauyavutaki ka cokoti vata na veitikina yaga, na masu, wiliki ni ivolanikalou, vakayagataki ni sakaramede, kei na ciqomi

ni cakacaka vakalotu yaga ni matabete sa yaco kina na “gacagaca matailalai” me vukea na cokoti vata ka duavata na ituvaki ni bula.

E sa rui bibi na raici ni kedra vakayagataki ena kedra ivakarau donu na gagagaca matailalai oqo. Me kena ivakaraitaki, ena caka sime, me donu na levu ni nuku, qereqere, sime, kei na wai e vakayagataki me rawa kina ni kaukauwa ena kena iyalayala e cake. Ni veicalati na kena levu se yali eso na iwase ni so na ka oqo ena vakamalumalumutaka na sime, ka sega ni rawa me vakayacora na kena itavi bibi.

Me vaka na kena ivakarau, kevaka eda sega ni vakarautaka donu ena noda bula ni veisiga ena masu yadudua kei na kena tugani na ivolanikalou, veivakaukawataki vakamacawa mai na vakayagataki ni sakaramede, kei na vakaitavi e veigauna ena cakacaka vakalotu ni matabete me vaka na cakacaka vakalotu ni valetabu, o keda tale ga eda na rawa ni vakamalumalumutaki ena keda ituvaki kaukauwa vakayalo.

Ena dua na ivola nei Paula vei ira na kai Efeso, a tukuni kina vaqo ka rawa ni da vakayagataka ena kena gadrevi me donu na ivakarau vakakina na vakatorocaketaki ni duavata ni noda

ivakarau kei na yaloda: “O koya sa sema vata kina na vale taucoko, a sa tubu cake kina me valetabu ni sa tu vata kei na Turaga” (Efeso 2:21).

Na masumasu sa ikoya e dua na yavu cecere ka itekitekivu bibi ni ivakavuvuli ni noda vakabauta kei na ivakarau. Mai na masumasu e rawa kina vei keda meda vakaraitaka na noda vakavinavinaka, loloma, kei na yalodina vua na Kalou. Mai na masumasu eda sa rawa ni vakamalumalumutaki keda ki na Nona Lewa ka ciqoma na kaukauwa meda talairawarawa ki na Nona ivakavuvuli. Na masumasu sa ikoya na sala eda rawa ni muria meda vakasaqara kina na Nona veivakayarayarataki ki na noda bula, ena ivakatakila sara mada ga.

A vakatavulica o Alama, “Mo vakarorogotaka vua na Turaga na nomu sala kece ga; ia ena vakadodonutaka na nomu ilakolako ko Koya; mo soli iko vua na Turaga ni ko sa davo sobu ena bogi ka na vakatawai iko ko Koya; ia ni ko sa yadra ena mataka, mo vakavinavinakataka vua na Kalou; raica kevaka ko sa kitaka na veika oqo, ko na laveti cake ena siga mai muri” (Alama 37:37).

Na noda wasea noda vakasama, na veika eda vakila, kei na noda gagadre vata kei na Kalou ena masumasu ena yalodina mai na vu ni yaloda taucoko e dodonu me yaco kivei keda vakayadua me vaka na bibi kei na kena ivakarau ni noda dau cegu ka kana.

Na vakasaqarai ni ivolanikalou ena veisiga yadua ena vakaukawataki tale ga na noda vakabauta kei na noda ivakarau. Me vaka ga noda gadreva na kakana me vakabulabulataka na yagoda, ena vakasinaiti ka vakaukawataki mai na yaloda kei na keda ituvaki ena tugani ni vosa i Karisito ka ra tu ena nodra ivola na parofita. A vakatavulica vaqo o Nifai, “Mo dou tugana ki lomamudou na vosa i Karisito; raica na vosa i Karisito sa tukuna vei kemudou na veika kece mo dou kitaka” (2 Nifai 32:3).

Sa totoka na kena wiliki tiko na ivolanikalou, ia na kena wiliki tiko ga e sega ni rawati kina na taucoko ni raba kei na titobu ni ivakavuvuli ni iVakabula. Na kena vakasaqarai, tugani,

ka vakayacori na vosa i Karisito me vaka e vakatavulici ena ivolanikalou ena kauta mai na yalomatua kei na kila ka e sivia sara mai na noda kila vakayago. Oqo ena vakaukauwataka na noda itavi ena kena vakarautaki keda vakayalo meda vakayacora ena kena e uasivi duadua na veituvaki kece sara.

E dua na ikalawa bibi duadua e rawa meda taura me vakaukauwataka noda bula ka vakadeitaka na isema ki na yavu ni i Vakabula sa ikoya na kilikili ni kena vakayagataki na sakaramede ena veimacawa. Na cakacaka vakalotu ni sakaramede e vakarautaka na gauna donu ki na lewe ni Lotu yadua na madigi me vakasamataka vakatitobu taumada na nona bula, me vakasamataka na cakacaka se me sa kakua ni caka ka gadrevi me veivutunitaki, ka qai vakayagataki na madrai kei na wai me ivakatakilakila vakama-reqeti ni kena ivakananumi tabu na yago kei na dra i Jisu Karisito, ka sa ivakadinadina ni Nona Veisorovaki. Kevaka eda vakaiivotavota ena yalodina kei na yalomalumalumu, eda vakavouya na veiyalayalati tawamudu, ka vakasavasavataki ka vakatabui, ka ciqoma na yalayala ni na dau tiko vata ga kei keda na Nona Yalotabu, ka sega ni mudu. Na Yalotabu e cakacaka me vaka e dua na misini ni qereqere, e

dua na isema ka sega walega ni veivakatabui ia e kauta mai na veika kece sara ki na noda vakanananu ka na dau vakadinadinataki Jisu Karisito tiko ga. Na kilikili ni kena vakayagataki na sakaramede e vakaukauwataka na keda isema vakayadudua ki na vatu ivakadei, io vei Jisu Karisito.

Ena Nona ilesilesi a veivakatavulici na iVakabula ena loloma kei na vakamatatataki ni ivunau, ivakavuvuli, kei na veicakacaka yaga ka na taqomaka noda bula ka vakaukauwataka noda ivakarau. Ena itinitini ni Vunau ena Ulunivanua, a kaya o Koya:

“Ia ko koya yadua sa rogoca na noqu vosa oqo ka cakava, au na vakatautauvatataka kei na tamata vuku, [sa] tara na nona vale ena dela ni vatu—

“A sa tau mai na uca, ka coka na dobui, ka liwa mai na cagi ka tabaka na vale ko ya; a sa sega ni bale ni sa tauyavutaki ena vatu.

“Ia ko koya yadua sa rogoca na noqu vosa ka sega ni cakava, ena vakatautauvatataki kei na tamata lialia, [sa] tara na nona vale ena dela ni nuku—

“A sa tau mai na uca, ka coka na dobui, ka liwa na cagi ka tabaka na vale ko ya; a sa bale kina, ia sa ka levu na kena bale” (3 Nifai 14:24–27; raica talega Maciu 7:24–27).

Kemuni na taciqo kei na ganequ, e sega ni dua vei keda ena nakita me tara na noda vale, vanua ni cakacaka, se na veivale vakatabui ni sokalou ena nuku se tikitiki ni vatu ka sega na itu-vatuva kei na iyaya e veiganiti. Meda sa ciqoma na veisureti ni iVakabula meda lako mai Vua. Meda sa tara cake noda bula ena dua na yavu dei ka taqomaki.

Au vakadinadinataki ena yalomalua ni mai na noda vakaiyaqataka na noda bula vei Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki kei na noda vakamuria vakavinaka na Nona ituvaluva me baleta na noda marau, okati kina na masumasu ena veisiga, vulici ni ivolanikalou ena veisiga, kei na vakayagataki ni sakaramede ena veimacawa, eda na vakaukauwataki, eda na sotava na tubu dina vakayadua kei na dua na saumaki sega ni vakaiyalayala, eda na vakavakarau vakavinaka cake sara meda vorata na cagilaba kei na veika rerevaki ni bula, eda na sotava na reki kei na mamarau a yalataki, ka na tu vei keda na yalodei ni a tara cake na noda bula ena dua na yavu dei—e dua na yavu ka na sega ni rawa vakadua me guce. Ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na “1989 Loma Prieta Earthquake, [wikipedia.org/wiki/1989 Loma Prieta earthquake](https://wikipedia.org/wiki/1989_Loma_Prieta_earthquake).

Mai vei Elaine S. Dalton
Peresitedi Raraba ni Goneyalewa
Se Qai Vagalalataki Walega

Eda sa Luvena Goneyalewa na Tamada Vakalomalagi

Me vaka na luvena goneyalewa na Kalou, eda sa matalia yadua ka duidui ena keda ituvaki kei na veika e sotavi. Ia sa vakabetena sara na noda itavi—baleta ni tiko na beteda.

Ena veimacawa, era dau cavuta na goneyalewa e vuravura taucoko na itoko ni Goneyalewa. Se cava sara na vosa, na veigauna ga au rogoca kina na vosa oqo: “Oi keimami na luvena goneyalewa na Tamada Vakalomalagi, ka sa dau lomani keimami, ka keimami dau lomani Koya talega,”¹ ena vakadeitaka na Yalotabu ki na yaloqu ni ra sa dina. E sega walega ni veivakadeitaki eda kilai tani kina—se ocei o keda—ia e vakaraitaka talega se da nei cei. Eda sa luvena goneyalewa e dua na ibulibuli vakalagilagi!

Au sa sotava ena veimatanitu kei na vanua lelevu eso na goneyalewa yalodei, madila, vakasinaiti ena rarama, vakatorocaketaki ena cakacaka kaukauwa kei na veivakatovolei, ka ra taukena tiko na vakabauta makare ka rawarawa. Era sa ivalavala dodonu. Era itaukei ni veiyalayalati ka “vakadinadinataka na Kalou ena veigauna kecega, ena veika kecega, kei na veivanua kecega.”² Era kilai ira vakaiira ka sa tiko e dua na itavi bibi mera

vakaitavitaki ira kina ena tarai cake ni matanitu ni Kalou.

Au a lewena tu na BYU International Folk Dancers ena noqu a tiko ena koronivuli torocake. Ena dua na vulaikatakata, a sotava na noqu ilawalawa na madigi ni ilakolako vagade ki na veitabana ni kaulotu e Iurope. A dua na vulaikatakata dredre vei au

baleta ena vica ga na vula sa oti a mai takali tawa namaki kina na tamaqu. Ni keimami tiko mai Sikoteladi, au a vakila vakabibi ni’u tu taudua sara tu ga vakai au ka tuburi au na yalolailai. Keimami a danisi ena bogi oya ena dua na valenilotu, ka keimami lako ni oti na neimami vakatasuasua ki na yasana ka dua ki na vale nei peresitedi ni kaulotu. Noqu tomana cake tiko na tabuale, au a raica e dua na vatu ena dua na veisenikau maroroi vakamatau ena yasa ni matamata. Au a wilika na vosa e koto kina, “Se vakacava na kemu ituvaki, cakava vinaka na nomu itavi.” Era a lutu vakatitobu na vosa oqori ki na vunilomaqu ena gauna oya ka’u a vakila na kaukauwa ni lomalagi ni toro mai ka solia vei au e dua na itukutuku. Au kila ni’u a vakilai mai vua na Tamada Vakalomalagi dauloloma. Au vakila ni’u a sega ni tu duadua. Au a duri tu ena veisenikau oya vata kei na tuturu ni wainimataqu. “Se vakacava na kemu ituvaki, cakava vinaka na nomu itavi.” Na iyatu vosa rawarawa oya a vakavouia na noqu raica ni kilai au na Tamada Vakalomalagi ka tiko na nona ituvatuva ki na noqu bula, ka vukei au me’u kila deivaki ni vakabetena na noqu itavi na yalo au a vakila.

E muri, au qai kila ni iyatuvosa oqo a vakayaloqaqataka na parofita o David O. McKay ena nona a veiqaravi vaka-daukaulotu e Sikoteladi. E a raica ena dua na vatu ena dua na vale donuya na gauna dredre ni nona bula kei na nona kaulotu, ka qai laveti koya cake na iyatu vosa oya. Ena veiyabaki

Serene, Ositerelia

emuri, ni sa basu na vale oya, e a sasagataka o koya me taura na vatu ka laki biuta ena veisenikau ni vale nei peresitedi ni kaulotu.³

Me vaka na luvena goneyalewa na Kalou, eda sa matalia yadua ka duidui ena keda ituvaki kei na veika e sotavi. Ia sa vakabetena sara na noda itavi—baleta ni tiko na *beteda*. Na noda itavi ena veisiga ni veisusu, veivakatavulici, kei na nodra qaravi tale eso ena rairai ka wale, veivakayalolailaitaki, dredre, ka veivakalolovirataki ena so na gauna, ia ni da vakananuma na imatai ni iyatuvosa oya ni itoko ni Goneyalewa, “Oi keimami na luvena goneyalewa na Tamada Vakalomalagi, ka sa dau lomani keimami,” ena vakavuna na veisau taucoko ki na noda veimaliwai kei na veika eda vakayacora lesu.

Se qai leqa wale toka ga oqo na tinaqu vakasakiti yabaki 92. A biuta tu mai na bula oqo ena sala vata ni bula—galugalu ka bula voli kina. Na nona bula a sega ni vaka na ka a navuca. A leqa na watina, na tamaqu, ni se qai yabaki 45, ka biuti koya tu mai vata kei na tolu na gone, o au kei na rua na tuakaqu. A bula voli vakayada o koya me 47 na yabaki. A vukeya na neitou matavuvale ena veivakatavulici e koronivuli ena siga kei na vakatavulici ni piano ena bogi. A qarava na tamana ka sa qase, na tukaqu, ka vakaitikotiko volekati keitou. A saga vakaukauwa o

koya me keitou rawata taucoko na vuli torocake. Ka sa dina sara, ni dau cikevaka me rawa ni keitou “dau dodoliga”. Ka sega ni dau vosakudrukudru. A maroroya koto na nona veiyalayalati, ena nona vaka o ya, a kaciva sobu mai kina na kaukauwa mai lomalagi me vakalougatataka na neitou itikotiko ka tala cakacaka mana mai. A dau vakararavi ki na kaukauwa ni masu, matabete, kei na yalayala ni veiyalayalati. A yalodina ena nona veiqaravi vua na Turaga. A vakadeitaki keitou na luvena, na nona tudei tu ena yalodina. A dau tukuna wasoma na ivolanikalou: “Raica ko i au na Turaga, au na vakayacora na noqu yalayala kevaka dou sa muria na noqu ivakaro; ia kevaka dou sa sega ni muria na noqu ivakaro, dou na sega ni rawata na ka sa yalataki.”⁴ O ya na nona ibole ka kila ni sa dina vinaka. A kila vinaka sara na ibalebale ni mororoi ni veiyalayalati. A sega ni kilai koya o vuravura. A sega ni vinakata me vakakina. E kila vinaka tu se o cei o koya—e dua na luvena yalewa na Kalou. Ia, sa rawa ni tukuni baleti tinaqu ni a cakava vinaka o koya na nona itavi.

Me baleti ira na marama kei na tina, a tukuna kina ena dua na gauna o Peresitedi Gordon B. Hinckley:

“Meda kakua ni rai baleta na nodra igu na marama. . . Sai ira na tina ka ra veirawai vakaoti ki na bula ni luvedra. . . Sai ira na tina ka ra susugi ira ka

tuberi ira cake ena sala ni Turaga. Sa ka cecere na nodra veivakayararataki. . .

“ . . Era sa dauveibuli ni bula. Era sa dauveisusu ni gonelalai. Era sa qaseni-vuli ni goneyalewa. Era sa noda itokani tudei. Sa gadrevi dina sara na nodra veitokani ena taraicake ni matanitu ni Kalou. Sa ka levu vakaidina na nodra itavi, ka vakasakiti na nodra cau.”⁵

Io me na tugana vakacava e dua na marama tina kei na dua na turaga tama ki vua na luvedrau goneyalewa na cecere kei na dina tawamudu ni o koya e dua na luvena goneyalewa na Kalou? Eda na vukeya koya vakacava me kalawa tani mai na vuravura ka cavuikalawa ki na matanitu ni Kalou?

Ena vuravura ni bula tawaveikauwa-itaki, ena gadreva na goneyalewa na marama kei na turaga mera “vakadinadinataka na Kalou ena veigauna kecega, ena veika kecega, kei na veivanua kecega.” E se sega mada ni dua na gauna me vakabibitaki kina me vakataka oqo. Era gadrevi ira na tina kei na dauveivakasalataki ka ra ivakaraitaki ni marama ivalavala dodonu o ira na goneyalewa. Oi kemuni na tina, sa ka cecere vakaidina na nomuni veimaliwai kei ira na luvemuni yalewa, ka vakakina na nomu ivakaraitaki. Na iwalewale ni nomuni lomani ira ka dokai ira na tamadra, nodra matabete, kei na nodra ilesilesi tabu ena vakatakilai ka vakarogoi ena ituvaki kei na ivakarau nei luvemuni yalewa.

Na cava na itavi oya e dodonu vei keda kece meda “vakayacora vinaka”? Na ivakaro ni matavuvale esa matata:

“Sa lewa vakalou, mera veiliutaki ena yalololoma na tama ena nodra dui matavuvale, ena loloma kei na ivalavala dodonu ka sa nodra itavi talega na kena vakarautaki na veika mera bula ka ra taqomaki kina na nodra matavuvale. Sa nodra itavi vakatabakidua na tina na nodra susugi cake na gone. Ena vuku ni veitavi bibi oqo, era sa vakaitavitaki kina na tama kei na tina mera veivukevukei me vaka ni sa nodra icolacola vata. . .

“Keitou vakasalataka kina ni o ira na dau beca na yalayala ni tiko sava-sava, vakatotogani watidra se luvena, ka sega ni dau vakayacora na nodra itavi vakamatavuvale, era na saumi taro kina vua na Kalou ena dua na siga.”⁶

Vei ira na lewenivanua tawamacala ena gauna i Momani, a osivaka kina o koya ni o ira na marama era a butakoci ena ka talei ka vakamareqeti mai na ka tale eso, na nodra ivalavala dodonu kei na tiko savasava.⁷

Au vakavouya tale na vakasavui ni lesu ki na ivalavala dodonu. Sa nodra kaukauwa kei na qaqa na luve ni Kalou goneyalewa na ivalavala dodonu. Ena vakacava tu li na vuravura ke a vakataudeitaki ena savasava—ena dua na ituvaki ni vakasama kei na itovo e yavutaki ena ivakatagedegede cecere—ni bula oka kina na tiko savasava⁸—ka vakalesui ki na noda vanua me dua na ka e sau levu? Ke vakalailaitaki na ivakarau tawadodonu, iyalovalo vakasisila, kei na veivakacacani, ena lailai sobu beka na vakawati kavoro, bula kavoro, kei na loma kavoro? Ena rawa beka ni vakacerecerei ira ka vakataka na ka vinaka vei ira luvena goneyalewa talei na Kalou na sala ni vakautikutuku, ka sega ni vakatani ka vakalolovirataki ira? Ke ra a kila vinaka taucoko na kawatamata na bibi ni itukutuku “Oi keimami na luvena goneyalewa na Tamada Vakalomalagi,” na sala cava era na raici ka tutaki cake kina na marama?

Ena vica na yabaki sa oti, ni tara tiko ka vakarau mai vakacavari na Vale ni Koniferedi oqo, au a curuma na vale vakatabui oqo ena dua na isala kaukauwa kei na mataiiloilo ni tataqomaki ena noqu vakarau tiko meu samaka na ibe vavaku ka veivuke o watiqo ena kena tevuki. Na vanua e tiko kina oqo na vatavata ni veiliutaki, a usa duka voli koto kina e dua na katavila ka sa bau vavaku dina na duka ena vale oqo. Ena gauna e tau kina, e sa bau vakilai saraga ena ibe vou vavaku oqo. Na noqu itavi me’u samaka ena misini. Ka’u mani samaka ka samaka ka samaka. Ni oti e tolu na siga, a kama na noqu misini lailai.

A kacivi au na watiqo ena yakavi ni se bera na imatai ni koniferedi raraba ena vale totoka oqo. A sa vakarautaka tu me biuta na iotioti ni tiki ni ibe vavaku ena ruku ni itutu ni vunau vakairogorogo oqo.

A taroga o koya, “Na tiki ni ivolanikalou cava me’u vola ena daku ni ibe vavaku oqo?”

Au mani kaya yani, “Mosaia 18:9: [Vakadinadinataka] na Kalou ena veigauna kecega, ena veika kecega kei na veivanua kecega.”

Ena vuravura veibolei oqo, oqori na ka au raica ni ra cakava tiko na goneyalewa kei na marama ena Lotu oqo. Era sa dauveivakayararataki ni ka vinaka. Era sa ivalavala dodonu ka ivakaraitaki vinaka, kilaka ka gugumatua. Era sa cakava tiko e dua na ka duatani baleta *ni ra* sa duatani. Era sa cakava vinaka tiko na nodra itavi.

Vica na yabaki sa oti, ena noqu samaka tiko na ibe vavaku oqo, noqu saga tiko me’u cakava vinaka na noqu itavi lailai, au sega vakadua ni kila ni a tu saraga na yavaqu ena dela ni ibe vavaku ena ruku ni itutu ni vunau oqo.

Nikua me vaka e dua na luvena goneyalewa na Kalou, au tucake ka vakadinadinataka ni bula o Koya. O Jisu na Karisito. O Koya na noda Dauveivueti. Ena vuku ni Nona veisorovaki tawayalani sa rawa ni’u na lesu tale kina Vua ka bula vata kaya, vakadinadinataka, savasava vakaoti, ka vauci ena dua na matavuvale tawamudu. Au na vakacaucautaki Koya tu ga ena madigi me vaka niu dua na marama, a marama vakawati, ka tina talega. Au vakadinadinataka ni da sa liutaki tiko mai vua na parofita ni Kalou, o Peresitedi Thomas S. Monson, ka’u vakavinavinakataki ira na turaga yalododonu, ka sa vakalougatataki au na kaukauwa ni nodra matabete. Ka’u sa vakavinavinaka vakalevu sara ki na doudou au rawata mai na kaukauwa ni Veisorovaki tawayalani ni iVakabula ena noqu tomana voli me’u “cakava vinaka na [noqu] itavi.” Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDSIDUSI

1. *Goneyalewa Torocake Yadudua* (ivolalobi, 2009), 3.
2. Mosaia 18:9.
3. Raica na Matthew O. Richardson, “‘What E’er Thou Art, Act Well Thy Part’: John Allan’s Albany Crescent Stone,” *Journal of Mormon History*, voli. 33 (Fall 2007), 31–61; Francis M. Gibbons, *David O. McKay: Apostle to the World, Prophet of God* (1986), 45.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 82:10.
5. Gordon B. Hinckley, “Standing Strong and Immovable,” *Worldwide Leadership Training Meeting*, 10 ni Janu., 2004, 21.
6. “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nove. 2010, 129.
7. Raica na Moronai 9:9.
8. Raica na *Torocake Yadudua ni Goneyalewa*, 70.

Mai vei Elder Craig A. Cardon
Ena Vitusagavulu

E Via Veivosoti na iVakabula

E lomani keda na Turaga ka vinakata meda kila na Nona yalogu me veivosoti.

Ena gauna ni veiqaravi vakavuravura ni noda iVakabula, e vuqa era muri Koya, okati kina o ira na vunivola kei na Farisi, “mai na koro lalai kecega mai Kalili, . . . Jitutia, mai Jeruasalemi talega.”¹ E dua na turaga sa sega ni lako rawa, tauvi paralase tu a gadreva me vakabulai ka a kau mai ki na dua na soqoni levu, ia ni dredre me ra kauti koya voleka yani vua na iVakabula, era kauti koya na nona itokani ki na dela ni vale a tiko kina na iVakabula ka qai tukuci koya sobu ki ra. Ni laurai na ivakaraitaki ni vakabauta oqo, vata kei na dua na inaki cecere era sega ni kila na Nona dauvakarorogo, a kaya na iVakabula, “Ko iko, sa bokoci na nomu ivalavala ca.”²

E rairai vakurabuitaka na tamata na ka oqo, ka dina ga ni ivolanikalou e sega ni tukuna e dua na ka me baleta na ka a cakava, e rairai a vakananuma tiko kevaka a kila dina tiko na iVakabula na vuna a lako mai kina.

E kila na iVakabula ni vuqa na tamata era muri Koya me baleta na Nona caka mana cecere. Taumada a vukica na wai me waini,³ kauta tani na yalo velavela,⁴ ka vakabula na luvena tagane na turaga,⁵ e dua na vukavuka,⁶ na tinai wati Pita,⁷ kei na lewe vuqa tale.⁸

Ia o koya na turaga paralase oqo, e digitaka na Turaga me soli ivakadina-dina ruarua kivei ira na dau muri Koya kei ira era sega ni vakabauta na Nona itavi kilai tani me vaka ni iVakabula kei vuravura. Nodra rogoca na vosa ni i Vakabula, o ira na vunivola kei na Farisi era sa tekivu me ra vakavuna ena kedra maliwa, na kena veivosakitaki na vakawaleni ni vosa vakacaca, me kena itinitini ni Kalou duadua ga e rawa me vosota na ivalavala ca. Ni vakila na nodra vakasama, a vosa vei ira na iVakabula ka kaya:

“A cava dou sa veinanuyaka ena lomamudou?”

“A cava vei rau e rawarawa cake, me kaya, sa bokoci na nomu ivalavala ca; se me kaya, Mo tu cake, ka lako voli?”⁹

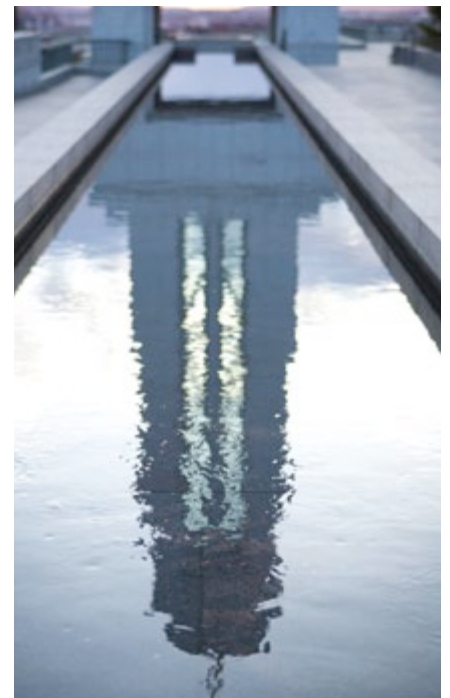
E sega ni waraka na kena isau mai vei ira, a tomana na iVakabula, “Ia mo dou kila kina ni sa rawata na Luve ni tamata e vuravura me bokoca na ivalavala ca, [sa qai vuki ko Koya vua na tauvi-paralase] Au sa kaya vei iko, Mo tucake, ka kauta na nomu imoce-moce, ka lako ki na nomu vale.”¹⁰ A qai cakava vakakina!

Mai na caka mana ni veivakabulai vakayago, a vakadeitaka na iVakabula kivei keda taucoko na kaukauwa

levu cake sara ni dina vakayalo oqo ka sega ni vakaiyalayala: na Luve ni Tamata e bokoca na ivalavala ca!

Ena kena sa ciqomi tu na dina oqo mai vei ira kece na vakabauta, e sega soti ni rawarawa me vakaraitaki sa ikoya na kena yaga ni veitokani dina: na iVakabula e bokoca na ivalavala ca “e vuravura” ka sega wale ga ena iTiotei ni Veilewai. E sega ni lako mai o Koya me vakabulai keda ena noda ivalavala ca.¹¹ E sega ni vakatara o Koya meda lesu tale ki na ivalavala ca sa caka oti.¹² Ia ni da sa veivutuni ka talairawarawa ki na Nona kosipeli, ena vosoti keda o Koya.¹³

Ena veivosoti oqo eda raica kina na kena rawa ni yaco kei na kaukauwa ni veivakabulai ni Veisorovaki ena duavata kei na loloma. Kevaka eda cakacakataka na noda vakabauta na Turaga o Jisu Karisito, na kena rawa ni yaco na kaukauwa ni Nona Veisorovaki e vakaukauwataki keda ena noda gagadre,¹⁴ kei na Nona kaukauwa ni veivueti e veivakasavasavataki keda ena noda “[biuta] tani na itovo vakayago.”¹⁵ Oqo e kauta mai na inuinui kivei keda kece, vakabibi kivei ira era vakila na kena yaco wasoma na malumalumu vakatamata e sa ulabaleta na kena rawa vua na iVakabula me veivuke ka veitaqomaki.

Ni vakarautaka e dua na madigi vua na iVakabula me vakararamataka noda vakasama,¹⁶ a vakataroga o Pita ena dua na gauna se me vica na gauna e dodonu me vosoti tacina kina ka qai taroga, “Me vaka vitu?” Sa sivia dina sara ga o ya. Ia na kena isau mai vua na iVakabula a dolava na sala vei keda meda kila na *Nona* yalololoma: “Au sa *sega* ni kaya vei iko, Me vakavitu wale ga: ia, Me vakavitusagavulu na vitu.”¹⁷

E lomani keda na Turaga ka vinakata meda kila na *Nona* yalogu me veivosoti. Sa sivia e 20 na gauna ena Vunau kei na Veiyalayalati, a kaya na Turaga kivei ira a vosa tiko kina o Koya, “Sa bokoci na nomu ivalavala ca,” se vosa vakatautauvata.¹⁸ E rauta ni veimama ni veika a yaco oqori, na vosa ni Turaga a vakatabakiduataki sara ga kivua na Parofita o Josefa Simici, eso na gauna e vosa duadua ga vua, so na gauna vei ira eso tale.¹⁹ Na imatai vei ira oqo a katonu ena 1830, na kena iotioti ena 1843. Oqori, ena loma ni vuqa na yabaki, a kaya vakavica na Turaga vei Josefa, “Sa bokoci na nomu ivalavala ca.”

Me vaka ni o Josefa a sega ni “vakayacora na veicala lelevu sara ka bibi,”²⁰ ena daumaka vei keda meda nanuma ni vica wale ga na ka e biu oqo, na “vakavitusagavulu na vitu” ni Turaga e sega ni yalana na veivosoti me vaka na bibi ni ivalavala ca.

Ena nona vosa kivei ira na italatala qase ena nodra soqoni mai Kirtland,

a kaya na Turaga, “Au sa vakarota mo dou rawai vuravura; *ia* au na qai lomani kemudou.”²¹ Na Turaga e kila tu na noda malumalumu kei na veika ena yaco ena tawamudu “ni vuravura” mai vei ira na tagane kei na yalewa sega ni kilikili.²² O koya gona *na vosa* ena tikina oqo sa ikoya na *Nona* vakadonuya ni sa ikoya wale ga ena ivalavala dodonu ni *Nona* loloma e rawa kina me uasivi sara na noda “vorata na vuravura.” E rawa me vakatakilai vakacava na loloma o ya? A kaya o Koya, kivei ira na italatala qase vata ga e Kirtland, “Au sa vosota na nomudou ivalavala ca.”²³ *E via veivosoti na iVakabula.*

Me kua ni dua e nanuma ni dau yaco mai na veivosoti oqo ka sega na veivutuni. E dina, na Turaga a kaya, “Ko i au na Turaga, au sa vosoti ira era sa vakatusa vei au na nodra ivalavala ca, ka kerea me ra vosoti,” ka qai vakuria o Koya me baleta eso tale na ka e gadrevi “ki na caka cala mo dou mate kina.”²⁴ Me vaka ni Turaga “sa sega sara ni vakadonuya na ivalavala ca,”²⁵ ia e vakaduiduitaka o Koya na kena semati vata na bibi ni so na ivalavala ca. E vakarota o Koya ni na sega na veivosoti ena “vosa vakacacataka na Yalo Tabu.”²⁶ E kaya na bibi ni laba²⁷ ka vakamatatataka na bibi ni ivalavala ca ni veiyacovi me vaka na veibutakoci.²⁸ Me baleta na kena tokaruataki na bibi ni ivalavala ca ni veiyacovi, sa vakatakila o Koya ni rabailevu na dredre ena

kena ciqomi na *Nona* veivosoti.²⁹ A qai kaya o Koya ni “ko koya sa ivalavala ca ni sa kila tu na ka dina, ena cudruvi vakalevu kina.”³⁰ Ia, ena *Nona* loloma, a vakatara o Koya na gauna me baleta na vakatorocaketaki mai na vakaukauwataki ni kena vakatotolotaki na veivakataucokotaki. Ena vuqa na ivalavala ca ka vakavuna na malumalumu mai na veika vakavuravura, ena wasoma ni noda veivutuni ka kerea na *Nona* veivosoti, ia ena vosoti keda o Koya ena veigauna kece ga.³¹

Ena vuku ni ka oqo, oi keda kece, okati kina o ira era tovolea vakaukauwa me ra valuta na itovo ni veivesuki vakayago me vaka na veika era vakayagataki cala se na iyalovalo velavela kei ira na tamata era veivolekati, e rawa me ra kila ni Turaga ena kidava noda sasaga ena yalododonu ka na veivosoti ena yalololoma ni sa taucoko na veivutuni, “me yacova na vakavitusagavulu na vitu.” Ia e sega ni kena ibalebale oqo ni dua e rawa me lesu tale ena *yalogu* ki na ivalavala ca ka sega ni totogitaki kina.³²

Na Turaga e dau taleitaka na yaloda,³³ kei na vakabekataki ni vakabauta lasu e sega ni vakadonuya na ivalavala ca.³⁴ Ena itabagauna oqo a vakasalataka na Turaga e dua vei ira *Nona* dauveiqaravi na veibasai ni vakabekataki mai na nona tukuna, “Ia me cata sara [o koya] na nodra ivalavala na itokani i Nicolaitane kei na nodra cakacaka butobuto kece ga.”³⁵ O ira na Nicolaitane era lewe ni dua na vakabauta vakalotu makawa ka tu vei ira na veivakadonui me ra cakava na ivalavala ca ni veiyacovi mai na ivalavala dodonu ni loloma vakalou.³⁶ Oqo e sega ni vinakata na Turaga.³⁷ Na *Nona* yalololoma kei na loloma vakarisito e sega ni vakaiulubaletaki keda kina ena kena “sega ni cegu rawa na [yaloda]. Ka [da] sega ni muria na ivakavuvuli dina, ia dou sa rekitaka ga na itovo ca.”³⁸ Ia, ni da sa cakava oti na veika eda rawata,³⁹ Na *Nona* yalololoma kei na loloma vakarisito era sa ivurevure me rawa kina “ni caka ena kena gauna”⁴⁰ meda vorata na vuravura mai na kaukauwa ka rawa kina na Veisorovaki. Ni da vakasaqara ena yalomalua na isolisoli vakamareqeti

oqo, “ena vakaukauwataki [keda] na veika eda sa malumalumu kina,”⁴¹ kei na *Nona* kaukauwa, sa rawa kina vei keda meda cakava na veika a sega ni rawa meda cakava vakataki keda.

Na Turaga e raica tu na rarama sa tu vei keda,⁴² na gagadre ni yaloda,⁴³ kei na noda ivalavala,⁴⁴ kei na gauna eda sa veivutuni kina ka vakasagara Nona veivosoti, e veivosoti o Koya. Ena noda vakasamataka noda dui bula vakayadua kei na nodra bula o ira na noda daulomani kei ira noda itokani, e dodonu me tautauvata noda yalogu meda vosoti keda kei ira eso tale.⁴⁵

Vunautaka na Noqu Kosipeli e tukuna na dredre ni kena vorati na ivakarau ni vesuki vakayago ka vakauqeti ira na iliuliu ni matabete kei ira na lewenilotu me ra “kakua ni kidacala se yalolailai” kevaka era kila ni so na dauvakatataro se lewenilotu vou era sotava tiko na dredre ena vuku ni veileqa oqo. E daumaka, noda sa vakasalataki meda “vakaraitaka tiko ni ra na yalodei tiko ena vukudra o ira oqori, ka ra sega ni dauvakalewala . . . [me ra raica] ni oqori e dua ga na leqa lailai ka na sega ni dede sa na vinaka cake tale.”⁴⁶ E rawa beka meda cakava vakalailai vata kei ira na luveda se lewe ni matavuvale ka ra vakaleqai tiko ena veileqa vata oqori, ena nodra sega ni dei ka ra sa lakosese tu mai na sala ni bula savasava? Era gadreva vakaidina na noda tudei, vosota, kei na loloma—ka vakakina, noda veivosoti.

Ena koniferedi raraba ni Okotova se qai oti wale ga oqo, a vakasalataka o Peresitedi Monson:

“E dodonu meda nanuma tiko ni rawa ni veisau na tamata. E rawa ni ra vakanadakuya na itovo ca. E rawa ni ra veivutuni mai na ivalavala ca. . . .

“ . . . E rawa ni da vukei ira me ra lako sivita na nodra malumalumu. Meda tara cake na taledi ni nodra raica na tamata, *sega* ena kedra ituvaki ena gauna oqo ia na kedra ituvaki ena vanua e rawa ni ra yacova yani.”⁴⁷

Ena dua na koniferedi taumada ni Lotu, tautauvata kei na koniferedi oqo, a kaya na Turaga vei ira na lewenilotu:

“ Au sa kaya vakaidina vei kemudou; dou sa savasava; ia dou sa sega ni savasava taucoko sara; . . .

“Ia era sa ca *kecega na tamata* e e mataqu. . . .

“ . . . Raica eso vei kemudou sa cala vakaidina e mataqu, *ia au sa vosota na nomudou malumalumu.*”⁴⁸

Na Nona itukutuku e tautauvata ga nikua.

E kila na Tamada Vakalomalagi na veika eda sotava tiko, ni da sa ivalavala ca kece ga na tamata ka “sega ni yacova na ka e vakarokorokotaki kina na Kalou”⁴⁹ ka dau yaco tiko ga. Sa tala mai ko Koya na Luvena, o koya e “kila na malumalumu ni tamata; ia sa vakaukauwataki ira tale ga sa temaki me ra kakua ni rawai.”⁵⁰ Na Luvena e vakavulici keda meda “daumasu tiko ga me *kakua* ni rawai [keda] na vere.”⁵¹ A tukuni vei keda meda “masut[al] [na Kalou] me *lomani*; kemudou, raica sa kaukauwa sara ko Koya me veivakabulai.”⁵² Sa vakaroti keda na iVakabula meda veivutuni⁵³ ka veivosoti.⁵⁴ E dina ga ni veivutuni e sega ni ka rawarawa, ena noda sasaga e vu ni yaloda taucoko meda talairawarawa ki na Nona kosipeli, e solia o Koya na yalayala oqo: “Au sa kaya vakaidina vei iko; e dina [o] sa ivalavala ca, *ia sa vuabale sara na noqu bilo ni loloma [vei iko]*. Raica au na sega ni muduki [iko] tani sara; *io au na lomani ira tale ga ena siga ni noqu cudru.*”⁵⁵ E via veivosoti na iVakabula.

Ena veimacawa na Mormon Tabernacle Choir sa tekivuna nona kakaburaki veivakauqeti ena vosa veivakauqeti ni serenilotu kilai vinaka nei William W. Phelps na “Vueta Cake Nai

Vunau.” E sega soti ni kilai vinaka na vosa veivakacegui ena ika va ni qaqana:

*Na Kalou savasava,
Nona vosa talei tu:
Mo veisau ka bula ga . . . ;
Tusanaka nomu cala,
Ko na qai vosoti mai Vua.*⁵⁶

Au sureti kemuni mo ni nanuma ka vakabauta na vosa ni Turaga ka vakabauti Koya ki na veivutuni.⁵⁷ E lomani iko o Koya. E via veivosoti. Au vakadinadinataka ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Luke 5:17; raica talega na Marika 2:2.
2. Luke 5:20; raica talega na Maciu 9:2; Marika 2:5.
3. Raica na Joni 2:1–11.
4. Raica na Marika 1:21–28; Luke 4:33–37.
5. Raica na Joni 4:46–54.
6. Raica na Maciu 8:1–4; Marika 1:40–45; Luke 5:12–15.
7. Raica na Maciu 8:14–15; Marika 1:29–31; Luke 4:38–39.
8. Raica na Maciu 8:16–17; Marika 1:32–34; Luke 4:40–41.
9. Luke 5:22–23; raica talega na Maciu 9:3–5; Marika 2:6–9.
10. Luke 5:24; vakaikuritaki; raica talega na Maciu 9:6–7; Marika 2:10–12.
11. Raica na 1 Korinica 6:9–10; Alama 11:34, 37; Ilamani 5:10–11.
12. Raica na 2 Pita 2:20; Jemesa 2:10; Vunau kei na Veiyalayalati 82:7.
13. Raica na Aisea 1:18; Jeremaia 31:34; Luke 7:36–50; Inosi 1:5; Alama 24:10; Moronai 6:8; Vunau kei na Veiyalayalati 1:32; 58:42–43.
14. Raica na Jekope 4:7; Alama 14:26; Moronai 10:7.
15. Mosaia 3:19; raica talega 2 Nifai 10:24–25.
16. Raica na Alama 32:28, 34.
17. Maciu 18:21–22; vakaikuritaki; raica talega Luke 17:1–4.

18. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 20:5–7; 25:3; 29:3; 31:5; 36:1; 50:36; 60:6–7; 61:2; 62:3; 64:1–4, 5–7, 15–17; 75:6–8; 82:1; 84:60–61; 90:1, 6; 108:1; 110:5; 112:3; 124:74–76, 78; 132:50.
19. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 20:5–7; 29:3; 60:6–7; 61:2; 62:3; 64:5–7; 84:60–61; 90:1; 110:5; 132:50.
20. Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:28.
21. Vunau kei na Veiyalayalati 64:2; vakaikuritaki.
22. Raica na 1 Nifai 20:9–11; Vunau kei na Veiyalayalati 24:2; 50:41; 63:47; 108:1–8.
23. Vunau kei na Veiyalayalati 64:3.
24. Vunau kei na Veiyalayalati 64:7.
25. Vunau kei na Veiyalayalati 1:31; raica talega tikina 32–33; Alama 45:16.
26. Vunau kei na Veiyalayalati 132:27; raica talega Maciu 12:31; Luke 12:10.
27. Raica na Lako Yami 20:13; Mosaia 13:21; Vunau kei na Veiyalayalati 132:19; Mosese 5:31–36.
28. Raica na Alama 39:5; Vunau kei na Veiyalayalati 42:24–26.
29. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 42:22–26, 75–78, 80–82; 63:13–17; 76:103.
30. Vunau kei na Veiyalayalati 82:3; raica talega Joni 15:22.
31. Raica na Moronai 6:8.
32. Raica na Mosaia 15:26.
33. Raica na 1 Samuela 16:7; Same 24:3–4; Na Vosa Vakaibalebale 23:7; Maciu 15:18–20; Marika 7:20–23; Iperiu 3:12; 3 Nifai 12:19; Vunau kei na Veiyalayalati 59:8; 64:34.
34. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 20:29–30; 121:37.
35. Vunau kei na Veiyalayalati 117:11.
36. Raica na Bible Dictionary, “Nicolaitans.”
37. Raica na iVakatakila 2:6, 15.
38. Vunau kei na Veiyalayalati 56:15.
39. Raica na 2 Nifai 25:23; Vunau kei na Veiyalayalati 138:4.
40. Mosese 7:21.
41. Ica 12:27.
42. Raica na Joni 15:22; Vunau kei na Veiyalayalati 1:33; 82:3.
43. Raica na Alama 41:5–6; 3 Nifai 9:20; Vunau kei na Veiyalayalati 137:9.
44. Raica na 1 Nifai 15:33; Alama 41:3–4; Vunau kei na Veiyalayalati 137:9.
45. Raica na Maciu 6:14–15; Vunau kei na Veiyalayalati 64:8–10; 98:39–48.
46. *Vunautaka Noqu Kosipeli: iDusidusi ki na Veiqaravi ni Daukaulotu* (2004), 189.
47. Thomas S. Monson, “Raici Ira na Tani ena vanua e Rawa ni ra Yaco Kina,” *Liaona*, Nove. 2012, 68, 69; vakaikuritaki.
48. Vunau kei na Veiyalayalati 38:10–11, 14; vakaikuritaki.
49. Roma 3:23.
50. Vunau kei na Veiyalayalati 62:1; raica talega Alama 7:12.
51. Vunau kei na Veiyalayalati 61:39; vakaikuritaki.
52. Alama 34:18; vakaikuritaki; raica talega 2 Nifai 31:19; Alama 7:14.
53. Raica na Ilamani 13:11; Vunau kei na Veiyalayalati 19:4, 13–21.
54. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 64:8–10.
55. Vunau kei na Veiyalayalati 101:9; vakaikuritaki; raica talega Vunau kei na Veiyalayalati 82:1–7.
56. “Vueta Cake na iVunau,” *Sere ni Lotu*, naba 85.
57. Raica na Alama 34:15–17.

Mai vei Elder M. Russell Ballard
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

“Oqo na iNaki kei na Lagilagi ni Noqu Cakacaka”

Sa solia wale kina na Kalou na Nona kaukauwa kivei ira era na ciqoma ka rokova na Nona matabete, ka na veimuataki ki na veivakalougatataki yalataki ni tawamate rawa kei na bula tawamudu.

Peresitedi Packer, keimami sa vakanamata tu ki na ika 98 ni ivakadewa ni serekali vakasakiti oya. Sa dua na idusidusi vakasakiti e solia vei keda o koya.

Ena vica na macawa sa oti, ena dua na bogi batabata, ka buto, au a qoroya cake vata tiko kei Barbara, na watiq, na lomalagi. E vaka mera ramase sara ka rairai totoka na milioni na veikalokalo. Au a mani cega na Mataniciva Talei ka wilika tale ena qoroqoro na ka a kaya na Turaga na Kalou vei Mosese: “Raica au sa bulia e vuqa na vuravura, ka sa sega ni wili rawa; ia sa tu na inaki ni noqu buli ira; a sa buli ira na Luvequ e Duabau Ga” (Mosese 1:33).

Ena siga nikua sa mai vakadeitaka kina na vakadodorairai kaukauwa na Hubble ni maliwa lala na veika vakaitamera a raica o Mosese. Era kaya na dauvakadidike ni Hubble ni sa laurai ena noda vuravura buli na Milky Way, ka rau sa kena tikina somidi sara na

noda vuravura kei na matanisiga, ni sa dua ga vei ira na 200 na bilioni na vuravura buli vakataki keda. Oqo sa bau dredre sara ga vei au meu vakasamataka rawa, sega ni rawa me kilai, ni sa vakaitamera ka rabailevu na ibulibuli ni Kalou.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, na kaukauwa rau a buli kina na lomalagi kei na vuravura sa ikoya na matabete. Kivei keda eda sa lewe ni Lotu eda sa kila tiko ni ivurevure ni kaukauwa ni matabete oqo sa mai vua na Kalou sa Cecere Sara kei na Luvena, o Jisu Karisito. E sega walega ni kaukauwa ni matabete a buli kina na lomalagi kei na vuravura, ia sa kaukauwa talega ni iVakabula a vakayagataki ena gauna ni Nona cakacaka vakalotu e vuravura me caka mana kina, vakalougatataka ka vakabulai ira kina na tauvimate, ka ra vakabulai kina na mate, ka vakakina, me vaka ni Luvena Duabau na Tamada, me vosa na rarawa levu e Kecisemani kei

Kalivari—sa yaco kina me vakadeitaki na lawa ni lewa dodonu ena loloma veivueti, ka vakarautaka e dua na Veisorovaki tawamudu ka valuta rawa na mate vakayago ena Tucaketale.

Na idola ni lewa ni matabete oqo kei na kaukauwa sa solia o Koya kivei Pita, Jemesa, kei Joni kei ira na Nona iApositolo tale eso me ra vakalougata-taki ira na tamata ka vauca mai lomalagi na veika sa vauci e vuravura.

Sa ka tabu na kaukauwa ni matabete ka sa isolisoli bibi ni Kalou. E duidui mai na lewa ni matabete, ni sai koya na veivakadonui me ia na cakacaka ena yaca ni Kalou. Na veivakadonui se veitabaki e soli ena veitabaki ni liga. Na kaukauwa ni matabete e yaco ga mai ena gauna era bula kilikili ka cakava na loma ni Kalou o ira era taura tu. Me vaka a vakaraitaka o Peresitedi Spencer W. Kimball, “Na Turaga sa solia kivei keda kece, na lewe ni matabete, na nona lewa eso, ia eda na rawa ga ni taura na kaukauwa mai lomalagi ena vuku

ni noda ivalavala dodonu vakai keda yadua” (“Boys Need Heroes Close By,” *Ensign*, Me 1976, 45).

Ena siga lagilagi ni Veivakalesuimai kei na kena tauyavutaki tale na Lotu i Jisu Karisito e vuravura ena gauna oqo, e ratou a tadu mai ki vuravura o Joni na Dauveipapitaisotaki; Pita, Jemesa, kei Joni; Mosese; Ilaisa; kei Ilaija ka vakalesuya mai vua na Parofita o Josefa Simici na idola kei na lewa taucoko ni matabete me balaleta na cakacaka ni Kalou ena iotioti ni gauna oqo.

Mai na idola kece oqo, na lewa oqo, kei na kaukauwa oqo sa mai tauyavutaki kina na Lotu i Jisu Karisito edaidai, ka sa mai liutaka kina na Karisito ena nona dusimaka e dua na Nona parofita bula, o Thomas S. Monson, ena nodra veivuke na iApositolo era sa kacivi ka tabaki.

Mai na nona ituvatuva ni matabete vakaedamuni nei Tamada Vakalomalagi, sa nodra kina na tagane na ilesilesi cecere ni kena qaravi na

matabete, ia era sega ni matabete. E duidui na nodra itavi na tagane kei na yalewa ia sa tautauvata ga na yaga ni nodra itavi. Me vaka ga ni sega ni kune-kune rawa na yalewa ke sega na tagane, sa vakakina na tagane ni na sega ni rawa me taucoko na nona cakacakataka na kaukauwa ni matabete me tauyavutaka kina e dua na matavuvale tawamudu ke sega o yalewa. Sa kena ibalebale, ena ituvatuva tawamudu, na kaukauwa ni vakatubu kawa kei na kaukauwa ni matabete sa wasei vei tagane kei yalewa vakawati. Vei rau na veiwatini, o tagane kei yalewa me rau na sasagataka me rau muria na Tamada Vakalomalagi. Na bula dodonu Vakarisito ni loloma, yalomalua, kei na vosota me rau sa na vakaliuca ni rau sasagataka tiko na veivakalougatataki ni matabete ena nodrau bula kei na nodrau matavuvale.

Sa ka bibi sara vei keda meda na kila vakavinaka ni sa vakarautaka vei keda na Tamada Vakalomalagi e dua na sala kivei ira kece na Luvena

tagane kei na yalewa mera na rawata na veivakalougatataki ka vaqacacotaki ena kaukauwa ni matabete. Sa iusutu ki na ituvatuva ni Kalou me baleti ira na luvena vakayalo na veika sa vakaraitaka oqo o Koya: “Oqo na inaki kei na lagilagi ni noqu cakacaka—me ra tucaketale mai na mate na tamata kecega ka rawata na bula tawamudu” (Mosese 1:39).

Mai na ivakatakila a soli vua na Parofita o Josefa Simici ena wase 81, ni Vunau kei na Veiyalayalati, e vakamacalataka kina na Turaga ni dodonu me vakayagataki na kaukauwa ni matabete mera “vukei ira sa malumalumu, vakaukauwataka na liga sa wadamele, kei na duru sa malumalumu” (tikina e 5).

“Raica mo vunau yani mo vukei ira vakalevu kina na wekamu, io me vakarokorokotaki tikoga kina na nomu Turaga” (V&V 81:4).

Ni da vakasamataka na nodra vukei yani na malumalumu, vakaukauwataka na liga sa wadamele, ka vakaukauwataka na duru sa malumalumu, e votu sara vei au na nona vakaraitaka tiko e dua na goneyalewa talei yabaki vitu vei tukana e dua na itei ni tomata a bocina taumada na sorena me tiki ni nona cakacaka vakavuli ni kalasi rua.

A vakamacalataka o koya ni na tekivu mai na dua na sorena lailai me dua na itei. Kevaka me qai qaravi viana na itei oqo, ena yaco me vuataka mai kina e vuqa na tomata ka na lako mai kina e vuqa tale na sorena.

A kaya, “Kevaka mera qai tei taucoko na sorena o ya ka vuataka e vuqa tale na tomata, ka teivaka na sorena taucoko tale o ya, ena yaco ga ena loma ni vica na vula sa na milioni na nomu tomata.”

“Na kena kece oqo,” e kurabui ni kaya, “ni tekivu mai na dua na sorena lailai.”

Ia a kaya, “E voleka sara meu vakamatea na noqu itei o ya. Au a biuta tu ga ena dua na rumu butobutu ka guilecava meu vakasuasutaka. Niu nanuma rawa na noqu itei oqo, sa malumalumu sara ga ka vaka me sa mate. Au tagi niu vakasamataka na milioni na tomata o ya ni ra sa na sega ni bula.”

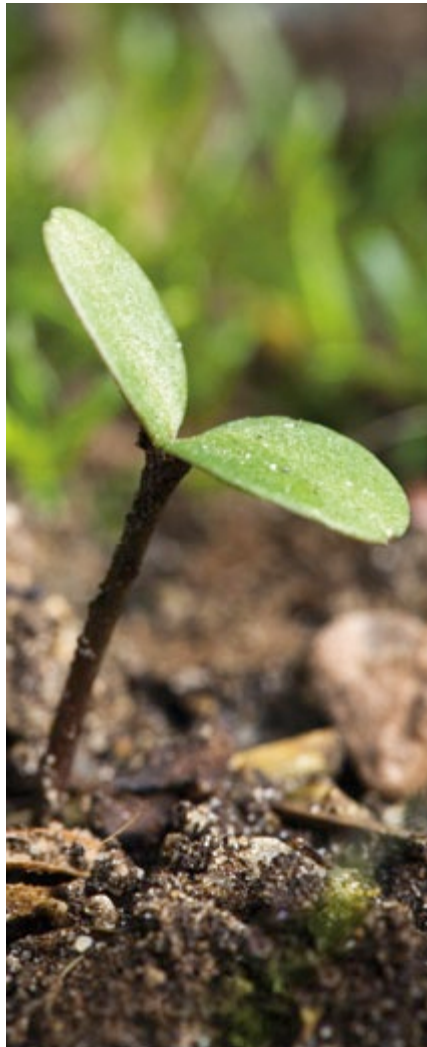
Ni oti o ya sa mani maqusa sara me tukuna vei tukana na “cakamana” sa mai yaco.

A vakamacalataka, “E kaya o Na ni rairai sega ni mate na itei. E rairai gadreva ga me vakasuasutaki ka me cilava na rarama me bula tale kina.

“E dina sara o koya. Au a qai vakasuasutaka na itei, kau biuta e katubaleka me cilava na rarama. Kila na cava a yaco?” a taroga. “Sa tekivu bula tale, ka sa na vakarau vuataka oqo e milioni na tomata!”

Sa vakaukauwataki na nona vu ni tomata lailai, a nuitaki sara tu vakalevu ia a malumalumu mada ka malai sara ni a vakawaleni vakacala-ka, ka sa mai bula tale ena kena qaravi ena wai kei na rarama mai na ligana dauloloma ka veikauwaitaki na goneyalewa lailai.

Kemuni na taciq kei na ganequ, me vaka ni da sa luvena vakayalo vakaidina na Tamada dauloloma Vakalomalagi—sa sega kina ni yalani, na noda gugumatua vakalou. Ia kevaka meda sega ni qaqarauni, eda na rawa ni vakataka na vu ni tomata

malumalumu o ya. Eda na rawa ni kuitaki mai na ivakavuvuli dina ni kospeli i Karisito ka yaco meda walokai vakayalo ka malumalumu, ka yaco meda sa vagalalataki keda mai na rarama vakalou kei na wai ni bula ni nona loloma tawamudu na iVakabula kei na kaukauwa ni matabete.

Kivei ira na lewe ni matabete era guce mera dau doka tikoga na matabete mera qarava na nodra matavuvale kei ira na tamata era na vakataki ira era sega ni *ciqoma* na veivakalougatataki sa kovuti tu ena kaukauwa ni matabete era na malumalumu vakayalo, ka vakuwai ira mai na gacagaca vakayalo bibi, rarama, kei na kaukauwa ni Kalou ena nodra bula—me vakataka ga na vu ni tomata sa nuitaki tu vakalevu ia a mai vakawaleni ka malumalumu kina.

Na kaukauwa ni matabete vata ga a bulia na vuravura, kei na vuravura tale eso, kei na lomalagi me sa tiki ni noda bula me vukea, vaqacacotaka, ka vakalougatataki na noda matavuvale, noda itokani, kei ira na wekada voleka—sa kena ibalebale, meda sa cakava na veika ena cakava na iVakabula kevaka mada ga e veiqaravi tiko ena keda maliwa edaidai.

Sa inaki taumada ni matabete oqo me vakalougatataki, vakasavasavataki, ka vakadodonutaki keda me rawa ni da laki bula vata kei ira na noda matavuvale vata kei rau na noda itubutubu vakalomalagi, kovuti ena veivauci ni matabete, vakaitavi ena cakacaka veivakurabuitaki ni Kalou kei Jisu Karisito ena kena vakatetei tawamudu yani na *Nodrau* rarama kei na lagilagi

Ena vuku ni ka oqo, ena vica na vula sa oti a noqu madigi meu vakaitavi ena kena caka e dua na vidio-ni veituberi ni veiliutaki e vuravura raba e vakatokai na *Vaqacacotaki na Matavuale kei na Lotu ena Matabete*.

Na DVD veivakauqeti ka veivakasalataki oqo a vakadewataki ki na 66 na mataqali vosa. E vakavulica na sala e rawa ki na matabete me veivakalougatataki, soli kaukauwa, ka vakaukauwataka tale na noda bula, nodra bula na noda matavuvale, kei na nodra bula kece na lewe ni Lotu.

Sa vakaraitaka kina vei keda kece na—tagane, yalewa, gone; vakamau, yada, se sega ni vakamau; se cava ga na keda ituvaki—na sala eda na rawa ni votai kina ena veivakalougatataki ni matabete. E tiko e vica na vidio 8-ki na 12- na miniti na kedra balavu e vakamatatataki tu kina na idola, lewa, kei na kaukauwa ni matabete kei na sala e vaqacotaka kina na tamata yadua, matavuvale, kei na Lotu.

E dua na tikina taleitaki a vakaraitaki kina e dua na vuvale lailai ni ivuvu nei buqu vakarua o Mary Fielding Smith. E yada nei Hyrum, na tuakai Parofita Josefa Simici. Me vaka ni itubutubu dua, a dau kerea ka vakararavi ena kaukauwa o ya mai na kaukauwa ni nona vakabauta na matabete me susuga cake ka vakalougatataki ira kina na luvena ena loloma kei na rarama ni kosipeli. Nikua era sa mai vakavinavinakataka tiko e udolu na nona kawa era iliuliu yalodina ka lewe ni Lotu na nona vakabauta, yaloqaqa, kei na ivakaraitaki.

Na veituberi vou oqo ni veiliutaki sa vakarautaki tu ena Initaneti ena LDS.org meda raica taucoko ka vuli-ka kina (www.ltds.org). Sa rawa mo sarava ena LDS.org, se sa rawa mo lavetaka ki na nomu kompiuta, talevoni vuku, se kompiuta lalai veikauyaki.

E ratou sa kerea kina na Mataveiliutaki Taumada ki na “mataveiliutaki ni iteki kei na matabisopi mera vakayagataka e dua se sivia na soqoni ni matabose ni iteki se tabanalevu mera sarava kina [vakaoti] na DVD oqo. E dodonu me veivosakitaka na matabose ni iteki kei na tabanalevu na sala mera vakayacora kina na vuli sa vakaraitaki tiko” (iVola ni Mataveiliutaki Taumada, 1 ni Feperueri, 2013).

Na lewenivuli ena veivakauqeti ka veivakayaloqaqataki vei ira na lewe ni matabete ena kuoramu, iSoqosoqo ni Veivukei, Matawilivola ni Sigatabu, Goneyalewa, Cauravou (vakabibi vei ira era sa vakarau tiko ki na kaulotu), vakakina ena soqoni ni Lalai, se na soqoni cokovata ena ikalima ni Sigatabu. Sa qai rawa talega kina vei ira na lewe ni matabose mera veivakauqeti vei ira na tamata yadua kei na itubutubu mera vakayagataka na vuli oqo vata kei ira

na nodra matavuvale. Kemuni na taciqo kei na ganequ, na veituberi ni veiliutaki oqo sa baleti ira yadudua na lewe ni Lotu. Kemuni na itubutubu, ni raicalesu, wasea, ka veivosakitaka na veika ko ni sa vulica ka vakila vata kei ira na luvemuni, ka mera sarava ka vakayacora vakakina vata kei kemuni me na qaqaco na matavuvale ena matabete.

E kaya o Jisu:

“Kevaka e dua sa viagunu, me lako mai vei au ka gunu” (Joni 7:37).

“Ia ko koya sa gunuva na wai kau na solia vua ena sega sara ni viagunu ka tawa mudu; ia na wai kau na solia vua, ena tu e lomana me mata-ni-wai sa tovore ki na bula tawamudu” (Joni 4:14).

“Oi au na rarama kei vuravura: ko koya sa muri au . . . ena tu ga vua na rarama ni bula” (Joni 8:12).

Kevaka e dua vei kemuni sa vakila ni sa vaka me lailai sobu na nomuni vakabauta se ivakadinadina mai na kena e dodonu me tiko me baleta na ituvatuva nei Tamada Vakalomalagi, mo ni sa saumaki ga vakataucoko ki vua na iVakabula. Ni vakatara na Nona rarama kei na Nona mataniwai tovore ni bula me vakayaco-ka vei iko kei na nomuni matavuvale na veika a vakayacora e dua na tuturu ni wai kei na rarama me bula rawa tale kina na vu ni tomata malumalumu o ya.

Ia, au a tekivu ena noqu qoroqoro ka galu me baleta na veika sa bulia na

Kalou ena kaukauwa ni matabete. Au mai tu oqo ka vakataroga, kau vakabauta ni vakakina e vuqa vei kemuni, de na rawa beka meda kila taucoko vakavinaka na kaukauwa ni Kalou me veivakasalataki ka vakalougatataki keda. Sa rui ka cecere, ka lagilagi sara, ka qaqa dina.

E kaya o Josefa Simici, “Na Matabete sa dua na ivakavuvuli tawamudu, ka a bula kei koya na Kalou mai na tawamudu, ki na tawamudu, ka sega na kena itekitekivu se itinitini vakayabaki” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* [2007], 104).

Sa solia wale kina na Kalou na Nona kaukauwa kivei ira era na ciqoma ka rokova na Nona matabete, ka na veimuataki ki na veivakalougatataki yalataki ni tawa mate rawa kei na bula tawamudu.

Au sa vakadinadinataka ni sa vakayacori tiko na cakacaka i Jisu Karisito ena matabete. Oqo na kaukauwa a bulia kina na vuravura oqo na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena Daulomani ka sa mai yaco kina na yavu cecere ni bula marau ena vukuda. Meda sa qai vuku sara ka vakasaqara me vaqacotaki kina na noda dui bula, na nodra bula na noda matavuvale, kei na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai ena kaukauwa ga ni matabete ni Kalou sa noqu masu malumalumu ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Peresitedi Henry B. Eyring

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

“Dou Lako Mai Vei Au”

Mai na Nona vosa kei na Nona ivakaraitaki, sa vakaraitaka kina na Karisito na sala meda toro voleka yani kina ki Vua.

Au vakavinavinaka niu mai tiko rawa kei kemuni ena koniferedi oqo ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Oqo na Nona Lotu. Eda sa taura vei keda na Yacana ni da sa mai lewena na Nona mata-nitu. Sai Koya na Kalou, na Dauniveibuli, ka sa uasivi sara. Oi keda eda sa tamata ga eda na mate ka ivalavala ca. Ia na Nona loloma vei keda kei na noda dui matavuvale, sa sureti keda kina meda volekati Koya yani. Oqo na veika a cavuta: “Dou toro voleka mai vei au kau na qai toro voleka yani vei kemudou; dou vakasaqarai au vagumatua dou na qai kunei au; dou na kerekere ka na soli vei kemudou; dou tukituki ka na dolavi vei kemudou.”¹

Ena Siga ni Mate oqo eda na vakananuma kina na vuna eda sa lomani Koya kina kei na yalayala a vakayacora o Koya kivei ira na Nona tisaipeli yalodina mera sa Nona itokani lomani. A vakayacora na iVakabula na yalayala ka tukuna vei keda ni gauna, eda vei qaravi yani kina Vua, ena lako mai vei keda o Koya. E dua na kena ivakaraitaki o ya na ivakatakila vei Oliver Cowdery ena nona qarava tiko na Turaga vata kei Parofita Josefa Simici ena kena vakadewataki tiko na iVola i Momani: “Raica au sa vosa vei iko Oliver, ena vuku ni veika ko sa gadreva; ia mo tugana

na noqu vosa ki lomamu. Mo yalodina ka gumatua ni muria sara na vunau ni Kalou; ia au na ovici iko ena noqu loloma.”²

E dau yaco vei au na reki niu toro voleka yani vua na iVakabula kei na Nona toro voleka mai vei au ena vuqa na gauna niu vakayacora na itovo lalai ni talairawarawa ki na ivakaro.

Sa yaco talega vakaoqo vei kemuni. Ena rairai beka ena gauna ko ni digitaka kina mo ni tiko ena dua na soqoni ni sakaramede. A yaco qo vei au ena dua na Siga ni Vakacecegu niu se gone lailai sara. Ena gauna o ya eda dau laki votai ena sakaramede ena soqoni ena yakavi. E votu vei au e dua na siga ena 65 na yabaki sa oti, ena noqu muria na vunau meu laki soqoni vata kei noqu matavuvale kei ira na Yalododonu, ka se vakavolekataka au tiko kina vua na iVakabula.

A buto ka batabata sara e tautuba. Au nanuma vinaka na kena totoka ka katakata vinaka na valenilotu ena yakavi oya vata kei rau na noqu itubutubu. Keitou a kana sakaramede, era qarava mai na lewe ni Matabete i Eroni, ka veiyalayalatitaka kei na Tamada Vakalomalagi me keimami dau nanuma na Luvena ka muria na Nona ivakaro.

Ni sa mai cava na soqoni keimami a lagata na sere “Mo ni Mai Tiko Ga kei

Au; ‘Ni sa Karobo Mai,’ kei na qaqana e tiko kina “Turaga, mo ni tauri au.”³

Au a vakila na loloma kei na nona voleka mai na iVakabula ena yakavi o ya. Kau a vakila kina na veivakacegui ni Yalo Tabu.

Au gadreva meu vakacaudreva tale mada vakadua na yalo ni loloma ni iVakabula kei na Nona voleka au a vakila ena soqoni ni sakaramede o ya niu se gone kina. Ena dua na gauna lekaleka oti ga oqo au qai maroroya ga kina e dua tale na ivakaro. Au a vakasaqarara ena ivolanikalou. E kea, au sa kila tu niu rawa ni lesu tale me vakayacora na Yalo Tabu meu vakila na veika erau a vakila na le rua na tisaipeli ni Turaga sa qai tucaketale ena gauna a vakaio kina o Koya ki na nodra veisureti me gole yani ki na nodra vale me laki tiko vata kei ira.

Au a wilika na veika e baleta na ikatolu ni siga ni oti na Nona lauvako e kauveilatai ka bulu. Era a lako mai eso na marama yalodina kei na so tale ka raica ni sa vaqiqici tani tu na vatu mai na ibulubulu ka sa sega e kea na Yagona. Era a lako mai ni ra lomani Koya ka me lumuta na Yagona.

Rau a tucake tu e kea e rua na agilososi ka taroga se cava na vuna era rere kina, ka kaya:

“E na cava dou sa mai vakasaqarai koya sa bula e na kedra maliwa na mate?”

“Sa sega eke ko koya, sa tu cake tale: nanuma na nona vosa vei kemudou ni sa tiko kei kemudou mai Kalili,

“Ni sa kaya, Ena soli yani na Luve ni tamata ki na ligadra na tamata ca, ka na vakoti ki na kauveilatai, ka na tucake tale e na ikatolu ni siga.”⁴

Na Kosipeli i Marika e vakuria kina na veivakasalataki nei dua vei rau na agilososi: “Ia dou lako, tukuna vei ira na nona tisaipeli, vei Pita talega, ni sa liutaki kemudou ko koya ki Kalili: dou na raici koya kina, me vaka na nona vosa vei kemudou.”⁵

Era soqoni vata yani na iApositolo kei na tisaipeli e Jerusalemi. Me vaka ni dau yaco vei keda, era rere sara ka lomatarotaro voli ni ra sa mai veivosakitaka na kena ibalebale vei ira na Nona mate kei na itukutuku ni sa tucaketale o Koya.

E rua vei ira na tisaipeli rau a tau-
bale ena yakavi o ya mai Jerusalemi
ena gaunisala ki Emeo. A rairai mai
ena gaunisala na Karisito sa tucaketale
ka lako vata kei rau. Sa lako mai vei
ira na Turaga.

Na ivola i Luke ena kauti keda
meda lako vata kei iratou:

“Ia ni rau sa veivosaki tiko ka vei-
tarogi, sa toro voleka ko Jisu, ka lako
vata kei rau.

“A sa matabuawataki na matadrau
me rau kakua ni kilai koya.

“A sa kaya vei rau ko koya, Ai
tukutuku cava oqo drau sa veivosaki-
taka, ni drau sa lako tu, ka rau sa tu
vakadua ka vakaveveku mata?

“A sa dua vei rau, na yacana ko
Kaliopasa, sa vosa ka kaya vua, O iko
duadua beka na vulagi mai Jerusalemi,
ka sega kina ni kila na veika sa qai
yaco kina ena gauna oqo?”⁶

Rau a tukuna Vua na nodrau
rarawa ni sa mai mate o Jisu ni rau
sa vakabauti Koya me sa Dauveivuetai
kei Isireli.

E a rairai vakilai na loloma ni
Turaga sa tucake tale ni sa vosa vei rau
na tisaipeli yalorarawa ka lolosi oqo.

“A sa kaya vei rau ko koya, Drau sa
sesewa, ka sega ni via vakabauta na
ka kecega sa tukuna ko ira na parofita:

“E sega beka ni kilikili kei koya na
Karisito me vosota mada na veika oqo,
me qai curu ki na nona iukuuku?

“Ka sa vakatekivu ena ivola i
Mosese ka yacovi ira kecega na pa-
rofita, ka sereka vei rau mai na iVola
Tabu kecega na vosa ka tukuni kina
ko koya.”⁷

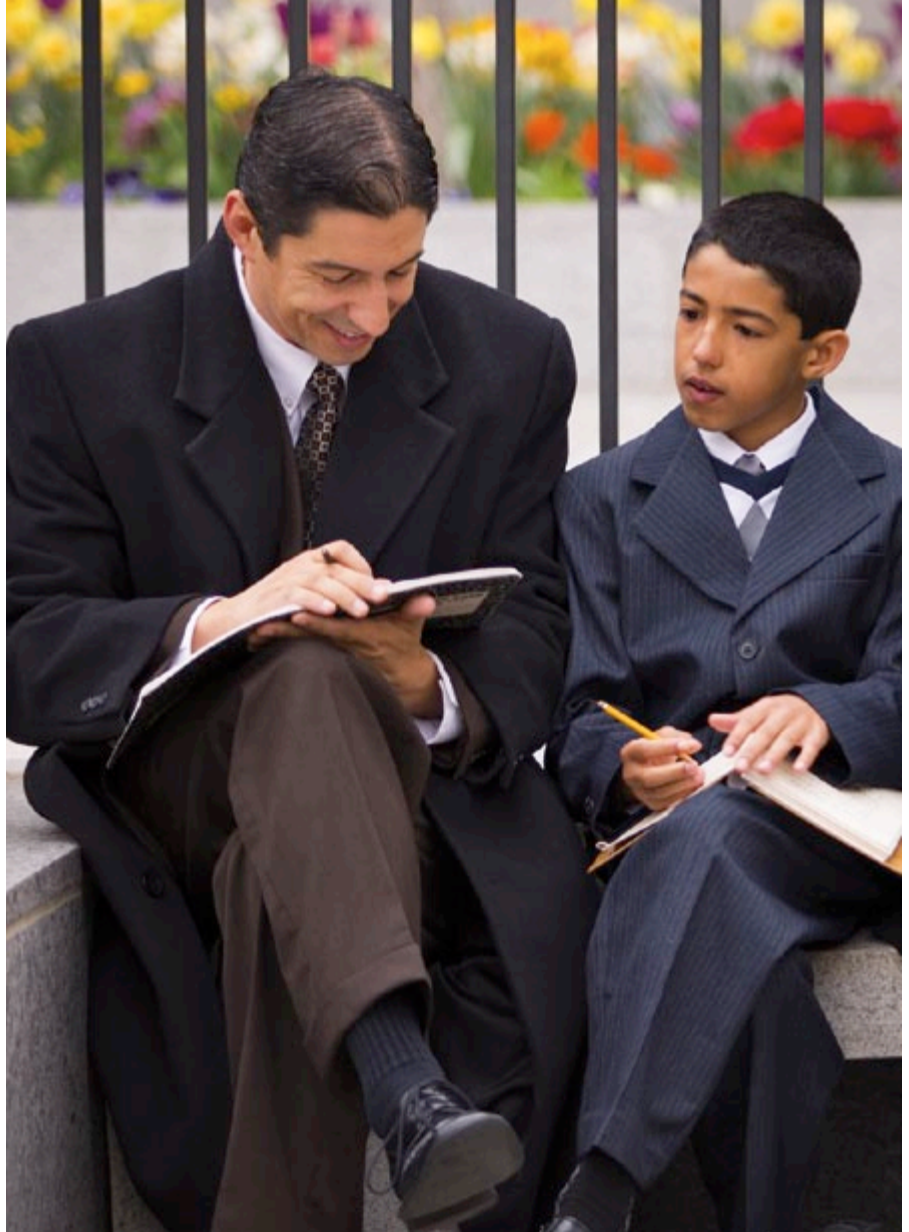
Sa qai yaco mai na gauna a dau
vakatakata tu ga mai na yaloqu niu
se cauravou lailai sara kina:

“A ratou sa torova na koro lailai,
e rau sa lako kina: a sa lako ko koya
me vaka sa via lako ki liu.

“A rau sa cikeva matua, ka kaya,
Ni tiko ga vei keirau, ni sa qai yakavi,
a sa kala na siga. A sa curu ko koya
me tiko vata kei rau.”⁸

Sa mai ciqoma na iVakabula ena
bogi o ya me curuma na nodrau vale
na Nona tisaipeli volekata na koro o
Emeo.

A sa tiko sobu ka kana magiti vata
kei rau. A taura na madrai, masulaka,

dovia, ka solia vei rau. Sa qai tadola na
matadrau ka rau sa kilai Koya kina. A sa
qai yali yani mai vei rau. E vola vei keda
o Luke na veika rau a vakila na tisaipeli
kalougata o ya: “A rau sa veikayaka va-
kai rau, Sa sega li ni katakata sara na ya-
lodaru, ni datou sa veivosaki kaya e na
gaunisala, ni sa vakamacalataka talega
vei kedaru na iVola Tabu ko koya?”⁹

Ena gauna vata oqori rau a cici lesu
tale na tisaipeli oqo ki Jerusalemi me
rau laki tukuna vei ira na tinikadua na
tisaipeli na veika sa yaco vei rau. Ena
gauna vata oqori sa rairai tale e kea na
iVakabula.

A vakamacalataka tale na kena pa-
rofisaitaki tu mai na Nona ilesilesi me
mai sorovaka na nodra ivalavala ca na
Luvena taucoko ka me mai sereka na
ivesu ni mate.

“A sa kaya vei ira, Sa volai vakaoqo,
ni sa kilikili kei koya na Karisito me
vosota vakakina, me tucake tale mai
na mate e na ikatolu ni siga:

“Me vunautaki talega na veivutuni
kei na vakabokoci ni ivalavala ca,
ena vuku ni yacana vei ira na lewe
ni veivanua kecega, me vakatekivu
e Jerusalemi.

“Ia koi kemudou, dou na dau-tuku-
tuku ena veika oqo.”¹⁰

Sa dina sara na vosa ni iVakabula
ka sa vakakina vei keda ka vakakina
vei ira na Nona tisaipeli ena gauna
o ya. Eda sa mai ivakadinadina ni
veika oqo. Kei na ilesilesi lagilagi eda
sa mai ciqoma ni da sa mai papita-
isotaki ki na Lotu i Jisu Karisito ni
Yalododonu Edaidai sa mai vakama-
tatataka vei keda na parofita o Alama

ena vuqa na senituri sa oti ena wai o Momani:

“Sa qai kaya vei ira: Raica sa tu oqo na wai ko ya ko Momani (ka ra sa kacivi vakakina) ia me vaka dou sa gadreva, mo dou curu ki na loma ni bai ni Kalou, ka vakatokai me nona tamata, ka sa lomamudou mo dou veivuketaka na nomudou icolacola me mamada kina;

“Io, ni sa lomamudou mo dou tagi vata kei ira sa tagi; ka, vakacegui ira sa rarawa, ka vakadinadinataka na Kalou e na veigauna kecega kei na veivanua kecega dou sa tiko kina me yacova na mate, io me vakabulai kemudou na Kalou, ka okati kemudou vata kei ira e na imatai ni tucaketale mai na mate, me nomudou kina na bula tawamudu—

“Raica au sa kaya vei kemudou, kevaka sa vakaoqori na ka sa lomamudou, na cava me tarova na nomudou papitaiso e na yaca ni Turaga, io me ivakadinadina ni nomudou sa veiyalayalati vata kaya mo dou qaravi Koya ka muri na nona vunau, me sorovaka mai kina vei kemudou na nona Yalo Tabu?

“Ia ni ra sa rogoca na vosa oqo, era sa vakasausau e na marau ka ra kailavaka: Io oqori sara ga na ka sa lomai keimami tiko.”¹¹

Eda sa tiko ena veiyalayalati meda vakatataka ira era sa vakaleqai tu ka

meda sa ivakadinadina ni iVakabula ena gauna kece ni noda bula.

Eda na rawa ni cakava vakaidina kevaka sa lomada meda lomana na iVakabula kei na Nona lomani keda. Ni da sa yalodina tiko ki na yalayala eda sa cakava, eda na vakila ni sa tubu cake na noda lomani Koya. Ena tubu baleta ni da na vakila na Nona kaukauwa ka toro voleka mai vei keda ena Nona vei qaravi.

E vakavotuya vakawasoma vei keda o Peresitedi Thomas S. Monson na yalayala oqo ni Turaga vei iratou na Nona tisaipeli yalodina: “Ia ko koya sa vakacegui kemudou, sa vakacegui au talega, niu sa lako vata tiko kei kemudou. Au na tiko e yasamudou imatai ka tiko talega e yasamudou imawi, ia na noqu Yalo Tabu e na tiko e yalomudou, era na vakavolivoliti kemudou na noqu agilosi ka laveti kemudou cake.”¹²

E tiko e dua tale na sala eda sa vakila ni sa toro voleka mai vei keda o Koya. Ni da vei qaravi ena dina Vua, ena tubu voleka mai o Koya kivei ira eda dau lomana ena noda matavuvuale. Ena veigauna kece au dau kacivi ki na vei qaravi ni Turaga meu tokitaka se biuta na noqu matavuvuale, au sa raica ni sa dau vakalougatataka na Turaga na watiqo kei iratou na luvequ. E dau vakarautaki ira na Nona italai lomani na veimadigi eso

me ra vakavolekataka noqu matavuvuale ki Vua.

Ko ni sa vakila talega na veivakalougatataka vakaoqo ena nomuni bula. E vuqa vei kemuni e tiko na nomuni daulomani era sa lakosese mai na salatu ki na bula tawamudu. Ko ni vakataroga beka na cava tale mo ni cakava mo ni kauti ira lesu mai kina. Sa rawa mo ni vakararavi ga vua na Turaga me torovi ira yani vakavoleka ni ko qaravi Koya tiko ena vakabauta.

Ko ni nanuma tiko na yalayala ni Turaga vei rau o Josefa Simici kei Sidney Rigdon ena gauna rau a tiko yawa kina mai na nodrau dui matavuvuale ena Nona veitalai: “Raica sa kaya vakaidina na Turaga vei kemudrau Sidney kei Josefa na wekaqu, era sa bula vinaka tiko na nomudrau vuvuale; io era sa tiko ena qeteqete ni ligaqu, kau na vakayacora vei ira na veika sa dodonu vei au; raica sa tu vei au na kaukauwa kecega.”¹³

Me vakatiki Alama kei Tui Mosaia, ni so vei kemuni na italai yalodina ko ni sa qarava tu mai vakadede ka vakavinaka na Turaga era sa lakosese tu na luvemuni, e dina ga o ni sa solibula na itubutubu ena vuku ni Turaga. Me vakatiki kemuni, era sa cakava na ka kece sara era rawa ni cakava vakakina na veivukei mai vei ira tale eso na tamata dauloloma ka yalodina.

A masu o Alama kei ira na Yalododonu ena vuku i luvana tagane kei iratou na luvei Tui Mosaia tagane, a qai rairai mai e dua na agilosi. Na nomuni masu kei na nodra masu o ira era vakayaco-ka ena vakabauta ena kauti ira mai na italai ni Turaga mera mai vukea na lewe ni nomuni matavuvuale. Era na mai vukei ira na luvemuni mera digitaka na salatu ki vale vua na Kalou, ena gauna mada ga era ravuti tiko kina mai vei Setani kei ira na nona ilawalawa, ni sa nodra inaki mera vakarusa na veimatavuvuale ena bula oqo kei na veigauna tawamudu.

Ko ni nanuma tiko na vosa a cavuta na agilosi vei Alama Lailai kei iratou na luvei Mosaia tagane ena gauna ni nodratou talaidredre: “A sa kaya tale na agilosi: Raica, sa rogoca na Turaga na nodra masu na nona tamata, kei na masu talega ni nona tamata, ko

Alama, na tamamu; ni sa masulaki iko vagumatua ko koya ena vakabauta me vakatakilai vei iko na ka dina; o koya gona, au sa talai mai kina meu vakatakila vei iko na lagilagi kei na kaukauwa ni Kalou, me saumi kina na ka era sa masuta na nona tamata ena vakabuta.”¹⁴

Au yalataka vei kemuni ko ni sa dau masuta ka qarava tiko na Turaga ni na sega ni taucoko mai na veivalouगततकि ko ni gadreva baleti kemuni kei na nomuni matavuvale. Ia au sa rawa ni yalataka vei kemuni ni na toro voleka mai na Turaga vei kemuni ka vakalouगततकि kemuni kei na nomuni matavuvale ena veika e vinaka cake duadua. Ko ni ciqoma na veivakacegui ni Nona loloma ka vakila na Nona volekati kemuni mai ni ko dedeka yani na ligamuni mo ni qaravi ira yani na tamata. Ni ko vauca na nodra mavoa era vakaleqai tu ka solia yani na veivakasavasavataki ni Nona Veisorovaki kivei ira era sa vakararawataki tu ena ivalavala ca, ena tokoni iko cake na kaukauwa ni Turaga. Ena dedeka vata yani o Koya na ligana kei kemuni me veivuke ka vakalouगततकि ira na luvena na Tamada Vakalomalagi, vakakina o ira ena nomu matavuvale.

Sa vakarautaki tu mai na noda kida-vaki lagilagi vakamatavuvale. Eda na qai raica kina ni vakavotukanataki na yalayala ni Turaga eda a dau lomana. Sai Koya ga ena kidavaki keda ki na bula tawamudu vata kei Koya kei na Tamada Vakalomalagi. E vakamacalataki kina vakaoqo o Jisu Karisito:

“Mo gumatua sara mo tara cake na noqu Saioni. Io mo muria na noqu vunau ena ka kecega.

“Raica, kevaka ko sa muria na noqu vunau ka vosota me yacova na ivakataotioti, ko na rawata na bula tawamudu, oqo na isolisoli uasivi duadua ni Kalou.”¹⁵

“Raica ko ira era bula tiko era na taukena na vanua, ia ko ira sa mate era sa vakacegu mai na nodra cacacaka kecega, ia era na lewai me vaka na nodra ivalavala; raica era na rawata na isala vakaturaga kau sa laki vakarautaka tu me nodra e na vale nei Tamaqu.”¹⁶

Los Angeles, Kalifonia, Amerika

Au vakadinadinataki na sa rawa vei keda ena kaukauwa ni Yalotabu meda muria na veisureti nei Tamada Vakalomalagi: “Oqo na Noqu Gone ni Toko. Mo Rogoci Koya! !”¹⁷

Mai na Nona vosa kei na Nona ivakaraitaki, sa vakaraitaka kina na Karisito na sala meda toro voleka yani kina ki Vua. O ira yadua na luvena na Tamada Vakalomalagi era sa digitaka mera curu ena matamata ni papitaiso ki na Nona Lotu ena soli vei ira na madigi ena bula oqo me vakavulici vei ira na Nona kosipeli ka rogoca mai vei ira na Nona italai na Nona veisureti “Dou lako mai vei au.”¹⁸

O ira yadua na Nona italai ni veiyalayalati ena loma ni Nona matanitu e na vuravura oqo vakakina ena vuravura ni yalo era na ciqoma na Nona veitaqomaki mai vua na Yalotabu ena gauna era vakalouगततका ka qaravi ira kina na tamata ena Vukuna. Ka ra na vakila na Nona loloma ka kunea na reki ni nodra toro voleka yani Vua.

Oi au e dua na ivakadinadina ni nona Tucaketale na Turaga me vaka ga au a tiko beka kina ena yakavi o ya vata kei na rua na tisaipeli ena vale e gaunisala ki Emeo. Au kila ni bula tiko o Koya me vaka dina a yaco vei Josefa Simici ena gauna a raica kina na Tamana kei na Luvena ena rarama ni dua na mataka totoka ena dua na veikau mai Palmyra.

Oqo na Lotu dina i Jisu Karisito. Ena idola ni matabete duadua ga e tiko vei Peresitedi Thomas S. Monson sa ikoya na kaukauwa meda vauci kina vakamatavuvale meda laki bula tawamudu vata kei na Tamada Vakalomalagi kei na Turaga o Jisu Karisito. Ena yaco vei keda ena Siga ni Lewa meda tucake e mata ni iVakabula, ena veirai e matanavotu. Ena yaco me dua na gauna ni reki kivei ira era a toro voleka yani Vua ena Nona veiqaravi ena bula oqo. Ena rekitaki ni ra rogoca kina na vosa: “E vinaka, a tamata vinaka, ka dina.”¹⁹ Au sa vakadinadinataki niu sa ivakadinadina ni iVakabula sa tucaketale ka noda Dauveivueti ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 88:63.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 6:20.
3. “Mo ni Mai Tiko Ga kei Au; ‘Ni sa Karobo Mai,” *Sere ni Lotu*, naba 93.
4. Luke 24:5–7.
5. Marika 16:7.
6. Luke 24:15–18.
7. Luke 24:25–27.
8. Luke 24:28–29.
9. Luke 24:32.
10. Luke 24:46–48.
11. Mosaia 18:8–11.
12. Vunau kei na Veiyalayalati 84:88.
13. Vunau kei na Veiyalayalati 100:1.
14. Mosaia 27:14.
15. Vunau kei na Veiyalayalati 14:6–7.
16. Vunau kei na Veiyalayalati 59:2.
17. Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17.
18. Maciu 11:28.
19. Maciu 25:21.

Kacivaka o Peresitedi Dieter F. Uchtdorf
iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Nodra Tokoni na Vakaitutu ena Lotu

Sa vakaturi me da tokoni Thomas Spencer Monson me parofita, daurairai, dauvakatakila ka Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai; o Henry Bennion Eyring me iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada; kei Dieter Friedrich Uchtdorf me iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada.

O ira era duavata me ra vakaraitaka.

O ira era saqata, kevaka e dua, me vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni Boyd Kenneth Packer me Peresitedi ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

kei ira oqo me ra lewe ni kuoramu oya: Boyd K. Packer, L. Tom Perry, Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, M. Russell Ballard, Richard G. Scott, Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, kei Neil L. Andersen.

O ira era duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

Ke dua e saqata me vakaraitaka vakakina.

E sa vakaturi me da tokoni rau na daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada kei na iApositolo Le Tinikarua me ra parofita, daurairai ka dauvakatakila.

O ira kece era duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

Saqata, ke dua, ena ivakatakilakila vata ga.

Sa vagalalataki o Elder Walter F. González mai na Mataveiliutaki ni Veikuoramu ni Vitusagavulu.

O kemuni o ni gadreva mo ni duavata kei keitou ena vakavinavinaka, yalovinaka ni vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni Elder Ulisses Soares me dua na lewe ni Mataveiliutaki ni Veikuoramu ni Vitusagavulu.

O ira kece era duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

O ira era saqata, kevaka e dua.

Sa vakaturi me da vagalalataki ira oqo mai na Vitusagavulu ni iWasewase, me tekivu mai na 1 ni Me, 2013: Rubén V. Alliaud, Sergio M. Anaya, Nolan D. Archibald, Carlos L. Astorga, Hector Avila, M. Anthony Burns, David Cabrera, Milton Camargo, Robert E. Chambers, Victor Kah Keng Chen, Kuo Chiang Chung, Nelson D. Córdoba, Gary L. Crittenden, Edward Dube, Matthew J. Eyring, Sione M. Fineanganofa, Alfredo L. Gessati, James B. Gibson, Jovencio A. Guanzon, Mario E. Guerra, Luis S. Hernandez, Hernan I. Herrera, Javier Ibañez, Paulo H. Itinose, Douglas W. Jessop, Stephen C. Kerr, Joni L. Koch, Faustino López, Richard K. Melchin, Freebody A. Mensah, Benson E. Misalucha, Abelardo Morales, W. T. David Murray, K. Brett Nattress, S. Gifford Nielsen, Satoshi Nishihara, Michael D. Picked, William F. Reynolds, Michael A. Roberts, Fernando A. R. Da Rocha, Manfred Schütze, Terrence C. Smith, Rubén L. Spitalé, Joshua Subandriyo, Frank V. Trythall, Miguel R. Valdez, Arnulfo Valenzuela, Carlos A. C. Villanova, Terrence M. Vinson, Louis Weidmann, kei Richard C. Zambrano.

O ira era gadreva me ra duavata kei keitou ena kena vakaraitaki na vakavinavinaka ena vuku ni nodra vei qaravi vakasakiti, yalovinaka ni vakaraitaka.

Sa vakaturi me da vagalalataki iratou na marama oqo ena dua na laveliga ni vakavinavinaka cecekie, Sisita Elaine S. Dalton, Mary N. Cook, kei Ann M. Dibb mai na mataveiliutaki raraba ni Goneyalewa.

Eda sa vagalalataki ira talega vakakina o ira kece sara na lewe ni matabose raraba ni Goneyalewa.

Kemuni kece o ni gadreva mo ni dauavata kei keitou ena kena vakaraitaki na vakavinavinaka vei ira na marama oqo ena daumaka ni nodra vei qaravi kei na nodra yalodina, yalovinaka ni vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni ira oqo na lewe vou ni iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu Edward Dube, S. Gifford Nielsen, kei Arnulfo Valenzuela; kei ira oqo na lewe vou ni iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu; Timothy J. Dyches, Randy D. Funk, Kevin S. Hamilton, Adrián Ochoa, kei Terence M. Vinson.

O ira era duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

O ira era saqata, ena ivakatakilakila vata.

Ia me vaka na nona ilesilesi vaka lewe ni iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu, eda sa vagalalataki Brother Adrián Ochoa ena nona itutu vaka ikarua ni daunivakasala ena mataveiliutaki raraba ni Cauravou.

O ira era gadreva me ra vakaraitaka na nodra vakavinavinaka me ra vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni ira oqo

ni ra Vitusagavulu ni iWasewase vou: Ruben Acosta, Frederick O. Akinbo, Omar A. Alvarez, Sergio Antunes, Alan C. Batt, Grant C. Bennett, Fernando E. Calderón, Wilson B. Calderón, H. Marcelo Cardus, Yoke Sang (Freddie) Chan, Christopher Charles, Valeri V. Córdón, Paul R. Coward, M. T. Ben Davis, Massimo De Feo, Marion B. De Antuñano, Francisco J. Ruiz de Mendoza, Robert A. Dryden, Robert J. Dudfield, Daniel F. Dunnigan, Jeffrey D. Erekson, E. Xavier Espinoza, Meliula M. Fata, Sam M. Galvez, Claude R. Gamiette, Mervyn C. Giddey, João R. Grahl, David P. Homer, Daniel W. Jones, John A. Koranteng, Steven O. Laing, Axel H. Leimer, Gustavo Lopez, José E. Maravilla, Alfredo Miron, Hugo Montoya, Joaquim J. Moreira, Katsuyuki Otahara, José C. Pineda, Gary S. Price, Miguel A. Reyes, Gary B. Sabin, Alfredo L. Salas, Netzahualcoyotl Salinas, Ciro Schmeil, D. Zackary Smith, Michael L. Southward, G. Lawrence Spackman, Vern P. Stanfill, William H. Stoddard, Stephen E. Thompson, George J. Tobias, 'Aisake K. Tukuafu, Jacques A. Van Reenen, Raul E. Vicencio, Raul S. Villanueva, Alan R. Walker, Keith P.

Walker, kei Hoi Seng Leonard Woo.

O ira kece era tokona, yalovinaka ni vakaraitaka.

O ira era saqata, kevaka e dua.

Sa vakaturi me da tokoni Bonnie Lee Green Oscarson me peresitedi raraba ni Goneyalewa, vata kei Carol Louise Foley McConkie me imatai ni daunivakasala kei Evelyn Neill Foote Marriott me ikarua ni daunivakasala.

O ira era duavata me ra vakaraitaka.

Ke dua e saqata me vakaraitaka vakakina.

E sa vakaturi me da tokoni ira na Vakaitutu Raraba, Vitusagavulu ni iWasewase, kei ira na mataveiliutaki raraba ni veimataisoqosoqo me vaka era sa tu ena gauna oqo.

O ira era tokona, yalovinaka ni vakaraitaka.

Ke dua e saqata me vakaraitaka.

Vinaka vakalevu, kemuni na taciqū kei na ganequ, ena nomuni laveliga ni veitokoni kei na nomuni tomana tiko na nomuni vakabauta kei na masu ena vukui keimami.

Eda sa sureti ira na Vakaitutu Raraba era se qai kacivi vou kei iratou na mataveiliutaki raraba ni Goneyalewa me ra lako mai ka mai dabe ena nodra idabedabe e cake. ■

Ripote mai na Tabacakacaka ni Dikevifika ni Lotu, 2012

Vakaraitaka o Robert W. Cantwell

Manidia Dairekita, Tabacakacaka ni Dikevifika ni Lotu
Ki na Mataveiliutaki Taumada ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Kemuni na Veitacini: Me vaka e tukuni mai na ivakatakila ena ika 120 ni iwase ni Vunau kei na Veiyalayalati, me dau vakadonuya na Matabose ni Vakayagataki iKatini na kena vakayagataki na ilavo ni Lotu. Na matabose oqo eratou lewena na Mataveiliutaki Taumada, na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, kei na Matabisopi Vakatalewa.

Na matabose oqo e dau vakadonuya na ilavo vakarau ni veitabacakacaka ena Lotu, na veicakacaka, ka vakakina na ilavo e dau soli vei ira na veitabanilotu. Na veitabana ni Lotu era dau vakayagataka na ilavo sa vakadonui mai na ilavovakarau ka sala vata kei na lawatu kei na kena ivakarau ena Lotu.

Sa soli tu ki na Tabacakacaka ni Dikevifika ni Lotu na veivakadonui me curuma na veivolatukutuku kei na ivakarau kece sara e ganita me dikeva kina na kena sa lewai tiko vakamatau

na ciqomi ni ilavo, vakayagataki, kei na taqomaki ni iyau ni Lotu. E tu vakatiki koya na Tabacakacaka ni Dikevifika ni Lotu mai na vei tabacakacaka kei na cakacaka kece tale ni Lotu kei ira na kena ivakalesilesi ka ra oka kina na daunifika raraba vakaivola, daudikevifika vakaivola, kei ira na daudikevifika vakaivola ena kompiuta, kei ira tale eso na kenadau vakaivola.

Ni vakayavutaki mai na veidikevifika sa vakayacori, eratou sa lewa kina na Tabacakacaka ni Dikevifika ni Lotu, ni veiyauqaqa kece, na cau e ciqomi, na vakayagataki ilavo e vakayacori, kei na iyau ni Lotu ena yabaki 2012 era sa volaitukutukutaki ka vakayagataki ena iwalewale veiganiti kaya na vakayagataki ilavo, na ilavovakarau sa vakadonui, kei na lawatu kei na iwalewale ena Lotu.

Soli yani ena vakarokoroko,
Tabacakacaka ni Dikevifika ni Lotu
Robert W. Cantwell
Manidia Dairekita ■

Ripote Vakaiwiliwili, 2012

Vakaraitaka o Brook P. Hales

Sekeriteri ni Mataveiliutaki Taumada

Gadrevi mo ni kila na lewe ni Lotu, ni ratou sa vakaraitaka mai na Mataveiliutaki Taumada na ripote vakaiwiliwili oqo me baleta na toso kei na ituvaki ni Lotu me yacova mai na 31 ni Tiseba, 2012.

Tabanilotu

iTeki	3,005
Tabanikaulotu	347
Tikina	591
Tabanalevu kei na Tabana.....	29,014

iWiliwili ni Lewenilotu

iWiliwili taucoko ni lewenilotu.....	14,782,473
iWiliwili ni gone era vakacurumi ena yabaki 2012.....	122,273
iWiliwili ni Papitaiso ena 2012.....	272,330

Daukaulotu

Daukaulotu Tudei.....	58,890
Daukaulotu Veiqaravi.....	22,961

Valetabu

Valetabu e vakatabui ena 2012 (Kansas City Missouri, Manaus Brazil, Brigham City Utah, kei Calgary Alberta)	4
Valetabu e vakatabui tale ena 2012 (Buenos Aires Argentina and Boise Idaho).....	2
Valetabu e vakayagataki tiko.....	140

Mai vei Elder Richard G. Scott
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Me Rawa na Vakacegu mai Vale

E dua na veivalougatataki levu e rawa ni da wasea ki vuravura sa ikoya na kaukauwa ni matavuvale ka vakaliuci kina na Karisito, na vanua e vunautaki kina na kosipeli, maroroi kina na veivalayalati ka sinai tu ena loloma.

Levu na rorogo e rogoci tu ena vuravura eda bula tiko kina ka ra kaya ni dodonu meda bula ena vakariri. Ena levu tikoga na ka me vakayacori ka levu me rawati. Ia, e yaloda mai loma e tiko kina na gagadre me dua na vanu ni vakaruru, me kune kina na bula vakacegu kei na soko maravu, na vanua eda na rawa ni tekivu vou tale kina, vakasoqoni vata tale, ka vakabulabulataki tale meda vakarau kina veiqaravi.

Na vanua vinaka duadua ni vakacegu qori sa ikoya na noda veivalevale, na vanua eda sa navuca oti tu kina me kena iliuliu o Jisu Karisito.

Eso na vuvale e tiko na tamadra ka tu vua na matabete, kei na watina ena nona veitokoni ena yalodina me rau veiliutaki ena buladodonu. E so na vuvale e duatani tu na kena ituvaki. Kevaka me mani vakacava sara na kena ituvaki, ena rawa ga ni ko yavutaka na nomu matavuvale vei Jisu Karisito, ni sa ikoya na ivurevure ni vakacegu ena bula oqo.

Vakadeitaka ni vakatulewa kece o na cakava, se vakayalo se vakayago ena vakatau mai na ka ena gadreva vei iko na iVakabula mo na cakava.

Ni sa tu o koya ena loma donu ni bula ni nomu matavuvale, sa na kune kina na vakacegu kei na maravu ni draki. Ena tiko na yalo ni veivakadeitaki ena matavuvale, ka ra na vakila o ira kece era na vakaitikotiko kina.

Ena sega walega ni itavi ni tubutubu me vakavotukanataka na ivakasala oqo, ka dina ga ni o ya na nodra itavi. Mera na veivuke talega na gone ena kena bucini na bula va-Karisito ena loma ni matavuvale. Sa ka bibi vei ira na itubutubu mera vakavulici ira na gone mera kila na kena revurevu ni nodra ivakarau vei ira era tiko ena loma ni vuvale. O ira na gone era dau tarogi ena vuku ni nodra ivalavala, se vinaka se ca, era na tubucake mera tamata yalodina ena nona matanitu na Kalou.

Au nuitaka ni ko ni na kila na yavu ni ivakavuvuli ka yavutaki kina na nomuni matavuvale vua na iVakabula. Na ivakasala vakaparofita me baleta na masu yadua kei na masu vakamatavuvale ena veisiga, vakakina na wili ivolanikalou, kei na lotu vakamatavuvale e veimacaa, ena dodonu me qaravi tiko, sa ivakadei ni dua na

matavuvale e vakaliuci kina na bula va-Karisito. Ni sega na veika oqo sa na dredre me sotavi na vakacegu kei na maravu mai na dredre vakavuravura.

Talairawarawa kina veivakavulici vaka-parofita ka na gadreva na Karisito mo muria. Kakua ni lomalomaruataka na nomu veisiga ni mataka ena nomu muri takoso ka sega ni vakamura vinaka na ivakavuvuli ni kosipeli. Nanuma ni veika lelevu e tekivu mai na veika lalai. Qarauna ni vakawelevewelevu ena vakavu leqa. E ka bibi cake, ka rawarawa, ka caka wasoma, na ivakarau vinaka, ena kauta mai na veivalougatataki.

Kemuni na gone ena Lalai, kemuni na goneyalewa kei na cauravou ena parokaramu ni itabagone, kei kemuni na daukaulotu o ni kaulotu tiko, ko ni cakava tiko e so na ka au a sega ni rawa ni cakava ena gauna au a se gone kina vakataki kemuni. Ena bula taumada ko ni a vakadinadinataka na nomuni qaqa, talairawarawa, ka bula kilikili. Mai ke ya ko ni cakacaka vakaukauwa mo ni rawata na taledi ka vakarautaki kemuni mo ni mai bula vakayago ena qaqa, yalodina, vakarokoroko kei na rawa-ka.

Se sega ni dede na nomuni yaco mai kina bula vakayago kei na veika totoka o ni kauta mai vakakina na kena na sega ni yalani rawa na kena icavacava. Ia, e tiko ga na veika rerevaki ena veivanua o ni bula tiko kina. Na veika o ni rawata kei na kaukauwa e tiko vei kemuni ena rawa ni vakalailaitaki se vakacacani kevaka mo ni na laiva mo

Serene, Ositerelia

ni rawai ena veivakatovolei e wavoliti kemuni tu. Ia, mo ni nanuma tiko ni o Setani e sega sara ga ni tautauvata kei na iVakabula. Sa kilai tu na icavacava nei Setani. E kila vinaka ni o koya sa vakadrukai oti tu, ia ena vinakata me kauta yani e dua na wiliwili levu sara ena nona kaukauwa. Ena saga o koya me vakacacana na nomu vinaka kei na kaukauwa ena nona na yanaraka na nomu malumalumu. Mo tiko ena nona yasana na Turaga, ka rawa ni o na qaqa tu ga e veigauna.

Ko ni bula tiko ena dua na vura-vura ka sa toso totolo dina na kena tekinolaji. Ena dredre kina noqu itabatamata me keimami salavata kei na veika sa yaco tiko. Vakatau ena ivakavakayagataki ni tekinolaji, na veika vovou oqo ena rawa ni veivakalougatataki se veivakalolomataki. Ni kilai ka vakayagataki vakadodonu na tekinolaji, ena sega ni ganita meda lomaleqa kina ia e dodonu ga me vakatorocaketaka ga na sala ni veitaratara vakayalo.

Me kena ivakaraitaki, e lewe levu vei keda eda sa yadua tu na iyaya vavalivaliva ka rawa ni tawani ga e noda taga. Ena tu ga vei keda ena veigauna kece; eda na railesuva tiko vakawasoma ena veisiga. Ka ni rarawa ni veiyaya oqo ena vakavu ivalavala ca ka na vakaotia walega na noda gauna. Ia, kevaka me vakayagataki vakavuku, na tekinolaji oqo ena rawa ni veitaqomaki

sara mai na veika e veivakacacani.

O cei ena rawa ni vakasamataka ena vica na yabaki sa oti ni veivola kece ni lotu kei na itukutuku ni koniferedi raraba ena rawa ni tawani tu ga e noda taga? Ena sega ni taqomaki iko kevaka me tiko ena nomu taga, ia, na kena vulici, vakasamataki, ka vakarorogo kina ena vakanomodi ena rawa ni ko na vukei mai na Yalotabu.

Vakavukutaka na nomu ciqoma na tekinolaji. Vola toka kina na tiki ni ivolanikalou bibi me rawa ni ko na dau railesuva tiko vakawasoma. Kevaka me so vei kemuni na itabagone ena raica lesu tiko vakawasoma me vaka na nona dau vakau itukutuku ena 'tex' ko sa na rawa ni kila vinaka e so na tiki ni ivolanikalou ka wiligusutaka. Na veitikina oqori sa na ivurevure ni veivakauqeti ka veituberi ni Yalo Tabu ena veigauna e gadrevi kina.

Na noda cakava na ka e rawa ni da cakava meda sureta kina na veivakauqeti ni YaloTabu kina noda bula sa na ka bibi sara kevaka meda na gadreva me koto e na loma donu ni noda bula ni matavuvale na iVakabula. Ni da vakayacora na ka oqori eda sa na vakauqeti tiko meda vaqaqacotaki cake.

Na vakacegu levu ena yaco mai ni ko sa talairawarawa mo qaravi ira era tu vakavolivoliti iko. Lewe levu sara era nanuma ni veika lalai e tu vei ira, era sa vakayagataka sara ga na ka e tu vei ira mera vukei ira kina o ira era

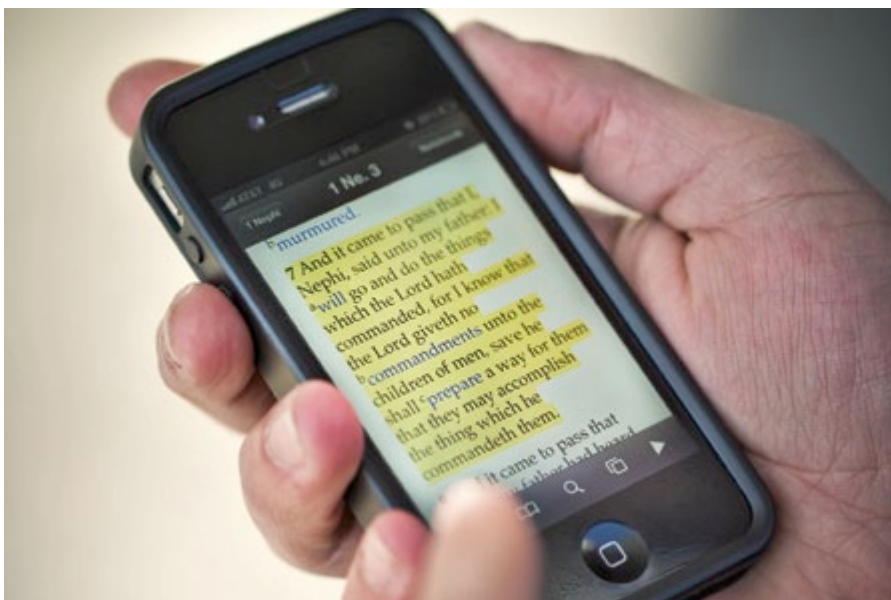
tu e ke ya. Na kocokoco sa ikoya na wakatu ni veika ca. Na iwali ni veika ca oqori e vakatakarakarataka na iVakabula. E vakaraitaka o Koya na noda vakatabakiduataka na noda bula ena igu ni veiqaravi tawa nanumi koya ga vakaikoya vei ira na tani.

Au sa vulica rawa e dua na ka dina ka sa dau tokaruataki vakawasoma ena noqu bula, kau sa wilika tu me vaka e dua na noqu roka ni bula. E vakamacalataka ni talairawarawa kei na veiqaravi erau veiwekani voleka sara kei na kaukauwa ni Kalou. Ni da sa talairawarawa kina ivunau ni Turaga ka qaravi ira na luvana ena yalodina, na kena revurevu ga sa ikoya na kaukauwa mai vua na Kalou—na kaukauwa meda cakava na ka ena sega ni rawa meda cakava ena noda kaukauwa ga vakai keda. Na ka eda kila, na noda taledi, na noda kaukauwa, sa na vakalevutaki baleta ni da sa ciqoma na veivakaukauawataki mai vua na Turaga. Na nona kaukauwa sa i koya na vakayavutaka na nona vakacegu ena loma ni matavuvale.

Ni sa vakaliuci ena nomu matavuvale na iVakabula, sa na yaco me ivakaruru sega walega vei ira na nomu matavuvale, ia vei ira talega na itokani era sotava tiko na bula dredre. Era na dreti lesu yani ena malumu ni draki ni bula era vakila. Kidavaki ira na itokani vakaoqori kina nomu matavuvale. Era na sereki cake me va-Karisito na kedra ituvaki. Vakaitokanitaki ira na nodra itokani na luvemu. Mo ivakaraitaki vinaka sara vei ira.

E dua na veivakalougatataki levu e rawa ni da wasea ki vuravura sa ikoya na kaukauwa ni matavuvale ka vakaliuci kina na Karisito, na vanua e vunautaki kina na kosipeli, maroro kina na veiyalayalati ka sinai tu ena loloma.

Vica na yabaki sa oti ni mai cava na veisiko kina itikotiko ni kaulotu, qai tukuna vei au o Jeanene, e dua na daukaulotu e a sotava. Tarogi koya o Jeanene baleta na nona matavuvale. E kidroa o koya ni kaya mai ni sega tu na nona matavuvale. E a kaya ni a soli koya o tinana kina matanitu me susugi koya cake ena gauna ga a sucu kina. E a tubucake ena nona veidewayaki mai na dua na vanua ni susu gone kina dua

New York City, New York, Amerika

tale. E kalougata ni a sotava na kosipeli ena nona a se gone. E dua na matavuvale dauloloma e a sotavi koya ena dua na gauna ka tuberi koya cake me yacova na nona sa laki kaulotu sara.

E muri e a qai taroga o Jeanene na watina na peresitedi ni kaulotu baleta na daukaulotu o ya. E a vulica ni se qai oti ga e vica na vula na nona mai tiko voli na daukaulotu o ya ena vale nai Paresitedi ni kaulotu me vaka ni a tauvi mate mai. Ena gauna o ya e mai donumaka sara e dua na lotu vakamatavuvale. Ni bera ni lesu tale kina buturara ni lai kaulotu, e a qai kerei peresitedi ni kaulotu kevaka e rawa ni mai tiko me rua se tolu na siga ena vale nei kaulotu ena gauna sa mai cava kina na nona kaulotu. E gadreva me raica na kena qaravi e dua na matavuvale ka vakaliuci kina na bula va-Karisito. E a gadreva me na vakamura na bula ni nona matavuvale me vaka sara ga o ya.

Vakamura na ka vata sara ga o ya me vaka mai vale. Dodoliga yani vei ira era vesuki tu vakayalo. Mo itokani yalodina sara. Na mataqali vakaitokani vaka o ya ena tautavuta kei na ibulu ni qara ka vanalamuta tu na noda bula ka vakadredretaka na rawati ni bula vakacegu. Me kakua ni

ivakaso ni ka me rawa ka me sosomitaka na veika sa mai yali, ia me wili vaka iyou ena marautaki ka veiwaseitaki. Kidavaki ira mai kina nomu vale o ira era na gadreva mera vaqaqacotaki ena dua na ka me tauvata na ka e a yaco oya.

Au veivakasalataki vei ira ka ra lomani ira tiko e so na lewe ni matavuvale era sega tiko ni digidigi vinaka. O ya ena rawa ni boleki keda ena noda yalomalua ka vosota vakadede. E dodonu meda na vakararavi vua na Turaga ena nona ituvatuva ni na rogoca na noda masu ka na vakavatukana na noda veivakaukauwataki. Meda cakava ga na veika kece sara e rawa ni da cakava, meda veimasulaki, ka vakabauta dina sara na Kalou ni na vakavu ka ena itavi eda qarava tiko. Meda na bulataka na vakabauta, ka nanuma tiko ni so na ka meda na qai laiva vua na Turaga me vakatulewa kina. E sureti keda meda vakatora na noda icolacola e yavana. Ena vakabauta eda na kila kina ni o koya e lako sese tiko ena sega ni guilecavi, ia sa na maroroi ena veimaroroi ni iVakabula dauloloma.

Raica matua na ka vinaka e tiko vei ira na tani ka sega na veika ca. Ena so na gauna na ca ena ganita me dikevi sara vakavinaka me rawa ni

vakasavasavataki, ia meda tara cake ga na veika vivinaka e so.

Ni ko sa vakila ni sa vo walega e dua na isema mamare sara ni vakanui-nui, qori e sega ni isema mamare ia sa isema vavaku sara ga ni veisemati me vaqaqacotaki kina na bula me na rawa ni vueti cake kina. Ena kauta yani na veivakacegui mo na rawa ni vakacegui kina. Sasagata mo bula kilikili ka dau vakararavi tudei vua na Turaga.

Meda kakua ni taqaya kevaka meda sega ni rawata taucoko na veika e veivakasalataki mai kina na Turaga. O Koya e a vosa talega baleta na vagauna ni ka kecega eda na sotava. Ena noda dau masu ni vaqara veituberi, o Koya ena kauti keda ena dua na ituvatuva me yavalati kina na noda bula. Eda na rawa ni vuli, tubucake, ka na vakai Koya vakalailai tiko mai ena veigauna.

Au vakadinadinataka ni da bula ena talairawarawa, ka yavutaki ena kosipeli i Jisu Karisito, ena vakarautaka na vakacegu levu duadua ena loma ni noda veimatavuvale. Era na tiko ga na bolebole lelevu se na mosi ni yalo, ia ena loma ni veilecayaki oqori, ena rawa ni da na sotava na vakacegu kei na bulamarau. Au vakadinadinataka ni Veisorovaki i Jisu Karisito sa ivurevure levu ni vakacegu o ya ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Quentin L. Cook
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na Bula Vakacegu Yadua: Na iSau ni iValavala Dodonu

Ena dredre e sotavi tiko ogo, ena rawati ga na vakacegu baleta ni tiko na Veisorovaki kei na loloma, na buladodonu me na veivakacegui.

Na veika au se qai sotava ga ogo sa vakavuna meu vakananuma na ivakavuvuli ni vakacegu, vakabibi na veika e vakayacora o Jisu Karisito me vukei keda meda rawata yadudua na vakacegu e tawamudu.

E tarai au vakabibi e rua na ka e yaco ena vica na vula sa oti. Kena imatai niu a vosa taumada ena lotu ni veibulu vei Emilie Parker, e dua na goneyalewa vakamareqeti yabaki ono ka a yali na nona bula ena dua na veivanavanai ka ra a mate kina e 25, wili kina e 19 na gonelalai, mai Newtown, Connecticut. Au a vakaloloku vata kei ira na nona matavuvale ka raica ni lewe levu era sa vakuwai sara ga ena bula vakacegu. Au qai sotava na veivakaukawataki kei na vakabauta mai vei rau na nona itubutubu, o irau o Robert kei Alissa Parker.

Kena ikarua, au a sotava e udolu na lewe ni Lotu vakabauta mai Ivory Coast ena koro ko Abidjan.¹ Na vanua vosa vaka Varanise ogo mai na Ra kei Aferika, sa sotava mai na dredre ni

bula vakailavo, dua na vuaviri, kei na rua na ivalu vakayasana ena yabaki 2011. Ia, au sotava ga na bula vakacegu ena kedra maliwa.

Ena yaco na veika me na butakoca na noda bula vakacegu ka na lamata mai kina na bula nuiqawaqa.

O cei ena rawa ni guilecava na veika ca a yaco ena 11 ni Sepiteba, 2001, ena so na vanua wavokiti Amerika? Na veika vakaoqori ena vakananumi keda tiko ena totolo ni kena rawa ni vakacacani na bula vakacegu kei na veimaroroi.

Na luvei keirau tagane ka qase dua-dua kei watina, ka rau namaka tiko na sucu ni imatai ni luvedrau, erau vakaitikotiko rauta ni tolu na vale mai na World Trade Center ena Siti o Niu Ioka ena gauna e coqa kina na imatai ni waqavuka na North Tower. Erau a lako kina delavuvu ni nodrau vale ka rau sa vakadomobulataka sara ga na ka erau raica ni rau nanuma ni dua na vakacalaka. Vakasauri na nodrau raica ni sa cokataki koya na ikarua ni

waqavuka kina South Tower. Erau sa qai kila ni ogo e sega ni vakacalaka, ka vakabauta ni sa tekivu vakarusai ogo na muaira kei Manhattan. Ni sa tekivu karusa sobu na South Tower, sa qai solega mai na nodratou vale na kuvu ka sa tekivu tau sobu mai e loma ni ra kei Manhattan.¹

Ni ra se veilecayaki tu ena ka sa yaco, ka lomaleqataka na kena rawa ni yaco tale, era gole sara yani ki na dua na vanua taqomaki vinaka cake vakakina ki na Valenilotu na Manhattan Stake mai Lincoln Center. Ni rau yaco yani erau raica e vica na daseni na lewenilotu ni ra kei Manhattan ni ra sa navunavuci mera lako talega yani kina itikotiko ni iteki. Rau a qiri mai me rau tukuna na vanua erau sa tiko kina. Au a yalovakacegu, ni rau sa maroroi vinaka tiko ka sega ga ni kidroa ena vanua erau sa tiko kina. Na ivakatakila nikua e kaya ni iteki mai Saioni era “ivakaruru mai na cava kei na cudru waqawaqa ena kena sa na sovaraki sobu mai ki vuravura.”²

A sega ni rawa me rau lesu i vale me sivi e dua na macawa, ka rau luvuci vakalevu ena vuku ni veibula tawacala era sa mai vaka-yali, ia a sega na vakacaca me sega ni vakavinakataki rawa.

Ena noqu vakananuma tiko na veika ogo, e tarai au na duidui e tiko ena ivakavuvuli ni veivakacegui raraba se e vuravura, kei na veivakacegui yadudua.³

Ena gauna e sucu kina na iVakabula, era a vakalagilagia na Kalou na kai lomalagi ka kaya, “Sa nona na Kalou na vakarokoroko ena veiyasana e cake sara a sa *veivinakati* rawa ko ira e vuravura, sa lomani ko ira na tamata.”⁴

Ia, sa vakamatatataki vinaka sara tu ga ni ena gauna dredre ni sasaga vaqara vakacegu ogo, muria mai na gauna e a sucu kina na Luve ni Kalou, e a vakamatei ira kina na gonelalai na Tui o Eroti mai Peceliema.⁵

Na galala ni digidigi e tiki ni yavu ni bula mamarau. Ena vakatara na veilomani, yalo ni soli ka, tubu yadudua, kei na veika me yaco ena noda bula me rawa kina na tubu vakayalo tawamudu. Na galala ni digidigi ogo

ena vakatara me yaco na mosi, eda na sotava ena bula oqo, kevaka sara mada ga eda sega ni kila se cava e yaco kina na mosi, baleta na nodra galala ni digidigi na so tale na tamata. Na iValu levu mai Lomalagi e a yaco baleta na galala, ka na ganita me rawa kina ni da kila na yavu ni veivakabulai ni iVakabula e vuravura.

Me vaka e volai tu ena Maciu wase 10, e a vakasalataki iratou na Le Tinikarua na iVakabula ka vaka-deitaka ni na sega ni yaco na veisaututaki e vuravura ena gauna ni nona veivakalotutaki. E a vakaraitaka vei iratou na iApositolo me ratou laiva tu na vakacegu ena veivalevale eratou curuma, ia e vakaroti iratou ni ratou na tiko ena “kedra maliwa na wolifa . . . [ka] cati vei ira na tamata kecega ena vuku ni yacaqu: ia ko koya ena vosota me yacova na ivakataotioti ena vakabulai.”⁶ Dua na itukutuku duatani e tukuni toka ena tikina e 34: “Dou kakua ni vakasama niu sa kauta mai ki vuravura na veivinakati.”⁷ Sa matata sara ga eke, ni a sega ni tiko na vakacegu e vuravura ena gauna e a bula kina na Karisito, ka na sega talega ni tiko ena gauna oqo.

Ena ikau ni Turaga ena Vunau kei na Veiyalayalati e levu sara na ivakavuvuli bibi a vakavulici kina. Ena vukudra o ira era sa sega ni veivutuni, na Yalona (na Yalo i Karisito), ka soli tu vua na tamata kece e lako mai ki vuravura,⁸ “ena sega ni veileti tiko na noqu Yalo Tabu kei ira na tamata me sega ni mudu,”⁹ sa vaka kina, “ena kautani kina e vuravura na vakacegu.”¹⁰ Era sa vakadinadinataka ni vakacegu sa kautani e vuravura.¹¹ E se bera tiko ni vesu o Lusefa ka se vakayagataka tiko na nona galala ena veika e lewa.¹²

Na rai vakalomalagi ni tamata vinaka kecega ena veivanua kece sara, o ya me tiko na vakacegu e vuravura. Meda kakua ni soro ena vaqara na yavu oqo. Ia, o Peresitedi Joseph F. Smith e a vakatavuvulitaka, “Ena sega ni lako mai ki vuravura na yalo ni veivinakati kei na veilomani . . . me yacova ni ra sa ciqoma na tamata kece sara na dina ni Kalou kei na itukutuku mai vua na Kalou . . . , ka vakadinadinataka na nona kaukauwa kei na nona lagilagi.”¹³

Eda nuitaka ka na masulaka vakagumatua tiko na veivinakati e vuravura, ia sa ka ni tamata yadua, na matavuvale meda rawata na vakacegu o ya ka yalataki tu ni kauta mai na buladodonu. Na veivinakati oqo e isolisoli mai vua na iVakabula ena Nona veivakalotutaki kei na veisorovaki.

Na ivakavuvuli oqo e vakamatataki tu ena Vunau kei na Veiyalayalati: “Mo dou kila ni ko koya sa vakayacora tiko vakadodonu na nona itavi ena rawata vakaidina na kena isau, io ena kune vakacegu ena bula oqo ka rawata na bula tawamudu ena bula sa bera mai.”¹⁴

Vakavulica o Peresitedi John Taylor ni veivinakati e sega walega ni gadrevi, ia “sa isolisoli mai vua na Kalou.”¹⁵

Na vakacegu au kaya tiko oqo e sega walega ni bula balolo ni vakanananu. Ia sa galala ni vakasama kei na vakacegu ni yalo.¹⁶

E vakamacalataka vakaoqo o Peresitedi Heber J. Grant na vakacegu ni iVakabula: “Na Nona vakacegu ena vakamamadataka na noda rarawa, vakabulai ira sa yaloraramusumusu, kauta laivi na yalo ca, ena kauta mai na yalo ni veivinakati ka na solega na

yaloda ena vakacegu kei na yalomarau.”¹⁷ Ena noqu a sotavi rau na itubutubu nei Emilie Parker au a raica ni quata laivi na nodrau rarawa na vakacegu ni iVakabula, ka sa botana lesu tale na yalodrau. Ni gauna sara ga e oti kina na veivanavanai, e a vakaraitaka sara ga o Baraca Parker na nona veivosoti vei ira era vakacaca. Me vaka e a sa tukuna o Peresitedi Grant, na vakacegu ni iVakabula sa na rawa ni “kauta laivi na yalo ca”. Sa nona na veilewai na Turaga.

O ira na lewenilotu mai Ivory Coast, ena gauna ni veivaluvaluiti vakai ira, era a sotava na vakacegu ena nodra vakanamata kina bulataki ni kosisipeli iJisu Karisito, vakabibi ena kena qaravi na ivolatukutuku ni matavuvale kei na cakacaka ni valetabu baleti ira na wekadra era sa mate.¹⁸

Eda gadreva taucoko na vakacegu. Na vakacegu e sega walega ni veimroroi se ni sega na ivalu, veivavala, veicati, veiqati se veisisivotaki. Na vakacegu ena lako mai ni da kila ni iVakabula e kilai keda, e kila ni da vakabauti Koya, lomani Koya, ka talairawarawa kina Nona iVunau, ena gauna sara mada ga ni dredre kei na rarawa.

malumu dreve na veika kece au saga”²³
Na isaunitaro sa ikoya na iVakabula na itekitekivu ka ivurevure ni vakacegu. O Koya na “Tui ni Sautu.”²⁴

Meda na tiko voleka vakacava vua na iVakabula? Ni da vakamaluma-lumutaki keda vua na Kalou, masu wasoma, veivutunitaka na ivalavala ca, curuma na wainiveipapitaisotaki, ena yaloraramusumususu, ka yaco mo sa tisaipeli dina i Jisu Karisito sa ivakaitaki ni buladodonu ka na yaco vua e dua sa bula vakacegu tu.²⁵ Ni sa vosa oti na Tui o Penijamini baleta na Veisorovaki i Jisu Karisito, era sa bale sobu kina qele ko ira na tamata. “Sa sobuti ira na Yalo ni Turaga, era sa vakasinaiti ena marau kei na vakacegu ni sa bokoci na nodra ivalavala ca, ka nodra na *ruru ni vakasama eloma* ena vuku ni levu ni nodra sa vakabauti Jisu Karisito.”²⁶ Na veivutuni kei na buladodonu ena kauta mai na *vakacegu ni yalo*, ka na gadrevi kina na ruru ni vakasama.²⁷ Ni sa vakayacori e dua na ivalavala ca levu ena gadrevi na vakatutusa me rawa kina na vakacegu²⁸. Ena sega beka ni dua na ka e tauvata kaya na vakacegu ena yaco mai ni dua sa luvata vua na Turaga na nona ivalavala ca ka ciqoma mai na veivakalougatataki ni Veisorovaki. Me vaka ga e tukuna e dua na sere ni Lotu; “Tudei ka dina kivua, ko na qai kunea ga.”²⁹

Na isaunitaro mai vua na Turaga vua na parofita o Josefa Simici mai Liberty Jail e kauta mai na vakacegu kina yalo.

“Ia, na luvequ me vakacegu na yalomu, raica sa lekaleka walega na gauna ni nomu rarawa kei na vutugu;

“Ia, kevaka ko sa vosota rawa, ena laveti iko cake na Kalou.”¹⁹

Nanuma ni, “Kalou e sega ni vu ni veisei, ia, sa vu ni vakacegu ga.”²⁰ Ni sa sega na vakacegu vei ira era vakandakuya na Kalou. Eda a vakaitavi kece ena matabose mai lomalagi ka vakarautaki kina na galala ni digidigi ka kilai kina ni na mai sotavi na mosi, kei na dredre e sega ni tadrari, baleta na veitaliatiki ni galala ni digidigi. Eda a kila ni oqo ena vakavuna vei keda na cudrucudru, kidrowa, veilecayaki, kei na nuiqawaqawa. Ia, eda kila talega ni Veisorovaki ni iVakabula, ena vakamalumalumautaka ka na sauma lesu na

veika e sega ni namaki ena bula oqo ka na kauta mai na vakacegu. O Elder Marion D. Hanks e dau vakabira toka ena nona lalaga e dua na malanivosa nei Ugo Betti: “Na noda kila na Kalou sa ikoya na noda kila ni lawa kece ena vakatautauvata, ka na salavata tiko e levu sara na veika veivakurabuitaki.”²¹

Na cava so na vu ni vakacegu? Era lewe levu era vaqara na vakacegu e vuravura, ka ra na sega vakadua ni na kunea. Ena sega ni kunei na vakacegu ena vutuniyau, ena kaukauwa, se rogo.²² Ena sega ni kunei na vakacegu ena bula ni vaqara marau, ena veivakamarautaki, se bula wele. Segi ni dua vei ira oqo ena rawata, se vakacava saran a levu ni kena sagai, me rawati kina na bula marau se vakacegu.

E taroga tiko e dua na taro e veiganiti na qaqa ni sere lomani nei Emma Lou Thayne: “Meu lako tu kivei? Niu sa

Au marau niu kila ni ena gauna oqo e udolu vakaudolu na cauravou kei na goneyalewa kei ira na daukaulotu qasecake era sa ciqoma na kaci mera matataka na Turaga o Jisu Karisito. Era sa na kauta yani na kosipeli ni vakacegu kina veiyasai vuravura dua na tamata, dua na matavuale vakayadudua—na cakacaka ni yalododonu me kau yani na vakacegu ki vei ira kece na luvena na Tamada Vakalomalagi.

Na Lotu e vanua ni vakaruru ka ra na lako kina na vakamuri Karisito mera laki vakacegui. E so na itabagone e vuravura era na kaya ni ra vakayalo ia era sega ni dau laki lotu. Ni sa tiko na bula vakayalo sa dua na ikalawa vinaka o ya. Ia na dau lakovi ni lotu eda na laki vakabulabulataki kina, eda vakavulici, ka da vakani ena vosa ni Kalou. Na ka e bibi ni lewa ni matabete ena Lotu ka na vakarautaka na cakacaka vakalotu tabu

kei na veiyalayalati ka na vauca vata na matavuvale me rawa ki na tamata yadua me lesu tale vua na Kalou na Tamada kei Jisu Karisito ena matanitu silesitiele. Na cakacaka vakalotu oqo ena kauta mai na vakacegu baleta ni ra veiyalayalati era vakayacori vata kei na Turaga.

E levu vei ira na cakacaka vakalotu oqo e caka tiko ena valetabu ka ra sa itakataka ni vakacegu mai vei vuravura. Era na vakila na vakacegu oqo o ira era na lakova na lomanibai ni valetabu kei ira era lakova na kena soqoni ni dolavi ni vale. E dua na kena au a sotava ka makare tu oqo ena noqu vakasama sa ikoya na dolavi kei na vakatabui ni Valetabu mai Suva e Viti. E a yaco e dua na tiko yavavala vapolotiki ka vakavuna mera vesuka na matanitu na dauvakaduiduile ka ra vakamakama ka butako kina e Suva, me yacova ni ra laki taura ka vakatawa na vale ni Palimedi ka tauri ira kina vakavesu na daubuli lawa. A liutaki tu vakamataivalu na vanua. E a solia ga vakatikina na mataivalu ni Viti na galala me vakasoqona ga e vica na tamata ena dolavi ni vale, kei na dua na iwase lailai sara ni tamata mera tiko ena kena soqo ni vakatabui. Era a sega ni sureti na lewe ni Lotu kina vakatabui ni valetabu baleta na nodra maroroi. Sa ikoya walega na valetabu ka a vakatabui me sotava na dredre vata e a sotavi o ya mai na gauna e a vakatabui kina na valetabu mai Nauvoo.

E dua na tamata e a sureti ena dolavi ni vale na marama lotu Idu ka a cavutu o nona qase mai Idia, e lewe ni Palimedi, ka dua vei ira na a tauri vakavesu, ia e qai sereki totolo baleta ni yalewa.

Ena gauna e tiko kina ena rumu vakasilesitiele, ni a galala mai na dredre e tu e delai vuravura, e a tuturu na wai ni matana ni sa vakamacalataka na vakacegu levu e vakila ni sa solegi koya mai. E vakila na Yalotabu ni sa vakalomavinakataki koya ka vakadinadinataka vua na kena sa rui bibi na valetabu.

Sa ivurevure dina ni vakacegu na iVakabula. Ena dredre e sotavi tiko oqo, ena rawati ga na vakacegu baleta ni tiko na Veisorovaki kei na loloma, na buladodonu me na veivakacegui. Ena rumu ka a cabora kina na Sakaramede ni Lakosivia na iVakabula, e a yalataka na iVakabula vei iratou na nona iApositolo ni ratou na vakalougatataki mai vua na “Dauniveivakacegui sa ikoya na Yalo Tabu” ka qai kaya mai: “Au sa laiva vei kemudou na vakacegu, au sa solia vei kemudou na noqu vakacegu. Au sa sega ni solia vei kemudou, me vaka sa solia ko vuravura.”³⁰ Ni bera ga ni cabora na nona Masu ni Vakatakekere: “A veika oqo kau sa tukuna vei kemudou, mo dou rawata na vakacegu ena vukuqu. Dou na kunea e vuravura na rarawa,

ia mo dou vakacegu, au sa vakamalumalumutaki vuravura.”³¹

E a vola vakatotoka vakaoqo o Eliza R. Snow:

*Tou lagasere tikoga;
Vua na Tui, noda Kalou,
Ke sa rui levu tu na ca,
Vakacegu ga vei Jisu.”³²*

Au vakadinadinataka ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. E a caka e rua na koniferedi mai Abidjan ena Sigatabu, ka 10 ni Feperueri, 2013; ka lotu tiko kina e rauta ni 9,693–619 vei ira oqori era sega ni lewenilotu. Rauta toka ni 19,000, na levu taucoko ni lewenilotu mai Ivory Coast.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 115:6
3. E levu tu na ibalabale ni vosa *vakacegu*. Vakirisi makawa e dau taurivaki ni mai cava e dua na ka, sega ni tomani, se maravu ni cudru kina rua na ito ni veisaqa. E maucokona cake na kena ibalebale Vaka Iperiu, ka dau vaka tu me vakabula ena so na gauna. Na vakacegu sai koya e dua talega na “ituvaki ni bula ka dau yaco vua na tamata ena gauna walega e vakamuri kina na ivakaro kei na ivakasala takaduri mai vua na Kalou. (Howard W. Hunter, “Where Is Peace?” in Conference Report, Okot. 1966, 14–17).
4. Luke 2:14; vakaikuritaki.
5. Raica na Maciu 2:16; raica talega Ross Douthat, “The Loss of the Innocents,” *New York Times*, Tise.16, 2012, 12.
6. Maciu 10:16, 22.
7. Maciu 10:34.
8. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:46.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 1:33.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 1:35.
11. O Peresitidi Woodruff e a kaya ena 1894 vakakina ena 1896. Raica na *The Discourses of Wilford Woodruff*; ed. G. Homer Durham (1946), 251–52; raica talega na Marion G. Romney, ena Ripote ni Koniferedi, Epereli 1967, 79–82.
12. Raica na Joseph Fielding Smith, *The Predicted Judgments*, Brigham Young University Speeches of the Year (21 ni Maji, 1967), 5–6 Ia, me vaka ga sa kaya o Elder Neal A. Maxwell, “Ena rawa ni da na vakacegu ka dina ga ni sa kau laivi mai vuravura na vakacegu oqo . . . kei na veika kece sara sa’ka kece sa na [vaka] ni veiqatitaki tu” (“Behold, the Enemy Is Combined,” *Ensign*, Me 1993, 79).
13. *Nodra iVakavuvuli na Peresitidi ni Lotu: Joseph F. Smith* (1998), 400.
14. Vunau kei na Veiyalayalati 59:23.
15. *Nodra iVakavuvuli na Peresitidi ni Lotu: John Taylor* (2001), 151.
16. Mai vei ira na kai Kirisi ni gauna makawa, kivei keda nikua, na veivosa oqo—*marau* kei na *lomavinaka*—erau a sa dikevi, ilovi ka vakatovolei sega walega ena kedrau ibalebale ia ena vuku talega ni veidusimaki rau solia veikeda. Raica David Malouf, *The Happy Life: The Search for Contentment in the Modern World* (2011). Raica talega

Copenhagen, Denmark

e dua na talevi ni ivola na Mr. Malouf, ena R. Jay Magill Jr., “How to Live Well,” *Wall Street Journal*, Janu. 26–27, 2013, C6.

17. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Heber J. Grant* (2002), 226.
18. “E tolu vei ira na lima na iteki e Ivory Coast era maliwai ira na 25 na kena e cecere ena Lotu ena pasede ni uabula era [soli yaca] ni matavuvale tiko me baleta na cacacaka ni valetabu,” ka kena e cecere duadua sa ikoya mai na iTeki o Cocody Cote d’Ivoire. (C. Terry kei Susan Warner,” *Apostle Visits Ivory Coast, Is ‘Impressed with Exceptional Spirit.’*” *Church News*, Mar. 3, 2013, 4, 14). Ni ena maliwa ni veivaluvaluti vakaitikotiko ka 12 tu kina na maile na yawa ni kena vodo basitaki na valetabu voleka duadua e Accra, Ghana, sa yaco kina oqo me ivakaraitaki vakasakiti ni vakabauta ka sa kena isau na vakacegu yadua vakakina vakamatavuvale.
19. E vakavulica o Peresitedi President Harold B. Lee, ena Vunau kei na Veiyalayalati 121:7–8. “O koya meda qai vakatorocaketaki; sa dodonu meda vakatovolei me vakadinadinataki kina na kaukauwa kei na qaqa ka tu vei keda” (*Teachings of Presidents of the Church: Harold B. Lee* [2000], 208).
20. 1 Korinica 14:33.
21. Ena “A Loving, Communicating God,” nei Marion D. Hanks, *Ensign*, Nove. 1992, 63.
22. Raica na Jeffrey R. Holland, *For Times of Trouble* (2012), 79. E vakavulica o Elder Holland ni, “Ena na rawa ni vakayacora e levu cake tale na ka kina yalo ni tamata na dravudravua dina, mai na dua tale na ituvaki mai na ivalavala ca mada ga vakaikoya.” Ia na vakayagataki vakadodonu ni ilavo sa rawa me kauta mai na vakacegu.
23. “Meu Gole Tu Kivei?” *Sere ni lotu*, naba 71.
24. Aisea 9:6.
25. E vakarawarawataka vakaoqo o John Greenleaf Whittier: “Qarauna na nomu ivakarau ni bula. Kakua ni vakatara me kauta tani vei iko na vakacegu ena bogi na ka o vakayacora ena dua na siga” (“Vakayagataka [From the Mahabharata],” *The Complete Poetical Works nei John Greenleaf Whittier* [1802] 484.)
26. Mosaia 4:3; vakaikuritaki; raica talega na Marion G. Romney, ena Ripote ni Koniferedi, Epereli 1967, 79–82.
27. Na lewa eloma e dua na kabasi ni vinaka ka dau dusimaki keda kina vakacegu. E dau cacacaka mai na rua na ivurevure: na Rarama i Karisito, a isolisoli mai vua na Tamada Vakalomalagi (raica na Vunau kei na Veiyalayalati 88:6–13; 93:2), kei na isolisoli ni Yalo Tabu (raica na Vunau & Veiyalayalati 39:6).
28. “E rua na mataqali veivosoti e gadrevi me kauta mai na vakacegu vei koya sa ivalavala ca—e dau na vei ira na veiliutaki ena Lotu ni Turaga, kei na dua tale mai vua sara ga na Turaga vakaikoya. [Raica na Mosaia 26:29.]” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Spencer W. Kimball* [2006], 41).
29. “Lawa Ni Turaga,” *Sere ni lotu*, naba 69.
30. Joni 14:26–27.
31. Joni 16:33.
32. “Ke Dredre Nai Lakolako,” *Sere ni lotu*, naba 66.

Mai vei Elder Stanley G. Ellis
Ena Vitusagavulu

Na Sala ni Turaga

Na sala ni Turaga sa ikoya meda vakarorogo ki na nodra ivakavuvuli na noda iliuliu, kila na ivakavuvuli dodonu, ka liutaki keda tiko kina.

Vitusagavulu

Au veiqaravi vaka dua na Vitusagavulu. Era vakatokai na Vitusagavulu me ra dauvunau [me vaka ena tikina, V&V 107:25]—me ra wasea na vosa ni Turaga me vaka saraga na nodra ciqoma mai vei ira na iapositolo kei na parofita kei na Yalotabu ka mera ivakadinadina dua tani ni yaca i Karisito, ena kena vunautaki na kosi-peli e vuravura taucoko, ena kena tara cake na Lotu, ka vakayacori na kena cacacaka (raica na V&V 107:25, 34).

Gone Tagane ni Veiteitei

Au a tubu cake ena dua na teitei volekati Burley, Idaho—dua dina na “Gone tagane ni veiteitei mai Idaho!” Ni vakaoya, au a vulica:

1. Mo cacacaka—kevaka o sega ni teitei, o na sega ni tamusuka.
2. Mo cacacaka vakamaqosa—kevaka o vakasuasuatataka ka vakabulabulataka, o na tamusuka vakalevu cake sara.
3. Na bibi ni kena gauna—kevaka o sega ni tea ena kena gauna donu, edua na uca cevata totolo e rawa me vakarusa na tatamusuki.
4. Na caka ni ka e gadrevi se dodonu me caka kevaka madaga e marautaki, kena gauna vinaka, se ke veiganiti—mo na loba sucu ni bulumakau ena

gauna e gadreva kina mo lobaka, ka sega ni gauna o vinakata kina.

5. Me’u kaya vakadodonu—ni oka kina na susu manumanu kei na iyaya vakamisini, e sega kina na “vakaoti gauna” se leqataki ni veitovaki. (Ena vuku ni ka oqo, ena noqu sa veiqaravi raraba Vakalotu, au dau taroga vakawasoma, “O vinakati au meu vosa vakadodonu se wereubi-ubi?” Me vaka na kena lawa, era a sa digia na Yalododonu “vakadodonu!” Au vosa vakadodonu nikua.)
6. Kena itinitini, vaka dua na gone tagane ni veiteitei e Idaho, au sa vulica meu dau tu dei ena kena yavu.

E sega tale ni dua na ka e yavu vakalevu cake vei keda kece, mai na noda ivunau, mai na dina ena imatai ni yavu ni vakabauta: “Keimami vakabauta na Kalou na Tamada Tawamudu, kei na Luvena ko Jisu Karisito kei na Yalo Tabu” (Na Yavu ni Vakabauta 1:1).

Me kena ikuri, o Koyae Tamada Vakalomalagi, ka kilai keda, e lomani keda, ka vinakati keda meda lesu tale Vua. O Jisu *noda* iVakabula ka Dauveivueti, ena nona Veisorovaki a vakadeitaka o koya na *noda* na vorata na mate ka bula tale ka rawa kina vei *keda* meda vakalagilagi ka noda na bula tawamudu. Na Yalo Tabu *sa* dauveivakacegui,

dauvakatakila, qasenivuli, dauvakadina-
dina, ka dauniveidusimaki.

Ni vakasamataka mada, kemuni
na taciqū kei na ganequ—eda sega
ni luveniyali vakayalo! Eda sega ni
da tu duadua.

Na cava na vinaka ni vakaitubu-
tubu—ka sega ni luveniyali? E da vuli
mai vei ira, tiko vinaka ena veika yaga
era a sa sotava, levea na veika rerevaki
vunitaki tu era vakasalataki keda kina,
ka kila vakavinaka cake na ka ena nodra
rai. E sega ni dodonu meda yali, veile-
cayaki, vakaisini, se takiveiyaga. Oqo e
ka dina taucoko me baleta na Tamada
Vakalomalagi, sa vakatavulica keda ka
vakaraitaka vei keda ni sega ni dua ga na
sala e rawa, ia na kena sala *duadua* ga.

E Tiko Vua na Kalou na Sala

Na kena dina sa ikoya ni tiko vua
na Kalou na sala ni bula,¹ ni loloma,² ni
veivuke,³ ni masu,⁴ ni vosa,⁵ veivakau-
qeti vei ira tale eso,⁶ ni veiliutaki,⁷ ni va-
kamau,⁸ ni susu gone,⁹ ni vuli,¹⁰ ni kila
na dina,¹¹ ni wasei ni kosipeli,¹² digitaki
vakavuku ni ka eda kania,¹³ vte.

Me rau sala vata kei na ivolani-
kalou, so na veiivurevure cecere ni
kena kunei na sala ni Turaga ena
*Tudei ena Vakabauta, Me iSakisaki ni
iTabagone*, kei na so tale na ivakavu-
vuli ni iapositolo kei na parofita bula.

1. Me kena ivakaraitaki, a vakatavulici
keda na Turaga ena ivolanikalou:

“Ni sa dua tani na noqu vakana-
nanu ka dua tani na nomudou va-
kanananu, ka sa dua tani na noqu
ivalavala ka dua tani na nomudou
ivalavala, sa kaya ko Jiova.

“Me vaka na kena cecere cake
na lomalagi ki vuravura, sa cecere
cake vaka kina na noqu ivalavala ki
na nomudou ivalavala, kei na noqu
vakanananu ki na nomudou vaka-
nananu” (Aisea 55:8–9).

2. E dua vei ira na ivalavala ca ena
iotioti ni itabagauna oqo sa ikoya
ni “ra sa dui muria ga na lomadra
na tamata yadua” (V&V 1:16). Eda
sa vakasalataki ena Vosa Vakaibale-
bale meda “kakua ni vakararavi ki
na nomu yalomatua” ka mo “kakua
ni nanuma ni ko sa vuku” (raica na
Na Vosa Vakaibalebale 3:5–7).

Serene, Ositerelia

3. Eda sa vakatavulici ni kevaka eda
cakava na veika ena sala ni Turaga,
ena vakalougatataki keda vakaidina
o Koya ka sa noda na Nona yalaya-
lala; ia kevaka dou sa sega ni muria
na noqu ivakaro, dou na sega ni
rawata na ka sa yalataki (raica na
V&V 82:10).

4. Na Turaga a vakatautavutana
Nona sala vata kei na noda sala
ena Nona a vakatavulica na parofita
o Samuela, ka talai me vakasaqara
e dua na tui vou: “A sa kaya vei Sa-
muela ko Jiova, Mo kakua ni raica
na matana, se na kena balavu; niu
sa sega ni digitaki koya: ni sa sega
ni raica ko Jiova me vaka sa raica
ko ira na tamata; ni sa raica na ka
esau ko ira na tamata, ia sa raica
na yalo ko Jiova” (1 Samuela 16:7).

5. Ia me vaka mada ga na gagadre ka sa
matau tu ki vei ira na tamata yadua
me ra vukei ira na dravudravua kei
na vakaloloma, na Turaga e lomavata
ena noda inaki ia e vakasalataki, “Ia
me na vakayagataki ena sala sa do-
donu vei au” (V&V 104:16). Kevaka e
sega, ena noda sasaga ni vukei ira ga
vakaikeda, eda na rawa ni vakama-
voataki ira tale. A sa vakatavulica vei
keda na Turaga na gadrevi ni veiva-
kauqeti meda rawati keda vakataki
keda. Kevaka mada ga e rawa meda
veivuke, e sega ni dodonu meda
solia se vakarautaka na veika e rawa
ka dodonu me ra cakava me baleti
ira. E sa tovolei e veivanua kece, na
vuravura e sa vulica na ivalavala ca e
lako vata mai na kena dau soli eso na

veika ka sega ni dau kerei na tamata
me cakacakataka. Ka sa kila vinaka
tu oqori na Kalou.

Meda vakasamataka mada eso tale
na ivakaraitaki. E tu Vua na Turaga na
sala me vakayacora kina na cakacaka
ni daukaulotu. E sa vakamacalataki
ena ivolanikalou kei na *Vunautaka
na Noqu Kosipeli* ka vakayagataki me
vaka na veidusimaki ni Yalotabu.

Sa tu na Nona sala na Turaga, se
na sala ni loloma. O ira na kai vuravura
era kaya ni ka e bibi duadua sa ikoya
ni rua na tamata me rau veilomani. E
vakatavulica na Tamada Vakalomalagi
ni bibi vakaidina me rau veilomani va-
kairau e rua tamata, ia e levu cake sara
na ka e vakatavulica vei keda o Koya:
ni sa tiko e dua na kena sala e vakatarai
me vakaraitaki kina na loloma oqori.

Liutaki Keda Vakaikeda

A vakatavulici o Josefa Simici ena
sala ni Turaga mai na gauna e se
gone kina. Ena gauna a tarogi kina,
se liutaka vakacava na Lotu, a vaka-
macalataki ni a vakavuvulitaka vei ira
na ivakavuvuli dodonu, era liutaki ira
ga.¹⁴ Taciqū kei na ganequ era sa va-
katavuvulitaka tikoga na iapositolo kei
na parofita na ivakavuvuli dodonu. Na
taro qo,” eda sa vakayagataka tiko li na
ivakavuvuli dodonu me liutaki keda?”

E dua na ka e dau vakatavulici
wasoma vei keda sa ikoya meda se
ena vanua eda teivaki kina. Ia ena so
na gauna eda temaki meda toki tale ki
na dua na vanua vou, noda nanuma ni

iTinitini

Me vaka ni da raica e vuqa na tamata ena vuravura nikua ena nodra bula veilecayaki se, ca sara, era sa muria na sala tani ka ra sa lako sese kina ka vakararawataki wale tu yani ena vuku ni veidigidigi cala oqo, sa vakavuna meu via kacivaka me vaka a cakava o Alama:

“Raica meu agilosi mada ga meu tabalaka na domoqu me vaka na davui ni Kalou sa yavalati vuravura, meu vunauci ira kina na tamata kece ga me ra veivutuni!

“To meu vunautaka . . . me ra veivutuni na tamata kece ga me ra bula kina; io me ra veivutuni ka lesu vua na Kalou [kei na Nona sala], me ra marau kina e delai vuravura” (Alama 29:1–2).

Au vakadinadinataka tale, sa tu vua na Turaga na sala! E kilai keda na Tamada Vakalomalagi, lomani keda, ka via veivuke. E kila o Koya na sala vinaka duadua me veivuke kina. Eda sega ni luveniyali vakayalo!

Na noda iVakabula, o Jisu Karisito, sa ikoya “na sala, na vu ni dina, kei na vu ni bula” (Joni 14:6; raica tale ga na Alama 38:9). Na Nona sala e yavutaki ena dina tawamudu ka liutaki keda ki na “vakacegu ena bula oqo ka rawata na bula tawamudu ena bula sa bera mai” (V&V 59:23). Au vakadinadinataka ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na 2 Nifai 5:27; Mosaia 4:27; Alama 7:23–25.
2. Raica na Lako Yani 20:14; Nai Vakaruva 6:5; Joni 13:34–35; Roma 1:24–32; 1 Cesalonaika 4:3; Alama 39:3–5.
3. Raica na Mosaia 4:21–27; Vunau kei na Veiyalayalati 104:15–18.
4. Raica na Maciu 6:5–13; 2 Nifai 32:8–9; 3 Nifai 18:21; Vunau kei na Veiyalayalati 10:5.
5. Raica na Na Vosa Vakaibalebale 15:1; Kolosa 4:6; Jemesa 5:12; 3 Nifai 11:29–30.
6. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 64:10–11; 121:41–46.
7. Raica na Maciu 25:14–30; Joni 10:1–14; Vunau kei na Veiyalayalati 50:26; 107:99–100; 121:34–40.
8. Raica na Nai Vakatekivu 2:24; Jekope 2:27; Vunau kei na Veiyalayalati 42:22; 132:19.
9. Raica na Mosaia 4:14–15; Vunau kei na Veiyalayalati 68:25–28.
10. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 43:8–9; 88:77–79, 118.
11. Raica na Moronai 7:15–19; 10:3–5; Vunau kei na Veiyalayalati 9:7–9.
12. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 33:8–10; 100:3–8.
13. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 89.
14. Raica na *Nodra iVakavuvuli Na Peresitedi Ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 284.

o ira na luveda ena levu cake kina na nodra itokani ka na vinaka cake talega kina na parokaramu ni itabagone.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, eda nanuma tiko li na ka bibi ena nodra vakabulai na luveda na vanua kei ira eda vakaitikotiko vata? Era dau vakata-vulica wasoma na iapositolo kei na parofita ni veika e yaco ena loma ni vale e bibi cake sara mai na nodra sotava na luveda e tautuba. Na noda susugi ira *vakacava* na luveda sa ikoya e bibi cake sara mai na *vanua* era susugi kina.

E dina ni ra tu eso tale na veika era okati ena vakatulewataki ni vanua meda tiko kina, ka da vakavinavinakataka vakalevu, na Turaga ena dusimaki keda kevaka eda vakasaqara na Nona veivakadeitaki.

E dua tale na taro sa ikoya “Evei na vanua eda gadrevi kina?” Au a veiqaravi ena mataveiliutaki ena iTeki e Houston Texas North ena 16 na yabaki. E vuqa na tamata era a toki mai ki neimami vanua ena loma ni yabaki oqori. Vakawasoma neitou dau ciqoma na talevoni me vakaraitaki nona sa toki mai e dua kei na kena tarogi se na tabanalevu cava e uasvi duadua. Se qai vakadua ga ena 16 na yabaki na noqu ciqoma e dua na qiri ka tarogi au mai kina e dua, “Na tabanalevu cava e gadreva e dua na matavuvale vinaka? Evei e rawa me keitou veivuke kina?”

Ena veiyabaki ni Lotu e liu, o Peresitedi Brigham Young kei na so tale era na kacivi ira na lewenilotu me ra lako ki na dua na vanua me lai tara kina e dua na Valenilotu. Na kena lasa sa ikoya ni gauna mada ga oqo era tu ena veivanua kece ga na lewe ni Lotu yalodina era na dau lako ena veivanua cava ga e gadreva na parofita me ra lako kina. Eda namaka dina tiko li vei Peresitedi Monson me tukuna vakayadua vei keda e sivia e14 na milioni se evei na vanua e gadrevi kina na noda matavuvale? Na sala ni Turaga sa ikoya meda vakarorogo ki na nodra ivakavuvuli na noda iliuliu, kila na ivakavuvuli dodonu, ka liutaki keda tiko kina.

Bibi Duadua

Ena veika kece sa yaco tiko ena Lotu nikua, kei na nona sa vakatotolotaka tiko na Nona cakacaka na Turaga ena yasana kece sara, sa bibi vakalevu cake sara kina na noda vakayacora na veika kece eda vakayacora ena na Nona sala!

Vakauasivi ena cakacaka ni veivakabulai, eda vulica ni “sa vakarautaka na Kalou e dua na sala uasivi sara ena isololi ni Luvena” (Ica 12:11). Na ivunau i Karisito “sa ikoya oqo na sala; ia sa sega sara e dua tale na sala se na yaca sa soli e ruku ilomalagi me ra rawata kina na matanitu ni Kalou” (2 Nifai 31:21).

Mai vei Elder John B. Dickson
Ena Vitusagavulu

Kau ni Kosipeli ki Vuravura Taucoko

Sa toso vakusakusa tiko na Lotu ena takosovi ni vuravura mai na matanitu ki na matanitu, itovo ni vanua ki na itovo ni vanua, tamata ki na tamata ena gauna ga ni Turaga.

Na veiqaravi vakatamata ni iVakabula e sa cava. Na nona vakararawataki e Kecisemani kei na kauveilatai sa oti. Eda vulica mai na Cakacaka 1 ni: A veiqaravi tu o Koya me 40 na siga ni oti na Nona Tucaketale mai na Mate, ka “vakaraitaki koya” vei ira na iApositolo ka “vosataka na veika ni matanitu ni Kalou” (Cakacaka 1:3).

A tukuna vei ira o Koya ni “dou na rawata na kaukauwa ni sa lako mai vei kemudou na Yalo Tabu: dou na qai dautukuni au mai Jerusalem, kei Jutia taucoko, kei Samaria, ka yacova na iyalayala kei vuravura” (Cakacaka 1:8).

Ni oti vakalekaleka toka ga, “sa qai kau cake; a sa dua na o sa tabonaki koya mai na matadra.

“Ia ni ra sa rai matua ki lomalagi, ni sa lako yani ko koya, raica, e le rua na tamata sa tu voleka vei ira erau vakaisulu vulavula;

“A rau sa kaya, Oi kemudou na kai Kalili, dou sa tu ka rai matua ki lomalagi ena vuku ni cava? ko Jisu oqo ko koya sa kau tani cake vei kemudou ki lomalagi, ena lako tale mai vakakina me vaka dou sa raici koya ni sa lako ki lomalagi” (Cakacaka 1:9–11).

Ena lako tale mai vakaidina na iVakabula ena iKarua ni Nona Lako Mai, ia ena gauna oqo, me na vakau yani na kosipeli i Jisu Karisito ki na “iyalayala kei vuravura.”

Eda vulica e dua na ivakaro bibi mai vei Maciu ena nodratou kauta na iApositolo na kosipeli ki vuravura taucoko:

“A sa lako mai ko Jisu ka vosa vei ira, ka kaya, Sa soli mai vei au na lewa kecega mai lomalagi kei vuravura.

“O koya mo dou qai lako ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega, ka papitaisotaki ira ena yaca ni Tamamudou, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu” (Maciu 28:18–19).

Ena gauna e tekivu kina na Lotu, enagauna ni nona bula vakayago na Turaga, e a kau na kosipeli kivei ira walega na kawa ni Isireli; ka qai vakatakilalai vei Pita, na iliuliu ni iApositolo, ni sa yaco mai na gauna me sa na kau kina na kosipeli mai na taudaku kei Isireli ki vei ira na Matanitu Tani. Na ika 10 kei na ika 11 ni wase ni Cakacaka e vukei keda meda kila deivaki na iwalewale kei na ituvatuva a gadrevi taumada me vakarabailevutaki kina na Lotu vei ira e vuqa na luve ni Kalou ka

sa vakatakilalai kivei ira na kena veiliutaki kei na lewenilotu raraba.

Ena vakayagataki nei Konilio, e dua na kai Matanitu Tani, ka sotia, ka tamata vinaka, a vukei Pita na Turaga me kila ni kosipeli ena vakau kivei ira na Matanitu Tani, e dua na vakanananu vou ka dua tani vei ira na Yalododonu ni siga oya. A lako mai vei Pita, na iliuliu ni iApositolo, na ivakatakilalai ni kena caka na veisau ena cicivaki ni Lotu. Eda kila ni a qai curumaki vakatotolo sara na kosipeli ki vei ira na Matanitu Tani.

Na ivakaraitaki ni rabailevu ni Lotu ena gauna oya na nona saumaki o Paula, ka a yaco me dua na iApositolo cecere ki vei ira na Matanitu Tani. A yacovi koya e dua na raivotu ena nona ilakolako ki Tamasiko, ka raica kina e dua na rarama ka rogoca e dua na domo, veivutunitaka na nona ivalavala ca, ka qai kacivi mai vua na Kalou (raica na Cakacaka 22:6–18) ka yaco me dua na veivakaukauwataki vakaiyanaqa ena vakatetei ni kosipeli i Jisu Karisito.

Meda toso mada ena 1,800 na yabaki ki liu ena gauna ni Veivakalesu-imai ni kosipeli, se na vakalesui tale ni veika taucoko ni se bera na iKarua ni Lesumai. Au vakadinadinataka ni ena vuku ni Parofita o Josefa Simici sa vakalesui mai kina na Lotu ka tomani tiko na kena tosoi ki liu mai na veidusimaki ni Veiliutaki Taumada kei na Kuoramuni iApositolo Le Tinikarua. Na nodratou ivakaro ena kau ni kosipeli ki na vuravura e tautauvata saraga kei ira na iApositolo ena gauna makawa.

Mai na gauna a tuvalaki kina na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai ena 1830, sa toso vakusakusa tiko na Lotu ena takosovi ni vuravura mai na matanitu ki na matanitu, itovo ni vanua ki na itovo ni vanua, tamata ki na tamata ena gauna ga ni Turaga.

Ena 1978, salamuria na tauyavutaki ni ituvatuva ni ivakatakilalai mai vua na iApositolo liu, ena gauna oqo o Peresitedi Spencer W. Kimball, a lako mai kina na ivakatakilalai ena gauna o ya me soli na veivakalougataki ni matabete vei ira kece na tagane bula kilikili taucoko e veiyasai vuravura. Sa kena ibalebale nikua oira taucoko na luvena na Tamada mai Lomalagi e vuravura raraba sa na rawa ni ra

vakaitavi ena cakacaka taucoko ni vei-vakalougataki ni kosipeli vakalesumai. Sa na veiganiti dina ki na matanitu ni Kalou e vuravura ena veisiga rorova tiko na iKarua ni Lesumai i Karisito.

Ena rai vakatamata, au a se qai kacivi ga me'u peresitedi ni kaulotu ka a vakavakarau tiko o Sisita Dickson kei au me keirau kauta na neitou matavuvale ki Mexico ni sa tukuna vei au o Elder Richard G. Scott, ka lewe tiko ni Vitusagavulu ena gauna oya, na kena yaco mai na ivakatakila bibi oqo. Au vakananuma na tuturu ni wai ni mataqu ni a tukuna tiko vei au na ka a yaco. E sega na vosa me vakaraitaka na noqu marau ka ni'u kila ni sa dodonu ka ni sa basika mai na gauna mera na vakayagataka kina na tamata kecega na veicakacaka vakalotu, veiyalayalati, kei na veivakalougatataki ni kosipeli.

Oya ena 35 na yabaki sa oti, ka'u a sega ni kila vakamatata tu ena gauna oya ni'u na mai vakayagataka e vica na yabaki ni noqu veiqaravi vaka-Vitusagavulu ena iWasewase ni Lotu ni Ra kei Aferika ena kedra maliwa

na tamata vakabauta ka yalodina ka na yaco me na rawai sara na nodra bula mai na ivakatakila ni 1978 ena matabete. Au a vakaitikotiko kei Sisita Dickson mai kea me va na yabaki, kei na veika e sotavi mai kina e sa totoka dina ka veisau bula baleti keirau.

Vakatamata, era vakabauta na Kalou na kai Ra ni Aferika, ka sega saraga ni ra madua laka na vakatakilalai kei na wasei ni nodra vakabauta kivei ira tale eso, ka tiko vei ira na igu ni veiliutaki gugumatua. Era sa lako vakayadrau tiko mai ki na Lotu ka ra vakaduri ena veimacawa se vaka eso na tabanalevu se tabana ena dua na vanua ni iWasewase e Ra kei Aferika vata, ni volekata na vei kisi yadua, na veiliutaki taucoko vaka-Aferika ena matabete kei na mataisoqosoqo.

Na noqu vakanuinui me rawa ni ko curu vata kei ira na Yalododonu ki na valetabu e Aba, Nigeria, se Accra, Ghana, na vanua o na vakila kina na nodra yalayala na Yalododonu ka mai kilai iratou na taucoko na mataveilitaki vaka-Aferika ena valetabu. Se

meu na rawa ni vakatakilalai iko ki na Vitusagavulu ni iWasewase e Aferika, ka ra tiko vata kei keda oqo ena Vale ni Koniferedi edaidai ka ra vunilawa, parofesa, ka manidia vakabisinisi, se o ni sa veikilai beka kei ira na iliuliu ni iteki kei na tabanalevu vaka-Aferika kei na nodra matavuvale.

Mai Aferika raraba ni ko curu ena mataisoqosoqo ni Matawilivola ni Sigatabu, se kalasi ni matabete sa dua na ka tabu me sotavi ka ni ra vakamura donu tu na lewenivuli ni Lotu ka levu sara na nodra kila deivaki na kosipeli, ivakavuvuli, kei na veivakavulici mai na Yalotabu.

Sa vagolei tiko na kosipeli e Aferika ki na dua na matatamata mamarau, ka sega ni vakaogai mai na veidai ka ra_wa e levu sara na bula ena Ra. Era sega ni kauwaitaka soti na iyau vakavuravura tawayalani.

Sa dau tukuni tu me baleti ira na kai Aferika ni "tiko vakalailai sara vei ira na ka e sega soti na betena kei na veika e levu sara ka vakabetena cake." Era sega soti ni taleitaka na vale lelevu

kei na motoka totoka ia e taleitaki vakalevu cake na nodra kila tiko na Tamadra Vakalomalagi kei na Luvena, o Jisu Karisito, kei na taukeni ni mata-vuvale tawamudu. Me ivakatakilakila dina ni nodra vakabauta, sa laveti ira cake tiko na Turaga ena veisala sa vakaibalebale.

Na nodra kilai me vakataki keitou, keitou sega ni kurabui ni na yaco mera tiki bibi ni kena vakarabailevu-taki na Lotu i Jisu Karisito ena iotioti ni gauna. Me vaka ga e kaya o Taniela, na parofita ni Veiyalayalati Makawa, ena nona raitayaloyalotaka na matanitu ni Kalou ena iotioti ni gauna “ni na qiqi yani me vaka e [dua]na vatu sa kavida mai na ulunivanua ka sa [sega ni ta ena liga], io ena roboti vuravura taucoko” (V&V 65:2), e sa veisotari vakavinaka dina ni o ira na tacida kei na ganeda ni Aferika mera na dua na tiki bibi ni kena vakasinaiti na parofisai oya kei na ivakatakila me yaco vakakina ena salamuria na ituvatuva sa tauyavutaka na Turaga.

Au vakadinadinataka ni lomani ira kece na Luvena na Tamada Vakalomalagi, ni o Jisu na Karisito, ka sa soli rawa tu na kosipeli vei keda kece, vei ira na bula kei ira na mate. Ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder David A. Bednar
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Eda Vakabauta na Tiko Savasava

Na talairawarawa ki na lawa ni tiko savasava ena vakalevutaka na noda marau ena bula ogo ka vakatara na noda toso yani ki na tawamudu.

Na noqu vosa e baleta e dua na taro ka bibi sara na kena revu-revu vakayalo: Na cava e sa rui bibi kina na lawa ni tiko savasava? Au masulaka me veivuke na Yalo Tabu ena kena vakadeitaki na dina ni ivakavuvuli au mai vakamatatataka tiko.

Na iŪvatuva ni Marau nei Tamada

Ena rawa ni kilai vinaka na bibi vakayalo ni tiko savasava, ena loma ni inaki cecere ni ituvatuva ni marau vei ira na Luvena na Tamada Vakalomalagi. “Oi keda na tamata yadua—tagane se yalewa—eda buli meda ucuya na Kalou. Oi keda yadua eda sa luvedrau tagane se yalewa lomani vakayalo na noda itubutubu vakalomalagi, ka. . . sa vakalou na noda bula kei na ilesilesi yadua me baleti keda” (“Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liahona*, Nove. 2010, 129) Na tagane kei na yalewa kece sara era a tu vata mai kei na Kalou vaka Luvena vaka yalo ni bera ni ra gole mai me ra bula vakatamata e vuravura. Mai na ituvatuva nei Tamada sa rawa kina mera vakayago na Luvena tagane kei na yalewa, mera mai bula vakatamata, ka vakakina mera dewa yani ki na bula vakalagilagi.

Na Bibi ni dua na Yago Bulabula

Na keda ituvaki vakayago e rawa kina na raba, na titobu kei na levu ni veika ka rawa ni dau yaco, ka ra sega ni yaco rawa vei keda ena keda ituvaki mai na vuravura taumada. Oqori, na noda veimaliwai kei ira tale eso, na noda rawa ni kidava ka cakacaka me sala vata kei na dina, vakakina na noda rawa ni muria na ivakavuvuli kei na cakacaka vakalotu ni kosipeli i Jisu Karisito ena vakaitavi ni yagoda. Ena bula vakayago ogo, eda vakila na bula malumu, marau, rarawa, cudru ka vaka sara mada ga kina na bolei ni yagoda ki na kena iyalayala ena veisala ka vakavakarautaki keda kece sara ki na tawamudu. Me vakarawarawataki, era tu na veilesoni meda vulica kei na veika e dau yaco vei keda, me vaka e vakamacalataka na ivolanikalou me, “malumalumu vakayago” (1 Nifai 19:6; Alama 7:12–13).

Na Kaukauwa ni Vakatabukawa

Ni oti na buli ni vuravura, a biu ena Were ko Iteni o Atama. Ia, e bibi cake na nona a kaya na Kalou, “sa sega ni vinaka me tiko duadua ga na tagane” (Mosese 3:18; raica talega na Nai

Na iVakatagedegede ni iVakarau Dodonu ni Veiyacovi

Sa tu ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai na veimaliwai ena vakamau e dua ga oya, na ivakatagedegede ni bula ni veiyacovi dodonu: na veimaliwai vakaidina sara ena kedrau maliwa e dua na tagane kei na yalewa ka dodonu duadua ga ka vakadonui talega ena yavu ni Kalou. Na mataqali veimaliwai vaqo e sega ni dua tu ga na dikevi ni vakatataro, dua na gaganu me vakamamautaki, se dua na mataqali vakayagataki gauna galala se veivakalasai me vakayacori tiko ena nanumi koya ga vakaikoya. E sega talega ni dua na veiraravui meda qaqa kina se dua ga na itavi me qaravi wale tu ga yani. Ia, era dua na ivakaraitaki cecere ni keda ituvaki ka ivakarau vakalou ni bula vakatamata ka dua na sala ni vaqaqacotaki ni kaukauwa ni ivau ni vakasama kei na yalo ena kedrau maliwa na veiwatini. Eda ibulibuli vakatamata ka vakalougatataki tu ena galala ni digitaki ni ivakarau vinaka, ka da ivakaraitaki ni noda kawa Vakalou—ka sega ni, veivakarau kei na lawa ni veiyacovi kei na ivalavala ni gauna oqo.

Na Tamata Vakayago

Ena so na vanua, na tamata vakayago ka vakamacalataka vei keda o Penijamini na Tui e bula ka tu vinaka e lomada vakayadua (raica na Mosaia 3:19). Na tamata vakaikeda, tagane se yalewa e tawa veivutuni rawa, vakayago ka tu na yagona (raica na Mosaia 16:5; Alama 42:10; Mosese 5:13), e dau vakayaco lomana ka dauvakacacacaka ikoya, dokadoka ka daunanumi koya ga vakaiikoya. Me vaka e vakavulica o Peresitedi Spencer W. Kimball, “Ni ‘tamata vakayago’ e ‘tamata vakavuravura’ ka vakatara me ubia na kena ituvaki vakayalo na gagadre ca vakamanumanu” (“Ocean Currents and Family Influences,” *Ensign*, Nov. 1974, 112).

Me kena veibasai, na “tagane [se yalewa] nei Karisito” (Ilamani 3:29) e vakayalo ka qarauna na nona veigagadre kece (raica na Alama 38:12), e daulewai koya vinaka ka vorata na ca, ka dau raica na yasana vinaka ka sega ni daunanumi koya ga vakaiikoya. Era dau taura matua na vosa

Vakatekivu 2:18), ka sa yaco kina o Ivi me wati Atama ka me nona ivukevuke. Na duavata duatani vakayalo, vakayago, vakasama, ka ra rawa ni rawata vata na tagane kei na yalewa e gadrevi me rawa ni vakayacori kina na ituvatuva ni marau. “Ia sa sega ni tu duadua ga na tagane ka tu tani na yalewa, se tu duadua ga na yalewa ka tu tani na tagane, ena Turaga” (1 Koronica 11:11). Sa nakiti veirau na tagane kei na yalewa me rau dui veivakavulici, veivakaukauwataki, veivakalougatataki, ka veivakataucokotaki vakaiirau.

Sa kena ibalebale ni vakalou na sala ni kena buli na bula vakayago ni tamata. “Na imatai ni vakaro . . . a solia vei rau o Atama kei Ivi na Kalou sai koya na nodrau yaco me rau itubutubu ka veiwatini” (*Liahona*, Nove. 2010, 129). Na ivakaro me rau vakaluvuni ka vakatawai vuravura e se dei tikoga me yacova mai nikua. Ia, na vakawati ena kedrau maliwa e dua na tagane kei na yalewa sai koya na sala e lewai, mera curu mai kina ki na bula vakatamata na yalo mai na vuravura taumada. Na sega ni veiyacovi ni bera na vakamau kei na yalodina ena bula vakawati ena taqomaka vinaka na savasava ni sala vakalou oqo.

Sa ka bibi sara na kaukauwa vakayalo ni vakatubukawa oqo. Na vakayagataki cala ni kaukauwa oqo ena

vakacala na inaki ni yavu nei Tamada vakakina na noda mai bula vakatamata. Erau noda dauveibuli na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena Lomani ka rau sa vakadinati keda yadua kina dua na tiki ni Nodrau kaukauwa ni dauveibuli oqo. E ka bibi sara na matata vinaka tu ni idusidusi ni kena vakayagataki vakadodonu na kaukauwa ni buli ni dua na bula ena nona ituvatuva na Tamada. Na sala ni noda vakila ka vakayagataka na kaukauwa cecere oqo e vakatau sara kina vakalevu na noda marau ena bula oqo kei na noda icavacava tawamudu.

A vakamacala kina vaqo o Elder Dallin H. Oaks:

“Na kaukauwa ni vakatubukawa sai koya na kaukauwa lagilagi duadua sa solia na Kalou vei ira na luvena. A vakadonui na kena vakayagataki ena imatai ni ivakaro, ia a soli talega e duatale na ivakaro bibi ena kena vakatanitaki. Na noda vakabibitaka ena vakatau tiko ena noda kila vinaka na inaki ni noda kaukauwa ni rawa ni vakatubukawa ena vakayacori rawa ena ituvatuva oqo ni Kalou. . . .

“Ena taudaku ni ivau ni vakawati, ki na dua mada ga se duatani tale na kena ivakavakayagataki na kaukauwa ni vakatubukawa oqo sa ivalavala ca levu duadua ka ivakarau beci duadua vua e dua na tagane kei na yalewa” (“The Great Plan of Happiness,” *Ensign*, Nov. 1993, 74).

ni Kalou na tagane kei na yalewa era sa nei Karisito, guilecava na lomadra ka laveta na Nona kauveitalai (raica na Maciu 16:24; Marika 8:34 ; Luke 9:23; V&V 56:2), ka ra lako vakadodonu ena sala qiqo ni yalodina, talairawarawa, vakakina ena yalodina vua na iVakabula kei na Nona kosipeli.

Vaka luvena tagane kei na yalewa na Kalou, eda sa rawata mai kina vua na veiivakarau ni Kalou. Ia eda se tu oqo ena vuravura druka. Era tu kece ena ituvaki ni lutu na veika kece sara ga ka buli mai kina na yagoda ka rawarawa wale sara na kedra dreti me ivalavala ca, veidabui, ka mate. O koya gona, sa mai sauti keda vakadodonu tu vakayalo ka vakayago ena yagoda na isau ni nona Lutu o Atama. Ia eda sa ka bula ituvaki rua tu, ka ni yaloda ka tikida tawamudu e vakavaletaki tiko e dua na yago ka sa lewai tu me Lutu. Me vaka a vakadreta o Jisu vua na iApositolo o Pita, “Sa gu na yalo, ia na yago sa malumalumu” (Maciu 26:41).

Sa ra na qai rawa me taro ivakaleka ni ituvaki dina sara ni bula vakatovolei ni tamata na: Au na vakarorogo li ki na vuli ni tamata vakayago, se’u na soli au yani ki na veivakauqeti ni Yalo Tabu ka biuta laivi na tamata vakayago, ka yaco me dua na yalododonu ena Veisorovaki ni Turaga o Karisito (raica na Mosaia 3:19)? Sa ikoya oya na veivakatovolei. Me ravuti ena Veisorovaki i Jisu Karisito na veigagano, gagadre, na kena rawa kei na veisagai ni tamata vakayago. Eda mai tiko oqo e vuravura meda vakatorocaketaka na noda ivakarau vakalou ka meda rarawataka na veigagadre kece vakayago.

Na Sasaga nei Vunica

A vakarautaki na ituvatuva nei Tamada me veidusimaki vei ira na Luvena, me vukei ira mera marau, ka me kauti ira lesu bula tale e vale vei Koya ena yago vakaturicake, ka vakalagilagi. E gadreva veikeda o Tamada Vakalomalagi meda tiko vata ena rarama ka vakasinaiti ena inuinui. Me kena veibasai, e cakacakataka tiko o Lusefa me vakaveilecayakitaki ira, ka vakararawataki ira vakakina, me vakalatilati ena nodra tubu ena veika

tawamudu. Sa inaki cecere nei tama ni lasu sai koya meda yaco meda “rarawa na tamata kecega me vakataki koya” (2 Nifa 2:27). E vinakata o Lusefa vei keda meda laki tini taudua tu ena butobuto ka sega na noda inuinui.

Sa cakacaka vagumatua sara tiko o Setani me vakacala na veitiki bibi sara ni yavu nei Tamada. E sega na yagona ka sa tu vakawawa tu na nona rawa ni yacova na tawamudu. Me vaka ga na kena sa tarovi tu vakawawa na drodro tiko ni wai mai na dua na savu, sa vakakina na sasaga nei vunica me vaka ni sega na yagona. Ena vuku ni vaka-duiduile oqo, sa yaco kina me calata o Lusefa, na veivakalougatataki kece sara ni bula vakatamata, kei na kena yaco vua na veika e rawa ni yaco vua e dua ka tiko na yagona vakalewena ka vakasuina. E sega ni rawa ni vulica na lesoni ka rawa ga vua e dua na yalo vakavaletaki ena yago. E vakalialia na dina kei na cecere ni tucaketale ni tamata taucoko. E dua vei ira na ibalebale kaukauwa vakaiivolatabu ni

vosa na “*rusa*” e vakaraitaki ena nona sa sega ni rawa ni tomana nona tovolea tiko me vakataki Tamada Vakalomalagi.

Me vaka ni yago vakatamata sa utu tiko ni ituvatuva ni marau ni Tamada kei na noda tubu vakayalo, sa dau segata o Lusefa me vakacacana na noda toso ena nona dau temaki keda meda vakayagataka vaka ca na yagoda. E dua na ivakatagedegede duadua sara e cake ni nona veivakauti tani mai na tawamudu na vunica, o koya ka sa rarawa tu vakalevu ni sega na yagona sa ikoya me dau vecei keda meda wasea vata kei koya na nona rarawa, ena noda vakayagataka vakatani na yagoda. Na iyaragi bibi sara ga oya ka sega tiko vua sai koya na iusutu ni nona takete me sagai keda kina ki na rusa vakayalo.

Na vorati ni lawa ni tiko savasava e ivalavala ca bibi sara, ivakavakayagataki cala ni yagoda vale. Vei ira era kila ka sa kila deivaki sara na yavu ni veivakabulai, na vakatanitaki ni yago sa dua na ivakarau ni vakaduiduile (raica na Mosaia 2:36–37; V&V 64:34–35) ka da sa ivakaraitaki ca tiko ni keda ivakatakilakila dina vakaluvana tagane ka yalewa na Kalou. Ni da raica baleta yani na bula oqo ki na tawamudu, sa rawarawa sara na noda raica ni na veitokani lasulasu ka vakayagataka mai o vunica, e sega ni tudei, e lala.

Na Veivakalougatataki ni Tiko Savasava

A vakasalataki luvena tagane kina o Sepuloni o Alama “mo qarauna [me na] kakua ni cudrucudru, ka [me] vakasinaiti ena loloma” (Alama 38:12). Ena vakaivakarautaki ni tamata vakayago ka tu vakayadua vei keda, sa na rawa cake kina vakalevu e dua na ivakarau ni lomana na Kalou e vutuniyau, titobu ka dei ka vakakina vei ira na luvena. E tubu na loloma ena lewai vinaka ni ivalavala dodonu ka lutu ena vakayacori ni veivalavala kaukauwa.

A vakaraitaka vaqo o Peresitidi Marion G. Romney:

“Au sega ni vakasamata me dua tale na veivakalougatataki me gadrevi vakalevu cake mai vei ira era yalataki vei ira na savasava ka ivalavala dodonu, ‘ni ra na,’ e a kaya, ‘raica na Kalou’ (Maciu 5:8). E sega walega ni mera

raica ga na Turaga, ia mera na loga-loga vinaka talega ena nona iserau.

“Sa ikoya oqo. . . na yalayala ni iVakabula: ‘Mo qarauna me savasava tikoga na nomu vakanananu; ia ena taucoko sara kina na nomu vakabauta ena mata ni Kalou’ (V&V 121:45)” (“Trust in the Lord,” *Ensign*, May 1979, 42).

Sa yalataki talega vei keda oya, ena noda lakova tiko na salatu ni ivalavala dodonu, “Ena sala vata voli ga kei [keda] na Yalo Tabu” (V&V 121:46). Ia, na noda bulataka na lawa ni tiko savasava eda na rawata kina e so na veivakalougatataki cecere sara ka rawa mera ciqoma na tagane kei na yalewa ena bula oqo: na yalodei e veiganiti ena kedra maliwa na mata-vuvale, itokani, ilawalawa Vakalotu, ka me kena e cecere duadua, na iVakabula. Na keda ituvaki eloma ka gadreva me lako voli tiko ena rarama kei na inuinui, ena taucoko ena ivalavala dodonu.

Na iVakavuvuli ni Veivutuni

E so vei kemuni na ciqoma tiko na itukutuku oqo sa gadrevi mo ni veivutunitaka na ivalavala ca ni veiyacovi se so tale na ka. Sa dau vakatokai vakavuqa na iVakabula me Vuniwai Levu

Duadua, ka tu ruarua na kena bibi kei na kena dina. E sa yaco oti kece vei keda na mosi ni vakamavoataki, se mavoa ni yagoda. Na gauna eda mosi tiko kina, sa kena ivakarau meda dau vakasaqara na kena iwali, ka da dau vakavinavinakataka na wainimate ka vukea na vakamalumutaki ni noda rawa. Vakasamataka mada na ivalavala ca me mavoa vakayalo ka vakavuna meda kila na noda cala, se me vaka a kaya o Alama vei luvena tagane o Korionitoni, “veivutuni” (Alama 42:18). Na kilai ni cala, sai koya na mosi kina na yalo me vaka na mosi ni mavoa kina yago—na ivakasala kina leqa kei na veitaqomaki mai na ikuri ni leqa. Mai na Veisorovaki ni iVakabula sa drodro mai kina na ivakamalumu, ka rawa ni vakamacara na mavoa vakayalo ka kauta laivi na noda kila noda cala. Ia, na ivakamalumu oqo e rawa walega ni vakayagataki mai na ivakavuvuli ni vakabauta na Turaga o Jisu Karisito. Na ivakaraitaki ni veivutuni dina sa ikoya na vakacegu ni lewa eloma, logavinaka, kei na veivakabulai, vakakina na veivakavoui vakayalo.

O nomu bisopi se peresitedi ni tabana sa ikoya na ivukevuke ni vuniwai ka vakatarai me vukei iko mo veivutuni ka vakabulai. Ia, sa kerei ga,

mo nanuma, ni na levu kei na bibi ni nomu veivutuni me na veiraurau kei na ituvaki kei na ca ni nomu ivalavala ca—vakatabakidua vei kemuni na Yalododonu Edaidai o ni okati tu ena rukuni veiyalayalati tabu vakalou. Sa gadrevi ena mavoa bibi vakayalo na veiqaravi balavu vakakina na gauna me mavu vinaka ka taucoko kina.

Na Yalayala kei na iVakadinadina

Ena rairai makawa, se oti beka na kena gauna na ivunau au sa vakamacalataka, ki na vuqa na tamata ena dua na vuravura ka sa dau toso cake tikoga na nona vakalialia ni sa vakalou na vakatubukawa, ka dau vakalolovirataka talega na bibi ni tamata. Ia, sa na sega ni veisautaki na dina ni Turaga ena digitaki ni ivakarau vou, iwiliwili, se vakasama raraba. Na talairawarawa ki na lawa ni tiko savasava ena vakalevutaka na noda marau ena bula oqo ka vakatarata na noda toso yani ki na tawamudu. Na tiko savasava kei na ivalavala dodonu erau sa, kena ivakarau tu ga, ka na dau yaco tikoga me “ka talei ka vakamareqeti duadua mai na veika tale eso” (Moronai 9:9). O koya gona au vakadinadinataka ena yaca tabu ni Turaga o Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Russell M. Nelson
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Ciqoma na Ua

Au sa vakavinavinaka vua na Kalou kei na Luvena, o Jisu Karisito, ena vuku ni Veivakalesuimai kei na kena kaukauwa me muataka yani ki liu e dua na ua cecere ni dina kei na ivalavala dodonu e vuravura taucoko.

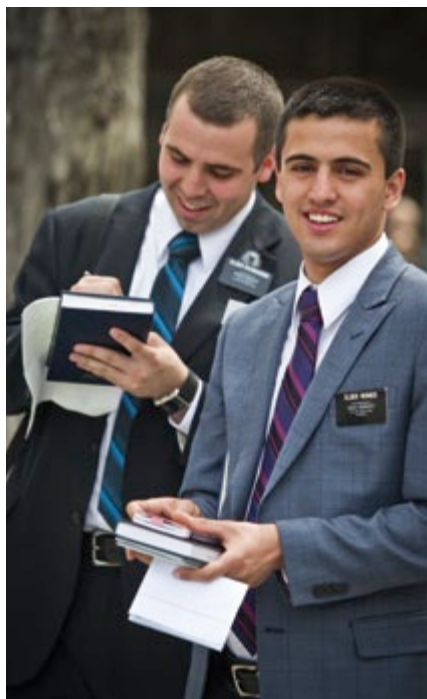
Kemuni na taciq kei na ganequ lomani, au tokona na veika a cauraka o Peresitedi Thomas S. Monson kei ira eso tale ena nodra vakacautaki o ira era sa vakaio mai ki na veikacivi ni parofita me vakavuqataki na iwiliwili ni daukaulotu kilikili. Ia oqo e dua na ua vou ni maqusataki ni cakacaka ni kaulotu sa drodrova yani na vuravura taucoko. Vakatekivu mai na gauna a vakaraitaka kina o Peresitedi Monson na itukutuku ni veigauna ena Okotova sa oti, era sa kacivi rawa e udolu na cauravou, kei na goneyalewa, kei na veiwatini daukaulotu, ka vuqa tale era sa vakavakarau tiko.¹ Ia na taro e tiko oqo, “Na cava eda na cakava vei ira kece na daukaulotu oqo?” E rawarawa tu ga na kena isau. Era na cakava ga na veika era sa dau cakava tiko na daukaulotu. Era na laki vunautaka na kosipeli! Era na vakalougataki ira na luvena na Kalou sa Cecere Sara!

E vuqa tale vei kemuni na cauravou kei na goneyalewa ko ni na ciqoma na ua oqo ni ko sasagataka mo ni kilikili kaya ki na veikacivi ni kaulotu. Ko ni raica oqo me dua na ua ni dina kei na ivalavala dodonu. Ko ni na raica na madigi mo ni vakaseua ena ua o ya.

Kemuni na itabagone, mo ni rokova na lewenivuli ka veivakavulici

vakai kemuni yadua ena vunau i Jisu Karisito. Sa kena gauna oqo mo ni vakavakarau mo ni vakavulici vei ira na tamata na veika vinaka baleta na Kalou.

Kemuni na cauravou kei na goneyalewa, sa rui bibi na nomuni vuli—kivei keimami, kivei kemuni, vakakina vua na Kalou. Ni gadrevi vakakina, ke o ni vinakata mo ni vuli ena koliji se univesiti ni *oti* na nomuni kaulotu, keimami sa vakayaloqataki kemuni mo ni kere curu ki na koronivuli ko ni sa digitaka ni *bera* na nomuni kaulotu.

E vuqa na koronivuli torocake sara era na tarova tu vakawawa na gauna ni vuli me 18 ki na 30 na vula vei ira sa namaki mera laki kaulotu. Sa na qai rawa kina vei kemuni na cauravou kei na goneyalewa daukaulotu mo ni laki kaulotu ka sega ni lomaleqataka na gauna o ni na laki tekivu vuli torocake kina. Eda sa vakavinavinaka kina vakalevu vei ira na iliuliu ni koronivuli torocake era sa vakayacora rawa na kena rawati na ituvatuva oqo!

Kemuni na itubutubu, qasenivuli, kei na so tale, ni ciqoma na ua ena nomuni vakarautaki ira na noda itabatamata tubu cake tiko mai mera kilikili kaya ki na veiqaravi ni kaulotu. Ia, na nomuni ivakaraitaki vinaka ena ka taleitaki vei ira na nomuni itokani kei ira na neiba. Ni vakarautaki kemuni mo ni sauma na taro era na taroga mai na vuna ko ni bula tiko kina ena ituvaki vakaoqo. Ni tu vakarau mo ni tukuna na vuna ko ni vakanuini tiko kina kei na reki era raica tu vei kemuni.² Ni yaco mai na taro vakaoqo, sa rawa mo sauma ka kaya, “Meda tarogi ira mada na daukaulotu! Era na vukeyi keda! Ke o ni gadreva, au na tiko e yasamuni ni ra saumi taro ka veivakavulici na daukaulotu vei kemuni.”

Kemuni na qase, ni ciqoma na ua ena veivuke ni vakavakarau vakayalo, vakayago, kei na veika vakailavo baleti ira sa namaki mera kaulotu. Ko ni sa na vakamatautaka mo vakatomiki sede me maroroi. Kemuni na veiwatini qase, ni lokuca na siga mo ni na kaulotu kina. Keimami na vakavinavinakata na nomuni veiqaravi. Me yacova na siga o ya, ena rawa vei kemuni eso mo ni vakauta na nomuni ilavo ki na kaulotu ena nomuni cau ki na iLavo Raraba ni Lotu, me vaka sa vakatura tale tiko o Peresitedi Monson, ena mataka nikua.³

Sa toso cake tikoga na iwiliwili ni turaga digitaki kei na nodra itokani lomani era sa ciqoma na ua oqo ena nodra sa kacivi mera vakatulewa ena tabana ni kaulotu ena Lotu. Ena veiqaravi o ya, era na bulia cake na kedra icavacava na itabatamata era sa sucu mai kei ira se bera. Era taura tu na peresitedi ni kaulotu na idola ni ilesilesi ni nodra bula raraba, veitaqomaki,

oti. E vitu ga na qaqa ni vosa: “Oqo na Noqu Gone-ni-Toko. Mo Rogoci Koya!”⁸ A cavuta oqori na Kalou sa Cecere Sara, ka vakatakilai cauravou Josefa Simici kina na ivakaro oqo vua na Turaga o Jisu Karisito. Na vitu na vosa oqori a tavoci kina na Vakalesuimai ni Nona kosipeli. Na vuna? Baleta ni noda Kalou bula e Kalou dauloloma! E gadreva vei ira na Luvena mera kilai Koya kei Jisu Karisito, o Koya sa tala mai!⁹ Ka gadreva vei ira na Luvena mera sega tale ni mate ka rawata na bula tawamudu!¹⁰

Ena vuku ni inaki lagilagi oqo, era sa vakavulica tiko kina na daukaulotu na Veivakalesuimai. Era kila tu ni 2,000 vakacaca na yabaki sa oti, a tauyavutaka kina na Turaga na Nona Lotu. Ni oti Nona mate ena Kauveilatai kei na nodra mate na Nona iApositolo, era veisautaka na tamata na Lotu kei na kena ivakavuvuli. Ni mai oti, e dua na itabatamata butobuto vakayalo, ka yaco na veika era a parofisaitaka tu mai na parofita taumada¹¹, a vakalesu-atale mai na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, na Lotu, na kena ivakavuvuli, kei na kena lewa ni matabete. Ena vuku ni Veivakalesuimai oqo, sa yaco tale mai kina vei ira na tamata na kila-ka kei na cakacaka vakalotu bibi ni veivakabulai kei na bula vakalagilagi.¹² Sa yaco kina, na bula vakalagilagi oqo meda rawata na tamata yadua meda tiko vata tale kei na noda matavuvale vata kei na Kalou kei Jisu Karisito me tawamudu!

E sega ni rawa meu tukuna tu ga vakamamada na veika e baleta na Veivakalesuimai. Na itukutuku dina oqo e veivakurabuitaki dina. E cecere sara! E vakatubu icegu! Sa dua na ka lagilagi mera tadu mai na italai mai lomalagi mera mai solia na lewa kei na kaukauwa ki na cakacaka oqo?

Rau a rairai vata mai ena vica na gauna na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito vua na Parofita Josefa Simici.¹³ Mai na Nodrau veidusimaki, era a tadu talega mai kina eso tale na italai mai lomalagi, ena nodra inaki yadudua. Me kena ivakaraitaki:

- A vakatakila mai na Agilosio o Moronai na iVola i Momani.¹⁴

kei na rawa-ka na nodra daukaulotu. Ni oti na nona veivakasalataki kei ira na peresitedi ni iteki kei na tikina ena nona tabana ni kaulotu, na peresitedi yadua ni tabana ni kaulotu ena lesi ira na daukaulotu mera laki veiqaravi yani ki na veiiteki, tabanalevu, kei na tabana sa digitaki.

Era na ciqoma na ua oqo na peresitedi ni iteki kei ira na bisopi ena nodra vakayagataka e vuqa na auwa ena nodra veivakatarogi vei ira sa namaki tiko mera laki kaulotu. O ira na iliuliu ni matabete oqo era taura tu na idola ni ilesilesi ni cakacaka ni kaulotu ena nodra tabanilotu ka ra na vakauqeti ira tiko na lewenilotu mera na vakaitavi.

O ira na tacida kei na ganeda ena matabose ni tabanalevu yadua era sa tekivu mera ciqoma tiko na ua oqo. Ena matabose o ya e tiko kina o iliuliu ni kaulotu ni tabanalevu.⁴ Au gadreva meu na vosa vakayadudua vei kemuni na iliuliu ni kaulotu ni tabanalevu. O ni sa kacivi mai vei nomuni bisopi mo ni liutaka na cakacaka ni kaulotu ena tabanalevu. Ka so vei kemuni sa gugumatua sara ka sa kacivi talega kina e dua na ivukevuke me vukei kemuni. Vata kei ira tale era tiko ena matabose ni tabanalevu, ko ni sa kilai ira rawa era luluqa tu vakalotu, matavuvale lewenilotu vakatikina, kei ira na wekada era sa malele mai. Ko ni na

bose vakawasoma kei ira na daukaulotu tudei. Ko ni na vakasalataki ka vukei ira na daukaulotu. Yalovinaka ni vukei ira mera vakatawana na nodrau ituvatuva ni veisiga ena veigauna donu ni veivakavulici e vakaibalebale cake. Oqo na nomu itavi. Sa ka bibi dina sara na nomu ilesilesi ki na kena rawati na cakacaka oqo. Kevaka o na ciqoma na ua oqo ena vakabauta kei na yalo marau, sa na vakakina vei ira na kena vo. Oi kemuni na iliuliu ni kaulotu ena tabanalevu, ko ni sa isema ena kedra maliwa na lewenilotu kei rau na daukaulotu ena cakacaka tabu oqo ni nodra vueti bula mai na luve ni Kalou.⁵

O ira na itokani kei na wekada era sega ni da lotu vata era rawa talega ni ciqoma na ua oqo. Eda na vakauqeti ira mera maroroya tikoga na veika e vinaka ka dina ena nodra bula. Ka da na sureti ira mera ciqoma vakalevu tale eso, vakabibi na dina lagilagi mai na ituvatuva tawamudu ni Kalou, me laki duavata tawamudu tale kina na matavuvale.⁶

Na ua oqo ni dina kei na ivalavala dodonu sa ka talei sara! E sega ni cakava na tamata! E lako mai vua na Turaga, ni a kaya, “Io au na kitaka kusarawa na noqu cakacaka ena kena gauna.”⁷ Na ua oqo sa vakaukauwataki tu ena dua na ivakaro vakalou a voqataki mai ena 193 na yabaki sa

- A vakalesuamai o Joni na Dauveipapitaisotaki na Matabete i Eroni.¹⁵
- E ratou a vakalesuya mai o Pita, Jemesa, kei Joni na Matabete i Melikiseteki.¹⁶
- Sa vakalesuya mai o Mosese na idola ni nodra vakasokomuni na Isireli.¹⁷
- Sa mai vakatikora o Ilaija na idola ni veika e kilai baleti Eparaama.¹⁸
- Sa vakalesuya mai o Ilaija na idola ni lewa ni veivauci.¹⁹

Me kena ikuri, sa mai vakuria na Veivakalesuimai na kila-ka a tu vei ira na yalododonu ena gauna makawa. A vakarautaka tale na Turaga e dua na ivola vou ni ivolanikalou. A vakuria ki na iVola Tabu na iVola i Momani: E Dua Tale na iVakadinadina kei Jisu Karisito. Oqo e dua na ivolatukutuku ni parofisai kei na cakacaka vakalotu ni Turaga sa tucaketale kivei ira na kai Amerika makawa. E vakamacalataka na ituvatuva cecere ni marau ni Kalou²⁰—na ituvatuva ni veivakabulai.²¹ 20 Na iVola i Momani e rau salavata tiko kei na iVola Tabu. Na ivolanikalou e rua oqo e rau vakadeitaka ni sa dina na kosipeli i Jisu Karisito kei na kena bibi na Nona Veisorovaki.²²

Na Veivakalesuimai sa mai yaco kina na veika a parofisaitaki tu mai vakavolatabu. Me kena ivakaraitaki, a parofisaitaka o Aisea ni na tauyavutaki na vale ni Turaga ena dela ni ulunivanua cecere.²³ Na nodra lako yani na ivuvu ni Momani ki na veiulunivanua ena ra kei Amerika sa vakayacori kina na solibula cecere kei na vakabauta. A parofisaitaka talega o Aisea ni na vakayacora na Kalou “e dua na cakacaka vakurabui vakaidina sara.”²⁴ Sa mai yaco dina na ka oqo mai na nodra cakacaka tabu na mataivalu tubucake tiko ni daukaulotu.

Sa vakalesuimai na ivakavuvuli ni Veiyalayalati Makawa baleta na soli ikatini.²⁵ Sa yaco kina, mera vakalougatataki kina vakalevu o ira era saumi ikatini ena vuku ni nodra talairawarawa kina. Na itukutuku baleti Melikiseteki sa vakamatatataki ena ivolanikalou ni Veivakalesuimai.²⁶ Na parofisai baleta na ititoko nei Josefa (na iVola i Momani) vata kei na ititoko nei Juta (na iVola Tabu) me rau sa daubau ga ena liga ni Kalou sa mai yaco.²⁷

E vakamatatataka talega na Veivakalesuimai na ivolanikalou na Veiyalayalati Vou. Na itukutuku e

baleta na papitaiso ena vukudra na mate sa kilai vakamatata sara.²⁸ Na cakacaka vakalotu ni veisosomitaki baleti ira na noda qase era sa mate sa mai vakayacori tiko oqo ena 141 na valetabu e vuravura taucoko! E sega ni dua tale na sala mera vakabulai kina o ira na noda qase era a mate ka ra sega tu ni kila na kosipeli!²⁹ Na raivotu nei Joni na Daunivakatakila baleta e “dua tani tale na agilosi sa [vuka voli] e na maliwa kei lomalagi kei vuravura, a sa taura na itukutuku vinaka e sega ni oti rawa, me vunautaka vei ira era sa tiko e vuravura,” e tukuna tiko na cakacaka nei agilosi Moronai kei na iVola i Momani.³⁰

Na iVola i Momani sa iusutu ni Veivakalesuimai. E sa volai, maroroi, ka vakatetei ena veidusimaki ni Turaga. A vakadewataki ena “isolisoli kei na kaukauwa ni Kalou.”³¹ Na ivola ni Vunau kei na Veiyalayalati era umani tu kina e vuqa na ikuri ni ivakatakila a soli vei Parofita Josefa Simici. Eda sa ciqoma kina mai vua, e vuqa na ivolanikalou ni vakatauvatani kei na dua tale na parofita. Mai na nona vakasama sara vakayalomatua, a kaya kina vei ira na Yalododonu mai Nauvoo, e Illinois, “Au a sega ni bau kaya niu taucoko; ia e sega ni dua na cala ni veivakatakila au vakatavulica.”³²

Sa nodra itavi vata, na lewenilotu kei ira na daukaulotu meda veisureti vei ira na tamata kecega mera kila na Kalou, o Jisu Karisito, kei na Nona kosipeli. Na tamata yadua e vakatataro tiko mena vakasaqara vagumatua ka masu ena yalodina me vakadeitaki vua ni sa dina na veika oqo. Na dina ena vakatakilai ga ena kaukauwa ni Yalo Tabu.³³

Au sa vakavinavinaka vua na Kalou kei na Luvena, o Jisu Karisito, ena vuku ni Veivakalesuimai kei na kena kaukauwa me muataka yani ki liu e dua na ua cecere ni dina kei na ivalavala dodonu e vuravura taucoko. Meda sa ciqoma na ua oqo ka vakayacora na ivakaro ni Turaga meda kauta yani na kosipeli “ki na veimatani, veimataqali, duivosavosa kei ira na tamata,”³⁴ Sa noqu masu oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Thomas S. Monson, “Ni sa Kidavaki ki na Koniferedi,” *Liaona*, Nove. 2012, 4–5.
2. Raica na 1 Pita 3:15.
3. Raica na Thomas S. Monson, “Sa Gauna Tale ni Koniferedi,” *Liaona*, Me 2011, 4–5.
4. Raica na *iVoladusidusi2: Veiliutaki ena Lotu* (2010), 5.1.
5. Eda sa vakavinavinaka vei ira na Yalododonu era sa saga dina tiko mera soli-ka. Era sa saga tiko mera sa sava-sava sara. Era sa vakasaqara “taumada mera tara cake na matanitu ni Kalou, ka tauyavutaka na nona ivalavala dodonu” (Joseph Smith Translation, Maciu 6:38 ena Maciu 6:33, ivakamacala e botona a).
6. Raica na “Rawa ni Tawamudu na Vuvale,” *Sere ni Lotu*, naba 184. E vakamatatataki tale tikoga ena Vunau kei na Veiyalayalati 132:7, 19.
7. Vunau kei na Veiyalayalati 88:73.
8. Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17.
9. Raica na Joni 17:3.
10. Raica na Mosese 1:39.
11. Raica na Maciu 17:11; Cakacaka 3:20–21; Efeso 1:10; 2 Nifai 30:8; Vunau kei na Veiyalayalati 132:40, 45.
12. Raica na 3 Nifai 27:13–14, 21; Vunau kei na Veiyalayalati 39:6; Yavu ni Vakabauta 1:4.
13. Raica na Karl R. Anderson, *The Savior in Kirtland* (2012), 228–43.
14. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 27:5; raica talega na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:33–34.
15. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 13.
16. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 20:2–3; 27:12; 128:20; raica talega na Larry C. Porter, “Dating the Restoration of the Melchizedek Priesthood,” *Ensign*, June 1979, 4–10.
17. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 110:11.
18. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 110:12.
19. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 110:13–16.
20. Raica na Alama 42, vakabibi na tikina e 8.
21. Raica, me vakataka na, Alama 12:28–30.
22. Raica me kena ivakaraitaki, 1 Korinica 15:22; Alama 34:9.
23. Raica na Aisea 2:2.
24. Aisea 29:14.
25. Raica na Nai Vakatekivu 14:18–20; Malakai 3:8–10; Vunau kei na Veiyalayalati 119–20.
26. Raica na Nai Vakatekivu 14:18; Same 110:4; raica talega na Alama 13:14–18; Vunau kei na Veiyalayalati 84:14–22.
27. Raica na Isikeli 37:16, 19; Vunau kei na Veiyalayalati 27:5.
28. Raica na 1 Korinica 15:29; Vunau kei na Veiyalayalati 128.
29. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 137:7; 138:31–34.
30. Ai Vakatakila 14:6; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 133:36–39.
31. Draunipepa ni ulutaga ni iVola i Momani, vola o Moronai; Vunau kei na Veiyalayalati 135:3.
32. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 602.
33. Raica na Moronai 10:4–5.
34. Ai Vakatakila 14:6; raica talega na 1 Nifai 19:17; Vunau kei na Veiyalayalati 133:37.

SOQONI NI MATABETE | 6 ni Epereli, 2013

Mai vei Elder Robert D. Hales

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Mo Dou Tudei ena Vanua Tabu

Meda sa talairawarawa ka vakaukauwataki ena vunau ni Kalou, eda sa tu ena vanua tabu, ni sa tabu sara na Nona vunau ka na sega ni veisautaki rawa.

Kemuni na veitacini, e ka dokai meda soqoni vata kei kemuni na lewe ni matabete vakatui ni Kalou. Eda sa bula donuya tiko oqo na iotioti ni gauna, na “gauna ni veivakararawataki.”¹ Kivei keda na lewe ni matabete, sa noda itavi meda tudei tiko ena isasabai ni vakabauta meda valuta na gasau vidi ni meca. Eda sa ivakaraitaki uasivi ki na vuravura oqo, noda taqomaka na dodonu kei na galala sa solia na Kalou ena sega ni rawa me kau laivi. Eda na tudei meda taqomaka na noda itikotiko kei na noda matavuvuale.

Na gauna au se kalasi ciwa tiko kina, au a lesu tiko mai ena noqu isevu ni qito mai na dua tale na vanua kei na imatai ni timi ni tavipolo. Sa kila sara o tamaqu niu a sotava ena vodo basi vakabalavu mai ki vale na ivo-savosa kei na itovo e sega ni salavata kei na ivakatagedegede ni kosipeli. Me vaka ni daudroini o koya, a dabe ka droinitaka e dua na dauvala—e sotia ka rawa ni taqomaka na itikotiko vakatui kei na matanitu.

Ni sa droini ka wiliwili mai na ivolanikalou, au a vulica meu dua na lewe

ni matabete yalodina—meu maroroya ka taqomaka na matanitu ni Kalou. Ea idusidusi vei au na vosa nei Paula na iApositolo:

“O koya mo dou qai vakayaragi ena iyaragi kecega ni Kalou, mo dou vorata rawa kina ena siga ca, ia ni dou sa kitaka kece mo *dou tudei*.”

“O koya mo dou qai *tudei*, ni sa vauci tu e tolmudou e na lomadina, ka sa tu e lomaseremudou nai sasabai ni valavala dodonu;

“Ka sa vakaivava na yavamudou e na cakacaka ni tukutuku vinaka ni veivinakati;

“Ia me kena ikuri, mo dou kauta na vakabauta mei sasabai, dou na bokoca rawa kina na gasau vidi kecega ni tevoro.

“Ka kauta na bula me ivakaruru ni ulu, kei na iselewau ni Yalo Tabu, oqori na vosa ni Kalou.”²

Kemuni na veitacini, kevaka eda sa yalodina tiko kei na matabete, ena qai soli vei keda na isasabai oqo me isolisoli mai vua na Kalou. Eda na gadreva na isasabai oqo!

Kemuni na cauravou, era a sega ni sotava mai na tamamuni kei na tubumuni na veitemaki ko ni sa mai sotava tu oqo ena veisiga. Ko ni sa bula tiko oqo ena iotioti ni gauna. Kevaka e vinakata o tamamuni na leqa, ena laki vakasaqara sara ga. Sa oti o ya! Nikua sa vakasaqarai iko sara ga mai o veitemaki! Yalovinaka ni nanuma tiko o ya! Sa gadreva o Setani me tauri kemuni, ka sa “waraki iko mai na katuba na ivalavala ca.”³ O na vorata rawa vakacava na iwalewale ni nona veivakasaurarataki? Mo dou vakaiyragi ena yaragi kecega ni Kalou.

Meu na veivakavulici mada mai na dua tale na ka au a sotava ena noqu bula:

Ena Janueri ni 1982, au a vosa ena dua na lotu ena itikotiko ni BYU mai Provo, e Utah. Au a sureti ira kina na gonevuli mera raitayaloyalotaka mada ni sa toka na Lotu ena dua na yasana ni itutu ni vunau, eke saraga, ka tiko ena dua se rua na fute ena yasana ka dua ko vuravura. Oqo e vakatakarakarataka tiko “na kedrau a veivolekati sara o vuravura kei na ivakatagedegede ni Lotu ena gauna o ya” niu se tiko ena koliji. Ia, ni mai tu e matadra na gonevuli ni oti e 30 na yabaki, au a laveta cake na ligaqu ruarua ena ivakarau vataga ka vakamacalataka, “Sa toso sara vakayawa ko vuravura; [e sa veitosoyaki; sa sega tale ni bau laurai;] sa yawa kalia sara, ka sega tale ni tiko ena [valelevu oqo ka vakakina e vuravura taucoko]. . . . Na ka meda nanuma tiko vata kei ira na luveda kei na makubuda ni Lotu oqo ena tudei tikoga, [e se tiko saraga oqo; ia] ena toso ga o vuravura—na laqa o ya sa rabailevu [tiko ga mai]. . . . O koya gona, mo ni qaqarauna. Kevaka mo ni na vakaraica na nomuni itovo kei na ivakatagedegede ni Lotu kei na yavu e tiko kina o vuravura kei na vanua sa lako tiko kina, o ni na raica ni sa cala na vanua o ni sa tiko kina.”⁴

Ena gauna o ya au a sega ni raitayaloyalotaka rawa na yawa kei na totolo ni vanua sa lako tani kina o vuravura mai vua na Kalou-; ena sega ni rawa ni kilai deivaki oya, ni soli na vunau, ivakavuvuli, kei na ivakaro. Ia e sega ni bau toso na ivakatagedegede i Karisito kei na Nona Lotu. Me vaka a kaya, “Io

na dina e na tudei ka tawamudu.”⁵ Ni da sa kila vakavinaka ka ciqoma na ka oqo, eda sa tu vakarau meda sotava na veivakasaurarataki, veivakacacani, ka vakakina na nodra veivakaduiduitaki na tamata e lako mai na vuravura kei ira eso era vakatokai ira me noda itokani.

E vuqa vei keda eda kila e dua ena rawa ni kaya, “Kevaka o gadreva meu nomu itokani, e dodonu mo ciqoma na noqu yavunibula.” Na itokani dina ena sega ni kerea meda na digitaka na kosipeli se nona veitokani. Meda taura mada na vosa nei Paula, “Mo lako tani mai vei ira era sa vakaoqo.”⁶ Na itokani dina era na vaqacacotaki keda meda tudei tiko ena salatu rabalailai ka qiqo.

Na noda tiko ena salatu ni kosipeli ni veiyalayalati, ivakaro, kei na cakacaka vakalotu, ena taqomaki keda ka vakarautaki keda meda cakava na cakacaka ni Kalou ena vuravura oqo. Ni da sa talairawarawa ki na Vosa ni

Vuku, ena taqomaki na noda galala mai na veivakatotogani ki na veika me vaka na alakaolo, waigaga, kei na tavako. Ni da sa sauma na noda ikatini, vulica na ivolanikalou, ciqoma na papitaiso kei na veivakadeitaki, bula voli ena veitokani ni Yalo Tabu, kania na sakaramede ena kilikili, talairawarawa ki na lawa ni tiko savasava, vakavakarau ka ciqoma na Matabete i Melikiseteki, ka vakayacora na veiyalayalati tabu ena valetabu, sa da na qai vakavakarau meda veiqaravi.

Ena valetabu eda sa vakavakarau meda yalataka meda bulataka na lawa ni soli-ka. Era na tekivu bulataka na lawa oqo o ira na cauravou kilikili ena nodra vakasaqara mera laki kaulotu—soli ikatini ena imatai ni veiyabaki ni nodra bula ena gauna taucoko ni qaravi Turaga. Na solibula o ya ena vaqacacotaka mera toso yani ki liu ki na veiyalayalati cecere duadua ni

bula—vei ira e vuqa, oya mera na vauci ena valetabu ka tekivutaka e dua na matavuvale tawamudu.

Ni da toso yani ki liu ena salatu qiqo ka rabailailai, eda sa tara cake kina na kaukauwa vakayalo gugumatua—na kaukauwa meda vakayagataka na noda galala meda vakayaco-ka ga vakai keda. Kivei kemuni na cauravou kei na goneyalewa, ena vukei na tubu oqo ni ko ni vulica na vunau ka wasea na nomuni ivakadinadina ena lewenivuli vou ena kompiuta, *Ia Mo Lako Mai, Mo Muri Au*.

Me kena ikuri, vakayagataka na nomu galala mo vakatorocaketaka kina na nomu bula vakai iko. Ni ko sa kila rawa na nomu isolisoli kei na taledi, mo ni nanuma tiko ni sa rawa mera vukei iko na itubutubu kei ira na dauveituberi, ia mo laiva na Yalotabu me dusimaki iko. Digidigi ka vakatulewa vakataki iko. Me vakauqeti iko na yalomu. Tuvanaka na nomu bula, oka kina na vuli se vuli-tara. Vakasaqara na kila-ka

kei na kila vakacakacaka eso. Cakacaka ka mo bula rawati iko. Lalawataka na veika eso, walia na cala, mo vuli-ka, ka vakacavara na veika o a tekivuna.

Ni sa yaco tiko oqo, raica mo vakaitavi ena itaviqaravi ena matavuvale, kuoramu, kalasi, kei na Muavata cokovata. Mo tiko ena marau e savasava. Mai na veika o sotava oqo ena yaco mo doka ka vakavinavinakataka vata na nomuni dui isolisoli vakayalo, kei na kedra ituvaki tawamudu na luvena tagane kei na luvena yalewa na Kalou.

Me kena usutu, mo ni vakabauta tiko na iVakabula! Kakua ni rere! Ni da bulataka tiko vagumatua na kosipeli, eda na qaqaco sara vua na Turaga. Ena Nona kaukauwa eda na rawa kina ni cakitaka na meca- i Karisito ni a kaya, “Dou kana ka gunu ka ia na marau,” ni Kalou ena “sega ni cudruvaka ko Koya ke vakalailai ga na [nomu] ivalavala ca; . . . oqori e sega ni ca . . . , ni da na mate ena mataka.”⁷

Ena kaukauwa ni Turaga eda na rawa ni vorata rawa na veivakavuvuli se lawa e cakitaka na iVakabula ka veisaqasaqa kei na ituvatuva cecere, ka tawamudu me baleti ira na luve ni Kalou.

Eda sa sega ni vakadonui meda soli vakasama ki na ilalawa ni ituvatuva tawamudu o ya. Nanumi Niemaia tiko, a lesi me tara na lalaga i Jerusalemi me taqomaki kina. Eso era a vinakati koya me lako sobu mai me mai veisautaka na nona ilesilesi, ia a besetaka o Niemaia. A sega ni cudruvi ira o koya; a kaya ga, “Au sa kitaka tiko e dua na cakacaka levu, au sa dredre kina ni lako sobu: me mudu me icavai na cakacaka niu sa biuta. . . ?”⁸

Eso na gauna eda na sotava na ka katakata, ka dodonu meda “vosota toka” ni da ququmi matua tiko ki na ivakatagedegede ni Kalou ka cakava na Nona cakacaka. Au vakadinadinataka ni sega ni dodonu meda rere kevaka eda sa yavutaki tu ena Nona vunau. Eda na rairai sotava beka na tawa-kilai, veivakacacani, ka vakakina na veibeitaki vakailasu, ia eda sa sega ni tiko taudua. A yaco vua na iVakabula mera “beci koya ka biuta ko ira na tamata.”⁹ Sa noda madigi tabu meda tudei vata kei Koya!

Dua tale na kena itukutukuni, eso na gauna na ibalebale na tudei tiko o ya meda lako tani se drotani mai na veika ni vuravura. E kaya kina na iVakabula, “Mo lako ki dakuqu, Setani.”¹⁰ A dro tani mai na veitemaki nei wati Potifa o Josefa mai Ijipita,¹¹ ka biuti Jerusalemi o Liai ka kauta na nona matavuvale ki na lekutu.¹²

Me veivakadeitaki ni o ira kece na parofita eda sa kila era a tudei tu ena nodra gauna ni bula:

A vakayacora o Nifai na cakacaka veivakurabuitaki ni Turaga ena gauna ni veivakacacani nei Setani kei na nodrau veivakacacani o Leimami kei Lemueli, na tuakana.¹³

A vakadinadinataki Karisito o Apinatai ena gauna e sotava kina na veibeitaki, veivakalialiai, ka vakamatei sara kina.¹⁴

Era a taqomaka na nodra matavuvale na lewe 2,000 na sotia cauravou mai vei ira era cudruvaka na yavunibula vakosipeli.¹⁵

A laveta cake o Moronai na drotini ni bula galala mera taqomaki kina na nona tamata kei na bula galala vakalotu.¹⁶

A tucake tu o Samuela e lalaga ka parofisaitaka na nona yaco mai na Karisito, ni a vanataki tiko yani vua na vatuu kei na gasautiti.¹⁷

A vakalesuya mai o Parofita Josefa Simici na kosipeli ni iVakabula, ka dregata na nona ivakadinadina ena nona dra.¹⁸

Era tadrava vakaukauwa yani na ivuvu ni Momani na veisaqasaqa rerevaki kei na dredre, ni ra vakamura tiko e dua na parofita ena nodra ilakolako vakaitamera kei na nodra laki vakaitikotiko ena Ra.

E a rawa vei ira na italai cecere oqo kei na Yalododonu ni Kalou mera tudei tu baleta ni ra sa tu vata kei na iVakabula. Mo raica mada na nona tu vakaukauwa na iVakabula:

Ni se cauravou, a yalodinataka tu o Jisu na cakacaka nei Tamana, vunautaka na kosipeli vei ira na tamata vuku ena valetabu.¹⁹ Mai na Nona cakacaka vakalotu, a vakacavara kina na cakacaka ni matabete—veivakavulici, veivakabulai, veiqaravi, ka vakalougatataki ka laveti ira na tamata. Ena kena gauna donu, e doudou me vorata na veika butobuto, vakakina na nona vakasavasavataka na valetabu.²⁰ Ka dau tutaka talega o Koya na dina—ena vosa se itovo galugalu vinaka. Ena gauna era sa beitaki koya kina na bete levu e matai Kaiafa, a vuku ka yaloqqa sara o Jisu me kakua ni sauma na veibeitaki vakailasu o ya ka galu voli ga.²¹

Ena were o Kecisemani, a sega ni guce na iVakabula kei na Dauveivueti mai na nona gunuva na bilo ni cudru ni Veisorovaki.²² Ia ena kauveilatai a vakararawataki tale me vakayacora na lewa nei Tamana, me yacova ni sa qai kaya rawa, “Sa oti.”²³ E a vosota o Koya me yacova na ivakataotioti. Me idole ni nona talairawarawa uasivi me tudei kaukauwa tu na iVakabula, a kaya kina na Tamada Vakalomalagi, “Raica oqo na noqu Gone ni toko, kau sa dau vinakata vakalevu; sai Koya sa vakacaucautaki kina na yacaqu.”²⁴

Kemuni na veitacini matabete dau-lomani cauravou kei na turaga, meda sa vakacaucautaka na yaca ni Kalou

ena noda tudei tu vata kei na noda iVakabula, o Jisu Karisito. Sa noqu ivakadinadina oqo ni sa bula tiko o Koya ka da sa “kacivi kina ki na ilesilesi tabu”²⁵ meda vakaitavi ena Nona cakacaka. “Ia mo dou tudei ena vanua tabu ka kakua ni yavalati rawa.”²⁶ Meda sa talairawarawa ka vakaukauwataki ena vunau ni Kalou, eda sa tu ena vanua tabu, ni sa tabu sara na Nona vunau ka na sega ni veisautaki rawa ena gauna ni cava ni bula vakatamata kei na vakapolitiki ni noda gauna oqo. Au kaya kina, me vakataki Paula na iApositolo, “Dou vakatawa, dou tudei ena vakabauta, dou [vakataka] na tamata qaqqa, [ka] dou gumatua.”²⁷ Sa noqu masu malumalumu oqo, ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 2 Timoci 3:1.
2. Efeso 6:13–17; vakaikuritaki.

3. Mosese 5:23.
4. Robert D. Hales, “This Is the Way; and There Is None Other Way,” ena *Brigham Young University 1981–82 Speeches* (1982), 3–4; e rawa ni kunei ena speeches.byu.edu.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 1:39; vakaikuritaki.
6. 2 Timoci 3:5.
7. 2 Nifai 28:8.
8. Niemaia 6:3.
9. Aisea 53:3; Mosiah 14:3.
10. Luke 4:8.
11. Raica na Na iVakatekivu 39:7–12.
12. Raica na 1 Nifai 2.
13. Raica, me ivakaraitaki, 1 Nifai 18.
14. Raica na Mosaia 11–17.
15. Raica na Alama 53, 56–58.
16. Raica na Alama 46:11–13.
17. Raica na Ilimani 13–16.
18. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 135.
19. Raica na Luke 2:46–49.
20. Raica na Maciu 21:12–13.
21. Raica na Maciu 26:57, 59–63.
22. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 19:16–19.
23. Joni 19:30.
24. 3 Nifai 11:7.
25. Alama 13:3; raica talega na 2 Timoci 1:9.
26. Vunau kei na Veiyalayalati 87:8.
27. 1 Koronica 16:13.

Mai vei Elder Tad R. Callister
Ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

Na Kaukauwa ni Matabete vei Cauravou Lailai

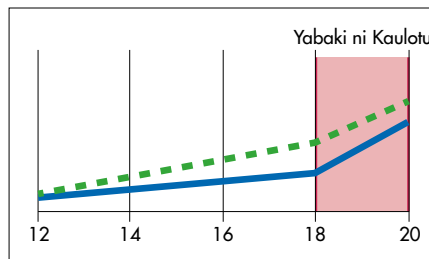
Na matabete ena tiko vei cauravou sa tautauvata ga na kaukauwa ni matabete e tiko vua e dua na turaga ena gauna e vakayacori kina ena ivalavala dodonu.

Ena 1878 a se yabaki 17 tiko kina o George F. Richards na tukaqu vakarua. Me vaka ga e dau yaco ena gauna o ya, sa tabaki oti tu me italatala qase. Ena dua na Sigatabu a tauvi tinana sara tiko e dua na mosi levu. Me vaka ga ni a sega ni tiko o tamana, a sureti sara o bisopi kei na so tale mera mai masulaki koya, ia e sega ni yaco e dua na vakacegu. Sa mani yaco, me vuki yani vei luvena o George ka kerei koya me tabaka na buredelana. A vola vakaoqo ena nona ivolaniveisiga, “Ni se tuturu tiko na wai ni mataqu ena vuku ni rarawa nei tinaqu vata kei na noqu vakarau vakayacora na veiqaravi oqo au se bera mada ni cakava vaka-dua, au a gole ki na dua na rumu kau laki tagi kina ka masu.”

Ni sa vakadeitaki koya mai, a tabaka sara na buradelai tinana ka vakayacora vua e dua na veimasulaki rawarawa sara. A qai vola e muri, “Sa mudu sara na mosi nei tinaqu ka yaco vua na vakacegu ena gauna mada ga au se tabaka tiko kina na buradelana.” A qai

vola sara ena nona ivolaniveisiga na veika titobu sa laurai oqo. A kaya o koya ni dau vakila tu ga ena veigauna ni vuna a sega ni vakacegui kina o tinana mai na veimasulaki nei bisopi e sega ni baleta ni sega ni rokova na Turaga na veimasulaki nei bisopi ia sa baleta ga ni a gadreva na Turaga me nona na veimasulaki oqo e dua na cauravou, me vakavulica vua e dua na leseni ni matabete ena tiko vei cauravou sa tautauvata ga na kaukauwa ni matabete e tiko vua e dua na turaga ena gauna e vakayacori kina ena ivalavala dodonu.

Ena bogi nikua au gadreva meu na vosa tiko baleta na kaukauwa oqo. Me

Bula Vakayalo kei na Veiliutaki

vaka niu na vosa tiko vei ira na peresitedi ni kuoramu ni dikoni, na ivakavuvuli e veivosakitaki tiko sa baleti ira kece talega na itabagone ni Matabete i Eroni kei ira na nodra dui iliuliu, oka kina o ira na noda peresitedi ni kuoramu ni ivakavuvuli kei na ivukevuke ki na peresitedi ni kuoramu ni bete.

Niu a se peresitedi tiko kina ni kaulotu, au raica ni toso cake sara vakalevu na nodra bula vakayalo kei na kila vakaveiliutaki na cauravou ena yabaki era kaulotu tiko kina. Kevaka mada meda na cakacakataka vakavika na nodra yaunibula oqo ena gauna ni nodra Matabete i Eroni kei na yabaki ni kaulotu, ena vaka toka beka na irairai ni laini karakarawa o ni raica toka ena qaravu oqo. Au nanuma kina ni tolu tiko na idola bibi e vakavuna me yaco na tubu levu vakayalo ena yabaki ni nodra kaulotu: (1) eda se bera mada ni nuitaki ira na cauravou me vakataka oqo, (2) eda sa namaka tiko na veika cecere mera cakava ia ena loloma ga, kei na (3) noda vakavulici ira ka vakavulici ira tale me rawa ni ra vakayacora kina vakacecere na veika sa namaki tiko vei ira.

Ena rawa vua e dua mena taroga beka, “Na cava e sega ni vakayacori kina na ivakavuvuli vata ga oqo kivei ira na peresitedi ni kuoramu ni dikoni?” Kevaka me vakayacori oqo, ena rairai yaco sara vakatotolo na nodra tubu vakayalo ka na vakatoka na laini droka-droka ena qaravu. Me vakalekaleka ga, au na via vosa tiko ena sala ena rawa ni vakayagataka e dua na peresitedi ni kuoramu ni dikoni na veivakavuvuli oqo.

iMatai—nuitaka. Eda sa rawa ni nuitaki ira na noda peresitedi ni kuoramu ni dikoni ena ilesilesi cecere eso. Sa vakayacora tiko oqo na Turaga—e vakaraitaki oqo ena Nona lomasoli me solia vei ira na idola, e kena ibalebale na veivakadonui mera vakatulewa ka dusimaka na cakacaka ena nodra kuoramu. Me ivakadinadina ni veinuitaki oqo, eda sa kacivi ira kina na peresitedi ni kuoramu ni dikoni ena ivakatakila, sega ni baleta na nodra sa matua cake se dua tale na vuna vakaoqo. Na iliuliu yadudua ena Lotu oqo, oka kina o ira na peresitedi ni kuoramu ni dikoni, sa tu vei ira na dodonu, ka dodonu mera kila tiko, ni sa kacivi o koya ena ivakatakila

e yaco mai. Ena vukei koya na veivakadeitaki oqo me kila ni Kalou sa nuitaki koya tiko ka tokoni koya talega.

Na ikarua kei na ikatolu ni isolisoli oqo e rau veisemati tiko—na nanamaki cecere kei na kena veivakavulici me ra vakayacora rawa kina. Au a vulica e dua na lesoni cecere ena gauna ni kaulotu: e dau yaco mera tubu cake se lutu sobu ki na ivakatagedegede ni nona nanamaki o peresitedi ni kaulotu, ka sa vakakina vei peresitedi ni kuoramu ni dikoni. Kevaka era na namaki walega mera veiliutaki ena soqoni ni kuoramu ka tiko ena soqoni ni komiti ni itabagone ni matabisopi, sai koya sara ga oqori era na cakava. Ia sa rawa vei kemuni na iliuliu mo ni vakarabailevutaka na nodra rai—o ya na rai ni Turaga. Ka cava e bibi kina na rai vakaoqo? Baleta ni vakarabailevutaki na rai ena vakarabailevutaki na veivakauqeti.

Sa kovuti tu ena veikacivi yadua ena Lotu oqo na dodonu ni kena ciqomi na ivakatakila. O koya gona, e dodonu mera kila na peresitedi ni kuoramu ni dikoni na nodra dodonu mera ciqoma na ivakatakila mera vakaturi ira nodra daunivakasala, na dodonu mera ciqoma na ivakatakila mera laki vueti mai o ira sa yali tu, kei na dodonu mera ciqoma na ivakatakila mera vakavulici ira kina na lewe ni kuoramu baleta na nodra itavi.

Na iliuliu vuku ena vakavulica vei ira na peresitedi ni kuoramu ni dikoni na ivakavuvuli oqori ka na veivuke ki na kena ciqomi na ivakatakila. Ni sa rawa vua me vakavulica vei ira na yalaya vakadeitaki ni Turaga: “Ia kevaka ko sa gumatua ena masu, ena vakatakila vei iko e vuqa na ka” (V&V 42:61). Sa dau lomasoli sara na Turaga me

solia mai na ivakatakila. A sega beka ni tukuna vei Josefa Simici kei Oliver Cowdery, “Raica ko sa daumasuti au ka sa vakacegui iko kina na noqu Yalo Tabu” (V&V 6:14)? O koya gona ni na yaco oqo vei kemuni na peresitedi ni kuoramu ni dikoni. E lomani kemuni na Turaga ka gadreva me vakatakila vei kemuni na Nona nanuma kei na lomana. E rawa beka mo vakasamataka ni yaco vua na Turaga e dua na leqa me qai sega ni walia rawa? Au sega ni rawata. Baleta e nomu dodonu na ivakatakila, ka rawa ni vukei iko o Koya mo walia na veileqa kecega vakaperesitedi ni nomu kuoramu kevaka mo na vakasagara na Nona veivuke.

Sa rawa mo ni vakavulica na iliuliu totoka vei ira na peresitedi ni kuoramu ni dikoni ni ivakatakila e sega ni sosomitaka na cakacaka kaukauwa kei na sasaga yadudua. A taroga kina o Peresitedi Henry B. Eyring vei Peresitedi Harold B. Lee ena dua na gauna, “Meu na ciqoma vakacava na ivakatakila?” A sauma o Peresitedi Lee, “Kevaka o gadreva mo ciqoma na ivakatakila, mo laki sasagataka mada vakai iko.”¹ Ena rawa vua na iliuliu vuku me veivosakitaka vata kei nona peresitedi ni kuoramu ni dikoni eso na sasaga yadudua vakayalo me cakava me vakavakarau me vakaturi rau na nona daunivakasala. Ena gadrevi beka me taroga ka sauma na taro vakaoqo: O cei beka ena ivakaraitaki vinaka mena laveti ira cake na cauravou tale eso? Se o cei beka ena

malele sara ki na nodra gagadre o ira era sotava tu na ibolebole duatani?

Me kena itinitini ni sa rawa vua na iliuliu vuku oqo me vakavulica vua na sala me kila ka cakacaka ena gauna e yaco mai kina na ivakatakila. Eda sa bula donuya tiko oqo na vuravura e vakaivalavala kaukauwa, ka totolo sara na bula ka sa kena ivakarau tu me ramase na kena cina ka voqa levu na kena ivosavosa. Ia e dodonu me kila o cauravou oqo ni oqo na itovo tudei kei vuravura, e sega ni itovo ni Turaga. A sucu na iVakabula ena ikanakana ni manumanu tawa kilai; a vakayacora o Koya na cakacaka cecere duadua ka sega ni vakatauvatani rawa ena itukutuku ni veigauna taucoko ena dua na were e vakanomodi, ka ciqoma o Josefa na iMatai ni Raivotu ena dua na veikau vakatikitiki. A yaco mai vua na Kalou na isau ni masu ena domo lailai sa rogo vinaka—na yalo sautu se veivakacegui, na yalo me caka vinaka, na veivakararamataki—eso na gauna sa vaka na sorenikau lalai ni vakanananu kevaka me qai rokovi ka susugi cake ena tubu me vaka na veidamanu lelevu vakayalo. Eso na gauna na vakasama se vakanananu vakaoqo ena rawa me vakayaco-ka vei kemuni na peresitedi ni kuoramu ni dikoni mo ni vakatura me daunivakasala se lesia e dua na cauravou e luluqa tiko vakalotu ena gauna oqo.

Ena vica na yabaki sa oti keitou a vakauqeti na mataveiliutaki ni iteki,

me keitou kaciva e dua na turaga vinaka me vunivola ni iteki. Ena gauna ya a se via luluqa toka kina na nona mai Lotu. Keitou sa kila tiko, ni kevaka mena ciqoma o koya na veikacivi, ena totoka sara na nona cakacaka.

Keitou sa mani kacivi koya ki na itutu, ia a sauma mai, “Sega, au vakabauta niu sega ni rawata.”

A yaco sara mai e dua na vakanananu. Au a kaya, “Ia, au vakabauta ni sa na qai sega tu na vunivola ni iteki e Glendale.”

Kurabui, ni sauma mai, “Na cava o ni tukuna tiko mai? E dodonu me dua na nomudou vunivola ni iteki.”

Au a sauma, “O ni vinakata beka me kacivi e dua tale me mai vunivola ni iteki vakabibi ni sa vakauqeti keitou oti na Turaga mo ni sa kacivi?”

“Sa donu,” a kaya mai, “Au sa na taura.”

A cakava vakakina. Era sega walega ni vuqa na turaga ia era na vuqa talega na cauravou era na vakaio ki na veikacivi ni ra sa kila ni kacivi ira tiko na Turaga ka sa gadrevi ira kina na Turaga.

Tarava mo ni vakatakila vei peresitedi ni kuoramu ni dikoni ni dua na ka sa namaka tiko vei koya na Turaga o ya me laki vueta ira mai na sa yali tu, o ira sa luluqa tu kei ira era sega ni lewenilotu. Sa vakaraitaka kina na Turaga na iusutu ni Nona ilesilesi ena ivakarau oqo: “Ni sa lako mai na Luve ni tamata me vakabulai koya sa yali” (Maciu 18:11). Kevaka me sa qai vakaliuca tiko na iVakabula mera laki vueta mai na yali tu, kevaka me sa vakaliuca o Peresitedi Thomas S. Monson me vakayacora vakakina, ni sa vakaraitaka oqo ena nona bula taucoko, sa qai dodonu beka me da vakaliuca vakakina oi keda na iliuliu yadudua, o ira na peresitedi ni kuoramu ni dikoni ena Lotu oqo mera vakayacora vakakina? Sa iusutu ni noda veiliutaki, ni sa tiki bibi ni noda cakacaka vakalotu, na kena buebue tiko, na yalo ni gugumatua, kei na yaloqaga tikoga mera laki vueta mai na yali tu ka kauti ira lesu mai.

A kaya kina e dua na cauravou a sikovi mai vei ira na nona lewe ni kuoramu: “E veivakakurabuitaki nikua . . . na nodra yaco mai e 30 na tamata ki na noqu vale. . . . E vakavuna sara

ga meu sa gole ki lotu nikua.” Mena rawa vakacava vua e dua na itabagone me cakitaka na loloma kei na veikauwaitaki vaka o ya?

Au malaude niu rogoca e vuqa na kedra italanoa na peresitedi ni kuoramu ni dikoni era sa ciqoma rawa na rai oqo ka ra sa vakavulica vakataucoko se vakatikina tiko na lesoni ena nodra soqoni ni kuoramu. Ena vica na macawa sa oti au a tiko ena dua na kalasi ni kuoramu ni dikoni. A vakavulica tiko e dua na cauravou yabaki 12 e dua na lesoni 25 na miniti baleta na Veisorovaki. A tekivuna ena nona tarogi ira na nona icaba dikoni se cava mada na Veisorovaki. Oti a qai wasea eso na ivolanikalou vakai-balebale cake ka taroga eso na veika momona, ka ra sauma mai. Ia ena nona kila ni se vo levu tu na gauna ka sa vakacagau na lesoni, sa vakavukui sara ka rairai a vakaroti taumada mai vei tamana me tarogi ira na iliuliu era tiko e kea na taro cava era a tarogi kina baleta na Veisorovaki ena gauna ni nodra kaulotu kei na cava era a kaya lesu. A qai tinia ena nona ivakadinadina. Au a vakarorogo ka kurabui dina. Au a vakananuma lo toka, “Au sega ni vakasamataka rawa e dua na gauna au a bau solia kina e dua na tiki bibi ni lesoni vakaoqo niu se cauravou tiko ena Matabete i Eroni.” Eda rawa ni laveta cake na ivakatagedegede kei na rai baleti ira na cauravou oqo, ka ra na vakaio mai kina.

Kemuni na iliuliu ko ni na laveti ira cake vakauasivi sara na peresitedi ni kuoramu ni dikoni oqo ena gauna mo ni laiva kina mera veiliutaki ka mo ni kalawa mada mai muri ena buturara o ya. Ko ni na vakarabailevutaka vakauasivi na nomuni veikacivi sega ena soli ni dua na lesoni cecere ia ena nomuni vukei ira mera solia e dua na lesoni cecere; sega ena nomuni vueta mai e dua ia ena nomu vukei ira mera vueta e dua.

E dau tukuni tu: kakua ni vakamatea vata kei iko na ivakatagi e tiko e lomamu. Sa vakakina na noqu via tukuna vei ira na iliuliu qase, ni kakua ni cegu ni se tiko ga vei kemuni na kila ni veiliutaki. Vakavulici ira na noda itabagone ena veimadigi kecega; vakavulica vei ira na ivakarau ni kena vakarautaki na lewenibose, na ivakarau ni kena liutaki na soqoni ena dodonu kei na veilomani, na sala mena vueta kina e dua, na sala mo vakarautaka ka solia e dua na lesoni veivakauqeti, kei na sala ni kena ciqomi na ivakatakila. Oqo ena raici kina na nomu gugumatua—na iyausoli ni veiliutaki kei na veika vakayalo o sa mai vakatikora ki na yalodra kei na vakasama na cauravou oqo.

Kevaka mo ni vakarabailevutaka na nomuni veikacivi oi kemuni na peresitedi ni kuoramu ni dikoni, sa na yaco mo ni iyaya ni cakacaka ena liga ni Kalou ena gauna oqo, ni matabete e tiko vei cauravou lailai sa tautauvata ga kei na kaukauwa ni matabete ni turaga ni vakayacori ena ivalavala dodonu. Ena gauna mo ni sa qai vakayacora kina na nomuni veiyalayalati ni valetabu ka yaco mo ni daukaulotu ka iliuliu ni Lotu ena veisiga ni mataka, sa na yaco mo ni kila na sala e ciqomi kina na ivakatakila, na sala ni kena vueta mai e dua, kei na sala me vakavulici kina na ivakavuvuli ni matanitu ena kaukauwa kei na lewa. Sa na qai yaco mo ni itabagone ena itutu vakaulumatua vakaturaga. Au sa vakadinadinataka na veika oqo ena yaca i Jisu Karisito, sai Koya na iVakabula kei na Dauveivueti kei vuravura, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Ena “Waiting upon the Lord” nei Henry B. Eyring, ena *Brigham Young University 1990–91 Devotional and Fireside Speeches* (1991), 17.

Mai vei David L. Beck
Peresitedi Raraba ni Cauravou

Na Nomu iTavi Tabu ni Veiqaravi

O a ciqoma na kaukauwa, na dodonu, kei na itavi tabu mo veiqaravi ena gauna ga o tabaki kina ki na matabete.

Na Reki ni Veiqaravi

Kemuni na cauravou ena Matabete i Eroni, oi kemuni na luvena tagane daulomani na Kalou, ka tu Vua na veicakacaka cecere mo ni cakava. Mo ni rawata na cakacaka oqori, sa dodonu mo ni qarava vakavinaka sara na nomuni itavi tabu mo ni veiqaravi vei ira na tani.¹

O ni kila beka na kena ibalebale mo ni veiqaravi? Ni vakasamataka toka na taro oqo niu talanoataka tiko vei kemuni na kena italanoa e dua na goneyalewa na yacana o Chy Johnson.

Ni tekivu vuli torocake ena yabaki sa oti o Chy, sa tekivu me dau vakayacori vua na ivalavala ni veivakalolomataki. E dau lauroba, laubili, ka vakanini ni lako tiko ki kalasi—eso na gone era viritaka saraga vua na benu. O ni sa dau raica beka na nodra vakalolomataki eso na tamata vaqo ena nomuni koronivuli.

E levu na tamata, e dau gauna ni galili kei na rere na nodra gauna vakaitabagone. E sega ni dodonu me vaqori. E ka ni kalougata vei Chy, ni ra tiko eso na cauravou ena nona koronivuli era kila na ibalebale ni veiqaravi.

A kerei ira na qasenivuli e koronivuli na tinai Chy me ra veivuke ena kena

tarovi na veivakalolomataki, ia e toso tiko ga. A qai tarai Carson Jones, e dua na Matabete i Eroni ka dau imatai ni digidigi ni kotabeki ena timi ni veicaqe. A kerei koya me veivuke vua ena nodra kunei o ira era veivakalolomataki tiko.

A vakadonuya o Carson me veivuke, ia e vu ni yalona e kila ni sega ni rawa ni levu cake na ka e rawa ni cakava mai na nona kilai ira walega era veivakalolomataki tiko. E vakasolokakana vua na Yalotabu ni gadreva me vukei Chy me vakila ni lomani.

A kerei ira eso na nona lewe ni timi o Carson me ra duavata kei koya ena veiqaravi vei Chy. Eratou sureti koya me dabe vata kei iratou ena gauna ni vakasigalevu. Eratou lako vata kei koya ki na kalasi me vakadeitaki kina ni taqomaki vinaka. E sega ni kurabuitaki, ni ra sa nona itokani na dauveicaqe, ka sega tale ni dua e dau vakalolomataki Chy.

Oqo e dua na gauna vinaka vei iratou na timi ni veicaqe. Ia ni marautaki tiko ni sega ni dua na druka ena gauna oya, era sega ni guilecavi Chy na cauravou oqo. Eratou sureti koya me mai duavata kei na timi ena loma ni rara ni oti na qito. A vakila o Chy ni lomani ka taleitaki. E kila ni taqomaki. E marau.

Eratou qai lai rawata na timi ni veicaqe na bilo ni yasana. Ia a yaco e koronivuli e dua na ka bibi cake mai na qaqa ena veicaqe. Na nodra ivakaraitaki na cauravou oqo sa vakauqeti ira na vo ni gonevuli me ra dau veiciqomi vakalevu cake, veitokani vakalevu cake. Era sa dau veikauwaitaki ka veivakarokorokotaki vakalevu cake sara.

Eratou a qai kila na tabana ni itukutuku ni matanitu na veika era a cakava na cauravou oqo ka wasea na kena italanoa ki na matanitu raraba. Na ka a tekivu ena dua na sasaga me ra veiqaravi vua e dua sa vakauqeti ira tiko na udolu tale na tani me ra vakayacora vakakina.

E vakatokai ira na cauravou oqo o tinai Chy “o ira na agilosi vakamatavulo.” E totolo na nodra tukuna o Carson kei

ka me dauveiqaravi ga.”⁷ Me da veiqaravi e kena ibalebale me da lomani ira ka kauwaitaki ira na tani. E kena ibalebale me da qarava na nodra gagadre vakayago kei na gagadre vakayalo. Me vakarawarawataki ga, e kena ibalebale me da cakava na veika ena cakava na iVakabula kevaka a tiko eke.

Nomu Matavuvale

Tekivu sara ga ena nomu vuvale. Oqori na vanua mo na cakava kina na nomu veiqaravi levu duadua.⁸

O vinakata mo tovolea mada e dua na vakatovotovo taleitaki? Ena gauna tale e vinakata kina o tinamu eso na veivuke ena loma ni vale, kaya vaqo “Vinaka vakalevu Na. Au taleitaka sara ga meu veivuke.” Qai vakaraica na ka ena cakava. Eso vei kemuni o ni na gadreva mo ni vakavinakataka cake mada na nomuni maqosa ni veiqaravi taumada ni bera ni o ni tovolea na ka oqo. Sa rawa ni o vakavuna na nona rebo. Ni o sa vakabulai koya tale, o na raica e matanavotu na vinaka cake ni nomudrau veimaliwai ka levu cake na Yalotabu e vale.

Oqori e dua ga na sala e rawa ni o veiqaravi kina ki na nomu matavuvale; e vuqa tale tu. O na veiqaravi ni o vosataka na vosa ni yalo vinaka vei ira na lewe ni matavuvale. O na veiqaravi ni o raici ira na tacimu kei na ganemu me ra nomu itokani vinaka duadua.

E rairai ka bibi sara, mo veiqaravi ena nomu vukea na tamamu ena nona itavi vakailiuliu vakayalo ena nomu vuvale. Solia na nomu veitokoni taucoko kei na veivakayaloqaqatiki ki na lotu vakamatavuvale, masu vakamatavuvale, kei na vuli ivolatabu vakamatavuvale. Cakava na nomu itavi me vakadeitaki kina ni tiko na Yalotabu ena nomu vuvale. Oqori ena vaqacacotaka na tamamu ena nona itavi ka vakarautaki iko mo na tama ena dua na siga. Kevaka e sega ni dua na tama ena nomu vuvale, ena gadreva vakalevu cake sara na nomu itavi ni veiqaravi ki na nomu matavuvale.

Nomu Kuoramu

E tiko talega na nomu itavi mo veiqaravi ena nomu kuoramu.

ira na nona itokani ni vakalougatataka vakalevu cake na nodra bula o Chy mai na nodra vakalougatataka o ira na nona. Oqori na ka ena yaco ni o vakayali iko ena veiqaravi ena vukudra na tani—o na kunei iko.² O na veisau ka tubu ena sala eso ka na sega beka ni rawa kevaka e sega. Era sa sotava tiko na cauravou oqo na reki ni veiqaravi ka tomana tiko na nodra vakasaqara na madigi eso me ra vakalougatataka ira kina na tani. Era sa nanamaki tiko me ra vakatetea yani na nodra veiqaravi ena veivula ka lako mai ni ra laki veiqaravi vakadaukaulotu tudei.³

Dua na Gagadre ka Dua na iTavi

E udolu vakaudolu na Chy Johnsons e vuravura raraba—o ira era gadreva me ra vakila na loloma ni Tamada Vakalomalagi. Era tu ena nomuni veikoronivuli, ena nomuni kuoramu, kei na nomuni matavuvale sara mada ga. Eso era votu sara mai

vakatotolo ki na noda vakasama. Eso tale e sega soti ni ra gagadre vakalevu. Ia e matata ni o ira kece eda kila e rawa ni ra vakalougatataka ena so na sala mai na nomu veiqaravi. Sa nuitaki iko tiko na Turaga mo yacovi ira yani.

E sega ni gadreva mo dua na dau qito rogo mo veiqaravi kina vei ira na tani. O a ciqoma na kaukauwa, na dodonu, kei na itavi tabu mo veiqaravi ena gauna ga o a tabaki kina ki na matabete. E vakavuvulitaka o Peresitedi James E. Faust, “Na matabete sai koya na kaukauwa ka soli ki na tamata me *veiqaravi* ena yaca ni Kalou.”⁴ Na Matabete i Eroni e tu kina na idola ni nodra veiqaravi na agilosu.⁵

Ni o lomani ira na Luvena, ena tuberi iko na Tamada Vakalomalagi ka ra vukei iko na agilosu.⁶ Ena soli vei iko na kaukauwa mo vakalougatataka na bula ka vueta na yalo.

Sa nomu ivakaraitaki o Jisu Karisito. A lako mai o Koya “me sega ni qaravi,

Sa tete tiko ki vuravura raraba na matabete. E vuqa vei kemuni o ni sa rogoca tiko na kaci nei Peresitedi Monson ki na veivueti. Sa levu cake sara na Matabete i Eroni bulabula vakalotu nikua mai na veigauna kecega ena itukutuku ni Lotu. Ia era tiko talega o ira era sega ni bulabula tu ka ra gadrevi kemuni.

Ena June sa oti, ni tauyavutaki e dua na tabana vou mai Bangalore e Idia, na cauravou duadua ga ka tiko ena soqoni ni matabete e dua na dikoni tabaki ka yacana o Gladwin.

Eratou sa mani tekivu vaqiriti ira na cauravou luluqa vakalotu o Gladwin, kei rau na Peresitedi ni Cauravou kei na peresitedi ni tabana ka veisiko yani ki na nodra veivale. Segga ni dede sa tekivu lako tale mai ki lotu e dua na ikarua ni cauravou o Samuel.

Ena veimacawa erau dau qiriti ira era sega ni dau lako mai ki na soqoni ni kuoramu o Gladwin kei Samuel ka wasea na veika erau dau vulica. Era dau qiriti ira talega se sikovi ira ena nodra siganisucu. Sa yaco me ra sa nodrau itokani yadudua mai na cauravou luluqa vakalotu ka ra ciqoma na veisureti me ra lako mai ki na itaviqaravi ni kuoramu, tiko ena soqoni ni kuoramu, ka yaco sara me ra tekivu dui cakava ga na nodra veiqaravi. Nikua era sa bulabula kece tu vakalotu na cauravou ena tabana.

E vakavuvulitaka na ivolanikalou me ra dabe ena veimatabose na veikuoramu ni Matabete i Eroni ka

veivakatataki cake—se ra tara cake ka veivaqacotaki—vakataki ira.⁹ O na veivakatataki cake ena nomu vakavuvulitaka na dina vakosipeli, wasea na veika vakayalo eda sotava, ka wasea na ivakadinadina. Na nodra lewenivuli na itabagone e vakayaloqacataka na mataqali veimaliwai vakaoqo ena veisoqoni ni kuoramu, ia ena yaco walega oqo ni ra vakila na lewe ni kuoramu ni ra lomani ka rokovi. Na veivakalialiai kei na veisagai e sega ni kena vanua na soqoni ni kuoramu—vakauasivi ni wasei raraba kina na veika eda nanuma. Sa dodonu me ra liutaka na mataveilitaki ni kuoramu na kena vakadeitaki me vanua taqomaki me ra vakaitavi kece kina na lewe ni kuoramu.

E vakasalataka na iApositolo o Paula, “Me kakua ni lako mai na gusumudou e dua na vosa velavela, o koya ga sa vinaka me ia kina na veivakatataki, me vaka sa rauta me yaco kina na vinaka vei ira era sa rogoca.”¹⁰

Na matabete e sega ni dau vakayagataka na vosa sabalia se vosa ca. Era sega ni dau veivakalailaitaki ka vakamosia na yalona e dua. Era dau tara cake na bula ka veivaqacotaki vei ira na tani. Oqo e dua na sala rawarawa ka qaqa ni veiqaravi.

E Veigauna Kece

Na cakacaka ni veiqaravi e sega ni yala walega ki na cakacaka vakalotu se veisiko ni veituberi vakavuvale se cakacaka vakaveiqaravi ka dau yaco

ena veigauna eso. Eda tagane ni matabete ena veigauna kecega—sega ni Sigatabu walega se sega ni gauna ga eda vakasote vulavula tu kina kei na neketai. Sa noda itavi me da veiqaravi ena veivanua eda tu kina. Na veiqaravi e sega ni dua ga na ka eda dau cakava—e vakamacalataka o cei o keda.

Veiqaravi e veisiga kece. E tu wavokiti iko na kena madigi. Raici ira mada. Kerea na Turaga me vukeyi iko mo kilai ira. O na raica ni vuqa vei ira era cakacaka lalai ena yalodina ka ra vukeyi kina eso me ra dau muri Jisu Karisito.¹¹

Ni o segata mo bula kilikili kaya na Yalotabu, o na raica ka kila na vakanananu kei na nanuma ni lomamu ni vakauqeti iko mo veiqaravi. Ni o cakacakataka na veivakauqeti oqo, o na rawata vakalevu cake, ka na tubu cake ka rabailevu na nomu madigi kei na nomu kaukauwa mo veiqaravi.

Kemuni na taciq gone, au vakadinadinataka ni sa soli vei kemuni na dodonu kei na kaukauwa ni Matabete i Eroni vakasakiti mo ni veiqaravi kina ena yaca ni Kalou.

Au vakadinadinataka ni o kitaka vakakina, o na iyaya ni cakacaka e ligana na Kalou me ra vukeyi kina na tani. Ena vutuniyau vakalevu cake na nomu bula ka vakaibalebale. O na kunea vakalevu cake na igu mo vorata na ca. O na kunea na marau dina—na kena era dau kila ga o ira era dau muri Jisu Karisito dina.

Mo ni sotava na reki ni kena vakataucokotaki na nomuni itavi tabu ni veiqaravi, sa noqu masu ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:111.
2. Raica na Marika 8:35.
3. Raica na Trent Toone, “Kindness of Arizona High School QB Carson Jones and Teammates Has Gone Viral,” *Deseret News*, Nov. 9, 2012, deseretnews.com/article/865566351/Kindness-of-Arizona-high-school-QB-Carson-Jones-and-teammates-has-gone-viral.html.
4. James E. Faust, “Message to My Grandsons,” *Liaona*, Me 2007, 54; vakaikuritaki.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 13:1.
6. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:88.
7. Raica na Maciu 20:27–28.
8. Raica na *iVoladusidusi 2: Veilitaki ena Lotu* (2010), 2.4.5.
9. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 107:85.
10. Efeso 4:29.
11. Raica na *iVoladusidusi 2*, 3.2.3.

Mai vei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Va na iTutu

Au vinakata meu vakatura e va na itutu . . . ka rawa ni vukei keda me da kila na noda dui itavi ena nona ituvatuva tawamudu na Kalou kei na vanua eda rawa ni yaco kina me vaka ni da matabete.

Kemuni na taciqu lomani ka noqu itokani talei, kemuni na noqu itokani italai, ena matabete ni Kalou, e vakasinaiti na yaloqu ena vakavinavinaka niu tiko vata kei kemuni. Au vakacaucautaki kemuni na tama kei na tukanigone o ni kauti ira voli mai na luvemuni kei na makubumuni tagane. Au cibitaki kemuni na cauravou o ni digitaka mo ni tiko eke ena yakavi nikua. Oqo na vanua mo ni tiko kina. Au nuitaka mo ni rawa ni vakila na yalo ni veitacini e dau vakaduavatataki keda, kau masuta, mo ni na kunea eke, ena kedra maliwa na tacimuni, na logani vinaka, veitokoni, kei na veitokani.

Oi keda na tagane ena so na gauna eda dau vakatakilakilataki keda ena itutu. E vuqa vei keda e levu tu na nona itutu, ka ra dui tukuna na veika bibi me baleti keda. Me vakaoqo, eso na itutu era vakamacalataka na noda itavi ena noda matavuvale, me vaka na *gonetagane, taciqu, tagane vakawati*, ka *tama*. Eso tale na itutu era vakamacalataka na noda cakacaka vakavuravura, me vaka na *vuniwai, sotia*, se *matai*. Ka so e vakamacalataka na noda itutu ena Lotu.

Nikua au vinakata meu vakatura e va na itutu au vakabauta ni baleti keda

kece sara na matabete e vuravura tau-coko—na itutu ka rawa ni vukei keda me da kila na noda dui itavi ena nona ituvatuva tawamudu na Kalou kei na vanua eda rawa ni yaco kina me vaka ni da matabete ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Luvena Tagane na Tamada Vakalomalagi

E dua na itutu e vakamacalataki keda kece, ena sala bibi duadua, sai koya na *luvena na Tamada Vakalomalagi*. Veitalia na cava tale o keda se na ka eda cakava ena noda bula, me da kakua sara ni guilecava ni o keda na luvena dina sara vakayalo na Kalou. Eda a Luvena tu ni bera ni da lako mai ki vuravura, ka da na Luvena tikoga me tawamudu. E dodonu me veisau na dina taumada oqo ena ivakarau eda raici keda kina, o ira na tacida kei na ganeda, kei na bula sara mada ga.

E kalouca, ni sega ni dua vei keda e bulataka vakavinaka sara na veika kece e vakaibalebaletaki ena itutu oqo, “ni sa ivalavala ca ko ira kecega na tamata, ka ra sega ni yacova na ka e vakarokorokotaki kina na Kalou.”¹

E rawa ni veivakayalolailaitaki ena so na gauna me da kila na kena

ibalebale me da luve ni Kalou ka da qai sega ni yacova sara yani. E dau vinakata na meca me vakayagataka na ivakarau ni rai oqori. E vinaka cake vei Setani mo kilai iko ena nomu ivalavala ca ka sega ena nomu rawa ka vakalou. Kemuni na veitacini, ni kua ni rogoci koya.

Eda sa raica kece e dua na gone-lailai ni vuli lako. E dua na ikalawa lailai ka tataivatia. E dalasai. Ena tagi sara beka. Eda na cudruvaka beka na sasaga vakakoya? Segs sara ga. Na mataqali tama vakacava ena togotitaka na luvena lailai ni dalasai? Eda veivakayaloqatataki, eda vakasausau, eda veivakacaucautaki, baleta ena veikalawa lalai yadua, sa yaco tiko na gone me vakataki rau na nona itubutubu, ka rawa duadua ga ni yaco oqo ena dua na ikalawa ena dua na gauna.

Oqo kemuni na taciqu, ni vakatauvatani ki na nona sa uasivi sara na Kalou, o keda na tamata eda sa sega ni uasivi sara mai vua e dua na gonelailai, tataivatia voli. Ia na Tamada Vakalomalagi dau loloma e vinakata me da vakataki Koya vakalevu cake, kemuni na taciqu lomani, oqori talega e dodonu me noda sasaga tawamudu. Sa kila tiko na Kalou ni da na yaco yani ki kea, sega ena dua na gauna lekaleka walega ia ena noda cavuta yadudua na ikalawa ni yaloqaqa, ena tataivatia beka.

Au sega ni vakabauta e dua na Kalou ka na vakatora na lawa kei na ivakaro oti qai waraka ga me da druka me rawa ni togotitaki keda. Au vakabauta e dua na Tamada Vakalomalagi dauloloma ka veikauwaitaki ka dau rekitaka na veisasaga yadua me da tu vakadodonu ka lako yani Vua. Ia ena gauna sara mada ga eda tarabe kina, sa dau vakayaloqatataki keda o Koya me da kakua ni yalolailai—me da kakua ni soro se drovaka na noda ilesilesi ni veiqaravi—ia me da yaloqaqa, kunea na noda vakabauta, ka tovolea tikoga.

Sa dau vakauqeti ira na Luvena na Tamada mai Lomalagi ka dau vakauta mai na veivuke sega ni laurai vei ira, ena nodra vakabauta, era gadreva me ra muria na iVakabula.

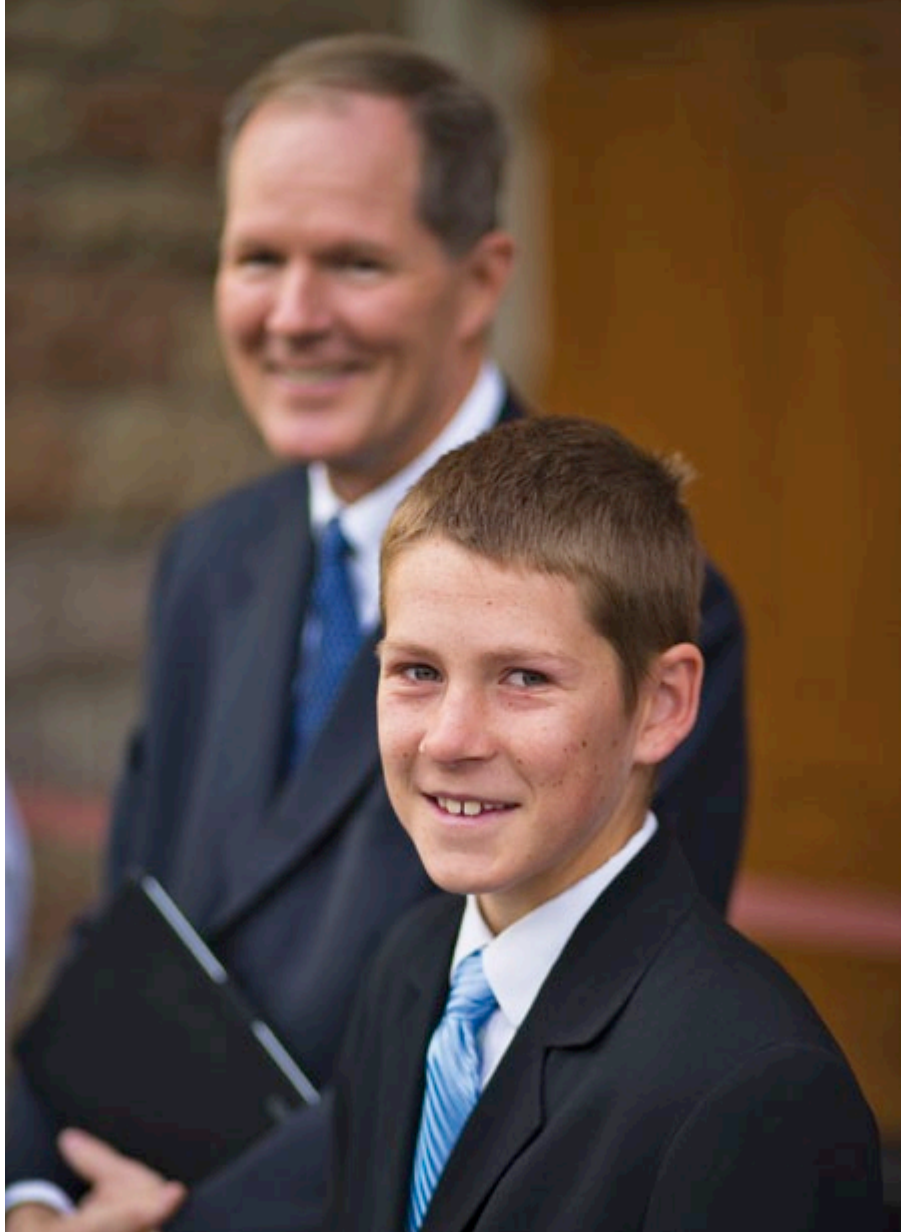
Tisaipeli i Jisu Karisito

Sa kauti keda oqori ki na ikarua ni itutu eda tautauvata kina: O ira kece era segata vagumatua me ra muri Karisito era vakatokai me ra Nona *tisaipeli*. E dina ni da kila tu ni sega ni dua vei keda sa vinaka sara, eda sega ni dau vakayagataka na dina oqori me da vakalolovirataka kina na veika eda namaka, me da bula kina ena ruku ni noda galala, me da vakadaroya kina na siga ni noda veivutuni, se me da besetaka na tubu me da vinaka cake, me da uasivi sara, me da daumuria na noda iVakavuvuli ka noda Tui sa vakasavasavataki vakalevu cake.

Nanuma tiko Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e tarai cake, sega ni baleti ira na tagane kei na yalewa era sa uasivi sara se sega ni ra dau rawai ena veitemaki vakayago, ia e tara me baleta na tamata sara ga vakataki iko kei au. Ka tarai cake ena nona uluvatu na noda Dauveisereki, na Turaga o Jisu Karisito,² mai na nona Veisorovaki eda na rawa ni vakasavasavataki ka yaco me “koro vata ga . . . ka [da] lewe ni vale ni Kalou.”³

Ke sega na Veisorovaki nei Jisu Karisito, ke na ka wale ga na bula ka sega kina na inuinui se na veisiga ni mataka. Ena Veisorovaki, sa yaco kina na bula me ilakolako vakaturaga, ka veivakauqeti ni tubu kei na veivakatorocaketaki ka na kauti keda yani ki na bula tawamudu ena nona iserau na Tamada Vakalomalagi.

Ia me vaka ni inaki ni Veisorovaki me vukei keda me da yaco me vaka na Karisito vakalevu cake, e sega ni kena inaki me vakatautauvatataki keda. Ena so na gauna eda dau wakia vata na duidui vakatamata kei na ivalavala ca. E rawa sara mada ga ni da vakacalai ena noda nanuma ni dua e duatani mai vei keda, kena ibalebale ni sega ni taleitaki koya na Kalou. Na ivakarau ni vakasama oqori ena vakavuna na nodra vakabauta eso ni vinakata na Lotu me vakatautauvatataki kece na lewena yadua—me tautauvata na keda irairai, noda nanuma, ivakarau ni vakasama, kei na itovo. Oqo ena veisaqasaqa kei na vuku ni Kalou, ka bulia na tamata yadua me duidui mai vua na tacina, na gonetagane

yadua me duidui mai vei tamana. O ira sara mada ga na drua era sega ni tautauvata ena nodra ivakarau ni bula kei na kedra ivakatakilakila vakayalo.

E saqata talega na inaki ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, ka dau doka ka taqomaka na galala ni tamata—kei na kena revurevu kece sara—ni luvena yadua na Kalou. Ni da tisaipeli i Jisu Karisito, eda sa duavata ena noda ivakadinadina me baleta na kosipeli vakalesui mai kei na noda yalayala me da rokova na ivakaro ni Kalou. Ia e duidui na noda itovo, ivakarau ni veimaliwai, kei na veisaqasaqa.

Ena vaqacacotaki na Lotu ni da vakayagataka na duidui oqo ka veivakayaloqacotaki me da vakatorocaketaki ka vakayagataka na noda taledi me

da laveta ka vaqacacotaki ira kina na noda itokani vakatisaipeli.

Kemuni na taciqa na bula vakatisaipeli e ilakolako ni bula taucoko ena noda muria na iVakabula. Ena noda ilakolako oqo mai Peceliema ki Kolikoca, ena basika mai e levu na madigi me da biuta na noda ilakolako. Ena so na gauna ena vaka ni levu cake na veika e gadreva na noda salatu mai na veika eda namaka. Ia me vaka ni da tagane ena matabete, sa dodonu me tu vei keda na yaloqaga me da muria na iVakabula, kevaka mada ga sa rui bibi na noda kauveilatai ka da sega ni colata rawa.

Ena ikalawa yadua eda cavuta ni da muria na Luve ni Kalou, me da nanuma tiko ni se bera ni da vinaka sara. Ia me da tu vakarau ka tisaipeli tudei. Me da

kakua ni soro. Me da dinata na noda veiyalayalati. Me kakua ni yali mai madata na noda Dautataro ka Dauveivueti ni da lako yani Vua, dua na ikalawa sega ni taucoko ena dua na gauna.

Dau Vakabula na Yalo

Kemuni na taciqu, kevaka me da muria dina sara na noda Turaga o Jisu Karisito, me da na ciqoma e dua me ikatolu ni noda itutu: *dau vakabula na yalo*. O keda eda sa tabaki ki na matabete ni Kalou eda sa kacivi me da “veivueti talega.”⁴

Na noda cakacaka me da tara cake, vakavinakataka, vaqacotaka, laveta cake, ka vakataucokotaka. Na noda ilesilesi me da muria na nona ivakaraitaki na iVakabula ka dolele yani vei ira era kune rarawa. Me da “tagi vata kei ira sa tagi . . . ka vakacegui ira sa rarawa.”⁵ Eda vadretitaka na nodra mavoa o ira era vakararawataki. Eda “vakaukawataka na liga sa wadamele, kei na duru sa malumalumu.”⁶

Ni da dauniveituberi vakamatavuvale, eda sa dau veivakabulai. Ni da iliuliu ni matabete, eda sa dauveivakabulai. Ni da tama, ka gonetagane, kei na tagane vakawati, sa dodonu me da dauveivakabulai yalodina ka gugumata. Me da taura ena dua na ligada na tavaya ni waiwai vakatabui me ra vakalougatataki kina na tauvimate; ena kena kadua me da taura kina na ibuli madrai me ra vakani na viakana; ia e yaloda eda kauta voli kina na nona vosa ni veivakacegui na Kalou, “sa vakamavutaka na yalo sa mavoa.”⁷

Oqo na noda itavi taumada ka bibi duadua ni da veiliutaki ni matabete—ka baleti keda ruarua na Matabete i Eroni kei na Melikiseteki. Na kosipeli vakalesui mai nei Jisu Karisito e vakalougatataki na bula sega walega ena gauna eda vakabauta kina ia vakalevu cake ena gauna eda bulataka kina. Ena gauna e bulataki kina na ivakavuvuli ni kosipeli era na laveti cake na tamata yadua ka vaqacotaki na veimatavuvale. Sa noda galala ka noda itavi sega walega me da cavuta na kena vosa ia me da lakova talega na kena ilakolako.

Na iVakabula e vakayacora na cakacaka mana. Sai koya na Dauveivakabulai levu. Sai Koya na

noda ivakaraitaki, na noda rarama, ena veigauna butobuto duadua sara mada ga, sa vakaraitaka vei keda o Koya na sala dodonu.

Me da muri Koya. Me da tu yani ki na noda itavi ka yaco me dauveivakabulai ena noda qarava na Kalou kei ira na kai noda.

iTaukei ni Bula Tawamudu

Na ikava ni itutu eda wasea kece e kauti keda lesu tale ki na imatai ni itutu ena noda ituvatuva—ni da luvena tagane na Tamada Vakalomalagi, o keda eda sa *vakaiivotavota* kece ena veika e Nona.

“A yalo oqo sa tukuna mai ki na yaloda, ni da sa luve ni Kalou:

“Kevaka eda sa gone eda na qai itaukei, eda na taukena na veika ni Kalou, eda sa itaukei vata kei Karisito; kevaka eda sa vosota vata kaya na ca, eda na vakalougatataki vata kaya talega.”⁸

Vakasamataka mada qo, kemuni na taciqu lomani. Eda sa itaukei vata kei Karisito!

Ia e vakaibalebale beka kina ni vuqa vei keda era sa vakayagataka e levu na nodra gauna bibi, nodra vakasama, veika e tu vei ira, kei na nodra kaukauwa ena kena vaqarai na dokai se na iyau vakavuravura se me ra

vakamarautaki mai na veimisini vakalivaliva vovou ka vakasakiti duadua?

Sa biuta tu vei keda na Turaga na yalayala vakalou ni “ko ira sa gumatua ka yalodina ki na ilesilesi ruarua vakabete, . . . ka vakayacora vakavinaka na nodra itavi, . . . [era na] vakabauti au, sa kaya na Turaga; . . . ia ko koya sa vakabauti au sa vakabauti Tamaqu; . . . io ena soli vua na ka kecega sa tu vei Tamaqu.”⁹

E sega ni tu vei au na kaukauwa ni vakasama meu raitayalotaka kina na veika kece e umani koto ena yalayala oqo. Ia au kila ni sa rui cecere, e vakalou, e tawamudu, ka ganita na noda sasaga kece sara ena bula oqo.

Ni da sa kila tu oqo, e rawa vakacava me da sega ni vakaitavitaki keda yani ena lomasoli kei na yalomarau ena veiqaravi vua na Turaga kei ira na kai noda ka da tutaka na noda itavi ena matabete ni Kalou?

Oqo na noda cakacaka vakaturaga duadua ka na bolea na noda wakila-kila kece sara ka vakadreta na noda kaukauwa taucoko. Eda gadreva beka me da raica ni tadolavi na lomalagi ka vakadinadinataka na veivakauqeti ni Yalo Tabu ni vakaraitaka vei keda na sala? O koya me da taura cake na noda iseke takelo ka soli keda yani ki na cakacaka cecere oqo—na inaki oqo ka cecere cake mai vei keda!

Ena bolei keda ka veisautaki keda ki na dua na ka cecere cake mai na veika kecega eda nanuma ni rawa ni yaco na noda qarava na Kalou kei ira na kai noda.

O na nanuma beka ni sega ni o gadrevi, ka raibaleti ka sega ni vinakati, ni o sega ni dua na ka.

Au na kerea na veivosoti kevaka e dua na matabete e vaqo na nona nanuma. E ka dina taucoko, ni sega ni dua e raibaleti se sega ni vinakati koya na Tamada Vakalomalagi. E lomani kemuni o Koya. Kau tukuna vei kemuni ena lomadei ni gadrevi kemuni na nomuni Lotu.

O ni kila tiko beka ni “sa digitaka na Kalou na veika vakalialia e vura-vura me vakamaduataki ira na vuku; ia na veika sa malumalumu e vuravura sa digitaka na Kalou me vakamaduataka na veika sa kaukauwa?”¹⁰

E dina beka ni da malumalumu. Eda sega beka ni vuku se kaukauwa. Ia ni cakacaka mai vei keda na Kalou, e sega ni dua na tamata se dua na ka e rawa ni vorati keda.¹¹

Oqo na vuna o ni gadrevi kina. E dui tu na nomuni cau mo ni vakayacora, e rawa vua na Kalou me vakalevulevuya ena dua na ivakarau qaqa na cau oqori. Na nomu rawa ni cau sega ni vakatau ki na nomu ilesilesi ena Lotu. E sega ni vakaiyalayala na nomuni madigi ni vei qaravi. Kevaka o ni wawa tu e yasa ni rara, au vakayaloqaqataki kemuni mo ni curu yani ki loma.

Kakua ni waraka me yaco mai e dua na ilesilesi mo qai vakaitavi vakavinaka ena kena tarai cake na matanitu ni Kalou. Ni da matabete, o sa kacivi oti tu ki na cakacaka. Vulica e veisiga na vosa ni Kalou, masuta na Tamada Vakalomalagi e veisiga, me tiki ni nomu bula na ivakavuvuli ni kosipeli vakalesuimai, dau vakavina-vinaka vua na Kalou, ka kerea na veituberi. Qai bulataka na veika o vulica, taumada ena nomu matavuvale ia ena veituvaki kece talega ni bula.

Ena nona mataivakatagi na Daubulisere cecere, e tiko ga na nomu itavi mo vakatagitaka—na nomu qaqana mo lagata. Kevaka o sega ni lagata rawa, e sega ni vakataratutu ni

na toso ga na ivakatagi. Ia kevaka o tu cake ka duavata kei na matasere ka vakatara me cakacaka mai vei iko na kaukauwa ni Kalou, o na raica ni dolavi na “katuba ni lomalagi,” ka “sovaraka vei kemudou na ka ni veivakalougata-taki, me na sautu dina sara.”¹² Tu cake yani ki na kemu ituvuka dina me vaka ni o luvena tagane na Kalou, ka na yaco mo igu ni vinaka ena nomu matavuvale, nomu vuvale, nomu itikitiko, nomu vanua, io e vuravura.

Ia ena iwalewale oqori, ni o “vakayalia na [nomu] bula” ni o vei qaravi ena vukudra na tani,¹³ ka sega mada ga ni kauwai, o na tubu ka toroi cake me yacova ni o sa vavaca yani “me da tautauvata kei na ivakarau ni tamata dina, era sa sinai sara kei Karisito.”¹⁴ O sa vakarau kina mo itaukei vata kei Karisito, ni veika kecega e tu vua na Tamamu.

O Ka Bibi Vua na Kalou

Kemuni na taciq, kemuni na noqu itokani lomani, o ni ka bibi. O ni lomani. O ni gadrevi. E dina na

cakacaka oqo. Na matabete e nomuni na kena galala mo ni ciqoma e nona dina sara na Kalou.

Au masuta ena nomuni vakana-uma vakatitobu na itutu e vuqa ni dua na matabete bula kilikili, o ni na vakila e dua na cagi vakalou mai dakumuni, ena laveti kemuni cake tikoga, ki na ivotavota cecere sa maro-roya tu na Tamada Vakalomalagi me baleti kemuni. Au laiva vei kemuni na veivakalougatataki oqo kei na noqu ivakadinadina ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Roma 3:23.
2. Raica na Ilamani 5:12.
3. Efeso 2:19.
4. “Turaga, Meu Muri Kemuni,” *Sere ni Lotu*, naba 129.
5. Mosaia 18:9.
6. Vunau kei na Veiyalayalati 81:5.
7. Jekope 2:8.
8. Roma 8:16–17.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 84:33, 35, 37–38.
10. 1 Korinica 1:27.
11. Raica na Roma 8:31.
12. Malakai 3:10.
13. Maciu 16:25.
14. Efeso 4:13.

Mai vei Peresitedi Henry B. Eyring

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Eda sa Duabau

Sa noqu masu se vanua cava ga eda tiko kina kei na itavi cava ga e noda ena matabete ni Kalou, meda na duavata ena inaki me da kauta mai na kosipeli ki vuravura taucoko.

A vakamatatataka sara na Turaga ena itekivu ni iotioti ni tabagana oqo me da na kauta yani na kosipeli ki vuravura taucoko. Na veika a tukuna vei iratou e vica na matabete ena 1831 sa tukuna vei keda na lewevuqa nikua. Se cava ga na noda yabaki, na veika eda rawa ni cakava, ilesilesi vaka-Lotu, se na vanua eda tiko kina, eda sa duabau ena veikacivi ki na cakacaka me da vukei Koya ena Nona tatamusuki vakayalo me yacova na Nona lesu mai. A kaya vei ira na imatai ni tamata cakacaka ena were ni vaini:

“Ia au sa kaya tale vei kemudou, au sa solia vei kemudou na ivakaro, raica na tamata vakayadua ga, na italatala qase, na bete, na ivakavuvuli kei na lewenilotu me cavutu ka lako yani, io me gugumatua sara ena nona itavi taucoko kei na ka kecega sa rawata me vakayacora kina na ka au sa vakarota.

“Dou veivunauci ka veivakasalataki na tamata yadua vua na wekana, io me caka ena yalomalua kei na yalololoma.

“Dou lako tani mai vei ira na tamata ca. Dou vakabulai kemudou. Mo dou savasava koi kemudou sa kauta na iyaya ni Turaga.”¹

Ia, ni sa rawa ni raica oqo o kemuni na Matabete i Eroni ni o ni okati ki na nona ivakaro na Turaga. Me vaka ni ko ni sa kila tiko ni sa dau

vakarautaka na Turaga e dua na sala me da muria kina na Nona ivakaro, sa rawa mo ni namaka ni na cakava oqori vei kemuni yadua.

Meu tukuna mada vei kemuni na sala e cakava kina o Koya vua e dua na gonetagane ka sa taura tu ena gauna oqo na itutu vakabete. E yabaki 16 o koya. E vakaitikotiko ena dua na matanitu era se qai yaco yani kina na daukaulotu ena dua ga na yabaki sa oti. Rau a lesi ki na rua na siti ka sega ki na siti e vakaitikotiko kina o gonetagane.

Ni se gonelailai sara, erau a kauti koya mai na nona itubutubu ki Utah me rawa ni taqomaki vinaka. Eratou a vakavulici ka papitaisotaki na matavuvale mai vei rau na daukaulotu. A sega ni mani papitaiso ki na Lotu o koya baleta ni se bera kina ni yabaki walu.

Erau a mate na nona itubutubu ena dua na vakacala ka. Sa mani kaya o nona bubu me sa lesu tale yani ki vale, ena tai kadua ni wasawasa, me lesu tale ki na siti a sucu kina.

A taubale tiko e gaunisala ena Maji ena dua ga na yabaki sa oti ka vakila ni dodonu me vosa vua e dua na marama erau sega ni veikilai. Erau veitalanoa ena vosa Vakavalagi e se bau nanuma toka. O koya oqo na nasi a tala yani na peresitedi ni kaulotu ki na nona siti me laki vaqara vale kei na

veiqaravi vakavuniwai me baleti ira na daukaulotu era na lako yani ki kea ena dua na gauna lekaleka ga oqo. Sa yaco me rau veitokani ni rau veitalanoa tiko. Ni lesu yani o la na nasi ki na itikotiko liu ni kaulotu, a tukuna vei rau na daukaulotu na veika me baleti gonetagane.

Erau a yaco yani na imatai ni rua na italatala ena Sepiteba 2012. A imatai ni nodrau papitaiso ki na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai na gonetagane sega nona itubutubu oqo. Ena Maji ni yabaki oqo sa na vula va tiko kina na nona lewena na lotu. Sa tabaki oti me bete ena Matabete i Eroni sa rawa kina ni papitaisotaka na ikarua ni curuvou mai ki na Lotu. O koya na imatai ni matabete ivuvu me sokumuni ira mai na luvena na Tamada Vakalomalagi vua me ra tauyavutaka na Lotu ena dua na siti ka rauta ni 130,000 na lewena.

Ena Sigatabu ni Siganimate, 31 ni Maji, 2013, sa tubu na lewe ni Lotu ena siti oya ki na dua na iwiliwili levu ni ono na lewenilotu. O koya duadua ga na lewenilotu kai vanua o ya a tiko ena soqoni ni Sigatabu oya. A mavoa na duruna ena siga ni bera oya, ia a nanuma ga me tiko kina. A masuta me rawa ni taubale ki lotu. A sa mani tiko kina. A wasea na sakaramede kei iratou e va na italatala gone kei na dua na veiwatini daukaulotu—na levu taucoko ni ivavakoso.

E sega soti ni vakasakiti sara na italanoa oya vakavo kevaka o rawa ni raica kina na ivakarau e cakacaka kina na liga ni Kalou ena kena tarai cake na Nona matanitu. Au sa raica oti ena vuqa na gauna.

Au a raica mai New Mexico niu se cauravou. Ena veitabatamata era sa tukuna tiko mai kina na parofita ni dodonu me da vukei ira na daukaulotu ena nodra kunei ka vakavulici na tamata yalodina ka ra lomani na curu mai ki na matanitu.

Au sa raica oti vakataki au na ka e rawa ni ra cakava na ililiuli ni matabete yalodina kei ira na lewenilotu. Ena 1955 a yaco meu dua na vakaillesilesi ena Mataivalu Waqavuka ni Amerika. A solia vei au e dua na veivakalougatataki na noqu bisopi mai noqu itikotiko ni bera niu biubiu

ki na imatai ni noqu ilesilesi, mai Albuquerque, e New Mexico.

Ena nona veivakalougatataki e kaya kina ni noqu gauna ena mataivalu wqavuka ena gauna ni veiqaravi vakadaukaulotu. Au yaco yani ki valenilotu ena imatai ni noqu Sigatabu ena iMatai ni Tabana e Albuquerque. A lako mai vei au e dua na turaga, ka vakaveikilaitaki koya vaka peresitedi ni tikina, ka tukuna vei au ni na kacivi au meu veiqaravi vakadaukaulotu ni tikina.

Au tukuna vua niu na tiko vakavuli e kea me vica walega ga na macawa ka qai lesi ki na dua tale na yasai vura-vura. E kaya o koya, “Au sega mada ni kila qori, ia keitou mai kacivi iko mo veiqaravi.” Ena lomadonu ni noqu vuli ivalu, ena dua na madigi dau vakavudua, au a digitaki mai vei ira e drau vakadrau na vakalesilesi era vuli tiko meu sosomitaka e dua na vakalesilesi ka a mate vakasauri.

Ena rua na yabaki ni noqu tiko voli mai kea, au cakacaka ena noqu

valenivolavola. Ena vuqa na bogi kei na muanimacawa taucoko, au dau vakavulitaka na kosipeli i Jisu Karisito vei ira na lewenilotu era kauta mai na lewenilotu vei keitou.

Keitou a rawata o iratou na noqu itokani kei au ni vakatautauvatataki e 40 na auwa ena dua na vula ni veiqaravi vakadaukaulotu keitou sega mada ga ni bau tuki katuba vakadua me laurai o ira me ra vakavulici. Era vakasinaita na neitou veleti na lewenilotu keitou dau vakavulica kina e rua na veiwatini ena dua na yakavi. Au raica vakataki au na qaqa kei na veivakalougatataki ena nodra dau kacivaka wasoma na parofita me da daukaulotu kece na lewenilotu.

Ena iotioti ni Sigatabu ni bera niu biuti Albuquerque, sa tauyavu ena siti oya na imatai ni iteki. Sa toka mai kea ena gauna oqo e dua na valetabu vakalou, e dua na vale ni Turaga, ena dua na siti keimami a dau soqoni kina ena dua ga na valenilotu kei ira na Yalododonu era

kauta mai na nodra itokani vei keitou me ra vakavulici ka vakila na ivakadinadina ni Yalotabu. Era vakila na itokani o ya na veiciqomi veivakataukeitaki ena nona Lotu dina na Turaga.

Au raica ena gauna ka tarava mai New England niu lako ki vuli. Au a kacivi meu daunivakasala vua e dua na peresitedi ni tikina cecere ka a laveti mai na dua na dau vucesa ena Lotu me dua na turaga ka tu vua na kaukauwa cecere vakayalo. Na levu ni nona lomani koya na nona dauveituberi vakavuvale e sega ni kauwaitaka na kena sika ka raica na veika e rawa ni raica vua na Kalou. Keirau dau draiva baleta na veidelana ka ravita na veibaravi kei na peresitedi ni tikina me keirau sikova na veitabana somidi ka ra roboti Massachusetts kei Rhode Island me tarai ka vakalougatataki na matanitu ni Kalou.

Ena veiyabaki au veiqaravi kina kei na iliuliu cecere oya, keirau sarava na nodra kauti ira mai na itokani ki na Lotu o ira na tamata ena nodra ivakaraitaki kei na nodra veisureti me ra rogoci ira na daukaulotu. Vei au na tubu ni veitabana oqori e vaka me berabera ka tataivatia. Ia ena sigatabu au biuta mai kina, ni oti e lima na yabaki ki muri, e rau lako mai e rua na iApositolu me rau mai tauyavutaka na iteki mai na neitou tikina ena valenilotu e Longfellow Park mai Cambridge.

Ena vica na yabaki i muri au a lesu meu laki liutaka e dua na koniferedi ni iteki mai kea. A kauti au na peresitedi ni iteki meu laki raica e dua na delana veivatu mai Belmont. E tukuna vei au o koya ni na dua na vanua uasivi sara me toka kina e dua na valetabu ni Kalou. Sa tu kina ena gauna oqo e dua. Niu vakaraica tu, au nanumi ira na lewenilotu yalomalumumu au dau dabe vata kei ira ena veitabana lalai, o ira na wekadra era sureta mai, kei ira na daukaulotu era dau vakavulici ira.

E tiko ena soqoni oqo ena yakavi nikua e dua na dikoni vou. Au a tiko vata kei koya ena Sigatabu ni Siganimate vata oya ka a lako kina na bete au a tukuna tiko e liu ki na nona soqoni taudua. A marau na dikoni ni tukuna vua na tamana ni na tiko vata kei koya ena soqoni ni matabete oqo

Los Angeles, Kalifonia, Amerika

ena yakavi nikua. A dua na daukaulotu cecere na tamana ena tabana ni kaulotu vata ga a kena peresitedi tiko na tamana. Au sa raica oti na nona *iVolavakarau ni Kaulotu* ni 1937 na tukana vakarua. E titobu sara na vanua e ciciva mai na nona ivotavota vakawa ni kau tamata mai ki na Lotu.

Au a veitalanoa kina kei na nona bisopi na dikoni oya meu kila na veika e rawa ni namaka me sotava ena nona sotava o gonetagane na nodra bolebole na matabete me ra cakacaka ena kena sokumuni yani na yalo vua na Turaga. Au kila ni a sinai tu na tabanalevu oya mai vei ira na lewenilotu makawa dau yalodina. E yalovakanui-nui na bisopi ena nona vakamacalataka na nona dau vakamura na iliuliu ni kaulotu ena tabanalevu na nodra itosotoso na vakadikeva tiko na Lotu. E rawata na itukutuku oqori ena nona dau veitaratara e veigauna kei rau na daukaulotu.

E dau veitalanoataka na bisopi kei na nona matabose ni tabanalevu na veika me baleti ira yadua na vakadidike tiko. Era veivosakitaka na veika e rawa ni ra cakava me baleta na tamata yadua kei na nona matavuvuale me vukei ira me ra nodra itokani ni bera na papitaiso, me ra okati ki na

itaviqaravi, ka ra maroroi o ira era sa papitaiso. E kaya o koya ni so na gauna sa dau veirauti na iloku ni veivakavulici ka rawa kina vei ira na daukaulotu me ra veitokani yani kei ira na Matabete i Eroni.

E okati ena ituvatuva ni kaulotu ni tabanalevu na nodra takete na veikou-ramu me ra sureti na nodra veikilai me ra sota vata kei ira na daukaulotu. O iratou sara mada ga na mataveiliutaki ni kuoramu ni dikoni eratou sureti me ratou vakadavo takete ka tuvalaka me ra veivuke na lewe ni kuoramu ena nodra kau mai na nodra veikilai ki na matanitu ni Kalou.

Ia e rairai ena lailai beka na veika o ni tautauvata kina, o koya na dikoni ena tabanalevu kaukauwa, na bete vou—o koya sa saumaki vou mai—ena tabana vakailawalawa somidi, kei kemuni yadua. Ka na sega beka ni o ni raica rawa e levu na ka me tautauvata kina na veika o ni sa vakila ena kena tarai cake na Lotu kei na veika au a raica me cakamana mai New Mexico kei New England.

Ia e tiko e dua na sala me da duabau kina ena noda bolebole ni matabete. Eda vakasavasavataki keda ka qarava na noda itavi yadua ki na ivakaro me kau na kosipeli

vei ira kece na luvena na Tamada Vakalomalagi.

E tautauvata na veika eda dau sotava ena ivakarau e tara kina na Turaga na Nona matanitu e vuravura. Ena Nona Lotu, ena kena veiyaya ni cakacaka vakasakiti kei na kena veisoqosoqo sa soli mai vei keda, era se vakavuvulitaka tikoga na parofita e dua na dina bibi ena ivakarau me da qarava kina vakavinaka na noda itavi na matabete ena cakacaka ni kaulotu.

Ena koniferedi raraba ni Epereli 1959, e vakavuvulitaka kina o Peresitedi David O. McKay na ivakavuvuli oqo, ka vakakina o ira na veiparofita me tekivu mai na nona gauna, oka kina o Peresitedi Thomas S. Monson. A tukuna kina o Peresitedi McKay ena iotioti ni nona vosa ni, ena 1923 mai na Tabana ni Kaulotu mai Peritania, a vakau kina vei ira na lewe ni Lotu e dua na ivakaro raraba. Au tukuni vei ira me ra kakua ni vakayagataka na ilavo me ra tabaka na itukutuku me saqati kina na nodra yaloca eso na tamata ena vuku ni Lotu. E kaya kina o Peresitedi McKay ni lewa sa tau me: “Vakacolati na itavi vei ira kece na lewe ni Lotu ena yabaki ka lako mai ena 1923 me na daukaulotu na lewenilotu kece sara. Na lewenilotu yadua

me daukaulotu! E rawa ni o kauta mai na tinamu ki na Lotu, se na tamamu beka; de o nomu itokani vakacacacaka beka ena volau. Ena dua na tamata ena rogoa na itukutuku vinaka mai vei iko.”

A qai tomana o Peresitedi McKay: “Oqori na itukutuku nikua. *Na lewenilotu yadua*—dua veimama na milioni—*me daukaulotu!*”²

Ni kacivaki ena 2002 ni sa na nodra itavi na bisopi na cakacaka ni kaulotu, au qoroqoro. Au a dua vei ira. E vaka vei au ni ra sa colata rawa tiko e dua na icolacola sa via tara toka na nodra iyalayala ni veiqaravi vei ira na lewenilotu kei na kena dusimaki na veisoqosoqo ena tabanalevu.

E dua na bisopi au kila a sega ni raica me dua na ikuri ni itavi ia ni dua na madigi me drete vata mai kina na tabanalevu ena dua na inaki cecere me ra daukaulotu na lewenilotu yadua. A kaciva e dua na iliuliu ni kaulotu. E dau sota vata kei ira na daukaulotu ena vei-Vakarauwai me kila na veika era cakava tiko, ka vakayaloqaqataki ira, ka vulica na veika sa toso tiko kina o ira na nodra dauvakatataro. Era raica ena matabose ni tabanalevu na sala eso me ra vakayagataka kina na mataisoqosoqo kei na kuoramu na veika e sotavi ena gauna ni veiqaravi me sala ni vakavakarau ni kaulotu.

Me vaka ni turaganilewa e Isireli, a vukei ira na itabagone me ra vakila na veivakalougatataki ni Veisorovaki me ra vakasavasavataki tiko kina.

Ena dua na gauna walega qo au taroga vua se na vakamacalataka vakacava na tubu vakasauri ena levu ni papitaiso ni saumaki mai ena nona tabanalevu kei na tubucake ni iwiliwili ni itabagone era sa vakarau ka nanamaki me ra kauta na kosipeli i Jisu Karisito ki vuravura. E kaya o koya ni vaka e dua na itavi ka sega ni dua a qarava, sai koya na ivakarau era vakaduavatataki taucoko kina ena nodra sasaga me ra kauti ira mai na tamata ki na isoqosoqo ni Yalododonu e kauta mai vei ira na marau oqo.

Vei ira eso, sai koya oqori kei na vuqa tale. Me vakataki iratou na luvei Mosaia, era sa vakila na revurevu ni ivalavala ca ena nodra bula kei na veivakabulai vakasakiti ni Veisorovaki ena loma ni Lotu ni Kalou. Ena loloma kei na vakavinavinaka me baleta na isolisoli ni iVakabula vei ira, era vina-kata me ra vukea na tamata kecega era rawa ni vukea me ra dro tani mai na rarawataki ni ivalavala ca, vakila na reki ni veivosoti, ka sokumuna vata yani kei ira ki na veitaqomaki ni matanitu ni Kalou.

Sai koya na lomana na Kalou kei na nodra lomani ira na nodra itokani

kei ira na wekadra e vakaduavatataki ira me ra qaravi ira na tamata. Era gadreva me ra kauta yani na kosipeli vei ira na tamata kecega ena iwase ni nodra vuravura. Ka ra vakarautaki ira na luvedra me ra kilikili me ra kacivi mai vua na Turaga me ra veivakavulici, vakadinadina, ka veiqaravi ena tiki tale eso ni Nona were ni vaini.

Se ena tabanalevu levu ka na qarava kina na nona itavi na dikoni vou me wasea na kosipeli ka tara cake na matanitu se ena ilawalawa lailai vakayawa ka veiqaravi tiko kina na bete vou, era na duavata ena nodra inaki. Ena vakauqeti na dikoni ena loloma ni Kalou me dolele yani vua e dua na itokani se bera ni lewenilotu. Ena okata na nona itokani ki na dua na veiqaravi se itaviqaravi ena Lotu oti qai sureti koya kei na nona matavuvale me ratou vakavulici mai vei rau na daukaulotu. Vei ira era sa papitaiso oti, o koya na itokani era na gadreva.

Na bete ena sureti ira tale eso me ra duavata kei koya ena ilawalawa somidi ni Yalododonu sa vakila tiko kina o koya na loloma ni Kalou kei na vakacegu veivakalougatataki ni Veisorovaki.

Kevaka ena tomana tikoga na yalodina ena nona itavi ni matabete, ena raica ni sa yaco me tabana na ilawalawa, qai dua na iteki kei Saioni ena nona siti. Ena dua na tabanalevu kei na kena bisopi veikauwaitaki. E rawa ni dua na luvena se makubuna ena kauta e dua na italai ni Kalou ena dua na siga ki na dua na veidelana voleka ka kaya, “Oqo ena dua na vanua vakasakiti ni valetabu.”

Sa noqu masu se vanua cava ga eda tiko kina kei na itavi cava ga e noda ena matabete ni Kalou, meda na duavata ena inaki me da kauta mai na kosipeli ki vuravura taucoko ka da na vakauqeti ira na tamata eda dau lomana me ra vakasavasavataki mai na ivalavala ca ka mai marau vata kei keda ena matanitu ni Kalou. Ena yaca i Jisu Karisito, ka Nona na Lotu oqo, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 38:40–42 .
2. David O. McKay, ena Conference Report, Epe. 1959, 122.

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Ni Gole Mada Mai

Me da vakasaqaaqara vagumatua ena ivolanikalou, tualaka vakainaki na nomu bula, vakavuvulitaka na dina ena ivakadinadina, ka qarava na Turaga ena loloma.

Vakarua ena veiyabaki e vaka me dau tukuna tiko mai vei keda na Vale ni Koniferedi vakasakiti oqo, ena domona dau veivakaugeti, “Ni gole mada mai na matabete kece.”¹ E dua na itovo ni yalo e dau tiko ena soqoni ni matabete ena Lotu.

Ena bogi nikua e udolu vakaudolu vei keda e vuravura taucoko era veiqaravi tiko ena vukuna na Turaga me vaka ni ra Nona daukaulotu. Me vaka au tukuna ena noqu itukutuku ena mataka nikua, ena gauna oqo era sa tu ena buturara ni kaulotu e sivia na 65,000 na daukaulotu, ka udolu vakaudolu tale era sa wawa tu me ra curu yani ki na koronivuli ni kaulotu se sa cakacakataki tiko na nodra kerekere. Eda lomani ira ka vakacaucautaki ira era sa tu vakarau ka nanamaki me ra veiqaravi.

E sega ni tu ena ivolanikalou e dua na ivakaro bibi cake, e dua na itavi e veivauca cake, e dua na idusidusi e vakadodonu cake mai na ivakaro a solia na Turaga sa vakaturi cake mai na mate ena nona a rairai e Kalili vei iratou na tinikadua na tisaipeli. E kaya kina o Koya:

“O koya mo dou qai lako ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega ka papitaisotaki ira ena yaca ni Tamamudou, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu:

“Vakavulici ira me ra vakabauta na ka kece kau a vosa kina vei kemudou: ka mo dou kila, au sa tiko vata kei kemudou ena veisiga kecega, ka yacova na ivakataotioti kei vuravura.”²

Na ivakaro vakalou oqo, kei na kena yalayala lagilagi, sa noda kabasi nikua me vaka ena ituvuka ni gauna. Na cakacaka ni kaulotu e dua na ivakatakilakila ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Sa dau vaka tu mai kina ena veigauna kece; ka na vakatikoga kina me tawamudu. Me vaka a tukuna na Parofita o Josefa Simici, “Mai na veika kece sara sa tukuni oti, sa itavi cecere ka bibi duadua oya na kaburaki ni Kosipeli.”³

Ena loma ga ni rua na yabaki leleka, era sa na vakaotia na nodra veiqaravi o ira kece na daukaulotu tudei era veiqaravi tiko oqo ena mataivalu vakaturaga ni Kalou ka ra lesu yani ki na nodra veivale kei ira na nodra daulomani. Vei ira na italatala qase, o ira me ra sosomitaki ira era tiko oqo ena bogi nikua ena Matabete i Eroni ni Lotu. Kemuni na cauravou ni sa vakarau tu mo ni lako yani. O ni sa vakarau tu mo ni cakacaka? O ni sa vakarau tu mo ni veiqaravi?

Na kena vinaka duadua, na cakacaka ni kaulotu e gadrevi kina e dua na veisau levu ena nona ivakarau ni

bula e dua. E gadrevi kina na cakacaka vakabalavu kei na yalodina cecere, na solibula sega ni nanumi koya ga kei na masu vagumatua. Me na tauci kina na vuana, na kaulotu ena yalodina ena kauta mai na reki tawamudu ka na drodro tiko mai ena bula taucoko oqo ka yacova yani na tawamudu.

Na bolebole me da tamata cakacaka yaga vakalevu cake ena nona were ni vaini na Turaga. Oqo e baleti keda kece, se cava ga na noda yabaki ni bula, ka sega ni baleti ira ga era vakarautaki ira tiko me ra daukaulotu tudei, baleta ni sa noda itavi yadua me da wasea na kosipeli i Karisito.

Meu vakatura mada e dua na kena icakacaka ka na vakadeitaki kina na qaqa: taumada, **vakasaqaaqara vagumatua ena ivolanikalou**; ikarua, **tualaka vakainaki na nomu bula** (ka, meu vakuria, tualaka na nomu bula me kua ni vakalatilati na nomu yabaki); ikatolu, **vakavuvulitaka na dina ena ivakadinadina**; kei na ikava, **qarava na Turaga ena loloma**.

Me da vakasamataka mada na va na kena icakacaka.

Taumada, **vakasaqaaqara vagumatua ena ivolanikalou**.

Na ivolanikalou e vakadinadinataka na Kalou ka tu kina na vosa ni bula tawamudu. Sa yaco me ra yavu ni noda itukutuku.

E vakabibitaki ena lewenivuli vaka-Lotu na ivolanikalou tabu, e parokaramutaki ka cicivaki ena sasaga ni veisoli itukutuku. Eda sa vakayaloqaqataki talega, me da vulica e veisiga na ivolanikalou vakatamata yadua ka vakakina vakamatavuvale.

Au na tukuna ga e dua na idusidusi ka na yaga sara vakatotolo ki na noda bula. Ena iVola i Momani, na ika 17 ni wase ni Alama, eda wilika kina na itukutuku ni nona reki o Alama ni raici iratou tale na luvei Mosaia ka kila ni ratou se tudei tikoga ena dina. E tukuna vei keda na kena itukutuku ni “Io sa kaukauwa sara na nodratou vakabauta na ivakavuvuli dina; eratou sa tamata yalomatua ka dau wilika vagumatua na ivola tabu, me ratou kila kina na vosa ni Kalou.

“Ia e sega ni o koya walega oqori; eratou sa gumatua sara ena masumasu

kei na lolo, ka sa tu vei iratou na yalo ni parofisai, ka ratou tukuna na veika ena yaco, ia ni ratou sa vunau, eratou sa vunau ena kaukauwa kei na ilesilesi ni Kalou.”⁴

Kemuni na veitacini, **ni vakasaqara vagumatua ena ivolanikalou.**

iKarua ena kena icakacaka: **tuvalaka vakainaki na nomu bula.**

E rairai sega beka ni dua na itabamata gone me sotava na ivakarau rabailevu ni vakatulewa me vakataki ira na itabagone nikua. Me vakatulewataki na vuli, na kaulotu, kei na vakamau. Vei ira eso ena okati talega kina na veiqaravi ena mataivalu.

Me tekivu totolo na vakavakarau ki na kaulotu. Me ikuri ni vakavakarau vakayalo, na itubutubu yalomatua ena vakarautaka na sala me rawa kina vua na luvena gonetagane me tekivutaka nona ilavo ni kaulotu. E rawa talega ni vakayaloqataki ni toso tiko na gauna me vulica e dua na vosa vou me rawa kina, kevaka e ganita, me vakayagataki na nona kila ka vakavosa. Sa qai yaco mai na siga lagilagi oya ni rau na sureta na cauravou oqori na bisopi kei peresitedi ni iteki me ratou veitalanoa. Sa vakadeitaki na kilikili ni bula; sa na vakaleweni na vakatutu ki na kaulotu.

E sega tale ni dua na gauna era na waraka ka vakaraica toka kina ena nanamaki na lewe ni matavuvale na daukaumeli kei na waqanivola ka tiko kina na itikotiko ni vakaumeli na *47 East South Temple, Salt Lake City, Utah*. Sa yaco mai na ivola; e vualale na yalo ni nanamaki; wiliki na veikacivi. E vakavuqa ni vanua e lesi kina ena yawa sara mai vale. Se evei ga na vanua, na kena isau mai vua na daukaulotu talairawarawa sa vakarau tu vakavinaka e dau tautauvata ga: “Au na laki veiqaravi.”

Sa tekivu na vakavakarau ni lako. Kemuni na cauravou, au nuitaka o ni na vakavinavinakataka na solibula era dau vakayacora ena yalogalala na nomuni itubutubu me rawa kina ni o laki veiqaravi. Ena tokoni kemuni na nodra cakacaka, vakayaloqataki kemuni na nodra vakabauta, ka na tutaki kemuni na nodra masu. Na kaulotu e cakacaka ni matavuvale. E dina ni

tawasei keda na rabailevu ni vanua se na wasawasa, ena duavata na yalo.

Kemuni na veitacini, ni o ni tuvalaka vakainaki na nomuni bula, mo ni nanuma ni sega ni yalani ga na nomuni madigi ni kaulotu ena gauna o ni kacivi tiko kina. Vei kemuni o ni veiqaravi ena mataivalu, na gauna vaqori e rawa ka dodonu me gauna vinaka sara. Ena veiyabaki yadua era dau kauta mai na nodra cauravou vakaunifomu e vuqa na yalo ki na matanitu ni Kalou ena nodra rokova na nodra matabete, bulataka tiko na ivakaro ni Kalou, ka vakavulica tiko vei ira tale eso na nona vosa vakalou na Turaga.

Kakua ni vakawalena na nomu galala ni kaulotu ena gauna o segata tiko

kina na nomu vuli. Na nomu ivakaraitaki vaka-Yalododonu Edaidai ena dau wanonovi, vakarautaki, ka vakavuqa ni dau vakatotomuri.

Kemuni na veitacini, se cava ga na nomu yabaki ni bula, se cava ga na nomu ituvaki, au vakauqeti kemuni mo **ni tuvalaka vakainaki na nomuni bula.**

Ia ena ikatolu ni kena icakacaka, **vakavuvulitaka na dina ena ivakadinadina.**

Talairawarawa ki na nona ivakasala na iApositolo o Pita, ka a veivakauqeti: “Mo dou vakarau tiko mo dou tukuna vua na tamata yadua sa tarogi kemudou, na vu ni inuini sa tu ena lomamudou.”⁵ Laveta cake na domomudou

ka vakadinadinataka na ituvaki dina ni Lewetolu Vakalou. Kacivaka na nomu ivakadinadina me baleta na iVola i Momani. Vakadewataka na veidina lagilagi ka totoka era tu ena yavu ni veivakabulai.

Ena noqu a veiqravi tu vakapere-sitedi ni kaulotu mai Kenada rauta ni sivia e 50 na yabaki sa oti, a qoroya na levu kei Toronto e dua na daukaulotu ka cavutu mai na dua na itikotiko lailai. E lekaleka na kena ibulibuli ia e balavu ena nona ivakadinadina. Sega ni dede ena nona yaco yani, rau lako sara kei na nona itokani ki na vale nei Elmer Pollard mai Oshawa e Ontario, Canada. Ni lomani rau na cauravou ena nodrau lako tiko mai na dua na vale ki na dua tale, ena kaukauwa ni cagi kei na ucacevata, a sureti rau na daukaulotu ki nona vale o Mr. Pollard. Erau tukuna vua na nodrau itukutuku. A sega ni yalona kina. A mani tukuna vei rau me rau lako ka kakua ni lesu tale yani. Na iotioti ni nona vosa vei rau na italatala ni rau biuta mai na nona varada e tukuni ena

veivakalialiai: “E sega ni rawa ni drau tukuna vei au ni drau vakabauta dina ni parofita ni Kalou o Josefa Simici!”

A sogo mai na katuba. Erau muria sobu yani na sala na italatala. A vosa na cauravou mai lomanivanua vei nona itokani: “I Elder, daru sega ni sama na vosa nei Mr. Pollard. E tukuna ni daru sega ni vakabauta ni parofita dina o Josefa Simici. Daru lesu tale ka wasea vua na nodrau ivakadinadina.” Taumada a vakataratutu na daukaulotu matua cake ia a qai vakadonuya me tomani nona itokani. A tarai rau na rere ni rau torova yani na katuba erau a vakasevi mai kina. Erau tukituki, sotavi Mr. Pollard, sotava e dua na gauna mosimosi, oti, ena qaqa e solia mai na Yalotabu, a vosa na daukaulotu se bera ni levu na ka e kila: “I Mr. Pollard, o tukuna ni keirau sega ni vakabauta ni parofita dina ni Kalou o Josefa Simici. Au vakadinadinataka vei iko ni a parofita dina o Josefa. A vakadewataka *dina* na iVola i Momani. A raica na Kalou na Tamana kei Jisu na Luvena. Au kila.”

Ena dua na gauna e muri, a qai tucake o Mr. Pollard, sa Baraca Pollard nikua, ena dua na soqoni ni matabete ka tukuna, “Au a sega ni moce rawa ena bogi ko ya. E voqa tikoga e daligaqu na vosa ‘E parofita ni Kalou o Josefa Simici. Au kila. Au kila. Au kila.’ Ena siga ka tarava au qiriti rau na daukaulotu ka kerea me rau lesu tale mai. Na nodra itukutuku, sala vata kei na nodrau ivakadinadina, e veisautaka na noqu bula kei na bula ni noqu matavuvale.” Kemuni na veitacini, **ni vakavuvulitaka na dina ena ivakadinadina.**

Na iotioti ni kena icakacaka me da **qarava na Turaga ena loloma.** E sega ni dua na isosomi ni loloma. O ira na daukaulotu qaqa era dau lomana na nodra itokani, nodra iliuliu ni kaulotu, kei ira na tamata vakama-reqeti era dau vakavulica. Ena ikava ni wase ni Vunau kei na Veiyalayalati, e vakatora kina na Turaga na ivakarau me rawa kina na vakaitavi ena veiqravi oqo. Me da vakasamataka mada e vica ga na tikina:

“Ta koi kemudou kece sa lesi mo dou qarava na cakacaka ni Kalou, mo dou qaravi Koya ena yalomudou taucoko, na nomudou kaukauwa taucoko kei na nomudou nanuma kecega, io me kunei ni dou sa sega ni cala ena mata ni Kalou ena siga mai muri. . . .

“Ta sa kilikili me lesi ki na cakacaka oqo ko koya sa tu vua na vakabauta, na inuinui, na yalovinaka kei na loloma, ia na ka kecega sa kitaka, sa vakacaucataka kina na Kalou, sa kilikili kina me qarava na cakacaka.

“Io me tu vua na vakabauta, na ivalavala vinaka, na vuku, na ivalavala malua, na vosota, kei na veilomani vakaveitacini, io me daulotu, dauloloma ka gugumatua.”⁶

Mo ni tarogi kemuni yadua mada ko ni rogoca tiko na domoqu “A tubu cake beka na noqu vakabauta, noqu ivalavala dodonu, noqu kila-ka, na noqu vakalou, noqu loloma nikua?”

Ena nomu veiqaravi yalodina mai vale se e veivanua tani, ena yaco beka mo lomani ira vakalevu duadua na yalo o a vukea na nodra vakabulai.

Ena vuqa na yabaki sa oti erau a lako mai ki noqu valenivolavola na noqu itokani lomani, o Craig Sudbury kei tinana, o Pearl, ni vakarau tiko me laki kaulotu ena Tabana ni Kaulotu na Australia Melbourne o Craig. A sega ni lako mai o Fred Sudbury, na tamai Craig. Ena ruasagavulu kalima na yabaki yani i liu a vakamautaki Fred

o tinai Craig, ia e sega ga ni duavata kei koya ena nona taleitaka na Lotu, io a sega ni lewena.

A tusanaka vei au o Craig na nona loloma titobu ka taucoko me baletirau na nona itubutubu kei na nona vakanuinui, me yaco, e dua na sala, me na tara kina na yaloi tamana na Yalotabu ka dolava na yalona ki na kosipeli i Jisu Karisito. Au masuta na veivakauqeti me baleta na sala e rawa ni vakataucokotaki kina na gagadre oya. A yaco mai na veivakauqeti, au mani kaya vei Craig, “Qarava na Turaga ena yalomu taucoko. Talairawarawa ki na nomu ilesilesi tabu. Vola e veimacawa e dua na ivola vei rau na nomu itubutubu, ena so na gauna volavola ga vakatabakidua vei Ta, me vakila na levu ni nomu lomani koya, ka tukuna vua na vuna o dau vakavinavinakataka tu kina ni o luvena.” A vakavinavinaka vei au, ka rau mani biuta yani na noqu valenivolavola kei tinana.

Au a sega tale ni raici tinai Craig me rauta ni 18 na vula, ni lesu mai ki na noqu valenivolavola, ena yatuvosa cacavukavuka ni luluvu, a kaya vei au, “Sa voleka ni rua qo na yabaki na nona lako ki kaulotu o Craig. E sega vakadua ni bau cala ena dua na macawa na nona ivola vei keirau. Ena dua na gauna lekaleka se qai oti ga oqo, a tu ena imatai ni gauna na watiqo o Fred, ka vakidacalataki au ka vakurabuitaki keimami kece ena

nona tukuna ni sa lewa me sa lewena na Lotu. A vakaraitaka ni keirau na lako ki Ositerelia me laki sotavi Craig ni sa oti na nona kaulotu me rawa kina ni yaco o Fred me iotioti ni nona papitaiso o Craig ena nona gauna ni kaulotu tudei.”

E sega ni dua na daukaulotu me balavu cake vei Craig Sudbury, ena nona vukea yani na tamana ki loma ni wai vakayawa sara mai Ositerelia, ni yaco tu e dibina na wai, laveta cake na ligana ki na sikuea, cavuta na veivosa bibi oya: “I Frederick Charles Sudbury, sa lesi au ko Jisu Karisito, meu papitaisotaki iko ena yaca ni Tamana, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu.”

Sa rawata nona qaqa na loloma.

Qarava na Turaga ena Loloma.

Kemuni na veitacini, me da **vakasaqaqara vagumatua ena ivolanikalou, tuvalaka vakainaki na nomu bula, vakavuvulitaka na dina ena ivakadinadina, ka qarava na Turaga ena loloma.**

Na iVakatawa uasivi sara ni yaloda, na daukaulotu ka vueta na kawata-mata, sa solia vei keda na Nona veivakadeitaki vakayalo:

“Ia kevaka drau sa vunau tiko ena nomudrau bula taucoko ka sa saumaki mai kina e dua na tamata, sa na vuabale sara na nomudrau marau ena matanitu i Tamaqu!

“Ia kevaka sa vuabale na nomudrau marau ni drau sa vakabula mai e dua ki na matanitu i Tamaqu, sa na uasivi sara na nomudrau marau kevaka drau sa vakabula rawa e lewe vuqa!”⁷

Ena Vukuna o Koya e cavuta na vosa oqo, au solia kina na noqu ivakadinadina: O Koya na Luve ni Kalou, na noda Dauveivueti, ka noda iVakabula.

Au masuta me da dau rogoca tikoga na Nona veisureti malua, “Ko iko mo muri au.”⁸ Ena yacana tabu—io na yaca i Jisu Karisito na Turaga—emeni. ■

IDUSIDUSI

1. “Ni Gole Mada Mai,” *Sere ni Lotu*, naba 193.
2. Maciu 28:19–20.
3. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 378.
4. Alama 17:2–3.
5. 1 Pita 3:15.
6. Vunau kei na Veiyalayalati 4:2, 5–6.
7. Vunau kei na Veiyalayalati 18:15–16.
8. Joni 21:22.

Mai vei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Na iNuinui ena Rarama ni Kalou

Ni da vakasaqara meda vakalevutaka na noda lomana na Kalou ka saga meda lomani ira na noda neiba, ena yaco me solegi ka tarai keda cake na rarama ni kosipeli.

Katuba ki na Veivakararamataki

Au dau vakamareqeta e dua na droini ka tiko ena noqu valenivolavola e vakatokai na *Katuba ki na Veivakararamataki*. A droinitaka e dua na noqu itokani, e daudroini ni Denmark o Johan Benthin, ka isevu ni peresitedi ni teki e Copenhagen, mai Denmark.

E droinitaki toka kina e dua na rumu butobuto ka tadola toka na kena katuba ka cila toka mai kina na rarama. E taleitaki vei au ni rarama e cila toka mai ena katuba oqo e sega ni vakararamataka yani na rumu tau-coko—na matani katuba walega.

Vei au, na butobuto kei na rarama ena droini oqo sa vakaibalebaletaki tiko ki na bula oqo. Sa tiki tu ni noda bula na tamata ena so na gauna meda vakila ni vaka eda vakavolivoliti tu ena butobuto. Ena rairai takali mai vei keda e dua na noda daulomani; e rairai gole vakatani e dua na luveda; eda na rairai ciqoma e dua na itukutuku vakavuniwai e lomaleqataki; eda bolei tiko beka ena tawa cakacaka ka solegi tu ena lomatarotaro se rere; se da vakila beka na galili se sega ni lomani.

Ia e dina ga eda vakila ni da lakosese voli ena loma ni keda ituvaki oqo, sa yalataka tu na Kalou na inuini ena Nona rarama—sa yalataka tu o Koya me vakararamataka na sala e matada ka vakaraitaka vei keda na sala meda lako tani mai na butobuto.

Na Rumu e Vakasinaiti ena Butobuto

Au gadreva meu talanotaka vei kemuni e dua na marama a tubu cake ena dua na rumu e vakasinaiti tu ena butobuto—au na vakatokai koya me o Jane.

Vakatekivu mai na gauna se qai yabaki tolu kina o Jane, a dau mokulaki tu ga, vakasewasewani, ka vakacacani. A vakarerei ka vakalialiai. Ena veimataka yadua ni dau yadra e sega ni kila ke na bula tiko beka me yacova na mataka ka dua se sega. O ira na tamata a dodonu mera taqomaki koya sai ira sara ga era vakararawataki koya tiko se vakatara me tomani tikoga na veivakacacani oqo.

Ena nona saga me taqomaki koya, sa vulica o Jane me kakua ni vakila e dua na ka. Sa sega vua na inuini ni

na mai vueti, ka sa qai vakaukauwataka na yalona me valuta kina na ka rerevaki sa yaco tiko vua. Sa sega tale na rarama ena nona vuravura, sa qai mani karona e lomana na butobuto o ya. Mai na nunu ni yagona ka na rawa ni lako walega mai ena veika butobuto tawaloloma oqo, sa ciqoma kina o koya na vakasama ni na dua ga na gauna oqo sa na mate kina.

Ia, ni sa yabaki 18, a kunea o Jane na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. A curubasikata na yalona na reki kei na inuini ni kosipeli vakale-suimai, ka sa vakadonuya o koya na veisureti me papitaiso. Ena imatai ni gauna, a curuma yani na nona bula na rarama, ka raica sara o koya e dua na salatu ramase sa tu e matana. A biuta tani yani na butobuto kei vuravura ka sa vinakata me laki vuli ki na dua na koronivuli e yawa sara mai vua ka vakacacani koya. Sa mai yaco oqo me vakila ni sa sereki mai na dua na ituvaki ni butobuto ka vakatani—ka sa bula galala me marautaka na vakacegu kamica kei na veivakabulai mana ni iVakabula.

Ia, ni oti e vica na yabaki, ni sa mai mate o watina, sa tekivu tale me vakaleqai o Jane ena veika rerevaki a yaco vua ena nona gauna ni itabagone. Na rarawa bibi kei na cudru sa vaka me via vakarusa na rarama totoka a mai kunea ena kosipeli. Sa vakila ni kevaka me vakatara na butobuto o ya me curumi koya, ena rawa ni rawai koya vakadua o koya a veivakacacani.

A laki vaqara ivakasala ka qaravi vakavuniwai ka sa tekivu me vakila vua, ni salatu vinaka duadua ga me vakabulai kina o ya me kila vakavinaka ka ciqoma ni sa dau tiko ga na butobuto—ia me kakua ni laki tiko e kea. Me vaka ni sa mai kila oqo, ni sa na dau tiko talega na rarama—ni o ya na vanua me na tiko kina o koya.

Me vaka ga ni sa sotava mai na butobuto, e rawarawa sara vei Jane me sausaumi lesu, cudru, se veivakama-voataki. Ia a sega ni cakava. A vorata rawa na veitemaki o ya me vakatetei na butobuto, cata me cudruvaka, mosi, se tawa-veivakabauti. Ia, a ququmi matua toka ena inuini ni veivuke ga ni Kalou ena vakabulai kina o koya. A digitaka

O ira na Vakaitutu Raraba ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

NA MATAVEILIUTAKI TAUMADA

Henry B. Eyring
Matua ni Daunivakasala

Thomas S. Monson
Peresitredi

Dieter F. Uchtdorf
Karua ni Daunivakasala

NA KUORAMU NI IAPOSITOLO LE TINIKARUA

Boyd K. Packer

L. Tom Perry

Russell M. Nelson

Dallin H. Oaks

M. Russell Ballard

Richard G. Scott

Robert D. Hales

Jeffrey R. Holland

David A. Bednar

Quentin L. Cook

D. Todd Christofferson

Neil L. Andersen

NA MATAVEILIUTAKI NI VITUSAGAVULU

Ronald A. Rasband

L. Whitney Clayton

Donald L. Hallstrom

Tod R. Callister

Richard J. Maynes

Craig C. Christensen

Ulisses Soares

NA IMATAI NI KUORAMU NI VITUSAGAVULU

(veitaravi vakamatanivola)

Marcos A. Adjakinis

Jose L. Alonso

Carlos H. Amado

Ion S. Ardern

Mervyn B. Arnold

David S. Baxter

Shayne M. Bowen

Craig A. Cardon

Yoon Hwan Choi

Don R. Clarke

Carl B. Cook

Lawrence E. Corbridge

Claudio R. M. Costa

Leonard R. Curtis Jr.

Benjamin De Hoyos

John B. Dickson

Edward Dubie

Kevin R. Duncan

Larry J. Echo Hawk

Stanley G. Ellis

David F. Evans

Enrique R. Fabrella

Eduardo Gavaret

Robert C. Gay

Carlos A. Goady

Christofal Golden Jr.

Gerri W. Gong

Walter F. Gonzalez

C. Scott Grow

James J. Hamula

Daniel L. Johnson

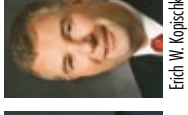
Paul V. Johnson

Patrick Keaton

Paul E. Koelliker

Erich W. Kopschke

Marcus B. Nash

S. Gifford Nielsen

Brent H. Nielson

Allan F. Parker

Kevin W. Pearson

Anthony D. Perkins

Paul B. Pieper

Rafael E. Pino

Bruce D. Porter

Dale G. Reiland

Michael T. Ringwood

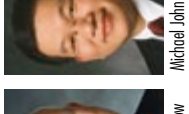
Lynn G. Robbins

Joseph W. Sitari

Steven E. Snow

Michael John U. Teh

Jose A. Teixeira

Juan A. Urceda

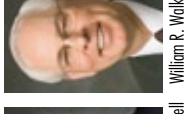
Arnulfo Valenzuela

Francisco J. Vinas

W. Christopher Watfield

William R. Walker

F. Michael Watson

Scott D. Whiting

Kazuhiko Yamashita

Jorge F. Zaballo

Wilford W. Andersen

Koichi Aoyagi

Randall K. Bennett

Bruce A. Carlson

J. Devin Cornish

Timothy J. Dyches

Bradley D. Foster

Randy D. Funk

O. Vincent Haleck

Kevin S. Hamilton

Larry R. Lawrence

Per G. Malm

James B. Martino

Jaro Mazzagari

Adrian Ochoa

Kent F. Richards

Gregory A. Schwitzer

Terence M. Vinson

Kent D. Watson

Larry Y. Wilson

NA MATABISOPI VAKATULEWA

Gerald Causepe
Metani ni Doanvakasala

Gary E. Stevenson
Bisopi Vakatalewa

Dean M. Davies
Kara ni Doanvakasala

Claudio D. Zivic

W. Craig Zwick

Era soqoni vata yani na Yalododonu Edaidai e vura-vura taucoko ki na ika 183 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki. Era taba toka oqo vakatekivu mai na imawi e cake o ira na lewe ni Lotu kei ira na daukaulotu mai Guayaquil, Ecuador; Pretoria, Sauca Aferika; Santiago, Chile; Copenhagen, Denmark; New York City, New York, Amerika; Brasilia, Brazil; kei Edinburgh, Sikoteladi.

ga me vakacilava yani na rarama ka solia na nona bula me vukei ira na tamata. Na vakatulewa oqo a rawa kina vua me biuta tani kina vakadua na gauna makawa ka kakavaki yani ki na dua na siga ni mataka serau lagilagi.

A laki qasenivuli sara, ia nikua, ni oti e vuqa na yabaki, sa mai veivakauqeti na nona loloma ki na nodra bula e drau na gone, ena nona vukei ira mera kila ni sa tiko na kedra yaga, ni ra sa bibi sara. Sa mai dua o koya e gugumatua sara ena nodra taqomaki na malumalumu, na vakalolomataki, kei ira sa dau yalolailai. E tara cake, vaqaqacotaka, ka vakauqeti ira era tiko volivoliti koya.

Sa mai vulica o Jane ni na yaco na veivakabulai ena gauna eda lako tani kina mai na butobuto ka lako yani ki na inuinui ni dua na rarama e ramase sara. Mai na nona a bulataka na vakabauta, inuinui, kei na loloma, e sega walega ni veisautaka na nona bula vakai koya ia a vakalougatataka tawamudu na nodra bula e vuqa, vuqa sara na tamata.

Na Rarama sa Salavata Ga kei na Rarama

Ena tiko eso vei kemuni oqo ka vakila voli ni solegi kemuni tiko na butobuto. O ni sa vakaogai tiko beka ena lomaocaoca, rere, se vakatitiqa. Kivei kemuni oqo vakakina vei keda kece sara, au tokaruataka kina e dua na dina totoka ka veivakadeitaki: E tiko dina na rarama ni Kalou. Sa vakarautaki tu me noda! E solia na bula ki na veika kecega.¹ E tiko na kena kaukauwa ka rawa ni vakamalumutaka na mosi ni mavoa bibi duadua. Ena rawa me vakabula na yaloda sa galili ka luluqa. Mai na bati ni nuiqawaqawa, sa rawa me teivaki kina na sorenikau ni dua na inuinui e rarama cake. Ena rawa me vakararamataka na buca qakilo ni rarawa. Ena rawa me cilava na salatu sa tu e matada ka liutaki keda yani ena loma ni bogi butobuto sara ki na dua na mataka vou sa yalataki tu.

Sai koya oqo “na Yalo i Jisu Karisito,” ka sa “vakavukui ira na tamata kecega e vuravura.”²

Ia se cava ga, na rarama vakayalo e dau sega ni yaco mai vei ira era dabe

vakawelewele tu ga ena butobuto ka wawa toka me dua me mai tabaka na suwiji. E taura na cakacakataki ni vakabauta meda dolava na matada ki na Rarama i Karisito. Ena sega ni kilai rawa na rarama Vakayalo ena matada vakayago. O Jisu Karisito Vakaikoya a vakavulica, “Koi au na rarama sa cilava na butobuto, ia na butobuto sa sega ni kunea.”³ Ia na tamata sa vakayago sa sega ni vakabauta na veika ni Yalo ni Kalou: ni sa ka lialia vua: a sa sega ni kila rawa ko koya, ni ra sa kilai vakayalo ga.”⁴

Ia meda sa qai dolava vakacava na matada ki na inuinui ni rarama ni Kalou?

iMatai, tekivu mai na vanua o tiko kina oqori.

E totoka sara meda kila ni sega ni gadrevi meda uasivi sara meda qai vakila kina na veivakalougatataki kei na isolisoli nei Tamada Vakalomalagi. E sega tale ni gadrevi meda kosova rawa yani na laini meda qai ciqoma na veivakalougatataki ni Kalou. Na ka dina,

ena tadola ko lomalagi ka na tekivu me teguvi keda na veivakalougatataki mai lomalagi ena gauna ga eda taura kina na imatai ni noda kalawa yani ki na rarama.

Na vanua uasivi duadua meda tekivu kina o ya na vanua sara ga o tiko kina ena gauna oqo. E sega ni dua na ka ke o nanuma ni ko sega soti ni kila-ka se luluqa sara na kemu ituvaki mai vei ira tale e so. Na gauna ga o tekivu vakasaqara kina na Tamamu Vakalomalagi, ena yaco sara na Nona rarama me tekivu vakayadrata, vakabulabulataka, ka tara cake na yalomu.⁵ Ena sega beka ni na takali tani vakadua na butobuto, ia me vaka ga ni dau takali yani na bogi ena kena kidavaki na siga vou, sa na yaco mai na kena rarama.

iKarua, vagolea na yalomu vua na Turaga.

Mo laveta cake na yalomu ena masu ka vakamacalataka vua na Tamamu Vakalomalagi na veika o vakasamataka tiko. Tukuna vua na

nomu malumalumu. Sovaraka yani na lomamu ka vakatakila na nomu vakavinavinaka. Tukuna Vua na veivakatovolei o sa sotava tiko. Vakamasuti Koya ena yaca i Karisito mo vaqacacotaki ka tokoni. Kerea me dolavi na daligamu, mo rawa ni rogoa na Domona. Kerea me dolavi na matamu, mo raica rawa kina na Nona rarama.

iKatolu, lako ena rarama.

Sa kila tu na Tamada Vakalomalagi ni ko na cakava na veika cala. Sa kila tu o Koya ni ko na lutu—ena vuqa sara beka na gauna. E dau rarawa kina o Koya, ia e lomani iko o Koya. E sega ni gadreva me voroka na yalomu. Me kena veibasai, e gadreva o Koya mo tucake mai ka yaco mo vakataka na tamata o sa tuvanaki kina.

Ena inaki oqo, sa tala mai kina o Koya na Luvena ki na vuravura oqo me mai vakararamataka na sala ka vakaraitaka vei keda na sala meda takosova bula kina na veivakataotaki sa kaburaki tu ena noda salatu. Sa solia vei keda o Koya na kosipeli, e vakavulici kina na sala ni tisaipeli. E vakavulica vei keda na veika e dodonu meda kila, cakava, ka yacova meda lako kina ena Nona rarama, vakamuria kina na mawe ni yavai Luvena Daulomani, na noda iVakabula.

Na Rarama sa Vakaseyavutaka na Butobuto

Io, eda na cakava na cala eso.

Io, eda na tarabe.

Ia ni da vakasaqara meda vakalevutaka na noda lomana na Kalou ka saga meda lomani ira na noda neiba, ena yaco me solegi ka tarai keda cake na rarama ni kosipeli. Ena seyavu dina yani na butobuto, baleta ni na sega ni rawa ni tiko ena rarama. Ni da toso voleka yani vua na Kalou, ena toro voleka mai vei keda o Koya.⁶ Ena veisiga yadudua, ena tubu na inuini ni rarama ni Kalou ki na lomada, me “tubu cake tikoga na nona rarama me yacova na siga lagilagi ko ya.”⁷

Kivei ira kece era nanuma ni ra lako tiko ena butobuto, au sureti kemuni mo ni vakararavi ki na yalayala vakadeitaki oqo e tukuna na iVakabula ni kawa tamata: “Oi au na rarama kei vuravura: ko koya sa muri au ena

sega ni lako ena butobuto, ena tu ga vei koya na rarama ni bula.”⁸

E Dua na Rarama mai Aferika

Ena vica na yabaki sa oti, au a sotava kei watiq, o Harriet, e dua na gauna daunanumi vakalevu ni keirau a raica kina na kena sa mai vakavutukanataki na yalayala oqo. Keirau a gole ki na Ra kei Aferika, e dua na tiki vuravura totoka ka sa tubucake sara tiko kina na Lotu ka ra sa marau tiko kina na Yalododonu Edaidai. Ia, e sotava tale tikoga na Ra kei Aferika e vuqa na bolebole. Me vaka, na noqu rarawataka na dravudravua vakaloloma au a raica. Ena siti eso e levu sara kina na tawa-cakacaka, ka ra bunoca na matavuvale mera vakarautaka na kedra e veisiga kei na nodra taqomaki. E kavoro na yaloqu niu mai kila ni vuqa vei ira na noda lewe ni Lotu talei era bula tiko ena mataqali vakaloloma vakaoqo. Ia au sa mai kila talega ni o ira na lewenilotu qaqa oqo era veivukei vakaiira me vakamamadataki kina na nodra icolacola bibi.

Keirau mani yaco yani ena dua vei ira na noda valenilotu e volekata toka e dua na siti levu. Ia me vaka ni namaki me keirau raici ira mera lomaocaoca ka solegi tu ena butobuto, keirau a raica

e dua na mataqali tamata era yaloreki ka serauni tu ena rarama! Na marau era vakila ena kosipeli e veirawai ka laveta cake na yaloi keirau. Keirau doka vakalevu na loloma era a vakaraitaka vei keirau. E ka vakaidina ka veisureti na nodra matadredredre.

Au nanuma na noqu a vakasamataki ni rawa beka me tiko e dua na mataqali tamata era mamarau cake vakataki ira oqo e vuravura. E dina ga ni ra sa vakavolivoliti tu na Yalododonu lomani oqo ena veika dredre kei na veivakatovolei, ia era sa vakasinaiti ga ena rarama!

A tekivu na soqoni, kau sa vosa sara. Ia e vakalailai ga sa boko na livaliva ena valenilotu, ka keimami sa mai tu buto tu yani.

E dede vakalailai na noqu a sega tu ni raici ira vakavinaka na lewe ni ivavakoso, ia au rawa ni raica ka vakila na nodra matadredredre talei ka totoka na neimami Yalododonu. Isa, sa dua na ka na noqu taleitaka meu tiko vata kei ira na tamata totoka oqo!

Ia ni se buto tikoga na loma ni valenilotu, au sa mai dabe tikiva toka na watiq ka waraka me waqa tale na livaliva. Ni keirau wawa toka, a yaco e dua na ka veivakurabuitaki.

E vica na domo era sa lagata mai e dua na sere me baleta na Veivakalesuimai. Ka ra sa veitomani sara mai eso tale. Ka vuqa tale. Vakalailai ga, sa vakasinaita na valenilotu oqo e dua na domo ni lagasere kamica ka veiuabaleti.

O ira na lewe ni Lotu oqo era sega ni gadreva na ivola-ni-sere; era sa kila vakavinaka tu na qaqani sere yadudua era lagata tiko. Ka ra lagata veitarataravi na sere oqori ena kaukauwa kei na yalo e tara saraga na yaloqu.

Vakalailai ga, sa waqa tale mai na livaliva ka serauna yani na rumu taucoko na rarama. Keirau a veiraici kei Harriet, sa tuturu ga na wainimata e balui keirau.

Ena loma ni butobuto levu o ya, era a vakasinaita na Yalododonu totoka ka taleitaki oqo na vale ni Lotu kei na yaloi keimami ena rarama.

Sa dua dina na gauna veivakauqeti bibi vei keirau—na kena au na sega ni guilecava vata kei Harriet.

Lako mai ki na Rarama

Io, ena veigauna eso ena dau tarai na noda bula ena ka eso, se solegi sara, ena butobuto. Eso na gauna na bogi ena vakavolivoliti keda tu ka vaka me dau veitabaki sobu, veivakalolailaitaki, ka veivakarerei.

E mosi na yaloqu ena vuku ni veika rarawa ka tara tiko e so vei kemuni, ena vuku ni galili mosimosi kei na rere veivakaogai ko ni sotava tiko.

Ia, au vakadinadinataka ni noda inuinui bula sa tu ga vei Karisito Jisu! Sai Koya ga na katuba kaukauwa e dina, ka savasava, ki na veivakararamataki vakalou.

Au vakadinadinataka ena vuku ga i Karisito, sa sega ni qaqa rawa kina na butobuto. Na butobuto ena sega ni valuta rawa na rarama i Karisito.

Au sa vakadinadinataka ni sega ni rawa ki na butobuto me tu rawa ena mata ni rarama kaukauwa ni Luvena na Kalou bula!

Au sa sureti kemuni yadua mo ni dolava na yalomuni Vua. Vakasaqarai Koya ena vuli-ivolanikalou kei na masu. Lako mai ki na Nona Lotu, io Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Vuli Vua kei na Nona kosipeli, mai vakaitavi vagumatua, ni veivukei vakai kemuni, ka rekitaka na qarava na Kalou.

Kemuni na taciq kei na ganequ, ni sa na oti mada na bogi buto loa, ena liutaki iko na iVakabula kei vuravura ki na dua na mataka vakaivakarau, kamica, ka ramase ka cadra mai e lomamu.

Ni ko lako yani ki na inuinui ni rarama ni Kalou, ko ni na raica rawa na yalololoma, loloma, kei na yalovinaka ni Tamada Vakalomalagi dauloloma, “sa sega sara [vua] na butobuto.”⁹ Au sa vakadinadinataka oqo ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 88:11–13.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 84:45–46.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 6:21.
4. 1 Koronika 2:14.
5. Raica na Alama 34:31.
6. Raica na Jemesa 4:8; Vunau kei na Veiyalayalati 88:63.
7. Vunau kei na Veiyalayalati 50:24.
8. Joni 8:12.
9. 1 Joni 1:5.

Mai vei Elder Neil L. Andersen

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

E Dua na Cakamana

Kevaka o ni sega ni daukaulotu tudei vakabeji toka ena nomuni kote, sa kena gauna oqo mo droinitaka e dua e yalomu—droinitaka, me vaka a kaya o Paula, “sega ni volai ena wai ni volavola, sa volai ga ena Yalo ni Kalou bula.”

Na nona bula e vuravura o Jisu Karisito a vakayacora e levu na cakamana: e dua na tina goneyalewa, e dua na kalokalo vou, era rairai na agilosi vei ira na ivakatawa ni sipi, era sa rai na mataboko, era sa lako na lokiloki, era rairai na agilosi e Kecisemani vakakina ena ibulubulu, kei na cakamana cecere duadua—na Nona Tucaketale lagilagi.

E rawa beka mo ni raitayaloyalotaka na kedratou irairai na tinikadua na iApositolo ena ulunivanua volekati Kalili ena gauna sa lako mai kina vei iratou na Turaga sa qai tucaketale ka kaya, “O koya mo dou qai lako, ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega, ka papitaisotaki ira e na yaca ni Tamamudou, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu.”¹ “Dou lako yani ki vuravura taucoko, ka vunautaka na itukutuku vinaka kivei ira na tamata kecega.”²

“Na veimatanitu kecega”? “E vuravura taucoko”? “Na tamata kecega”? A rawa beka? E dina ga sa vakadeitaka vei iratou o Jisu, eratou na vakataroga beka ena lako vata beka kei iratou na cakamana ena kena vakatetei na kosipeli.³

Sa takali na vakatitiqa ena vakabauta ka tabalaka cake na domona o Pita, ka kaya:

“Kemudou kecega sa tiko e Jerusalem, . . . rogoca na noqu vosa: . . .

“ . . . Ko Jisu na kai Nasareci, . . . sa soli oti yani [o koya] vei kemudou, dou sa taura ka vakota ki na kauveilatai ka vakamatea ena ligadra na tamata ca: . . .

“Ko Jisu oqo . . . sa [mai] vakatura cake na Kalou, [ka] sa ivakadinadina ni ka oqo koi keitou.”⁴

A sega ni vakatitiqataki na kena a sovaraki na yalotabu ena siga o ya, ka ra papitaiso rawa kina, e 3,000 na tamata. Me vaka a yalataka o Jisu, na ivakatakilakila kei na cakamana ena salamuria ga mai na nodra vakabauta o ira sa vakadinata.

Me vaka ni a vakalesuimai na Lotu i Jisu Karisito ki vuravura ena 183 na yabaki sa oti, na ilesilesi ni Turaga kivei iratou na Nona ilawalawa lailai ni tisaipeli era sa mai voqataka tale na Nona vosa a cauraki ena vica na senitiuri yani e liu: “Ia sa tukuni yani na noqu vunau vei ira na tamata kecega.”⁵ “Raica me tekivu vunautaki yani eke na itukutuku vinaka . . . ki na veivanua kecega, io me yacova na iyalayala kei vuravura.”⁶

“Na tamata kecega”? “E vuravura taucoko”? “Na iyalayala kei vuravura”? A rawa beka?

Sa mai vakadeitaka kina na iVa-kabula vei ira na Nona Yalododonu Edaidai,⁷ ia era na rawa beka ni raica na kena tete kei na icavacava ni cakacaka veivakurabuitaki oqo? Era na vakataroga ena rawa beka me salavata kei ira na cakamana ena kena vakateitei na kosipeli.

Sa yaco tale, me takali na vakatitiqa ena vakabauta, ka ra sa papitaiso kina e udolu na tamata. Mai Igiladi a raica o Elder Wilford Woodruff, ni ra sa waraka tiko e dua na itikotiko taucoko me yaco yani. Era sobuti kece ena Yalo ni Turaga, ka papitaisotaka kina e 45 na dauvunau kei na vica na drau na nodra lewenilotu ena imatai ni nona vula ena itikotiko vakateitei e Benbow.⁸

E sega ni duidui na noda gauna oqo. Ena gauna keirau a se kaulotu tiko kina kei Elder David A. Bednar ena 40 na yabaki sa oti (kau rawa ni vakadeitaka vei kemuni ni keirau sega ni daukaulotu oti qase duadua e dabe tiko ena idabedabe damudamu), e a 16,000 na daukaulotu. Me vaka a vakaraitaka e nanao o Peresitedi Thomas S. Monson, ena gauna oqo sa 65,000—ka levu cake sara mai na kena e liu. Ena gauna o ya a 562 tiko kina na iteki. Nikua sa sivia sara na 3,000. Ena gauna o ya, a tiko na noda tabanalevu kei na tabana ena 59 na matanitu. Nikua sa tu na ivavakoso ni 189 taucoko ena loma ni 224 na veimatanitu kei na veiyasana kei vuravura. Eda lewe lailai, me vaka ga a parofisitaka o Nifai.⁹ Ia ena gauna vata oqo, o iko kei au daru sa raica e matanavotu na vosa vakaparofita nei Taniela o ya: “na vatu . . . ka sega . . . ni ta ena ligana e dua . . . [sa robotata tiko] na vuravura taucoko.”¹⁰

Oqo sa gauna talei ni cakamana. Ena ono na vula sa oti a vakaraitaka kina o Peresitedi Monson ni sa mai veisau na nodra yabaki ni bula na cauravou kei na goneyalewa era gadreva me ra laki kaulotu, a sega ni vakatitiqataki na kena sovaraki yani na yalotabu. Sa takali na vakatitiqa ena vakabauta, ka ra sa maqusa yani ki liu na cauravou kei na goneyalewa. Na siga Lotulevu ena macawa ni koniferedi, au a lesi meu vakatura yani na veikacivi ni kaulotu ki na Mataveiliutaki Taumada. Au kurabui niu raica na

nodra ivola ni kerecuru na cauravou yabaki 18 kei na goneyalewa yabaki 19 era sa veisautaka oti tu na nodra ituvatuva, era sa laurai oti mai vakavuniwai, veivakatarogi oti mai na nodra bisopi kei na peresitedi ni iteki, ka solia yani na nodra ivola ni kerecuru ki na kaulotu—ena lima ga na siga. Era sa mai tomani ira ena gauna oqo e udolu tale. Oqo e dua na cakamana.

Eda sa vakavinavinaka ki na nodra vakabauta veivakakaukawataki na noda goneyalewa, na tubu cake tiko ni daukaulotu mai na veimatanitu e vuravura taucoko, kei na toso cake ni iwiliwili ni veiwatini era sa vakavakaraui tiko me ra laki kaulotu. Sa mai kacivaki oqo e limasagavulu ka walu tale na tabana vou ni kaulotu, ka sa mai tokoni na koronivuli ni kaulotu qaqa mai Provo ena dua na kena itokani vou e Mexico City.

A kaya kina o Peresitedi Thomas S. Monson: “Eda sa taura vakabibi na nona ituvatuva na i Vakabula . . . , ‘O koya mo dou qai lako, ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega, ka papitaisotaki ira e na yaca ni Tamamudou, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu.’”¹¹ “Na . . . cakacaka oqo . . . ena toso tikoga yani ki liu, me veisautaka ka vakalougatataka na bula ni tamata. . . . E sega ni rawa ki na dua na kaukauwa e vuravura taucoko me tarova rawa na cakacaka ni Kalou.”¹²

Eda sa vakadinadinataka tiko oqo na cakamana ni Turaga ka sa tete tiko yani na Nona kosipeli ki vuravura taucoko.

Kemuni na taciqa kei na ganequ, me vaka ga ni sa veivakauqeti vakaidina tiko na Turaga vei ira e vuqa na daukaulotu me ra kaulotu yani, sa vakakina na Nona sa vakayadrata na nodra vakasama ka dolavi na yalodra e vuqa sara na tamata vinaka ka dina me ra na ciqomi ira na Nona daukaulotu. Ko ni sa kilai ira tiko se ko ni na qai kilai ira. Era tiko ena nomuni matavuvale ka ra tiko ena nomuni itikotiko raraba. Era lako tikivi kemuni e gaunisala, ko ni dabe vata e koronivuli, ka ra veivosaki kei kemuni ena kompiuta. Ko ni sa tiki bibi talega ni kena vakayacori na kena vakatakilai na cakamana oqo.

Kevaka o ni sega ni daukaulotu tudei vakabeji toka ena nomuni kote, sa kena gauna oqo mo droinitaka e dua e yalomu—droinitaka, me vaka a kaya o Paula, “sega ni volai ena wai ni volavola, sa volai ga ena Yalo ni Kalou bula.”¹³ Kei kemuni na daukaulotu oti, ni kauta mai na nomuni beji makawa ni kaulotu. Kakua ni dara, ia biuta ena vanua mo raica toka kina. E gadrevi iko sara vakalevu na Turaga ena gauna oqo mo mai iyaya ni cakacaka e Ligana. E tiko na nomu cau ki na cakamana oqo.

O ira yadua na lewenilotu ivalavala dodonu ni Lotu ko ni sa vakasamataka tiko na nomuni rawa ni laki wasea na kosipeli. Eso sa nodra itovo na wasea na kosipeli, ka sa rawa meda vuli mai vei ira.¹⁴ Eso era sa sasagataka tiko ga ka vakataroga beka na sala me ra vakayacora vakavinaka cake kina, ka diva tu na yalo duatani o ya e dau yaco mai vei keda me na vagolei ki na dua tale na vanua.

Na noda gadreva meda wasea yani na kosipeli ena muataki keda taucoko meda tekiduru ka masu, ka sa dodonu ga, baleta ni da sa gadreva ga na veivuke ni Turaga.

Sa kerei keda kina o Peresitedi Monson meda sa masulaka “na vanua e vakaiyalayala kina na noda veivakauqeti kei na vanua eda sega ni wasea kina na kosipeli ena galala.”¹⁵ Ni da sa masuta vakaidina ka vakaduavata yani vua na Tamada mai Lomalagi, ena tomana tikoga na Turaga na kena dolavi vei keda na katuba bibi eso.

Eda na masulaka talega na noda gauna donu meda laki wasea yani na kosipeli. E kaya kina o Pita na iApositolo: “Mo dou vakarau tiko mo dou tukuna vua na tamata yadua sa taroga . . . [me baleta] na vu ni nuinui sa tu e na lomamudou.”¹⁶

Ena veilecayaki¹⁷ kei na lomalomaru¹⁸ ni vuravura ena gauna oqo, e sega ni da kurabui ni ra sa lewe lailai tiko ga mai na tamata era tiko ena nodra vanua ni sokalou. E dina ga ni vuqa era vinakata me ra voleka sara vua na Kalou ka me ra kila vakavinaka na inaki ni bula oqo, ia e sega ni saumi rawa na nodra vakatataro. E vuqa era sa dolava na yalodra ki na ka dina,

Vakamau ena Vakaraubuka ka papitaiso kei ira na luvendra qase ena Vakarauwai, era a digitaka na veiwatini oqo mai Mozambique me ra muria na iVakabula o Jisu Karisito.

ia me vaka a vakamacalataka o parofita Emosi, “era na veicicyaki [tiko] me ra [vakasaqara tiko] na vosa i Jiova, a ra na [sega] ni kunea”¹⁹ Sa rawa mo veivuke mo sauma na nodra taro. Ena nomu veivosaki ena veisiga sa rawa mo vakuria ki na nodra vakabauta va-Karisito.²⁰

E kaya kina na iVakabula: “Ia mo dou dulaka cake na nomudou rarama me cilavi vuravura. Raica sai au ga na rarama mo dou dulaka cake.”²¹

Au sa yalataka, ni ko masulaka na tamata mo veiwasei kina, ena votu mai na yacadra kei na matadra ena nomu vakasama. Ena soli mai vei iko na vosa mo cavuta ena gauna sara ga o gadreva kina.²² Ena tadola mai vei iko na madigi eso. Ena takali na vakatitiqa ena vakabauta, ka na vakalougatataki iko na Turaga mo cakamana ga vakai iko.

Sa vakavulica vei keda na i Vakabula na sala meda wasea kina na kosipeli. Au taleitaka na italanoa kei Adriu, ni a taroga, “Rapai, ko sa tiko mai vei?”²³ A rawa sara ga vei Jisu me tukuna na vanua e vakaitikotiko kina. Ia a mani kaya ga vei Adriu, “Lako mai ka raica.”²⁴ Au nanuma kina ni sa tukuna tiko na i Vakabula, “Lako mai ka

raica sega walega ni noqu itikotiko ia na ivakarau ni noqu bula. Lako mai ka raica o cei oi au. Lako mai mo vakila na Yalotabu.” Eda sega ni kila na veika kece ni siga o ya, ia eda sa kila ni gauna a rai yani o Adriu me raici tacina o Saimoni, a kaya, “Keitou sa kunea . . . na Karisito.”²⁵

Kivei ira era taleitaka na noda veivosaki, eda sa rawa ni muria na ivakaraitaki ni i Vakabula ena noda sureti ira me ra “lako mai ka raica.” Eso era na ciqoma na noda veisureti, ka so ena sega. Eda kila taucoko e dua sa sureti oti vakavica ni bera ni ciqoma e dua na veisureti me “lako mai ka raica.” Meda sa nanumi ira talega era a tiko vata kei keda e liu ia oqo eda sega ni bau raici ira, ka meda sureti ira me ra lesu mai ka raica tale mada vakadua.

Eda sa doka na nodra digidigi kei na nodra gauna na tamata yadua. E kaya na Turaga, “Me ra dui lewa na tamata yadua na ka me ra kitaka.”²⁶ Na nona sega ni malele mai e dua na tamata ena sega ni vakayalia na noda duavata tiko vakaveitokani kei na loloma. Ke ciqomi se sega na veisureti o vakayacora vei ira me ra “lako mai

ka raica,” ko na vakila ni sa vakadonui iko na Turaga, ka yaco mai na veivakadonui oqo, e dua na ikuri ivakarau ni vakabauta mo laki wasea vakadua tale kina na nomu vakabauta.

Kivei ira era vakayagataka tiko na Initaneti kei na talevoni veikauyaki, era sa tu na sala vovou me ra sureti kina na tamata me ra “lako mai ka raica.” Meda cakava na noda wasea yani na noda vakabauta ena kompiuta me sa tiki tiko ni noda bula ena veisiga. Na LDS.org, Facebook, Twitter—era sa veivakarautaki ki na ka oqo.

Ena nodra gadreva me ra wasea na kosipeli, era sa tauyavutaka kina na itabagone mai Boston e vica na bulago.²⁷ O ira era sa mai lewena na Lotu era a tekivu vuli ena kompiuta ka salamuria na nodra vuli vata kei ira na daukaulotu. Na cakacaka oqo era sa mai vukei vakakina na itabagone me vakalevutaka na nodra vakabauta me ra tukuna yani na kosipeli e matanavotu. A kaya kina e dua vei ira, “Oqo e sega ni cakacaka ni kaulotu. E dua na marau ni kaulotu.”²⁸

Eda sa duavata tiko ena ka oqo. Meda tualaka ka masu ka veivukei

vata kei ira eda sa lewenilotu vata kei ira na daukaulotu. Kerea mo ni vakasamataka ka masulaki ira tikoga na daukaulotu tudei. Vakabauti ira tiko kei ira nomuni matavuvale kei na itokani. Sa vakabauti ira tiko na Turaga ka sa kacivi ira me ra vakavulica ka vakalougatataki ira era sa vakasaqarai Koya tiko.

E kaya kina vakaoqo o Peresitedi Paulo Kretly ena Tabana ni Kaulotu e Mozambique Maputo: “Sa kena ivakarau tu mai Mozambique [vei ira] na veiwatini me ra na bula vata tiko ga [ka sega ni vakamau baleta] ni itovo vakavanua mai Aferika e gadrevi kina e dua na iyautalei me qai vakayacori na vakamau, ka vuqa na vakawati era sega ni volia rawa na iyautalei oqo.”²⁹

Era vakasamataka ka masulaka na lewenilotu kei na daukaulotu na sala me ra veivuke kina.

Na isau ni nodra masu o ya me ra na vakamatatataka na lawa ni tiko savasava kei na bibi ni vakamau kei na matavuvale tawamudu. Ni gauna era vukei ira tiko kina na veiwatini me ra veivutuni ka vakamau vakalawa, era a vakavulica talega kina na bula marau e yaco duadua ga ni ra muri Jisu Karisito.

Oqo e dua na kedra itaba na veiwatini mai na rua na siti e Mozambique. Era a vakamau ena Vakaraubuka, era a papitaisotaki vata kei ira na luvedra qase cake ena Vakarauwai.³⁰ Era sureti mai na itokani kei na matavuvale me ra “lako mai ka raica,” ka drau vei ira era a “lako mai ka raica.”

Ni oti na papitaiso, e kaya e dua na sisita, “Sa gadrevi me keimami digitaka me keimami muria na nodra ivakavuvuli na neimami qase se muri Jisu Karisito. Keimami sa digitaka me keimami muri Karisito.”³¹

O ni sega beka ni vakaitikotiko mai Mozambique, ia ena nomuni sala ga, ena nomu ivakarau ga, sa rawa mo wasea yani na kosipeli i Jisu Karisito.

Masuta na Tamamu Vakalomalagi. Oqo na Nona cakacaka tabu. O Koya ena dusimaki iko ena ka mo cakava. Ena dolava o Koya na katuba, vagalalataka na veivakataotaki eso, ka vukei iko mo vorata rawa na veika dredre. Sa vakaraitaka kina na Turaga, “Ia sa tukuni yani na noqu vunau vei

ira na tamata kecega, ena gusudra na noqu tisaipeli, . . . ka sega e dua me tarovi ira.”³²

Au sa vakadinadinataka ni “[sa na yaco me] vunautaki yani na vosa ni Turaga ki na iyalayala kei vuravura, me ra rogoca na tamata kecega.”³³ Oqo na cakamana. Oqo na cakamana. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Maciu 28:19.
2. Marika 16:15.
3. Raica na Maciu 28:20; Marika16:17–18.
4. Cakacaka 2:14, 22–23, 32.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 1:4.
6. Vunau kei na Veiyalayalati 58:64.
7. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 1:5.
8. Raica na *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Wilford Woodruff* (2004), 89–92.
9. Raica na 1 Nifai 14:12.
10. Taniela 2:34–35.
11. Thomas S. Monson, “Veikidavaki ena Koniferedi,” *Liaona*, Me 2009, 5.
12. Thomas S. Monson, “Ni Da Baci Soqoni Vata Tale,” *Liaona*, Me 2012, 4.
13. 2 Koronica 3:3.
14. Raica na Clayton M. Christensen, *Na Kaukauwa ni Daukaulotu Ena Veisiga: Na Cava kei na Kena Wasei Vakacava na Kosipeli* (2013)
15. Thomas S. Monson, “Veikidavaki ena Koniferedi,” *Liaona*, Nove. 2009, 6.
16. 1 Pita 3:15

17. Era raica na dina taurivaki-vakadede ka sa virikotori tu se vakawaletaka; raica na Vunau kei na Veiyalayalati 1:16; raica tale ga na Vunau kei na Veiyalayalati 132:8.
18. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 45:26; 88:91.
19. Emosi 8:12.
20. A kaya na Parofita o Josefa Simici: “E bau tu eso na dina vei ira na Peresbiterian? Io. E bau tu eso na dina vei ira na Baptists, Lotu Waisele, kei na so tale? Io . . . E dodonu meda vakasoqoni ira vata kece na ivakavuvuli vinaka ka dina e vuravura ka maroroi ira” (*History of the Church*, 5:517). “Keimami sega ni kerea e dua na tamata me kolotaka laivi e dua na ka vinaka era sa taukena . . . ; keimami kerei ira wale ga me ra lako mai ka mai kauta tale yani eso. E vakacava mada kevaka me ciqoma na Kosipeli oqo o vuravura taucoko? Era na qai raica e matana votu, ka na qai sovaraki mai kivei ira na tamata na veivakalougatataki ni Kalou, ni sa ikoya sara ga oqo na gagadre mai vu ni yaloqy taucoko” *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* [2007], 174. E kaya kina o Peresitedi Gordon B. Hinckley: “Au kaya kina ni da sa vakavinavinakataka na dina e tiko ena veimatolotu kece sara kei na veika vinaka era sa cakava tiko. Keimami sa kaya kina vei ira, na ka dina, mo ni kauta mai na veika vinaka kece sa tu vei kemuni, ka me laurai na kena keimami rawa ni vakuria kina. Sa ikoya qori na yalo dina ni cakacaka oqo. Sa ikoya qori na isaluwaki ni veiqaravi ni kaulotu” (“Veivosaki ni Parofita Bula,” *Liaona*, Epe. 1999, “E dodonu meda tamata yalovinaka. E dodonu meda rokova na nodra vinaka na tamata kecega. Eda sega ni gole meda tabaka sobu na veimatolotu eso. Eda vunau ka veivakavulici ena sala e dodonu ka veivakadeitaki. Eda na kaya vei ira na matavakabauta tale eso, ‘mo ni kauta mai na veika vinaka kece sa tu vei kemuni ka me laurai na kena keimami rawa ni vakuria kina.’ Sa ikoya dina qori na isaluwaki ni noda parokaramu cecere ni kaulotu ka na vakayaco-ka” (ena “Messages of Inspiration from President Hinckley,” *Church News*, Nov. 7, 1998, 2; raica na ldschurchnews.com).
21. 3 Nifai 18:24.
22. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:85; 100:6.
23. Joni 1:38.
24. Joni 1:39.
25. Joni 1:41.
26. Vunau kei na Veiyalayalati 37:4.
27. Raica, me kena ivakaraitaki, youngandmormon.com.
28. Veivosaki ena talevoni vata kei Jackson Haight ena ika 22 ni Maji, 2013.
29. Imeli vakaitaukei mai vei Peresitedi Paulo V. Kretly, 6 ni Maji, 2013.
30. Vakarautaka na itaba o Peresitedi Paulo V. Kretly. Na imatai ni iwasewase mai Maputo; era vakamau ena ika 30 ni Noveba, 2012, ka papitaiso ena ika 1 ni Tiseba, 2012. Na ikarua ni iwasewase mai Beira; era vakamau ena ika 1 ni Maji, 2013, ka papitaiso ena ika 2 ni Maji, 2013.
31. Imeli vakaitaukei mai vei Peresitedi Paulo V. Kretly, ena ika 6 ni Maji, 2013.
32. Vunau kei na Veiyalayalati 1:4–5.
33. Vunau kei na Veiyalayalati 1:11.

Mai vei Rosemary M. Wixom
Peresitidi Raraba ni Lalai

Na Vosa Eda Cavuta

Na noda vosa vei ira na luveda kei na vosa eda vakayagataka sa rawa ni veivakauqeti ka vueti ira cake ka vaqacotaka na nodra vakabauta.

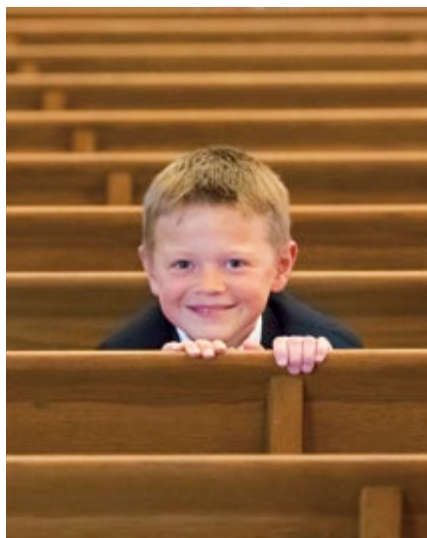
Qai rogoca wale tikoga oqo e dua na tamanigone lailai ni sa mai yali na nona bula na nona qasenivuli vinaka ena kalasi rua. Me vakananumi koya kina, qai vola vakaoqo, “Mai na veika kece au nanuma rawa, na ka duadua e basika ena noqu vakasama na ‘vakacegu.’ E a vakavulica beka na sipeli, tuvavosa, kei na fika, ia na ka duadua e kasa dei toka vei au ni a vakavulici au meu dauloloma. Ena nona valenivuli, e sega ni bibi kevaka mo sipelitaka cala e dua na vosa, ni na kaya mai, ‘daru na qai vakavinakataka qori.’ Sega ni dua na ka kevaka mo dresuka se yanaraka, baleta ni na kaya mai, ‘daru qai semata ka samaka.’ Totoka ni ko tovolea, totoka ni ko vakadodo, totoka ni ko tatadra, ka totoka ni ko marautaka na ka e yaco ena vakasama ni dua na gonelailai ni se qai tubucake tiko.”

Dua na ka vinaka duadua me na yaco vua edua na tamata e vuravura qo sa ikoya na nona vakatatakicake e dua na gonelailai. Na nodra vakabauta kei na nodra kilai ira vakataki ira e se bucini vinaka cake ena gauna era se gonelailai kina. O kemuni kece o ni rawa ni rogoci au, e tiko vei kemuni na kaukauwa mo ni tara cake, na nona rawa ni vakadeitaka e dua na

gone, na ka ena rawata kei na nona vakabauta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito ena vosa eda dau cavuta.

Ena Ilamani wase 5 eda wilika kina, “Ia, oi kemudrau na luvequ, drau nanuma mo drau tara na nomudrau yavu ena Uluvatu ni noda iVakabula, sa ikoya na Karisito na luve ni Kalou.”¹

Oqo na vosa e a vakavulici rau kina na luvena tagane o Ilamani. Ni da tosoya noda wiliwili: “A rau sa nanuma na nona vosa; ka . . . rau sa lako yani; . . . a rau sa vunautaka na vosa ni Kalou vei ira na tamata.”²

Dina ga ni rau a vakararawataki ka sogo e valeniveivesu na luvei Ilamani, ia, na vosa e rau a sa rogoca e sega vakadua ni rau guilecava. Erau a taqomaki ka maroroi ena duru bukawaqa. Sa qai rogo mai e dua na domo, ka kaya vei ira na vesuki rau tiko:

“Dou veivutuni, Dou kakua tale ni segata mo dou vakacacani rau na noqu tamata. . . .

“ . . . A sa sega ni domo ni kuru-kuru se domo ni ue levu, ia sa domo rogo lailai ga ka malumu, me vaka na vakasolokakana ka sa laubasikata sara na yalodra.”³

Sa rawa ni da vuli mai na domo e rogo o ya mai lomalagi. E sega ni rogo levu, veivosataki, se veivakacacani, ia sa domo rogo lailai ka malumu, ni veidusimaki, ka soli inuinui.

Na noda vosa vei ira na luveda kei na vosa eda vakayagataka sa rawa ni veivakauqeti ka vueti ira cake ka vaqacotaka na nodra vakabauta mera dei ena sala era sa muria tiko mera lesu Vua na Tamada Vakalomalagi. Era lako mai ki vuravura ka tu vakarau mera vakarorogo.

E dua na ivakaraitaki ni dua na gone e vakarorogo e a yaco ena dua na sitoa ni isulu. Sinai tu na sitoa vei ira na dauvolivoli, ka sa qai kilai ni dua na tina sa lomaleqa ni sa yali tawamacala na luvena tagane. Ni tekivu vaqagara e a kacivi koya tiko ena yacana. “Connor,” ena gauna e lako wavoki kina e loma ni sitoa. Ni sa toso na vaqagara, sa tekivu me lako cake na rorogo ni domona ka sa tekivu lomaleqa. Vakalailai ga a vakaraitaki vei ira na sekiuriti ni sitoa, ka ra sa veivuke talega mai o ira kece na tu ena sitoa na kena vaqarai na gone. Ni oti e vica na miniti nona sega tikoga ni kune. Sa qai lomaleqa ga vakalevu o tinana ka tekivu kaci ena domo levu ni nanuma ni sa na sega ni kune tale o Connor.

Dua na petereni ni cabora oti e dua na masu, sa qai nanuma ni sa rairai rere o Connor ni rogoca ni sa tekivu kacivi koya ena karakara o tinana. Tukuna sara o koya vua e dua na marama ka vakaitavi tiko ena vaqagara, ka rau sa navunavuci sara ena dua na ituvatuva ni vaqagara. Erau sa

qai cakacaka vata ena vaqarai Connor ena maliwa ni vei teveli kece sara ena nodra kaci ena domo ni vakasolokakana na vosa “Connor, kevaka mo rogoca na domoqu mo kaya mai, “Sai au oqo.” Ni rau sa toso yani ki na daku ni sitoa ena nodrau kacivaka tiko na vosa oqori, erau qai rogoca ni rogo mai na domo lailai sara “Sai au oqo” e a vuni tiko o Connor ena maliwa ni rua na teveli ni isulu volitaki. O ya na domo rogo malumu ka uqeti Connor me sauma mai.

Masuta mo Kila na Gagadre ni Dua na Gone

Mo vosa ki na yalo ni dua na gone, e dodonu meda kila na ka e gadreva e dua na gone. Kevaka meda masuta meda kila na gagadre oqori, na kaukauwa sara ga ni vosa eda cavuta ena tara na yalodra. Ena vakalevutaki na kaukauwa ni vosa eda vakayagataka ena veituberi ni Yalo Tabu. Sa kaya na Turaga:

“Drau tukuna yani na ka au sa vakatakila e lomamudrau, . . .

“Raica ena soli vei kemudrau ena

gauna ko ya io ena tiki ni siga o ya na ka mo drau vosataka.”⁴

Tagutuva ka Vakarorogo ena Yalololoma

Na leqa e tiko sa ikoya na idre e tu oqo e vuravura ka dau tarovi ira na gone mera rogoca na veivakauqeti ka na rawa ni vukeya na nodra raici ira vakaiira.

O Dr. Neal Halfon, na vuniwai ka liutaka na UCLA Center mai Healthier Children, Families, and Communities, e dusia ni “itubutubu sega ni dau kauwai.” E dua na ivakaraitaki a yaco vua e dua na gone vula 18 kei rau na nona itubutubu:

“E a dau marau tu ga o luvedrau, dau yavavala ka veivakaogai, ka ratou marautaka tiko na kana piza kei rau na nona itubutubu. . . . Ni sa oti na vakayakavi e a tucake o Tina me laki qarava e dua na ka, ka solia na veisusu vei Tata.”

“O Tata . . . e tekivu wilika na itukutuku ena nona talevoni, ka sasaga o gone me rawata na nona vakanamata ena nona veiviriya ka na tikitiki ni piza. Oti sa qai vuki mai o tata ena nona sa

qai rai yani vakadodonu vei gone ka qito vata kei koya. Vakalailai ga rau sa sarava vata kei na gone e dua na vidio me yacova ni lesu mai o watina.

“E vakaraica kina o [Dr.] Halfon ni vakabutobutotaki na nona rai e loma na gone, na kena vakalailaitaki ni veitaratara ni gone kei na itubutubu.”⁵

Na isaunitaro ena noda masu se me na sotavi vakacava na nodra gagadre na luveda sa na rairai ka beka vaka-tekinalaji. Na gauna bibi duadua me da na semati keda vei ira na luveda ena rairai vakataotaki ena veika ena dreti keda laivi mai vei ira. Cava na kena dredre meda sasagataka vakayadua ena dua na siga meda tagutuvi keda mai na veika vakatekinolaji ka da veisemati o keda vakai-keda? Bokoca laivi sara ga vakadua na veika kece. Ni ko sa cakava oqo, ena vakadigagalu na loma ni nomu vale ena kena itekivu, ka na vaka mo sa sega ni kila na ka mo cakava se tukuna. Ia, ni ko sa vakanamata sara ga vei ira na luvemu, ena tekivu e dua na mataveitalanoa, ka dou na taleitaka na veirogorogoci.

Volavola mo Sureti ira na Luveda

Ena rawa talega ni da vakauqeti ira na luveda ena vosa eda vakayagataka ni da volavola vei ira. E vola o Nifai, “Ia eda sa cakacaka vagumatua meda vola na veika oqo meda vakauqeti ira kina na noda kawa . . . mera vakaba-uti Karisito ka veivakati tale kei na Kalou.”⁶

E a wasea o Peresitedi Thomas S. Monson na veika e a sotava o Jay Hess, e dua na daunivuka ka a lauvana mai na Vualiku kei Vietnam ena 1960: “Rauta ni rua na yabaki, eratou sega ni vakadeitaka na nona matavuvale se sa bula tiko o koya se sa mate. Era sa qai vakatara na vesuki koya tiko mai Hanoi me volavola lesu i vale, ia, me na rauta ga ni 25 na vosa me na vakayagataka.” Taroga o Peresitedi Monson: “Na cava e daru na cakava o iko kei au kevaka me daru sotava na ka vata oqori—o sa sega ni raici ira ka sa oti oqo e rua na yabaki ka sega ni kila se o na raici ira tale se sa na sega vakadua? Ni vinakata me ratou na kila na nona matavuvale ni itukutuku o ya e lako mai vua ka

gadrevā talega me solia e dua na ivaka-sala vinaka sara, sa qai vola vakaoqo o Baraca Hess [ena veivosa oqo]: ‘Qo na veika bibi: vakamau ni valetabu, kau-lotu, vulitorocake. Toso tikoga, tuvatu-valaki, volaitukutuku, veitaba vakarua ena veiyabaki.’”⁷

Na vosa cava e 25 o na vola vei ira na luvemu kevaka mo na sotava na ka vata o ya?

Na tamanigone lailai kau a tukuna mai cake e liu, ka a vola na veika e nanuma baleti nona qasenivuli ni kalasi rua, sa susuga tiko qo e dua na goneyalewa rairai totoka. Sa vakila tiko na itavi vakalomalagi sa soli mai oqo vua. Ni sa tubucake tiko, na cava ena sotava ena nona veisiga ni mataka? Na cava ena tukuna me na tara bi toka e lomana? Na vosa cava ena vakauqeti koya, laveti koya cake, ka na vukei koya me tikoga ena gaunisala? Ena dua beka na veisau me sa tekivu vakasolokakana mai o koya ena, “Ko sa luve dina ni Kalou”? Ena nanuma beka ena dua na gauna ni o tamana ena dau cavuta na, “Au na dau lomana na veika kece e baleti iko.”?

Sega beka ni o koya o ya na ka e a tukuna tiko na Tamada Vakalomalagi vua na Luvena kei keda kece ena nona a kaya, “Oqo na luvequ e Duabau ga,” qai kuria ena nona kaya, “au sa dau vakamareqeta vakalevu?”⁸

Na vosa eda cavuta ka vola vei ira na luveda me na vakaraitaka na loloma ni Tamada Vakalomalagi vua na luvena o Jisu Karisito kei keda kece sara. Ka meda sa na cegu ka vakarogoca ni dua na gonelailai ena rawata me tukuna na veika matalia e so vei keda. Au cavuta na veika oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Ilamani 5:12.
2. Ilamani 5:14; vakaikuritikai.
3. Ilamani 5:29–30.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 100:5–6.
5. Lois M. Collins, “Baby’s Development Potentially Harmed by Parents Texting,” *Deseret News*, 4 ni June, 2012, deseretnews.com/article/print/865556895/Babbys-development-potentially-harmed-by-parents-texting.html.
6. 2 Nifai 25:23.
7. Thomas S. Monson, “Kunei na Marau ena iLakolako,” *Liaona*, Nove. 2008, 86.
8. Maciu 3:17.

Mai vei Elder L. Whitney Clayton
Ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

Vakawati: Yadra ka Vuli

Sa vakatetei na yalayala ni Turaga kivei ira kecekece era vakamuria na ituvatuva ni bula ka bucina na veimaliwai tabu ni vakawati mamarau.

Dua na bogi ena vica na yabaki sa oti, keirau a gade ka laki vakayakavi ena nodratou itikotiko e dua na luvei keirau tagane, na watina kei na luvedrau. Sa dau vaka tu kina ena veigauna ena dua na matavuvale e tiko kina na gonelalai: e levu na maue kei na lasa talega. Ni oti toka vakalailai na vakayakavi, au a dabe vata toka kei na makubuqu yalewa o Anna ena teveli. Ni vakila o koya ni’u kauwaitaki koya tu, e a tucake vakadodonu ena dua na teveli lailai ka wanonovi au vagumatua. Ni sa kila o koya ni’u a raici koya vakavakavinaka tu yani, a vakaroti au vakamalua me’u “yadra ka vuli.” Sa qai mani danisi ka lagata vei au e dua na sere.

Na ivakaro nei Anna na “yadra ka vuli” sa vosa vakayalomatua mai na gusu ni dua na gone lailai sara. E *rawa* ni da vulica e levu na ka ena raici ka qai vakasamataki ni veika eda sa raica ka vakila. Ena yalo vata oya, me’u wasea mada vei kemuni e vica na ivakavuvuli au a vakadikeva voli ena wadravi ka vulici ni vakawati totoka yalodina. Na ivakavuvuli oqo e vaqaqacotaka na vakawati veivakacegui ka salavata na ivakavuvuli vakalomalagi. Au veisureti mo ni wadrava ka vulica vata kei au.

iMatai, au sa dikeva rawa ena vakawati marautaki dina e rau na okata ruarua na veiwatini me dua na mataniciva talei vakaoti na nodrau veimaliwai, e dua na iyau vakamareqeti tawayalani. E rau biuti rau tu mai na nodrau itubutubu ka gole yani me rau bucina e dua na vakawati ka na tamamudu vakavinaka. Rau kila deivaki ni rau sa lakova tiko e dua na salatu lesi vakalou. Rau kila ni na sega tale ni dua na mataqali veimaliwai ena kauta mai na reki vakaitamera, vakavurea e levu na ka vinaka, se vakatubura na veivakaduavatataki taleitaki. Yadra ka vuli: o ira na veitokani vakaveiwatini vinaka duadua era okata na nodra vakawati me ka e tawavoli rawa.

Tarava, na vakabauta. E taraicake na vakawati tawamudu sautu ena yavu ni vakabauta na Turaga o Jisu Karisito kei na muri ni Nona ivakavuvuli.¹ Au dikeva rawa ni ra tutaka voli na iwalewale ni vakabauta ena nodra bula vakawati o ira na veiwatini ka uasivi sara na nodra vakawati: rau tiko ena sakaramede kei na veisoqoni tale eso ena veimacawa, vakayaco lotu vakamatavuvale, masumasu ka vulica vata na ivolanikalou se yadudua, ka sauma vakaidina na ikatini. Na nodrau sasaga vakatautauvata oya me rau talairawarawa ka cakavinaka. Rau

sega ni nanuma na ivakaro me dua na kana-lewa me rawa ni rau digitaka ga mai kina na veika e vinaka.

Na vakabauta sa yavu ni cakadodonu kecega ka vaqacacotaka na vakawati. Na vaqacacotaki ni vakabauta ena vaqacacotaka na vakawati. E tubu na vakabauta ni da muria na ivakaro, sa na vakatalega kina na duavata, kei na reki ni nodrau vakawati. Ka yaco na muri tiko ni ivakaro me yaga sara vakalevu ena tauyavutaki ni vakawati qaqaco tawamudu. Yadra ka vuli: na vakabauti ni Turaga o Jisu Karisito sa yavudei ni vakawati marautaki tawamudu.

iKatolu, veivutuni. Au a vulica ni na vakawati mamarau e vakanuinui kei na isolisoli ni veivutuni. Na veivutuni sa dua na vakavureka yaga sara ena veimaliwai vinaka kece vakaveiwatini. Na veiwatini ka dau vakadikevi koya vakawasoma ena yalodina ka taura matua na veikalawa e gadrevi me veivutuni ka vakavinakataki koya ena sotava e dua na ilmu veivakabulai ena nodrau bula vakawati. Na veivutuni e

vukea na vakalesui kei na bulataki ni veivinakati kei na vakacegu.

Na yalomalua sa isaluwaki ni veivutuni. Na yalomalua e tawanani koya, sega ni kocokoco. E sega ni vakayaco lomana se vosa vakacerereci koya. Ia, na yalomalua e sauma vakamalua² ka vakarorogo vinaka me kila deivaki, sega ni vakadonui koya vakaikoya. Na yalomalua e vakatakila ni sega ni dua e rawa ni veisautaka tale e dua na tamata, ia ena vakabauta, sasaga, kei na veivuke ni Kalou, sa rawa *ni da* uqeta *vakataki keda* na yaloda meda veivutuni.³ Na sotavi ni uqeti ni yalo veivutuni e vakavuna na noda yalomalumalumu vei ira eso, vakabibi o ira na watida.⁴ Na yalomalua sa ikoya na nodrau tovolea na veiwatini me rau dui veivakalougatataki, veivukei, ka veilaveti vakairau, ka vakaliuci watina ena veivakatulewa kecega. Yadra ka vuli: e bucina na vakawati mamarau na veivutuni kei na yalomalua.

iKava, vakarokoroko. Au sa dikeva rawa ena vakawati totoka mamarau,

ni rau okati rau me rau tautauvata ga na veiwatini. Na veika e dau vakayacori mai na dua na vanua se gauna ka dauvakayacoka tu ga kina o vunituraga vei vunimarama se okati ira tu mera ikarua ni kalasi ni tokani ena vakawati sa ra sega ni muria tiko na lawa vakalou ka na gadrevi me na vakaisosomitaki ena ivakavuvuli kei na ivakarau e dodonu.

O ira na tagane kei na yalewa era veiwatini kilai tani era dau duavata ena vakatulewa era cakava, ka tau-coko nodra vakaitavitaki rau, ka rau tautauvata ena vosa kei na lewa.⁵ Era na rai taumada na veiwatini oqo ki na itikotiko kei na nodrau veivuketaka vakatautauvata na nodrau itavi vata.⁶ Na nodra vakawati sa yavutaki ena veirogorogoci, sega ni veilecalecavi. Na nodra aua ni vakayakavi kei na gauna ni matavuvale ka tarava sa yaco me iusutu ni nodra siga ka ivatuka ni nodra sasaga uasivi. Era bokoca na veika vakalivaliva ka vakatikitikitaka na veivakamarautaki eso me rawa ni ra veivuketaka na itavi vakavale. Ke mani rawa sara, era na wiliwili vata na luvedra ena veibogi ka rau vakaitavi ruarua ena vakamoceri ni lalai. E rau laki moce vata ena nodrau loga.

Ke me vakatara na nodrau itavi kei na ituvaki, rau na cakacaka veitikivi toka ga na veiwatini ena qaravi ni itavi bibi duadua e tiko, na cakacaka eda qarava ena noda dui vuvale.

Na vanua e koto kina na vakarokoroko, sa tiko talega kina na duavata, ka sa dua na vuniqaqa ki na vakawati mamarau. E sa sega na ka vuni me baleta na veika e gadrevi ena vakawati ka vu mai na vakarokoroko kei na duavata. E rau qarava ruarua na vakatulewataki tau-coko ni ilavo, ka rau na kila ruarua na veitukutuku kece.

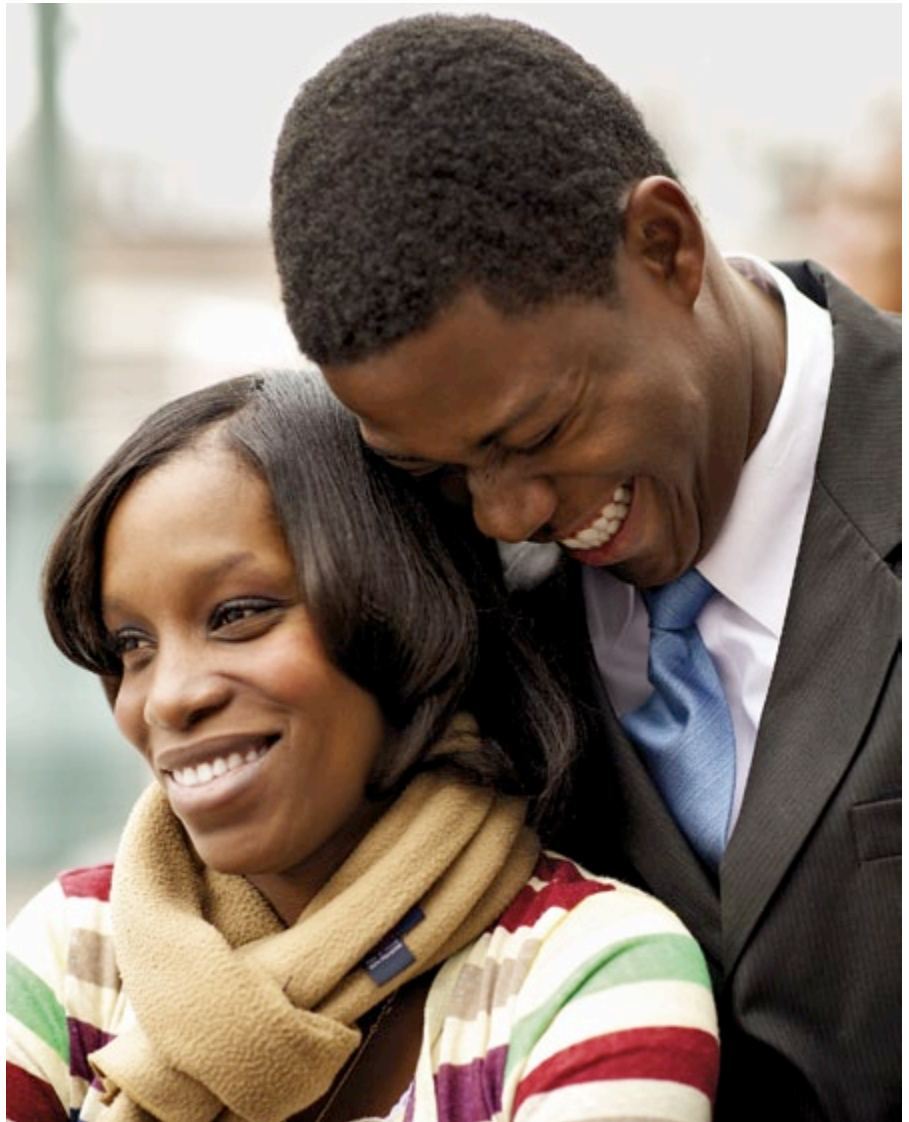
Na yalodina sa dua na tiki ni vakarokoroko. Era vakavulica na veiparofita ni sa "qaqa sara na yalodina" ena vakawati mana.⁷ E rau maroroya na vakaitukutuku vakailawalawa ena veisala qarauni tau-coko. Rau sega ni vakatara na veika vuni e sotavi ena Initaneti. Rau wasea vakarawarawa na nodrau dui vosavuni ni veitaratara vakailawalawa. Rau sega ni vakaraica na ivolatukutuku mareqeti ni dua tale ena sala cava ga ka na rawa ni veretaka na veivakadinati

tabu i watina. Rau sega ni cakava se tukuna e dua na ka ka na vakavuna na irairai sakasaka, ena itovo se ivukivuki vakayago. Yadra ka vuli: Na vakawati dinamati era dauvakarokoroko vakaoti, sega na ka e vuni, ka yalodina.

iKalima, loloma. Na vakawati mamarau duadua au sa raica e vakacaudreva na talairawarawa ki na dua na ivakaro marautaki, ka “mo dou duavata ka veilomani.”⁸ Ni vosa tiko vei ira na turaga vakawati, a vakarota na Turaga, “Mo lomana na watimu ena yalomu taucoko, ka mo kabiti koya duadua ga.”⁹ E vakatavulica e dua na ivoladusidusi ni Lotu: “Na ibalebale ni vosa na *kabiti* oya na dinati vakaoti kei na yalodina vua e dua tale. Na veiwatini era kabita na Kalou kei na so tale ena nodrau veiqaravi ka veilomani vakairau kei na maroroi ni veiyalayalati ena kena dina taucoko vei rau yadua vata kei na Kalou.” . . . Rau na “biuta tu mai o [turaga kei marama vakawati] na nodrau bula ni galili ka tauyavutaka na nodrau vakawati me [nodrau] iusutu taumada. Rau sega ni vakadonuya e dua tale se sasaga me na iusutu levu cake, ena maroroi ni veiyalayalati rau a cakava vua na Kalou kei rau yadua.”¹⁰ Yadra ka vuli: na veiwatini mana e taucoko nodra veilomani dina.

E tiko eso ka sega ni ka ni marau vei ira na nodra vakawati me vaka era a nuitaka tu, ka vakakina o ira ka ra se sega tu ni vakawati, sa veisere, sa itubutubu taudua, se era sega tiko ni rawa ni vakawati. Na ituvaki vakaoqo e rawa ni vakasinaiti ena bolebole kei na kavoro ni uto, ia e sega ni dodonu me na tawamudu. Vei ira ka okati ena ituvaki vakaoqo ka “kitaka na veika kecega [o ni] sa rawata”¹¹ ka yalonuidei, me qai vakalougatataki kemuni vakayauyau o lomalagi. Vakasaqara na yaga ni kena bucini na vakamau tawamudu, oka kina na sasaga se vakavakarau mo na dua na tamata vakawati kilikili. Maroroya na veiyalayalati, ka vakadinata na Turaga kei na nona lomani iko taucoko tu. Ena qai nomu ena dua na siga na veika sa yalataka tu o koya me baleta na vakawati.¹²

E dua na tikina kamikamica ena iVola i Momani e tukuna, “Era sa

vakawati ka veimusumusuki mera vakawati, ka ra sa vakalougatataki me vaka sa yalataka vei ira na Turaga.”¹³ Sa vakatetei na yalayala ni Turaga kivei ira kecekece era vakamuraia na ituvatuva ni bula ka bucina na veimaliwai tabu ni vakawati mamarau. E lako mai na veivakalougatataki vakaoqo me vakavotukanataki kina na yalayala taleitaki ni kena bulataki ena yalodina na kosipeli i Jisu Karisito.

Au vakavinavinaka vei Kathy, na watiqo totoka, o koya na noqu daulomani ena noqu bula taucoko.

Na vakawati esa isolisoli mai vua na Kalou kivei keda; na ituvaki ni nodra bula vakawati esa isolisoli mai vei keda ki Vua. Au wasea na noqu ivakadinadina ni ituvatuva taleitaki ni Tamada Vakalomalagi dauloloma, ka

vakarautaka na vakawati totoka ka tawamudu. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba.” *Liahona*, Nove. 2010, 129.
2. Raica na Na Vosa Vakaibalebale 15:1.
3. Raica na Alama 5:11–12, 26–31
4. Raica na Moronai 7:43–48; 8:25–26.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 107:27–31.
6. Raica “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” 129.
7. Raica na Thomas S. Monson, “Priesthood Power,” *Liahona*, May 2011, 68; Gordon B. Hinckley, “Life’s Obligations,” *Liahona*, May 1999, 4.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 42:45.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 42:22.
10. *iVoladusidusi 2: Veiliutaki ena Lotu* (2010), 1.3.1.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 123:17.
12. Raica na *iVoladusidusi 2*, 1.3.3.
13. 4 Nifai 1:11.

Mai vei Elder L. Tom Perry
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na Muri ni iVakaro sa iKoya na Galala

O ira na turaga kei na marama era ciqoma vaka isolisoli mai vua na Kalou na nodra galala ni digidigi, ia na nodra galala me ra vakayacora na ka ga era vinakata, vakakina na kena isau, na nodra marau tawamudu e lako mai ena talairawarawa ki na Nona lawa.

Ena Siganisucu sa oti au a ciqoma kina e dua na iloloma uasivi ka kauta lesu mai e vuqa na vakananau era semati vata. A solia vei au o luvei taciqu yalewa. E a tu vata kei na veika au a biuta tu mai ena neitou itikitiko makawa ena noqu a sa vakamau kau toki tani mai kina. Na iloloma sa ikoya na ivola lailai via damudamu kau taura tu qoka e ligaqu. Sa ikoya na ivola a soli vei ira na sotia YDE ka ra a curu ena mataivalu ena gauna ni iKarua ni iValu Levu. O au vakataki au dau raica vaka iloloma sara ga mai vei Peresitedi Heber J. Grant kei rau nona daunivakasala, J. Reuben Clark Jr. kei David O. McKay.

Ena imatai ni draunipepa ni ivola, eratou a vola tu kina na lewe tolu na parofita ni Kalou: “Na veika e dau yaco ena mataivalu e sega ni vakatara na neitou veitaratara vakayadua, vagauna kei iko, oqo ena matanavotu mai vua e dua e matataka na tamata yadua. Na neitou sasaga uasivi ka tarava sa ikoya me soli kivei kemuni na sotia eso na iwase ni ivakatakila ni gauna oqo

kei na ivakamacala ni ivakavuvuli ni Kosipeli me na kauta mai vei kemuni, ena vanua cava ga o ni tiko kina, na vakavou ni inuinui kei na vakabauta, me vaka tale ga na vakacegu, ivurevure ni vakacegu, kei na vakacegu ni yalo.”¹

Nikua eda sa tu ena dua tale na ivalu levu. Oqo e sega ni ivalu ni iyaragi ni mataivalu. Sa ikoya e dua na ivalu ni vakananau, vosa, kei na ivalavala. Sa ikoya na ivalu kei ivalavala ca, ka sa levu cake sara kina na kena gadrevi meda veivakananumi ena ivakaro. Sa yaco me ivakarau matau mai na tamata e vakavuravura tu ga, ka vuqa na kena vakabauta kei na ivakarau era sa veicalati vata kei ira era sa tauyavutaka na Turaga Vakai Koya me yaga vei ira na luvena.

Ena ivola lailai via damudamu, ka toka tarava sara ga na ivola mai vei iratou na Mataveiliutaki Taumada, a toka kina e dua na “Vosa Cavuti Taumada kivei ira na Turaga era Veiqaravi Tiko,” kena iulutaga “Na Muri ni iVakaro sa iKoya na Galala.” Na ivola oqori e salavata toka kei na lawa ni mataivalu,

ka “ra vakavinakataki ira kece ga era veiqaravi ena mataivalu,” vakakina na lawa vakalou.

E tukuni kina, “Ena vuravura kei lomalagi, talega, na vanua e veiliutaki tiko kina na Kalou, e tu na lawa—vakavuravura ka vakalomalagi, lawa . . . tawamudu—vata kei na so na veivakalougatataki kei na itotogi sega ni veisau rawa.”

Na iotioti ni vosa ena ivola e vakatabakidua ki na talairawarawa ki na lawa ni Kalou: “Kevaka o gadreva mo lesu tale kivei ira nomu daulomani ka sega ni madua, . . . kevaka mo na dua na tagane ka bula vakavuavuai—ia mo digova na lawa ni Kalou. Ena nomu cakava oqo sa na rawa kina vei iko mo na vakaikuritaka na galala isaulailai ko sa segata tiko mo taqomaka, e dua tale na kena rawa ni vakararavi vakavinaka cake kina eso tale, galala mai na ivalavala ca; ka sa dina sara ni ‘na muri ni ivakaro sa ikoya na galala.’”²

Na cava na vuna a sa rui dina kina vei au ena gauna o ya na malanivoso “na muri ni ivakaro sa ikoya na galala”? Na cava na vuna e vakaibalebale dina kina vei keda ena gauna oqo?

E rairai baleta noda sa vakatakila na kila ka ni keda itukutuku mai liu. Eda kila ni gauna a vakaraitaka kina na Kalou na Tamada Tawamudu na Nona ituvatuva kivei keda ena itekitekivu ni gauna, o Setani a vinakata me veisautaka na ituvatuva. A kaya ni na vakabulai ira kece ga na tamata. Ena sega ni yali e dua na yalo, ka sa yalodei o Setani ni rawa me vakayacora na nona vakatutu. Ia a sega ni ciqomi tiko na kena isau—na vakarusai ni galala ni digidigi ni tamata, ka dua na isolisoli a solia ka se solia tikoga oqo na Kalou (raica na Mosese 4:1–3). Me baleta na isolisoli oqo, a kaya o Peresitedi Harold B. Lee, “Me tarava yani na bula vakataki koya, sa isolisoli cecere duadua ni Kalou vua na tamata na nona galala.”³ O koya gona a sega ni vakawalena kina o Setani na galala ni digidigi ni tamata. Sa ikoya oqori, e dua na vuna levu duadua ka vakayacori kina na iValu mai Lomalagi. Na Qaqa ena iValu mai Lomalagi sa ikoya e dua na qaqa me baleta na galala ni digidigi ni tamata.

Ia, o Setani, e sega ni vakacegu. Nona ituvatuva taumada—na ituvatuva a vakayacora tiko me tekivu mai na gauna nei Atama kei Ivi—sa ikoya me temaki ira na turaga kei na marama, me rawa kina vua me vakadeitaka ni sega ni ganiti keda na isolisoli va-Kalou ni galala ni digidigi. E levu na vuna a vakayacora tu kina o Setani na veika a cakava. E rairai na kena kaukauwa duadua sa ikoya na veisauaumi, ka vinakata vakakina me vakalolomataki ira na turaga kei na marama, me vaka ni vakaloloma o koya. E sega ni dodonu vei keda meda taura vakamamada na nona segata vakaukauwa tiko o Setani me rawata. Na nona itavi ena ituvatuva tawamudu ni Kalou e vakavuna na “veibasai ni ka kece ga” (2 Nifai 2:11) ka vakatovolei noda galala ni digidigi. Na digidigi yadua e daru cakava e vakatovolei kina na noda galala ni digidigi—kevaka eda digia meda talairawarawa se talaidredre ki na ivakaro ni Kalou sa ikoya e dua na digidigi ena kedrau maliwa na “galala kei na bula tawamudu” kei na “tiko vakabobula kei na mate.”

Na yavudei ni ivunau oqo e vakavulici vakamatata ena 2 Nifai, ena

wase e rua: “A ra sa sereki na tamata kece ga ena bula vakayago, ka sa soli vei ira na ka kece ga sa yaga vua na tamata. Era sa sereki me ra digitaka na galala kei na bula tawamudu ena vukui koya na Dauveisorovaki ni tamata kece ga, se me ra digitaka na tiko vakabobula kei na mate me vaka na nona veivakabobulataki kei na nona inaki na tevoru; raica sa segata ko koya me ra rarawa na tamata kece ga me vakataki koya. (2 Nifai 2:27).

Ena veisala e vuqa, sa dau veivaluvaluti tu ga kina na vuravura oqo e veigauna. Au vakabauta ni gauna eratou a vakauta mai kina vei au na Mataveiliutaki Taumada na noqu ivola lailai via damudamu, eratou lomaleqataka vakalevu e dua na ivalu levu mai na iKarua ni iValu Levu. Au vakabauta tale ga ni ratou nuitaka na ivola me na dua na isasabai ni vakabauta ni saqati Setani kei na nona mataivalu ena ivalu levu cake oqo—na ivalu me saqata na ivalavala ca—ka veiqaravi me dua na dauveivakadreti kivei au meu bulataka na ivakaro ni Kalou.

Dua na sala meda kilai keda ka vakatauvatani keda kina kei ira na itabatamata e liu sa ikoya ena dua na

itagede makawa sara e kila na tamata—na iVakaro e Tini. Ena vuku ni veivakararamataki levu e vuravura, vakabibi na vuravura Jutia-Vakarisito, na iVakaro e Tini e ciqomi vakalevu duadua ka sotava tu mai na veivakamacala ena maliwa ni vinaka kei na ca.

Ena noqu vakadidike, e va na iVakaro e Tini era sa tauri sara ga vakabibi nikua me vakatauvatani kei na veigauna e liu. Sa dau kena ivakarau, meda cata ka veilewaitaka na laba, butako, kei na lasu, ka da se vakabauta tiko ga na nodra itavi na gone kivei ira na nodra itubutubu.

Ia ni da raica vakalewe levu, eda sa dau vakamamadataka na vo ni ono na ivakaro:

- Kevaka eso na ivakaraitaki ni vakaliuci na veika vakavuravura, e sa tu sara ga vakaidina vei keda na “kalou tani” ka da vakaliuca vakalevu cake mai vua na Kalou dina.
- Eda dau vakamurimuri ira na tamata rogo, na ivakarau ni bula, na vutuniyau, vakakina, io, ena so na gauna na kedra ivakatakarakara se ivakaraitaki.
- Eda vakayagataka na yaca ni Kalou ena veimataqali sala kece sara ni veivakacacani, okati kina na noda qolou kei na noda vosavosa ca.
- Eda vakayagataka na Siga ni Vakacecegu me caka kina na qito levu duadua, e noda galala vinaka duadua, noda volivoli levu duadua, ka vakabibi na veika kece tale eso ka guilecava vakadua na sokalou.
- Eda vakayagataka me noda gauna marautaki ka ivakalasa na veiyacovi ena taudaku ni vakamau.
- Kei na kocokoco sa yaco me ivakarau matau sara ni bula. (Raica na Lako Yani 20:3–17.)

O ira na parofita mai na veitaba-gauna kece era sa veivakasalataki e veigauna ena saqati ni rua na ivakaro levu cake sara—na kena e semati ki na laba kei na veibutakoci. Au raica e dua na ka e rau tautauvata kina na ivakaro bibi e rua oqo—na vakabauta ni bula vakaikoya sa ikoya ena vakatau vua na Kalou kei na yagoda vakayago, na valetabu ni yago vakavuravura, e

dodonu me buli ena loma ni iyalalyala sa vakarautaka tu na Kalou. Me sosomitaka ena nona lawa vakai koya e dua na tamata na lawa ni Kalou ena sala cava ga ena bula sa ikoya na vakasamataki ni ka kei na ivalavala ca ena kena cecere duadua.

Na revurevu levu duadua ena kena vakalolovirataki na veika vakatabui ni vakamau e sa sauta tiko na veimata-vuvale—sa veivakurabuitaki na totolu tikoga ni luluqa ni matavuvale. Ka sa vakavu leqa tiko na luluqa oqo ki na itikotiko raraba. Au raica tiko na ka e vuna sara tikoga kei na ka ena yaco. Ena gauna eda vakawalena kina na veiyalayala kei na noda dina vua na noda itokani ni vakamau, eda sa kauta laivi tiko na drega ka vauci vata tu kina na noda itikotiko.

E dua na sala yaga vakalevu me vakasamataki kina na ivakaro sa ikoya ni ra sa ivakasala loloma mai vua e dua na Tamada Vakalomalagi vuku, ka kila-kece tu na ka. Na Nona inaki sa ikoya na noda marau tawamudu, kei na Nona ivakaro sa ikoya na idusidusi a solia vei keda o Koya meda lesu tale Vua, sa ikoya na sala duadua ga eda na marau tawamudu kina. Sa bibi sara na noda itikotiko kei na matavuvale ki na noda marau tawamudu? Ena tabana e 141 ni noqu ivola lailai via damu-damu, e kaya, “Sa dina sara ni noda lomalagi e ivakaraitaki vakalailai ni noda vale ena tawamudu.”⁴

Na ivunau ni matavuvale kei na vuvale a vakaukauwataki wale ga oqo ka sa cecere na kena vakamatatataki kei na kena vakaukauwataki e “Na Matavuvale: Ai Vakaro Ki Vuravura Raraba.” E vakaraitaka na itutu tawamudu ni matavuvale ka qai vakamacalataki na kena isema ki na sokalou ena vale-tabu. Na iVakaro e vakaraitaka talega na lawa e vakadeitaka na marau tawamudu ni matavuvale, me vakaoqo, “Me qai dau vakayagataki wale ga na isolisoli oqori ni vakatubukawa vei ira na tagane kei na yalewa era sa vauci oti ena ivau vakalawa ni veiwatini.”⁵

E vakatakila na Kalou kivei ira Nona parofita ni tu na ivakavuvuli vivinaka ka dina. Na ivalavala ca ena ivalavala ca tu ga. Na talaidredre ki na ivakaro ni Turaga ena vakuwai keda mai na Nona

veivakalougatataki. Ena laurai votu na veiveisau tiko ni vuravura ena veigau, ia na Kalou, na Nona ivakaro, kei na veivakalougatataki yalataki ena sega ni veisau. Era na tudei tu ka sega ni veisau. O ira na turaga kei na marama era ciqoma vaka isolisoli mai vua na Kalou na nodra galala ni digidigi, ia na nodra galala me ra vakayacora na ka ga era vinakata, vakakina na kena isau, na nodra marau tawamudu e lako mai ena talairawarawa ki na Nona lawa. Me vaka a vakasalataki o Alama na luvena tagane dau lakosese o Korianitoni, “Ko na sega ni kune marau ena nomu ivalavala ca” (Alama 41:10).

Ena gauna oqo ni Vakalesuitale mai na taucoko ni kosipeli, e sa vakatakila tale vei keda na Turaga na veivakalougatataki yalataki ena noda talairawarawa ki na Nona ivakaro:

Eda wilika ena Vunau kei na Veiyalayalati 130:

“Raica sa virikotori tu mai lomalagi na ivakaro ni sa bera ni buli na

vuravura oqo; ia sa vakayavutaki kina na veivakalougatataki kece ga—

“Ia ni da sa muria e dua na ivakaro, ena vakalougatataki keda na Kalou ena ka sa yalataki tu kina” (V&V 130:20–21).

E dina ni sega ni dua tale na ivunau e vakamacalataki vakaukauwa cake ena ivolanikalou mai na ivakaro ni Turaga ka ra sega ni veisau rawa, kei na kedra isema ki na noda marau ka tiko vinaka vakatamata yadua, vakamatavuvale, ka vakakina ena itikotiko. Era tu na ivakavuvuli vinaka. Na talaidredre ki na ivakaro ni Turaga ena dau vakuwai keda tu ga mai na Nona veivakalougatataki. Era sega ni dau veisau na veika oqo.

Ena dua na vuravura sa kataremo-remo kina na kabasi ni bula savasava, e sega ni dodonu me lomalomarautaki na vakalesuitale mai ni kosipeli i Jisu Karisito, vakakina na iteki kei na tabanalevu, na matavuvale, se na kena lewenilotu vakayadua. E sega ni dodonu meda digitaka ga na ivakaro eda nanuma ni bibi ka taqomaka ia meda ciqoma na ivakaro kece ni Kalou. E dodonu meda tu vakadua ka tudei, me taucoko noda nuidei ena nona sega ni dau veiveisau na Turaga ena duavata kei na taucoko ni vakabauta na Nona yalayala.

Meda dau dua tu ga na rarama ena delana, ka ivakaraitaki ni maroroi ni ivakaro ka a se sega vakadua ka sega vakadua talega ni veisau. Me vaka ga na kena vakauqeti vakaukauwa na wiliki ni ivola lailai oqo vei ira na YDE dauveiqaravi me ra bula savasava tikoga kina ena gauna ni ivalu, me o keda talega, ena ivalu ni gauna oqo, meda bikeniki ki vuravura taucoko ka vakabibi vei ira na luve ni Kalou era vakasaqara tiko na veivakalougatataki ni Turaga. Au vakadinataka oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Mataveiliutaki Taumada ena *iVakavuvuli ni Kosipeli* (1943). i.
2. *iVakavuvuli ni Kosipeli*, v, vii, viii.
3. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Harold B. Lee* (2000), 4.
4. Stephen L Richards, ena *iVakavuvuli ni Kosipeli*, 141.
5. “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nov. 2010, 129.

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Talairawarawa ena Kauta mai na Kalougata

*Na kilai ni dina kei na isau ni taro levu duadua ena yaco mai
vei keda ni da sa talairawarawa tiko ki na ivunau ni Kalou.*

Kemuni na taciqū kei na ganequ
au vakavinavinaka niu tiko rawa
kei kemuni ena mataka nikua.

Au na gadreva na nomuni vakabauta
kei na masu ena noqu taura na gauna
vinaka oqo meu vosa vei kemuni.

Ena veitabayabaki sa oti yani era
sa vaqara na tagane kei na yalewa na
vuku kei na kila-ka me baleta na bula
oqo kei na nodra itavi kei na inaki ni
tiko eke, vakakina na kena qarai na
vakacegu kei na marau. Qori na ka
eda vaqara kece sara.

Na vuku kei na kila-ka oqo sa tu
me rawata na kawatamata. Era tiko
kece ena veidina tawamudu. Ena
Vunau kei na Veiyalayalati wase 1,
tikina e 39 eda wilika kina vaqo, “Ia,
mo dou raica ka kila ni sa Kalou ko
Koya na Turaga, ka sa tukuni Koya na
Yalo Tabu, ka sa dina na ka e tukuna,
io na dina ena tudei tu ka tawamudu.”

Na dauvola serekali e kaya:

*Lomalagi e takali na wai vure mai,
Dina ena tudei me vorata na ca,
Tawamudu ka tudei tikoga.¹*

Eso era na taroga, “Evei ena kune
kina na dina vakaoqori, ka da na kila
vakacava?” Ena dua na ivakatakila ka
soli vua na Parofita o Josefa Simici mai
Kirtland, Ohio, ena Me ni 1833, e a
kaya kina na Turaga:

“Ia na dina sa kilai kina na ka sa tu-
dei tu mai na veigauna sa oti, edaidai
kei na veigauna sa bera mai. . . .

“Sa mai vua na Kalou na vu ni ka
dina. . . .

“Ia sa sega ni dua na tamata sa kila
na ka dina ko koya ga sa muria na
nona vunau.

“Ia ko koya sa muria na nona vu-
nau [na Kalou] sa rarama kina ka kila
na ka dina, ia sa vakavukui sara ka
kila na ka kecega.”²

Sa dua na yalayala totoka! “Ko koya
sa muria na vunau sa rarama kina ka
vakavukui sara ka kila na ka kecega.”

Ena sega ni dua na kena yaga vei
iko kei au, ena gauna oqo ni sa tu
na rarama kei na taucoko ni kosipeli
sa vakalesui mai, meda se sokota
tikoga na wasawasa sega na kena
mape se muria na gaunisala e sega

tu ni makataki, me vaqarai na dina.
Na Tamada Vakalomalagi dauloloma
sa tuvalaka oti na noda ilakolako ka
solia na noda dauniveituberi—o ya na
talairawarawa. Na kilai ni dina kei na
isau ni taro levu duadua ena yaco mai
vei keda ni da sa talairawarawa tiko ki
na ivunau ni Kalou.

Eda vulica na talairawarawa ena
noda bula taucoko. Tekivu ni da se
gonelailai, ni ra sa virikотора o ira era
susugi keda cake na veika meda na
vakamura kei na lawa me vakadeitaka
na noda maroroi. Ena rawarawa sara
na bula ke da vakamura sara vakavi-
naka na lawa oqori. E levu vei keda
ena vulica ena ka e sotava, na veivaka-
vukui ni talairawarawa.

Niu a tubucake tiko mai, ena veivula
ikatakata mai na itekitekivu ni Julai kei
na Sepiteba, keitou dau laki tiko vaka-
matavuvale ena neitou vale mai Vivian
Park ena Provo Canyon e Utah.

Dua na noqu itokani dredre ena ga-
una oqori ni bulagalala ena bucabuca
o Danny Larsen, eratou a taukena
tale tikoga e dua na vale na nona
matavuvale mai Vivian. Ena veisiga
keirau dau wavokita na vanua ni gade
ni gonetagane totoka oqo, siwa e
veiuicwai lalai, tomi vatu kei na so na
ka talei tale eso, taubale wavoki, kaba
ulunivanua, ka marautaka na veiminiti,
veiaua, ni veisiga yadua.

Dua na mataka keirau sa lokuca
vata kei Danny me sa dua mada na
neimami vakawaqabuka ni keba kei
ira na neirau itokani ena yakavi o ya.
A gadreva ga me keirau samaka e dua
na vanua voleka toka ga me kei-
mami na soqoni vata kina. Na karasi
ena vula o June sa mamaca sara ka
votovotoa ka veicalati kei na neirau
ituvatuva. Keirau tekivu drete na ka-
rasi balabalavu, ka namaka me keirau
na vagalalataka e dua na vanua rauni
levu toka. Keirau a dre ka dre ena
neirau igu taucoko, ia na ka ga keirau
a rawata sa ikoya e vica wale ga na
karasi matakaukauwa lalai. Keirau kila
ni na rawa me taura na siga taucoko
na itavi oqo, ka keirau sa tekivu vaka-
cauoca ena kena sagai.

Au sa qai nanuma mai ena noqu
vakasama ni yabaki walu na iwali ni
neirau sasaga. Au kaya sara vei Danny,

“Na ka ga me daru cakava sa ikoya me vakamai na karasi oqo. Daru *vakama* ga e dua na iwirini ena veikarasi oqo!” Duavata sara ga mai kina o koya, kau ciciva sara na masese ki neitou vale.

Ena so beka vei kemuni e nanuma ni sa vakatarai kina yabaki walu lalai vaqo na vakayagataki masese, ia au via tukuna vei kemuni ni keirau kei Danny e vakatabui vinaka sara tu ga me keirau tara na masese ka sega ni dua na qase me raici keirau tiko. Keirau sa dau vakasalataki matua tikoga mai ena vakarerevaki ni kama. Ia, au a kila tiko na vanua keitou dau maroroya kina vakavuvale na masese, ka sa gadrevi dina sara me vagalalataki na loma ni bai o ya. Segga ni qai dua tale na kena vakasama au sa cici sara ga i neitou vale, taura mai na masese ka saga matua me kakua ni dua e raica. Au vunitaka totolo sara ena noqu taga.

Au cici lesu yani vei Danny, ena marautaki ni iwali ni neirau leqa ka sa tiko ena noqu taga. Au nanuma lesu niu vakasamataka tiko ni na kama walega yani na vanua keirau a vinakata me kama ka na qai laki bokoci koya ga vakaikoya na yameyame.

Au yacaraka na masese ena dua na vatu ka vakama na karasi mamaca ni vula o June. E caudre me vaka e suasua tu ena benisini. Ni se qai tekivu, keirau sa marautaka vata kei Danny ni sa kama yavu na karasi, ia sa vaka me matata talega mai ni sa sega ni bokoci koya ga rawa ga vakaikoya na kama. Keirau a domobula ni keirau kila ni sega ni dua na ka keirau rawa ni cakava me na tarova. Na yameyame rerevaki sa tekivu me muria cake na veikarasi ena yasa ni ulunivanua, ka sa na vakarusa na veipaini kei na veika kece e tu ena nona sala.

Kena itinitini sa sega tale na digidigi me keirau sa kaci veivuke. Vakalailai ga era sa sinai mai na tagane kei na yalewa mai Vivian Park ena nodra sa cicivaki tagawai palasitika, ka me sui na yameyame me bokoci kina. Ni oti e vica vata na aua sa qai bokoci rawa na ivovo ni qilaiso. Sa vakabulai na veivuni paini, kei na veivale mai na yameyame ka sa sega ni yacovi ira yani.

Keirau vulica kei Danny e vica na lesoni dredre ka yaga sara ena

sigga o ya—ka kena usutu sara ga na talairawarawwa.

E tiko na lewa kei na lawa me vukeya na noda taqomaki. Sa vakakina na nona vakarautaka na Turaga na veidusimaki kei na ivakaro, me vukeya na noda taqomaki vakayalo, me rawa ni da na raica vinaka kina na-dredre ena bula oqo ka na rawa ni lesu tale vua na Tamada Vakalomalagi.

Vica na senitiuri sa oti, kina dua na itabatamata ka ra dau vakacabo manumanu me isoro, e a doudou o Samuela me kaya vei ira, “Sa vinaka na talairawarawa ka ca na isoro, sa vinaka na vakarorogo ka ca na uro ni sipi tagane.”³

Ena itabagauna oqo sa vakatakila oti na Turaga vei Josefa Simici ni o Koya ena gadreva “na yalo sa malumalumumu ka talairawarawa era na kania na veta ni vuata ena vanua ko Saioni ena sigga mai muri.”⁴

O ira kece na parofita makawa kei ra ena gauna oqo, era kila ni gadrevi na talairawarawa meda vakabulai kina. Tukuna vaqo o Nifai, “Au na lako ka kitaka na ka sa vakarota vei au na Turaga.”⁵ Dina ni so era na bale ena nodra vakabauta kei na talairawarawa, o Nifai e segga vakadua ni soreva na ka e vinakata vua na Turaga. Sa levu sara na itabatamata era sa vakalougatataki ena vuku ni ka o ya.

Dua na italanoa veivakauqeti ni talairawarawa e baleti rau o Eparaama kei Aisake. Sa na dua na mosi dredre vei Eparaama, me muria na ivakaro ni Kalou, me kauti na luvena o Aisake ki na vanua o Moraia me laki vakacabori koya kina. E rawa beka ni da vakasamataka rawa na bibi ni yaloi Eparaama ena nona sa lako tiko yani ki na vanua sa lokuci? Dina sara ni yalona kei na yagona a vakararawataki ka vakanuiqawaqawataki, ni sa vesuki Aisake, vakadavori koya ena icabocabo ni isoro, ka taura cake na isele me sa vakamatei koya. Ena yalovakabauta dina kei na vakanuini vua na Turaga e a vakayacora vakakina na ivakaro ni Turaga. Sa dua na ka lagilagi ni sa rorogo mai kei na kena sa vaka e lomatarotarotaki ni voqa mai: “Mo kakua ni dodoka na ligamu vua na gone ia mo kakua ni kitaka vua e dua na ka, niu sa qai kila ni ko sa rerevaka na Kalou, ni ko

sa segga ni bureitaka vei au na luvemu e duabau ga.”⁶

E a sa vakatovolei ka vakadinadinataka o Eparaama, ni nona vakabauta kei na talairawarawa sa solia kina vua na Turaga na yalayala oqo: “Ena kalougata talega na veimatani kecega e vuravura ena nomu kawa, ni ko a vakarorogo kina domoqu.”⁷

Dina ga ni da sa segga ni kerei meda vakadinadinataka na noda talairawarawa ena kena dramataki ena dua na ivakarau vakavuka yalo va qori, ia e gadrevi ga vei keda na talairawarawa.

Kaya vakaoqo o Peresitidi Joseph F. Smith ena Okotova ni 1873, “Na talairawarawa sa imatai ni lawa mai lomalagi.”⁸

Kaya o Peresitidi Gordon B. Hinckley, “Na nodra bulamarau na Yalododonu Edaidai, na bula vakacegu ni Yalododonu Edaidai, na toso ki liu ni Yalododonu Edaidai, na bula sautu ni Yalododonu Edaidai, kei na vakabulai tawamudu kei na bula vakalou ni kawa tamata oqo e koto ga ena talairawarawa ki na ivakasala ni . . . Kalou.”⁹

Na talairawarawa sa nodra ivakatakilakila na parofita; sa itakataka ni kaukauwa kei na kila ka vei ira ena veitabayabaki. Sa dodonu meda na kila tiko ni o keda, talega, eda na rawa ni rawata na ivurevure ni kaukauwa kei na kila ka oqo. Sa vakarautaki tu oqo vei keda nikua ena noda dau talairawarawa ga ena ivakaro ni Kalou.

Au sa kila e levu sara na tamata ena veitabayabaki sa oti mai oqo, kara yalodina tiko ka talairawarawa. Au sa vakalougatataki ka vakauqeti mai vei ira. Meu na wasea mada vei kemuni e rua na kena ivakaraitaki.

Walter Krause e dua na lewe ni Lotu yalodina ka bula vata kei ratou na nona matavuvale ena vanua ka a dau kilai tu me Tokalau kei Jamani ni mai cava na iKarua ni iValulevu kei Vuravura. Dina ga ni dredre na ka e sotava baleta na kena sagai na dodonu ena vanua o ya, e a solia tu ga o Baraca Krause na nona dina vua na Turaga. Ena vakabauta kei na yalodina, e a dinata tu ga na nona itavi me vaka na nona ilesilesi.

Na ikarua ni tamata o, Johann Denndorfer, na kai Hungary, ka

saumaki mai ki na Lotu mai Jamani ka papitaiso ena yabaki 1911 ni sa yabaki 17. Ni oti ga vakalailai sa toki lesu tale ki Hungary. Ni oti na iKarua ni iValu Levu, e raica ni sa vaka tu e dua na kaivesu ena nona vanua, mai na siti o Debrecen. Sa kau laivi talega mai vei ira na tamata e Hungary na nodra galala.

E a ciqoma na ilesilesi ni dauveisiko o Baraca Walter Krause, me laki sikovi Baraca Denndorfer, ena veigauna e so. Kacivi nona itokani ni veisiko o Baraca

Krause ka kaya vua, “Sa soli mai oqo na ilesilesi me daru laki sikovi Baraca Johann Denndorfer. Ko na galala beka ena macawa oqo me daru laki sikovi koya ka solia vua e dua na itukutuku mai na kosipeli?” oti sa qai kuria yani ka kaya, “O Baraca Denndorfer e vakaitotiko mai Hungary.”

Ena kurabui e a taroga mai o nona itokani, “siga cava daru sa na biubiu kina?”

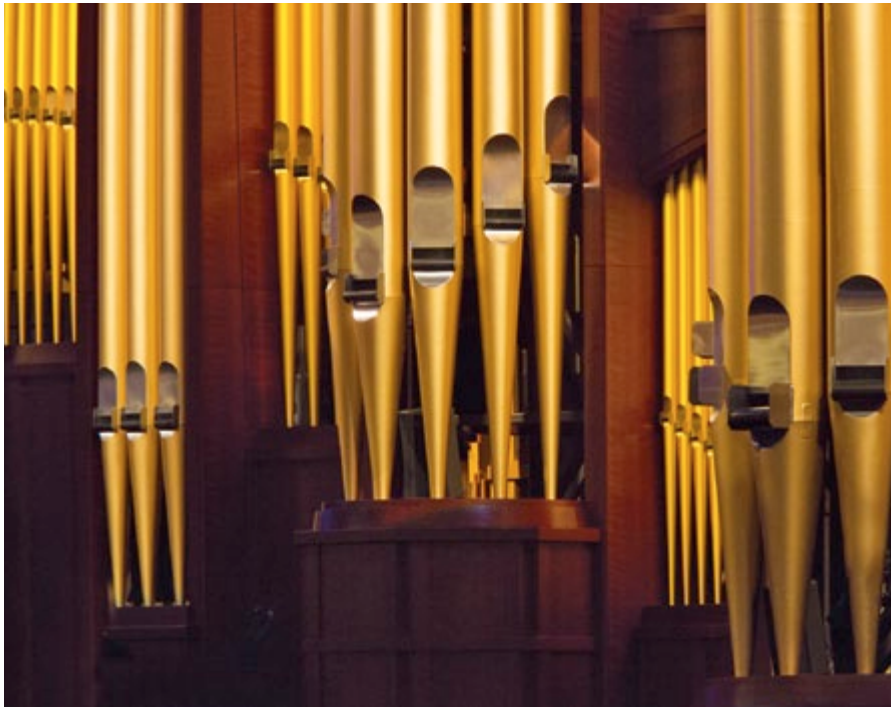
“Ni mataka,” e a kaya cake yani o Baraca Krause.

“Daru na lesu mai na siga cava?” taroga lesu o nona itokani.

Kaya lesu mai o Baraca Krause, “Isa, ena taura toka e dua na macawa—kevaka me daru *lesu* rawa mai.”

Rau sa qai lako yani na veitokani me rau laki sikovi Baraca Denndorfer, vodo sitimanivanua kei na basi mai na tokalau vualiku kei Jamani ki Debrecen, e Hungary—sa dua na ilakolako balavu. E sega vakadua ni se bau dua na dauveisiko me sikovi Baraca Denndorfer mai na gauna e se

bera kina na ivalu. Ia, oqo ni sa raici rau na tamata ni Turaga, sa vakavinavinaka ka marau vakalevu ni rau sa lako mai. A sega ni via lululu vata kei rau ni rau se qai yaco yani. E a curu ki nona rumu ka kauta mai e dua na kato lailai ka tiko kina na nona ikatini ka sa maroroya tu mai ena vica vata na yabaki. E a solia vei rau na nona dauveisiko ka kaya yani, “oqo au sa savasava e mata ni Turaga. Oqo au sa qai bula dodonu meu rawa ni lululu kei rau na tamata ni Turaga!” Qai tukuna vei au o Baraca Krause ena dua na gauna e muri ni sa bau tarai koya sara ga na ka e cakava ni sa oti oqo e vica vata na yabaki ka sega tu ni veitaratara kei na Lotu me maroroya tu kina na ilavo lailai e rawata me nona ikatini. O koya e a sa maroroya tu ga mai ka sega ni kila se na gauna cava se kena rawa vua mena sauma rawa se sega.

A mai mate o Baraca Walter Krause ena ciwa na yabaki sa oti ni sa yabaki 94. A vei qaravi tu mai o koya ena yalodina kei na talairawarawa ena nona bula taucoko ka sa dua o koya e bau vakauqeti au toka kei ira era kilai koya. Ni kerei me vei qaravi, e sega ni taro lesu, sega ni vosa kudrukudru, ka sega ni vakaiulubale.

Kemuni na taci qu kei na ganequ, na veivakatovolei levu ena bula oqo na

talairawarawa. “Meda vakatovolei ira mada kina,” sa kaya na Turaga, “era na muria na veika kece sa vakaroti vei ira na Turaga na nodra Kalou se sega.”¹⁰

E kaya kina na iVakabula, “Ia, ko ira kecega era sa gadreva meu vakalougatataki ira, sa kilikili mera muria na kena ivakaro sa virikotori tu ni sa bera ni buli ko vuravura.”¹¹

Ena sega tale ni dua na ivakaraitaki ni talairawarawa me vakatata na noda iVakabula. E vakaoqo na nona raici Koya o Paula:

“Ia sa dina ga sa Luvena ko Koya a sa vakatavulici ga ena ivalavala ni talairawarawa ni sa vosota tiko na ka rarawa;

“Ia ni sa vakarautaki oti sa yaco me vu ni bula tawamudu vei ira kecega sa talairawarawa vua.”¹²

Na iVakabula e vakaraitaka ni lomana dina na Kalou ena nona bulataka na bula sa vinaka sara kei na nona dinata na ilesilesi sa lesi mai kina o Koya. E sega ni tiko vua na via via turaga. Sega ni tiko vua na kaukauti koya cake ena dokadoka. Dau yalodina tu ga. Dau yalomalua tu ga. Dauvosa vakadodonu. Dau talairawarawa.

Dina ga ni a temaki koya kina na iliuliu ni dauvere, sa ikoya na tevoro, dina ga ni sa malumalumu sara ena nona lolo tu mai me 40 na siga ka 40

na bogi ka sa viakana tu, ia ena gauna ga e vakatututaka mai kina o vu ni ca vei Jisu na veitemaki veirawai ko ya, e solia vei keda o Koya na ivakaraitaki ni talairawarawa ena nona sega ni via gole tani mai na veika e kila o Koya ni dina.¹³

Ni sa sotava na mosi mai Kecisemani, na vanua e vosota kina na mosi ni drodro mai kina na “nona buno me vaka na tiri ni dra ni sa drodro kina qele,”¹⁴ e vakaraitaka ni sai Koya na Luvena talairawarawa ena Nona kaya, “Tamaqu, kevaka sa lomamuni, ni kauta tani vei au na bilo oqo: ia me kakua ni yaco na lomaqu me yaco ga na lomamuni.”¹⁵

Me vaka sa vakavulici ira na Nona iApositolo taumada na iVakabula, sa vakakina na Nona vakasalataki iko kei au, “Mo muri au mai.”¹⁶ Ko sa na talairawarawa beka kina?

Na kila-ka eda vakasaqara, na kena isau eda sasagataka meda rawata, kei na kaukauwa eda gadreva, nikua meda sotava kina na bolebole ni dua na vuravura dredre vakaidina ka vuki veisau tu ga, sa na rawa ni noda kevaka me sa na talairawarawa ki na ivakaro ni Turaga. Au cavuta tale mada vakadua na ka e tukuna na Turaga: “Ia, ko koya sa muria na nona vunau [na Kalou], sa rarama kina ka kila na ka dina, ia sa vakavukui sara ka kila na ka kecega.”¹⁷

Sa noqu masu malumalumu meda na vakalougatataki ena yalayala taucoko sa yalataki vei ira era sa talairawarawa. Ena yaca i Jisu Karisito, na noda Turaga ka iVakabula, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. “Na Cava Na Dina?” *Serenilotu*, naba 166.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 93:24, 26–28.
3. 1 Samuela 15:22.
4. Vunau kei na Veiyalayalati: 64:34.
5. 1 Nifai 3:7.
6. Nai Vakatekivu 22:12.
7. Nai Vakatekivu 22:18.
8. Joseph F. Smith, “Discourse,” *Deseret News*, Nov. 12, 1873, 644.
9. Gordon B. Hinckley, “If Ye Be Willing and Obedient,” *Ensign*, Dec. 1971, 125.
10. Eparaama 3:25.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 132:5.
12. Iperiu 5:8–9.
13. Raica na Maciu 4:1–11.
14. Luke 22:44.
15. Luke 22:42.
16. Joni 21:22.
17. Vunau kei na Veiyalayalati 93:28.

Mai vei Elder Jeffrey R. Holland
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

“Kemuni na Turaga, Au sa Vakabauta”

Dau taro ka vakaraitaka vakadodonu na lomamu, ia me imatai ka vaka tu ga kina, irivaka na yameyame ni nomu vakabauta, baleta ni sa rawarawa na ka kecega vei ira era sa vakabauta.

Ena dua na gauna a sotava o Jisu e dua na ilawalawa era a veiba sara tiko vakaukauwa kei ira na Nona tisaipeli. Ni taroga na iVakabula se cava na vuna e yaco tiko kina na veileti oqo, a kalawa mai liu e dua na tama ka tauvimate na luvena ka kaya ni sa kerei iratou na tisaipeli i Jisu me ratou masulaka na luvena tagane, ia a sega ni ratou rawata rawa. Ena gauna sa vakasequruquru bati tiko kina o cauravou lailai, vakatubu vuso na gusuna, ka bitabitalaki koya ena qele e matadra kece, sa vakamamasu o tamanigone vei Jisu me sa iotioti beka ni kere veivuke ka tabalaka na domona:

“Ia kevaka ko ni sa rawata e dua na ka,” a tukuna okoya, “mo ni lomani keirau mai, ka vukei keirau.

“Sa qai kaya vua ko Jisu, Kevaka ko sa vakabauta rawa, sa rawarawa na ka kecega vua sa vakabauta.

“Sa qai tabalaka vakasauri na domona o tamanigone, ka kaya, ia ka vakawai na matana, Kemuni na

Turaga, au sa vakabauta; vukea na noqu tawa-vakabauta.”¹

Na veivakadeitaki taumada nei koya na tamata oqo, sa kila tu o koya, e vakaiyalayala. Ia sa tu vua, e dua na gagadre vakusakusa, ka nuiqawaqawa me baleti luvena duabau. Eda sa kila oqo ni sa itekitekivu vinaka o ya. “Ia kevaka dou sa *sega ni rawa ni vakabauta*,” e kaya o Alama, “dou rogoa mada ga ka vakasamataka, de mani rawa mo

dou vakabauta e vica na tikina.”² Ni sa sega tale ni dua na inuinui e vo, sa qai vakadeitaka kina o tama oqo na vakabauta sa tu vua ka vakamasuta na iVakabula kei vuravura, “Ia kevaka ko ni sa rawata e dua na ka, mo ni lomani keirau mai, ka vukei keirau.”³ Au dau tagi ga ni’u wilika na vosa oqo. Na vosa e vakavuqataki oya na keirau sa vakayagataki tiko ena kena inaki. Sa tukuna tiko na tamata oqo, vakaidina: “Sa vakamamasu tiko na noqu matavu-vale taucoko. Sa sega ni cegu na neirau sasaga. Keirau sa wale sara ga. E dau lutu na luvei keirau tagane ki na wai. E dau lutu ki na bukawaqa. E dau tu leqaleqa tu ga ena veigauna ka keirau sa rere sara ga. Keirau sa sega ni kila me keirau rai tale evei. E rawa bekamo ni vukei keirau? Keirau na vakavina-vinakataka na cava ga—veimasulaki vakatikina ga, e dua na inuinui lailai, me kautani kina eso na veivakararawataki e colata tu o tinai cauravou lailai oqo ena veisiga ni nona bula.”

“Ia kevaka ko ni sa rawata e dua na ka,” a cavuta o tamana, e lesu tale vua “Kevaka ko sa vakabauta rawa,” a kaya na iVakavuvuli.⁴

“Vakasauri,” e tukuna na ivolanikalou—sega ni vakamalua se vakatitiqa se yalolailai ia e “vakasauri”—ni sa tabalaka cake na domona na tamani-gone ena rarawa dina vakaitubutubu, “Kemuni na Turaga, au sa vakabauta; vukea na noqu tawa-vakabauta.” Me idole ki na vakabauta vou ka se vakatikina ga, a vakabula o Jisu na cauravou lailai, ni sa vaka ga e vakabulai koya mai na mate, me vaka e vakamascalataka na ka oqo o Marika.⁵

Mai na itukutuku vakaciriloloma oqo mai na ivolanikalou, au gadreva kina meu vosa vei kemuni na itabagone ena Lotu—se lailai tiko na yabaki ni nomuni bula se yabaki ni nomuni lewenilotu se gone tiko ena vakabauta. Eda sa kovuti vata kece tu ena sala oqo se dua tale beka.

Na imatai ni vakadidike e laurai ena italanoa oqo o ya ni sa bolei na vakabauta, a vakadeitaka taumada o tamanigone na nona vakabauta ka qai kila ena gauna oya ni sa vakaiyalayala walega. Na veivakadeitaki taumada o ya e dodonu sara ka sega ni lomalomarua: “Kemuni na Turaga, au sa vakabauta.” Au sa kaya kina vei kemuni kece e gadreva me vakalevutaki na nomuni vakabauta, mo ni nanuma tiko na tamata oqo! E na veigauna ni rere se vakatitiqa se veigauna dredre, taura matua tiko na yavu o sa qaqa tiko kina, ena gauna mada ga e vakaiyalayala tu kina na yavu o ya. Na tubu eda na mai sotava kece ena vuravura oqo, na vakatauvatani ni veika vakayalo ni veivakararawataki ni cauravou lailai oqo se nodrau nuiqawaqawa na itubutubu ena yaco kece mai vei keda. Ni ra yaco mai na veigauna vakaoqori ka lasika mai na ituvaki eso, ka na beraberama mai na kena iwali, *ququmi matua toka ga ena ka o sa kila tiko ka tu vakaukauwa me yacova ni sa tadu mai na ikuri ni kila*. O koya gona ena ka a yaco oqo, na cakamana saraga oqo, ka kaya kina

vaqo o Jisu, “Kevaka e tu vei kemudou na vakabauta e vaka na sore ni musita, dou na kaya ki na ulunivanua oqo, Lako tani ki kea; ka na lako tani; a sa sega na ka ena dredre vei kemudou.”⁶ Na levu ni nomu vakabauta se na ivakatagedegede ni nomu kila-ka e sega ni kena iusutu—sai koya ga na dina o vakaraitaka kina na nomu vakabauta vata kei na dina o sa kila rawa tiko.

Na ikarua ni vakadidike e duidui toka mai na kena imatai. Ni dau yaco mai na leqa se lomatarotaro, kakua ni saga mo vakataroga na nomu vakabauta ena nomu taroga na kena *e sega* ni tiko vei iko, vakatekivu ena nomu “tawa-vakabauta.” Oqori e vaka ga mo sosomaka vakasivia na ka ena gusu ni taki! Meu vakamatatataka mada na tikina oqo: Au sega ni kerei kemuni mo ni lasutaka na vakabauta e sega ni tiko vei kemuni. Au *sa* kerei kemuni tiko mo ni dina ki na vakabauta sa tiko *vei* kemuni. Eso na gauna eda vakayacora me vaka e sa ivakaraitaki cecere ni noda yaloqaqa ka sega ni noda ivakaraitaki dina ni vakabauta na noda ivakaraitaki dina ni lomatarotaro. E sega dina ni vakakina! Meda sa qai nanuma kece na itukutuku savasava ni italanoa vakaivolatabu oqo: Mo dina sara ena veika o vakataroga ni ko sa gadreva vakakina; sa sinai tu na bula oqo ena dua na ulutaga se dua tale. Ia kevaka dou gadreva vakamatavuvale mo dou vakabulai, kakua ni laiva na

lomatarotaro oqori me veivakataotaki ki na cakamana ni nomudou vakabauta.

Me kena ikuri, e levu cake na nomu vakabauta mai na kena o nanuma ni tiko vei iko baleta ni tukuna na iVola i Momani “ni sa levu na kena ivakadinadina.”⁷ “Dou na kilai ira ena vuadra,” e kaya o Jisu,⁸ kei na vua ni bulataka na kosipeli sa vakadinadina-taki tu ena nodra bula na Yalododonu Edaidai ena veivanua kecega. Me vaka na nodrau kaya o Pita kei Joni ena dua na gauna kivei ira na dauvakarogoro ena gauna eliu, au kaya nikua, “Ni sa dredre vei keirau me keirau kua ni tukuna na veika keirau a raica ka rogoca,” kei na veika eda sa raica ka rogoca o ya “ni sa dua na cakacaka mana rogo e rau sa cakava” ena nodra bula e milioni na lewe ni Lotu oqo. Ena sega ni cakitaki rawa oqo.⁹

Kemuni na taciqa kei na ganeqa, oqo na cakacaka vakalou sa toso tiko, vata kei na ivakaraitaki eso kei na kena veivakalougatataki sa kovuti tu ena veiyasana kecega, kau kerea meda na kua ni dau lomaleqataka vakasivia kevaka era na dau yaco mai na ituvaki eso ka dodonu me vakadikevi, kilai vakavinaka, ka vakadodonutaki. E dau yaco oqo ka na yaco. *Ena Lotu oqo, na veika eda kila sa ka bibi cake tikoga mai na kena eda sega tu ni kila. Mo ni dau nanuma tiko, ena vuravura oqo, sa dodonu meda na lako voli tikoga ena vakabauta.*

Mo ni daulomana na malumalumu vakatamata—na nomu vakai-iko vakakina o ira na tamata era veiqaravi vata kei iko ena Lotu oqo ena nodra veiliutaki na tagane kei na yalewa tawasaumi vakayago. Vakavo ga vei koya na Luvena Daubau Ga, sai ira ga na tamata ivalavala ca ena cakacaka kina na Kalou mai na ivakatekivu ni gauna. Ena rairai veivakaogai sara vakalevu Vua, ia a vakayaco-ka kina o Koya. Meda sa vakakina. Kei na gauna o raica kina na malumalumu, mo nanuma tiko na kena yalani e *sega* ni tiko ena vakacerecerei ni cakacaka. Me vaka ga a tukuna e dua na dauvolaivola vakoroi, ni gauna sa sovaraki mai kina na taucoko tawayalani ena sega ni beitaki na waiwai ke yaco eso

na leqa baleta ni sega ni rawa vua na waqa yalani me vakatawana taucoko.¹⁰ Sa okati ena waqa yalani oya o iko kei au, o koya gona meda na tu vakarau ka dauloloma ka dauveivosoti.

iOtiti ni vakadidike: ni yaco mai na vakatitiqa se veika dredre, kakua ni rere mo kerea na veivuke. Kevaka eda vinakata oqo ena yalomalua kei na dina me vaka a cakava o tamanigone oqo, eda na rawata. Na ivolanikalou e tukuna tiko ni mataqali gagadre dina vakaoqo esa “vakainaki dina,” ka vakasaqarai “lomamudou taucoko, sega kina na veidabui kei na veivakaisini ena mata ni Kalou.”¹¹ Au vakadinadinataka na vakamuri ni mataqali veivakamasuti wasoma vaka o *ya* ena tala mai na veivuke ni Kalou mai na yasa ruarua ni ilati me vaqaqacotaka na noda vakabauta.

Au a kaya niu vosa tiko vei ira na itabagone. Io e dina. Ena dua na gauna lekaleka sa oti a vosa vakamalua kina vei au e dua na cauravou yabaki 14, “Baraca Holland, au sega ni tukuna rawa tiko ni dina na Lotu, ia au vakabauta ni dina.” E veilecayaki na cauravou oqo niu sa mokoti koya yani vakaukauwa. Au tukuna vua mai na vu ni yaloqu taucoko ni *vakabauta* e vosa vakamareqeti sara, e dua na itovo vakamareqeti cake, ka sega ni gadrevi vua me kere veivosoti ni “vakabauta walega.” Au a kaya vua ni Karisito Vakaikoya e tukuna, “Kakua ni yalolailai, vakadinata ga,”¹² na malanivosa ena dua na gauna ka a vakauta na cauravou o Gordon B. Hinckley ki na kau-lotu.¹³ Au a kaya vua na cauravou oqo ni vakabauta sa dau imatai tikoga ni ikalawa ki na dina kei na ivakaraitaki ni yavu cokovata ni noda vakabauta ka vakadeitaki vakaukauwa ena malanivosa, “Keimami vakabauta.”¹⁴ Au a qai tukuna vua na noqu dokai koya vakalevu ena vuku ni nona yalodina ni vakasaqaqara.

Oqo, mai na veivakalougatataki ni 60 na yabaki e yaco vei au, vakatekivu niu se qai yabaki 14 kina ka vou ena vakabauta, au mai vakaraitaka kina na veika au sa mai kila nikua. Au kila ni Kalou ena veigauna kecega kei na sala kecega kei na ituvaki kecega sa Tamada mai Lomalagi dauloloma

ka dauveivosoti. Au kila ni ko Jisu e Luvena uasivi duabau duadua, ka a solia na nona bula ena yalololoma ena nodrau lewa na Tamada kei na Luvena meda vakabulai kina oi keda kece oqo eda sa sega ni taucoko sara. Au kila ni a tucake mai na mate o ya, me bula tale, ka ni baleta na Nona sa vakayacora, o iko kei au ena vakakina. Au kila ni o Josefa Simici, ka kaya ni a sega ni uasivi sara,¹⁵ ia a digitaki ga yani me iyaya ni cakacaka ena liga ni Kalou me vakalesuyamai na kosipeli tawayalani ki vuravura. Au kila talega ni da vakayacora oqo—vakabibi ena kena vakadewataki na iVola i Moman—sa mai vakatavulica vei au o koya e vuqa sara na loloma ni Kalou, ituvaki vakalou i Karisito, kei na kaukauwa ni matabete ni vakatauvatani

kei na dua tale na parofita au sa bau wilika oti, kila se rogoca, ena noqu bula taucoko ni vakasaqaqara. Au kila ni o Peresitedi Thomas S. Monson, e bula curuma yani ena yalodina kei na yalomaqusa na ika 50 ni yabaki ni marautaki ni nona a vakatikori me dua na iApositolo, ni sa ikoya na isosomi dina ki na ituvi vakaparofita nikua. Eda sa raica tale vua na ituvi oya ena koniferedi oqo. Au kila ni o iratou na vo ni 14 tale na turaga ko ni sa mai tokoni ira mera parofita, daurairai, ka daunivakatakila era sa tokoni koya ena laveliga, ena yalodra, kei na nodra dui idola vakaiapositolo.

Au sa vakaraitaka na veika kece oqo vei kemuni ena ivakadinadina e vakatoka o Pita me “vosa sa vakadinadinataki vakalevu cake, a parofisai.”¹⁶ Na ka a tekivu ga ena dua na sorenikau lailai ni vakabauta vei au sa mai tubu cake ki na dua na vunikau ni bula, o koya gona kevaka ena vakatovolei vakalailai na nomuni vakabauta ena ka oqo se ena ituvaki tani tale, au sa sureti kemuni mo ni ravita na noqu. Au kila na cakacaka oqo sa ikoya na dina ni Kalou, kau kila mai na noda lomaleqa duadua ga eda na vakatara kina na vakatitiqa se tevero eso me kuitaki keda tani mai na kena salatu. Vakanuinui tiko. Toso tiko. Dau taro ka vakaraitaka vakadodonu na lomamu, ia me imatai ka vaka tu ga kina, irivaka na yameyame ni nomu vakabauta, baleta ni sa rawarawa na ka kecega vei ira era sa vakabauta. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Marika 9:22–24; raica talega na tikina 14–21.
2. Alama 32:27; vakaikuritaki.
3. Marika 9:22; vakaikuritaki.
4. Marika 9:22, 23; vakaikuritaki.
5. Raica na Marika 9:24–27.
6. Maciu 17:20.
7. Ilimani 5:50.
8. Maciu 7:16.
9. Raica na Cakacaka 4:16, 20.
10. Tauri mai vei Alfred Edersheim, *The Life and Times of Jesus the Messiah*, 2 vols. (1883), 2:108.
11. 2 Nifai 31:13.
12. Marika 5:36.
13. Raici Gordon B. Hinckley, ena Conference Report, Oct. 1969, 114.
14. Raica na Yavu ni Vakabauta 1:1–13.
15. Raica na *Nodra iVakavuvuli ni Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 522.
16. 2 Pita 1:19.

Mai vei Elder Dallin H. Oaks
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Ira Era Muri Karisito

Na vakamuri Karisito e sega ni ka vakarairai se caka vagauna ia sa ka meda dau cakava tikoga ni sa ivakarau ni bula ka na dau caka ena veigauna kece kei na veivanua kece.

Dua vei ira na noda sere taleitaki, mai vei ratou na Tabernacle Choir ena mataka nikua, e tekivu tiko vaka-oqo:

*“Muri au mai,” sa kaci tu.
Muri we ni yavai Jisu,
Sala sa no ni duabau
Kei na Luvena na Kalou.¹*

Na veivosa oqori, e a veivakauqeti taumada vua na iVakabula vei ira na Nona tisaipeli (raica na Maciu 4:19), e a vola o John Nicholson, e dua ka saumaki vou mai Sikoteladi. Me vakataka e levu na noda iliuliu ni lotu eliu, a sega soti ni vuli vinaka, ia e tiko vua na lomana na iVakabula vakakina na yavu ni veivakabulai.²

Na itukutuku kece e rogoci ena koniferedi oqo, sa vukei keda meda vakamuria na we ni yavana na noda iVakabula, ni nona ivakaraitaki kei na ivakavuvuli sa vakamatatataka na sala vei ira kece era na muri Jisu Karisito.

Me vakataki ira na lotu va-Karisito, o ira na lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, era vulica na bula ni iVakabula me vaka e volai tu ena ivola i Maciu, Marika, Luke kei Joni. Au na taleva mada e vica na ivakaraitaki kei na ivakavuvuli e tiko ena va na ivola oqo mai na iVola Tabu

ka sureti keda meda vakasamataka na kena sa rawata na Nona Lotu vakalesuimai vakakina o keda vakaikeda yadudua meda dua na dau muri Karisito.

A vakavulica o Jisu ni dodonu meda papitaiso meda na curu kina ki na matanitu ni Kalou (raica na Joni 3:5). E a tekivutaka na nona ilesilesi ena nona a papitaiso (raica na Marika 1:9), kei Koya kei na so era muri Koya era sa papitaisotaki ira tale eso (raica na Joni 3:22–26). Eda sa vakayacora tale tikoga.

E tekivutaka o Jisu na nona ivunau ena Nona sureti ira na rogoci Koya mera veivutuni (raica na Maciu 4:17). O ya e se nodra itukutuku tikoga na Nona italai ki vuravura.

Ena nona gauna ni veiliutaki e solia kina o Koya na Nona ivakaro. E vakavulica kina o Koya, “Kevaka dou sa lomani au, dou talairawarawa kina noqu vunau” (Joni 14:15; raica talega na tikina e 21, 23). E a vakadeitaka ni vakamuri ni Nona ivunau e oka kina ni o ira era muri Koya mera “sa vinaka sara e matadra na tamata” (Luke 16:15) ka “nodra ivakavuvuli na tamata” (Marika 7:8; raica talega na tikina e 13). E veivakasalataki talega: “Kevaka dou sa vakavuravura ena lomana na kai nona ko vuravura, ia ni dou sa sega ni vakavuravura ia kau sa digitaki

kemudou mai vuravura, sa ikoya oqo sa cati kemudou kina ko vuravura” (Joni 15:19). Me vaka ga e a qai kaya e muri o Pita, ni o ira na dau vakamuri Jisu era “sa nona na Kalou” (1 Pita 2:9).

O ira na Yalododonu Edaidai era kila ni sega ni dodonu mera “vakavuravura,” se mera muria na “itovo ni tamata,” ia mera na vakataki ira na muria na Karisito, vaka me dau dredre na vakamuria na iVakabula ena ivakarau vaka oqo. E so era vakamuria na itovo vakavuravura baleta, ni o Jisu e a kaya ni so e vakavulica o Koya, “era vinakata mera vakarokorokotaki ira na tamata ka vakalailai ga me vakarokorokotaki ira na Kalou” (Joni 12:43). Na malumalumu oqo ni vakamuria na Karisito sa levu sara me volai kece eke. Ena rawa ni tekivu mai na ivakarau vakavuravura me vaka na veivakadodonutaki vakapolitiki kei na isulusulu ni gauna oqo, ki na vukitani mai na ka dina me vaka na tawamudu kei na itavi ni matavuvuale.

E sega ni gadrevi me ka ga vakavuli na ivunau i Jisu. Dodonu me na bulataki talega. E vakavulica o Jisu, “Ia oqo ko koya yadua sa rogoca na noqu vosa oqo, ka cakava, kau na vakatautauvatataka kei na tamata vuku” (Maciu 7:24; raica talega na Luke 11:28) ka “Sa kalougata na tamata ko ya, ni na lako mai na nona turaga ka kunei koya ni sa kitaka vakakina” (Maciu 24:46). Ena dua tale na noda sere taleitaki eda dau lagata:

*Kemuni noqu Turaga,
Meu na muri tikoga, . . .
Meu talairawarawa—
Ka muri kemuni.³*

Me vaka e vakavulica o Jisu, o ira ga era lomani Koya era na talairawarawa ki na Nona ivunau. Era na talairawarawa me vaka a vakavulica o Peresitedi Thomas S. Monson ena mataka nikua. Na vakamuri Karisito e sega ni ka vakarairai se caka vagauna ia sa ka meda dau cakava tikoga ni sa ivakarau ni bula ka na dau caka ena veigauna kece kei na veivanua kece. E a vakavulica na iVakabula na ivakavuvuli oqo kei na kena dodonu meda na vakananumi tiko kina ka vaqacotaki mai ena

kena vakamuri ena Nona a lotutaka na sakaramede (komunioni, me vaka era dau kaya na so). Eda kila mai na ivakatakila ena gauna oqo ni o Koya e veivakaroti vei ira era sa muri Koya mera na vakayagataka na ivakananumi oqo mera dau nanumi Koya kina (raica na Joseph Smith Translation, Maciu 26:22 [ena Maciu 26:26, ivakamacala e ra c], 24 [ena iVola Tabu ikuri ni ivakamacala]; Joseph Smith Translation, Marika 14:21–24 [ena iVola Tabu, ikuri ni ivakamacala]). O ira na lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai era vakamuria na ivakaro o ya ena veimacawa ena nodra laki lotu mera laki vakayagataka na madrai kei na wai ka yalataka ni ra na dau nanumi Koya tikoga ka talairawarawa ki na Nona ivunau.

Vakatavulica o Jisu ni “tamata me dau masu tikoga” (Luke 18:1). O Koya e vakaraitaka na ka o ya, me vaka na Nona a “masu tiko vua na Kalou ena bogi taucoko ka siga vaka” (Luke 6:12) ni bera ni kacivi iratou na nona iApositolo Le Tinikarua. Me vakataki ira e so na lotu va-Karisito, eda dau masu ena veigauna kece ni sokalou. Eda masulaka talega na veituberi, ka da vakavulica talega meda dau masu waisoma ena veisiga vata kei ira na noda matavuvale. Me vakataki Jisu, eda masu vua na Tamada Vakalomalagi, ka da vakacacabo ena yaca i Jisu Karisito.

E a kacivi iratou e Le Tinikarua na iApositolo o Jisu me ratou vukea na cakacakataki ni Nona Lotu ka solia vei iratou na idola kei na veivakadonui mera tosoya na cakacaka ni sa na mate (raica na Maciu 16:18–19; Marika 3:14–15; 6:7; Luke 6:13). Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, me vaka ni Lotu i Jisu Karisito ka sa vakalesuimai e vakamuria sara ga na ivakaraitaki oqo ena kena qaravi kei na kena dau soli na idola ni veivakadonui vei ira na iApositolo.

E so e a kacivi ira o Jisu mera muri Koya era sega ni sa muri koya ena gauna vata sara ga era kacivi kina, ia era a wawa vakalailai mera laki qarava mada e so na itavi ni matavuvale. E kaya kina o Jisu, “E sega ni dua na tamata sa taura nai siviyara ka qai rai ki muri me yaga kina matanitu ni Kalou” (Luke 9:62). E lewe levu na Yalododonu Edaidai era muria tiko na veivakaliuci e a vakavulica o Jisu. Na ivakaraitaki vinaka oqo era wili kina o ira na udolu vakaudolu na daukaulotu qasecake kei ira eso ka ra sa biuti ira tu na luvedra kei na makubudra mera laki vakayacora na itavi ni daukaulotu ki na vanua era sa kacivi kina.

E a vakavulica o Jisu ni Kalou e a bulia na tagane kei na yalewa, kei na *tagane* mena biuta na tamana kei tinana ka kabita na *watina* (raica na

Marika 10:6–8). Sa kilai levu tu na noda yalodina ki na ivakavuvuli oqo.

Ena vosa vakatautauvata kilai levu ni sipi sa yali, e a vakavulica o Jisu ni dodonu meda na lako yani ka vaqarai ira mai na qele ni sipi sa lako sese (raica na Maciu 18:11–14; Luke 15:3–7). Me vaka eda sa kila, ni o Peresitedi Thomas S. Monson sa vakabitaka sara ga na ivakavuvuli oqo ena nona ivakaraitaki kei na veivakavulici ena nodra dau vueti o ira na tacida vakayalo.⁴

Ena noda sasaga meda veivueti ka veiqaravi, eda vakamuria na ivakaraitaki totoka ni iVakabula kei na ivakavuvuli ni loloma: “Mo lomana na kai nomu me vaka ko sa lomani iko” (Maciu 22:39). E a vakaroti keda sara ga meda lomani ira na noda meca (raica na Luke 6:27–28). Kei na Nona ivakavuvuli cecere ni sa mai vakarau cava na nona veivakalotutaki, e qai kaya vakaoqo:

“E dua na ivunau vou au sa solia vei kemudou; mo dou veilomani me vaka kau sa lomani kemudou, mo dou veilomani talega vakakina.

“A ka oqo era na kila kina na tamata kecega ni dou sa noqu tisai-peli kevaka dou sa veilomani” (Joni 13:34–35).

Me tiki tiko ni noda veilomani vakai keda, e a vakavulica o Jisu ni kevaka meda sa vakacalai mai na so

tale na tamata, e dodonu meda vosoti ira. (raica na Maciu 18:21–35; Marika 11:25–26; Luke 6:37). Me vaka ni lewe levu e dredre vei ira mera bulataka na ivunau oqo, eda sa kila na nodra ivakaraitaki veivakauqeti na Yalododonu Edaidai ena nodra sa veivosoti ena yalololoma, kevaka sara ga sa rui bibi na cala. Me kena ivakaraitaki, o Chris Williams e a vakayagataka na nona vakabauti Jisu Karisito me vosoti koya kina na draiva mateni ka a vakavuna na mate i watina kei rau na luvena. Ni qai oti ga e rua na siga mai na siga ka yaco kina na leqa, ni se vakaloloku tiko ga ena rarawa, na tamata dauveivosoti oqo, e a veiqaravi tiko vakabisopi e kaya vakaoqo, “me vaka niu tisaipeli i Karisito sa sega tale ni dua na digidigi meu digitaka.”⁵

Lewe levu na lotu va-Karisito era dau vukei ira na dravudravua kei na vakaloloma, me vaka e a vakatavuvulitaka o Jisu (raica na Maciu 25:31–46; Marika 14:7). Ena vakamuri ni ivakavuvuli ni iVakabula, era sa sasaga sara ga kina na lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Era sa dau solisoli sara ga ki na veisoqosoqo ni veivukei na lewena ka ra sa soli veivuke ni veiqaravi sara ena nodra vukei ira na dravudravua kei na vakaloloma. Me kena ikuri, era dau lolo na lewenilotu ena rua na gauna ni kana ena veivula ka ra qai laki solia na isau na kakana ena gauna ni kana oqori vua na nodra bisopi kei na peresitedi ni tabana mera vukei kina na lewenilotu ka ra gadreva na veivuke. Ena noda lolo meda vukei ira

era via kana, sa ivakaraitaki ni loloma tawa oti, ka kevaka me vakayacori ena kena yalodina sa na veivakamamautaki sara ga vakayalo.

E sega ni se kilai levu na noda veivuke raraba ni Lotu ena veiyasai vuravura. E vakayagataki na ilavo ka ra solia na lewenilotu dauyalosolisoli, ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Sa dau vakau kakana, isulu, kei na ka ni veivuke raraba ki na veivanua e vuravura mera laki vukei kina na qase kei ira na gone era vakaleqai tu. Na veivuke raraba oqo ka tiko na kena isau vakailavo ena milioni vakamilioni na dola ena tini vakacaca na yabaki sa oti, era soli yani ka sega ni yalana na lotu, kawatamata se matanitu cava ga.

Na veivuke vakaitamera e a soli ni oti na uneune kei na sunami ena 2011 mai Japani e rauta ni \$13 na milioni na ilavo qaqa kei na veivuke tale e so e a solia na Lotu e 31,000 na lewe ni Lotu era a bole mera laki veiqaravi ena rauta ni 600,000 na aua ni veiqaravi. Na noda veivuke raraba vei ira na vakaleqai ena Cagilaba o Sandy mai na tokalau kei Amerika e wili kina na veivuke tale e so me vaka e 28,000 na lewe ni lotu era a bole mera laki veivuke na sasamaki me rauta ni 300,000 na aua ni veiqaravi. Ena so tale na ivakaraitaki ena yabaki sa oti, eda a solia kina e 300,000 na paodi bibi (136,000 na kilo) na isulu kei na ivava vei ira na vakaleqai mai Chad e Aferika. Ena 25 na yabaki sa oti eda sa vukea kina e rauta ni 30 na milioni na tamata mai na 179 na matanitu.⁶ Sa dina sara ni o ira era vakatokai mera

“Momani” era kila vinaka tu na ibalebale ni soli-ka vei ira na dravudravua kei na vakaloloma.

Ena iotioti ni nona ivakavuvuli vakaivolatabu, e a vakauqeti ira kina na vakamuri Koya voli mera kauta na nona ivakavuvuli ki na veivanua kei ira na lewena. Mai na ivakatekivu ni Veivakalesuimai, sa dau sasagataka na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai me vakamuria na ivakavuvuli o ya. Ena gauna sara ga ni da a se dravudravua ka se lewe lailai na lewe ni lotu me rauta tiko ni vica walega na udolu, era sa vakauta yani na iliuliu ni Lotu na daukaulotu ki na veivanua mai na tokalau kei na ra. Eda sa vunautaka tikoga na ivakavuvuli va-Karisito nikua, me yacova mai nikua era sa tiko ena 60,000 na daukaulotu tudei ena buturara ni kaulotu, kei na vica tale na udolu era veiqaravi vagauna. Era sa tiko qo na daukaulotu ena 150 na vanua kei na veivanuanu ena veiyasai vuravura.

E a tiki ni Nona ivunau levu mai na ulunivanua, e a qai kaya vakaoqo o Jisu, “O koya mo dou qai vinaka sara me vaka sa vinaka sara na Tamamudou sa tiko mai lomalagi” (Maciu 5:48). Na inaki ni nona veivakavulici kei na inaki ni vakamuria na iVakabula o ya meda lako vua na Tamada, ni sa iKoya e a kaya vakaoqo Vua na iVakabula “na Tamaqu ka Tamamudou; kei na . . . vei koya na noqu Kalou ka nomudou Kalou,” (Joni 20:17).

Mai na ivakatakila nikua, me vaka e kilai ena kosipeli vakalesuimai, eda kila ni ivakavuvuli oqo e tiki ni nona ituvatuva levu na Kalou na Tamada me baleta na nodra vakabulai na luvena. Ena ruku ni ituvatuva o ya eda sa *wili meda luvedrau* e dua na itubutubu vakalomalagi. “Eda sa luve ni Kalou,” e a vakavulica o Paula, “kevaka eda sa gone, eda sa qai itaukei; eda na taukena na veika ni Kalou, eda sa itaukei vata kei Karisito” (Roma 8:16–17). Qo e kena ibalebale me vaka e tukuni ena Veiyalayalati Vou, ni da sa “itaukei . . . ni bula tawamudu” (Taito 3:7) io kevaka meda sa lako mai vei Tamada, eda sa na “taukena na veika kece” (Ai Vakatakila 21:7)—na veika kece e Nona—e dua na

ivakavuvuli ka na sega ni rawa me kila vinaka na noda vakasama. Ia eda rawa ni kila kina ni kena na rawati na veika cecere oqori ena rawa walega kevaka meda na vakamuraia na iVakabula o Jisu Karisito, ni o Koya e a vakavulica ni “sega ni dua na tamata ena lako vei Tamada ena vukuna ga” (Joni 14:6). Eda tovolea meda vakamuri koya ka sasaga yani meda vakataki Koya eke kei na veigauna sa tu e matada. Me vaka ga sa tukuni ena iotioti ni qaqa ni sere, “Muri Au Mai,” eda dau lagata:

*Ka walega ke sa kilai
Ni dodonu meu muria,
Lakolako qo me yaco
Me noda bula na iwunau. . .*

*Na veikaukauwa kecega,
Na kalougata sa noda,
Me tawamudu kevaka,
Sa lomamu mo muri tu.⁷*

Au vakadinadinataka ni sa iVakabula o Jisu Karisito, na nona ivakavuvuli kei na ivakaraitaki eda saga tiko meda vakamuraia. E sureti keda kece eda sa oca ka lomabibi meda lako yani Vua ka vuli vei Koya, ka muri Koya, ka kunea na vakacegu ni yaloda (raica na Maciu 4:19; 11:28). Au vakadinadinataka na dina ni nona ivakavuvuli kei na nona itukutuku kei na veivakadonui ni Nona Lotu ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. “Muri Au Mai,” *Serenilotu*, naba 63.
2. Raica na Karen Lynn Davidson, *Our Latter-day Hymns: The Stories and the Messages* (1988), 142–43, 419.
3. “Turaga, Meu Na Muri Kemuni,” *Serenilotu*, naba 129.
4. Raica , me kena ivakaraitaki, Heidi S. Swinton, *To the Rescue: The Biography of Thomas S. Monson* (2010), 149–61; Thomas S. Monson “To the Rescue,” *Liahona*, July 2001, 57–60.
5. Chris Williams, in Jessica Henrie, “Father Relies on Faith to Forgive Intoxicated Teen Driver,” *Deseret News*, Okos. 1, 2012; deseretnews.com/article/865559847/Let-It-Go-Chris-Williams-shares-his-story-of-tragedy-and-forgiveness.html; raica talega na Chris Williams, *Let It Go: A True Story of Tragedy and Forgiveness* (2012).
6. Raica na “Emergency Response : Church Assists Worldwide,” *Church News*, Maji. 9, 2013, 9; Welfare Services Emergency Response, “2012 Year in Review,” 8.
7. *Serenilotu*, naba 63.

Mai vei Elder Christoffel Golden Jr.
Ena Vitusagavulu

Na Tamada kei na Luvana

Ena uto ni kosipeli i Jisu Karisito kei na kena kaukauwa ni veivakabulai e koto kina na kilai donu vinaka ni Tamada kei na Luvana

Kemuni na taciq kei na ganequ lomani, au vakavinavinaka ni’u mai vosa vei kemuni ena ituvaki veivakauqeti ni koniferedi raraba oqo ena yakavi nikua!

Ni’u vosa tiko ena dua na ulutaga e ka tabu sara ki na noqu vakasama, au vinakata me’u vakatakila taumada ena vakavinavinaka na nodra yalodina

e vuqa na Lotu Vakarisito ena veitaba gauna sa oti, oka kina o ira na noqu kawa Lotu Totaki Ira ni Varanise kei na Katolika ni Arisi. E vuqa vei ira a solibulataka na nodra itutu baleta na nodra vakabauta kei na sokalou, na ka era taukena ka vakakina na nodra bula ena taqomaki ni nodra Kalou kei na nodra vakabauta.¹

Me vaka na Yalododonu Edaidai ka Vakarisito vakakina, eda taukena vakatalega kina e dua na vakabauta kaukauwa ka titobu me baleta na Kalou na Tamada tawamudu kei na Luvena, o Jisu Karisito. Na yalodina vua na Kalou e sa dau ka tabu tu ga vei keda yadua kei na noda Dauveibuli.

Na noda sasaga ki na bula tawamudu esa vakatauvatani ki na sasaga meda kila deivaki o cei na Kalou ka tovolea meda lesu tale me da laki bula vata kei Koya. A masu na iVakabula vua na Tamana, “Ia sai koya oqo na bula tawamudu, me ra kilai kemuni na Kalou dina duadua ga, kei Jisu Karisito o koya ko ni a tala mai.”²

Me vaka na rarama ni veivakatakilai oqo mai vua na iVakabula Vakataki-koya, na raici vakatudei ni ituvaki ni Tamana kei na Luvena ena vuqa na senitiuri kei na itabatamata eso e sa duidui vakaoti vata kei na ivakavuvuli ni ivolanikalou tabu.

Eda vakaraitaka ena yalovakarokoro ena uto ni kosipeli i Jisu Karisito kei na kena kaukauwa ni veivakabulai e koto kina na kilai donu vinaka ni Tamada kei na Luvena.³

Na bibi ni ivakavuvuli momona oqo ni kosipeli i Jisu Karisito esa vakadeitaki ena iMatai ni Raivotu ni Parofita o Josefa Simici ena 1820. A vola na Parofita: “Au sa qai raica e rua na tamata, ia na kedrau iserau kei na iukuuku sa sega ni vakamacalataki rawa, raica e rau sa tucake tu ena maliwa lala donuya na mataqu. A sa kacivi au e dua vei rau, dusi koya na kena ikarua ka kaya—*Oqo na noqu Gone ni Toko. Mo rogoci Koya!*”⁴

Na ka a sotakaya oqo na caura-vou o Josefa, salavata e vuqa tale na raivotu kei na ivakatakila, sa vakadinadinataka ni sa bula dina tiko na Kalou; na Tamada kei na Luvena, o Jisu Karisito, esa rua na tamata duidui; na tamata esa buli ena ituvaki ni Kalou; na Tamada Vakalomalagi esa Tamai Jisu Karisito vakaidina; e se tomana tikoga na Kalou na nona vakatakilai Koya vua na tamata; esa dau voleka tu ga na Kalou ka dau kauwaitaki keda; ka dau sauma o Koya na noda masu.

Dina ga ni dau vakavudua sara tu na rairai vakaoqo ni Tamada kei na

Luvena ena sala ni veidokai, na ka e totoka vakaidina kina na iMatai ni Raivotu oya ni a veidonui vakavinaka saraga kei na veika a yaco ka volai tu ena ivolanikalou tabu.

Eda wilika ena Veiyalayalati Vou, me ivakatauvatani, na iotioti ni vakadinadinata nei Sitiveni me baleta na nona yaloqaqa: A kaya vaqo, “Raica, au sa qai kunea sa wase rua na lomalagi, ka sa wavu tu na Luve ni tamata ena liga imatau ni Kalou.”⁵

Ena nona raivotu kaukauwa koto ena yanuyanu o Patemo, a raica na iApositolo o Joni na “Turaga na Kalou Kaukauwa”⁶ ka vakakina na Lami ni Kalou, ka “voli keimami ena [Nona] dra.”⁷

Ena iVola i Momani, e tu tikiva na iVola Tabu na ivakadinadina cecere ni vunau ni Tamada kei na Luvena. E volai ena iVola i Momani na veisiko ni iVakabula kivei ira na Nifai, ka a vakatakilai kina na tucake tale i Karisito mai na vosa i Tamana vei ira na lewe 2,500 na Nifai: Raica, oqo na noqu Gone ni Toko, ka’u sa dau vinakata vakalevu, sa i Koya sa vakacautaki kina na yacaqu, mo dou rogoci koya.”⁸

Ena Kosipeli e va, a vakatakila na Tamana mai Lomalagi na Karisito Vakaikoya vaka 160, ia ena gauna ni Nona veiqaravi vakalekaleka me tolu na siga vei ira na Nifai, me vaka e volai ena iVola i Momani, a vakatakilai Tamana o Koya vaka 122.

Me kena ivakaraitaki, ena Maciu, a tukuna o Jisu, “Ena sega ni curu ki na matanitu vakalomalagi o ira kecega sa kaya vei au, Turaga, Turaga; ko koya

ga sa cakava na lomai *Tamaqu* sa tiko mai lomalagi.”⁹

Ena Joni, a vakadinadinataka o Koya, “E sega ni rawata vakaikoya ga e dua na ka na Luvena, na ka ga sa raica ni kitaka *ko Tamana*.”¹⁰

E na Luke, a tukuna kina o Koya, “*I Tamaqu*, au sa solia na yaloqu ki na ligamuni.”¹¹

Ena veigauna kece e dauvakatakilai Tamana mai Lomalagi kina na noda Turaga, a dau cakava o Koya ena yalovakarokoro sara kei na yalomalumumu.

Au nuitaka ni na sega na nanuma cala, ena kena tukuni, ni sa i o Jisu Karisito o Jiova sa cecere sara, na Kalou ni Isireli, na Mesaia yalataki, ka ni baleta Nona Veisorovaki tawamudu, sa yaco kina me noda iVakabula ka Dauveivueti kei Vuravura. A kaya kina me baleti koya na iApositolo o Paula, “Sa qai muri na kenai vakataotioti ni sa solia ko koya [Karisito] na lewa vua na Kalou, ko Tamana; ni sa vakaotia ko koya [Karisito] na lewa kecega kei na veitalia kecega, kei na kaukauwa.”¹²

Ena yakavi bogi ni se bera na Veisorovaki ni iVakabula, a cabora cake o Koya na Nona Masu bibi ni Veivakaduavatataki ki vua na Tamana. A masulaka o Koya:

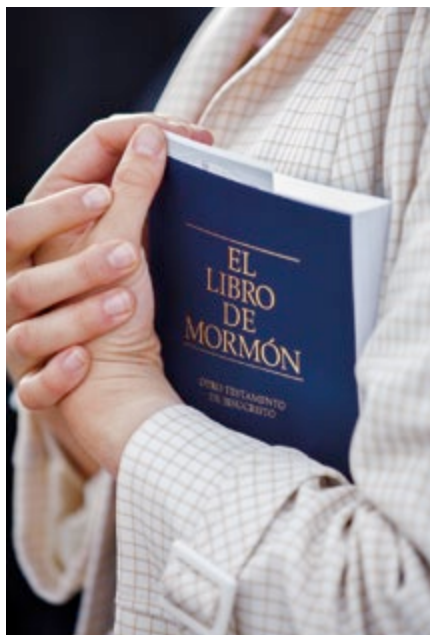
“Ia ka’u sa sega ni masu ena vukudra [ena dua tale kedratou itukutukuni, na Nona iApositolo] walega oqo, ia ena vukudra talega era sa vakabauti au ena vuku ni nodra vosa;

“Me ra *duabau* kecega; me vaka kedaru sa duabau, Tamaqu, me ra *duabaukei kedaru*: me vakadinata ko vuravura ni Kemuni sa talai au mai.

“Ia na vakarokoro ko ni a solia mai vei au ka’u sa solia vei ira; me ra duabau, me vaka edaru sa duabau.”¹³

Na Tamada kei na Luvena e rau sa duidui tamata, ia e rau sa duavata vakaoti ka duabau ena kaukauwa kei na inaki. Na nodrau duavata e sega ni vakatabakidua kivei Rau ga; ia, e Rau gadreva na duavata vakaoqo vei ira taucoko era gadreva, ena yalodina, era vakamura ka talairawarawa ki na Nodrau ivakaro.

Ena rawa vakacava vua e dua e dau vakasaqara vakagumatua na Kalou me na vakatakilai vua na Tamada kei na

Luvena? A yalataka na noda iVakabula, “Ia na dauveivakacegui, na Yalo Tabu, ena vakavulici kemudou ena ka kecega.”¹⁴

Ena iVola i Momani, o Nifai, ni a vosa ena ivunau i Karisito, a vakaraitaka ni Yalo Tabu “e vakadinadinataka na Tamada kei na Luvena.”¹⁵

E sa dina ni dau vakilai ena so na gauna na kaukauwa se veivakauqeti ni Yalo Tabu, me vaka na loma ni Turaga, mai vua e dua ga na tamata se mani vakacava na lotu e lewena. Ia e dau lako walega mai na taucoko ni ivakarau, se iloloma, ni Yalo Tabu ni sa ciqoma oti e dua na tamata, ena “yalo e raramusumusu ka bibivoro,”¹⁶ na itavi tabu vakalotu ni papitaiso kei na isolisoli ni Yalo Tabu¹⁷ mai na veitabaki ni liga. E rawa ni qaravi walega na ka oqo kei na veicakacakavakalotu tabu tale eso ena veidusimaki kei na kaukauwa ni matabete ni Kalou. Ena ka oqo eda vulica kina:

“Raica sa ilesilesi ni matabete levu me vakayacora na cakacaka kecega vakalotu, ia sa tu kina na kaukauwa me vakatakila na veika vuni ni mata-nitu kei na kaukauwa me kilai kina na loma ni Kalou.

“Ia na ilesilesi oqo, sa vakatakilai mai kina na kaukauwa vakalou.”¹⁸

Ni raici ena kena rarama dina, na ivunau ni Tamada kei na Luvena e sa ivunau ni matavuvale tawamudu. Era a bula taumada na tamata kecega vakaisolisoli vakayalo ni itubutubu vakalomalagi,¹⁹ vata kei Karisito na Ulumatua ni Tamada ena matavuvale vakalomalagi oqo.²⁰

Sa vakakina vei keda kece sara. Eda sa luvena na Tamada Vakalomalagi.

A kaya na Peresitedi o Ezra Taft Benson ena nona rai vakaparofita, “E sega na ka ena vakidacalataki keda vakalevu sara tu ni da lako curuma na ilati ki na yasana kadua me da qai raica ni da kila vinaka tu na Tamada [mai lomalagi] kei na noda kila vakavinaka na kena irairai.”²¹

Au sa vulica ni na sega ni rawa ni vakaraitaki ena vosa vakatamata na veika ka rawa duadua ga vua na Yalo Tabu kei na kaukauwa ni Kalou me vakaraitaka. Sa ikoya oqori na yalo au cavuta kina niu sa vakadinata ka vakadinadinataka vakalou, ena nona dina, voleka kei na vinaka na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena vakalou, o

Jisu Karisito. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Kenneth Scott Latourette, *A History of Christianity: Beginnings to 1500*, rev. ed. (1975) kei na *A History of Christianity, Volume 2: Reformation to the Present*, rev. ed. (1975); raica talega na Diarmaid MacCulloch, *The Reformation* (2003).
2. Joni 17:3.
3. Raica na *Lectures on Faith* (1985), 38–44.
4. Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17.
5. Cakacaka 7:56.
6. Ai Vakatakila 4:8.
7. Ai Vakatakila 5:9.
8. 3 Nifai 11:7.
9. Maciu 7:21; vakaikuritaki.
10. Joni 5:19; vakaikuritaki.
11. Luke 23:46; vakaikuritaki.
12. 1 Korinica 15:24. Mo kila vakalevu cake tale na iVakabula kei na Nona ilesilesi, raica na “The Living Christ: The Testimony of the Apostles,” *Liaona*, Epe. 2000, 2–3.
13. Joni 17:20–22; vakaikuritaki.
14. Joni 14:26.
15. 2 Nifai 31:18.
16. 3 Nifai 9:20; Moronai 6:2.
17. Raica na Joni 3:5; 3 Nifai 11:31–38.
18. Vunau kei na Veiyalayalati 84:19–20.
19. Raica “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nove. 2010, 129.
20. Raica na Kolosa 1:15; Vunau kei na Veiyalayalati 93:21.
21. Ezra Taft Benson, “Jesus Christ—Gifts and Expectations,” ena *Speeches of the Year, 1974* (1975), 313; raica talega na “Jesus Christ—Gifts and Expectations,” *Tambuli*, Me 1977, 24.

Mai vei Elder Enrique R. Falabella
Ena Vitusagavulu

Na Vuvale, Na Koronivuli ni Bula

Na lesoni oqo kei na vuqa tale sa vulici ena dua na vuvale, na vanua ka rawa ni yaco me dua na tiki ni lomalagi eke e vuravura.

Ena so na itubutubu era ulubaletaki ira ena so na cala era a vakayacora ena loma ni vuvale, ka tukuna ni vuna oqo na kena sega ni tiko e dua na koronivuli mera vakatavulici kina na itubutubu.

Na ka dina, e sa tiko e dua na koronivuli vaka oya ka sa rawa ni uasiviti vakaoti. Na koronivuli oqo sa vakatokai na vuvale.

Ni'u taleva lesu na veika sa oti ena taba ni noqu vakanananu, au nanuma lesu na gauna taleitaki au a sotakaya vata na watiq. Ni'u wasea vata kei kemuni na ivakananumi oqo, o ni na rairai nanuma lesu vakataki kemuni na veika o ni a sotakaya, rau marautaki ka vakatubu rarawa; eda vuli taucoko mai kina.

1. Na Valetabu Sa iKoya na Vanua

Au a sotava e dua na goneyalewa totoka ena noqu lesu mai vakaulotu ka yaco sara i tolona na loaloa balavu ni drauniuluna. E totoka na kalevu vakaoni ni matana kei na nona matadredredre veirawai. A rawai au okoya ena imatai ni gauna au raici koya kina.

A sa tuvana tu na nona nakinaki na watiq me na vakamau ena valetabu,

dina ga ena gauna oya, na valetabu voleka duadua ena taura e dua na ilakolako ka sivia e 4,000 na maile (6,400 na kilomita).

A vakatubu marau kei na rarawa na soqo ni neirau vakamau vakalawa, ni keirau a vakamautaki ena dua na icavacava ni tikinisiga. E tukuna na turaga ka qarava na vakamau na vosa "Ia oqo au sa vakadeitaki kemudrau mo drau sa veiwatini," ka muria mai na nona kaya, "me yacova ni tawasei kemudrau na mate."

Ia ena yalo ni solibula keirau a tadu yani ka volia e dua na tikite ni ilakolako vakataudua ga ki na Valetabu e Mesa Arizona.

Ena valetabu, ni keirau a tekiduru sobu tiko ena icabocabo ni soro, a kaya e dua na italai vakadonui na vosa au a gadreva tu mai, ka mai vakadeitaki keirau me veiwatini ena gauna oqo kei na bula tawamudu talega.

A kauti keirau e dua na itokani ki na Matawilivola ni Sigatabu. Ni vakacagau tiko na soqoni, a tucake ka vakatakilai keirau ki na kalasi. Ni sa mai cava na soqoni, a basika mai e dua na taciq ka keirau lululu, ka biuta ki ligaqu e dua na noti 20 na dola. Vakalailai ga,

a torovi au talega mai e dua na taciq, ka vakurabuitaki au ena nona biuta talega ki ligaqu e dua na noti. Au a vakasaqarai watiq sara vakusakusa, ka a tiko takoso mai na rumu, ka kailavaka yani, "Blanquy, lululu vei ira taucoko!"

Sega ni bera ni keirau sa kumuna vata na ilavo ka rawa ni kauti keirau lesu tale ki Guatemala.

"Raica sa tolu na ivakatagedegede ni lagilagi se lomalagi ena matanitu vaka-silesitieli;

"Sa kilikili me vakayacori vua na tamata na cakacaka tabu vakabete, me rawata kina na ivakatagedegede e cake sara."¹

2. Na Veiba, ena Gadreva kina e Rua na Tamata

E dua vei ira na ibole i watiq oya na "Me rawa ni yaco na veiba, o gadreva e rua na tamata, ia au na sega ni dua vei rau."

Sa vakamacalataka vakamatata tu na Turaga na ituvaki eso ka dodonu me na tubera na noda vakayaco-ka vata kei ira tale eso na tamata. Oqo na cikecike, vosota vakadede, yalomalua, yalomalumulumu, kei na loloma e sega ni veivakaisini.²

Na veivakacacani vakayago ena matavuvale sa dua na itovo ka sa lailai tiko mai na kena vakayacori ena so na isoqosoqo, ka da marautaka oya. Ia, eda se yawakalia tiko ga mai na vakawabokotaki ni veivakacacani vakayago. Na leqa e vu mai na ivakarau ni veivakacacani vakaoqo ena tikora na noda vakanananu, vakamavoataka na keda ituvaki, bucina na yaloca e lomada, vakalolovirataka na noda marau e loma, ka vakatawani keda ena rere.

E sega ni rauta na noda vakaitavi tiko ena soqo bibi ni vakamau vaka-silesitieli. Sa dodonu meda bulataka talega e dua na bula vakasilesitieli.

3. Na Gone E Lagasere Sa Gone Mamarau

Oqo e dua tale na ibole ka dau tukuna wasoma na watiq.

Sa kila deivaki tu na iVakabula na bibi ni sere vakatabui. Ni oti na Nona vakananuma vata kei ira na Nona tisaipeli na Lakosivia, e vakaraitaka na ivolanikalou, "Ia ni ra sa sere oti,

era sa lako yani ki na ulunivanua ni Veiolive.”³

Ni vosa tiko vua na Parofita o Josefa, a tukuna o Koya: “Raica au sa rekitaka sara na sere sa lagati ena yalodina; io na nodra sere na yalododonu sa nodra masu vei au, ka’u na vakalougatataki ira kina.”⁴

E veivakauqeti dina me rogoci na sere ni dua na gone lailai ka sa vakatavulici mai vua na nona itubutubu me lagata, “Au luve ni Kalou.”⁵

4. Au Gadrevi Iko mo Mokoti Au

Na veivosa “Au lomani iko,” “Vinaka vakalevu,” kei na “Vosoti au” sa vaka na ilumu ki na yagoda. Era veisautaka na wainimata ki na yalomarau. Era vu ni vakacegu ki na bula e lomao-caoca, ka ra vakadeitaka na vakanananu malumu ni lomada. Me vaka ga na vuca ni itei mai na lailai ni wai mareqeti, ena malumu sobu yani na noda loloma ka ciba sara ni da biuta vakatikitiki na vosa kei na ivakaraitaki ni loloma.

Au vakananuma na siga eda dau vakau ivola ni dodomo kina ena posi se na noda rawa ilavo me da qirita kina na noda daulomani mai na talevoni vakavale se na noda droinitaka ka vola eso na vosa ni dodomo ena pepa rawarawa tu ga.

Edai sa vaka me iyau makawa tu na kedra irogorogo!

Na tekinoloji ni siga kei na gauna oqo esa vakatarai keda meda cakava eso na ka veivakurabuitaki. Sa vakarawarawataki na vakau itukutuku ni loloma kei na vakavinavinaka ena tex! Era cakava wasoma na itabagone. Au vakananuma ke na tomani tikoga na totoka ni ivakarau oqo kei na so tale ni sa tauyavutaki oti na noda itikotiko. E vaka oqo na itukutuku ni tex au a qai ciqoma wale tikoga mai vua na watiq: E dua na veimoko vakalomalagi, e dua na iregu vaka na siga, kei na dua na bogi vaka na vula. Siga marautaki, au domoni iko.”

Ni’u ciqoma e dua na itukutuku vakaoqo, au tarova dredre me’u vakila niu sa tiko mai lomalagi.

E sa ivakaraitaki uasivi na Tamada mai Lomalagi ena vakatakilai ni loloma. Ena Nona vakatakila na Luvena, e a vakayagataka o Koya na vosa: “O koya oqo na noqu gone ni toko, au sa dau vinakata vakalevu.”⁶

5. Au Taleitaka na iVola i Momani kei na Noqu iVakabula, o Jisu Karisito

E vakasinaiti na yaloqu ena marau ni’u raica na watiq ni vakawilika na iVola i Momani ena veisiga. Au rawa ni vakila na nona ivakadinadina ni

cakava vakakina mai na kena raici tiko na reki e matana ena nona wilika voli na veitikina ka vakadinadinataka na veiqaravi ni iVakabula.

Sa ka ni vuku vakaidina na vosa ni noda iVakabula: “Dou sa vakasaqara ena i Vola Tabu; ni dou sa nanuma dou sa rawata kina na bula tawamudu: ia na ivola oqo sa tukuni au.”⁷

Ena veivakauqeti ni ka oqo, au a tarogi Raquel, na makubuqu ka se qai vulica toka ga na wivola, “Na cava o na tukuna me baleta na tuvai ni inaki me wiliki na iVola i Momani?”

A sauma okoya, “Ia, Tukaqu, e sa rui dredre. E sa ivola levu.”

Au a qai tukuna vua me wilika vei au e dua na draunipepa. Au taura mai e dua na kaloko vakaitarovi ka taura nona gauna. Au kaya, “Iko a taura ga e tolu na miniti, ia na iVola i Momani ena vosa vaka-Sipeni e tiko kina e 642 na draunipepa, o sa na gadreva e 1,926 na miniti.”

Oqo ena rawa ni vakarerei koya vakalevu cake, ka’u mani wasea na iwiliwili mai na 60 na miniti ka tukuna vua ni na gadreva ga o koya e 32 na aua me wilika kina, lailai mai na dua veimama na siga!

A qai kaya o koya vei au, “Oqori esa rui rawarawa, Tukaqu.”

Me kena itini, era a taura vakalevu cake na gauna mai na kena oqo o Raquel, na tuakana o Esteban, kei na so tale na makubui keirau baleta oqo e dua na ivola ka gadrevi me na dau wiliki ena yalo ni masumasu kei na vakasama titobu.

Ni da vulica meda taleitaka na ivolanikalou vata na gauna, eda na tukuna me vaka na Daunisame: “A kena kamikamica na nomuni vosa ki na gusuqu! Io, na oni sa sega ni kamikamica e na gusuqu!”⁸

6. E Segga ni Rauta me Kilai Walega na iVolanikalou; Sa Dodonu Meda Bulataka

Au vakananuma na gauna au a ka-ulotu oti kina, ka vakasaqara vagumata tiko na ivolanikalou, au nanuma ni’u sa kila taucoko. Ena gauna ni neirau veidomoni, au na dau vulica vakatautauvata kei Blanguy na ivolanikalou. Au a vakayagataka e levu sara na noqu ivola lalai kei na yavu duri ni

ivolanikalou me'u wasea vata kei koya na noqu kila-ka ni kosipeli. Ni oti na neirau vakamau, a tarai au e dua na vakanananu bibi ena noqu vulica e dua na lesoni levu mai vua. Au a rairai saga beka me'u *vakatavulici* koya ena kosipeli, ia a vakatavulici au okoya ena sala me'u *bulataka* kina.

Ni mai vakacavara na iVakabula na iVunau mai na Ulunivanua, a solia o Koya na ivakasala matua oqo: "Ia oqo, ko koya yadua sa rogoca na noqu vosa oqo, ka cakava, ka'u na vakatautauvatataka kei na tamata vuku, sa tara na nona vale ena dela ni vatu."⁹

O ira era bulataka na ivakavuvuli vakasilesitieli ka kune ena ivolanikalou, era soli vakacegu kivei ira ka rarawa tu. Era kauta mai na reki kivei ira na yalolailai, veidusimaki vei ira era yali, vakacegu vei ira na lomaocaoca, kei na veituberi vakaidina kivei ira ka ra vakasaqara na dina.

Me kena iumani:

1. Na valetabu sa ikoya na vanua.
2. Ena veiba, o gadreva e rua na tamata, ia au na sega ni dua vei rau.
3. Na gone e lagasere sa gone mamarau.
4. Au gadrevi iko mo mokoti au
5. Au taleitaka na iVola i Momani kei na noqu iVakabula, o Jisu Karisito.
6. E sega ni rauta me kilai walega na ivolanikalou; sa dodonu meda bulataka.

Na lesoni oqo kei na vuqa tale sa vulici ena dua na vuvale, na vanua ka rawa ni yaco me dua na tiki ni lomalagi eke e vuravura.¹⁰ Au vakadinadinataka ni kosipeli i Jisu Karisito kei na yavu ni Tamada Vakalomalagi e vakarautaka e dua na veidusimaki vakaidina ena bula oqo kei na yalayala ni bula tawamudu, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 131:1-2.
2. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 121:41.
3. Marika 14:26.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 25:12.
5. "Au Luve ni Kalou," *Vola ni Sere*, na. 185.
6. Maciu 3:17; raica talega na Marika 1:11; 3 Nifai 11:7.
7. Joni 5:39.
8. Same 119:103.
9. Maciu 7:24.
10. Raica na *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu*: David O. McKay (2003), 43, 150.

Mai vei Elder Erich W. Kopischke
Ena Vitusagavulu

Ciqomi Tu mai Vua na Turaga

Na vakasaqarai kei na rawati ni veiciqomi ni Turaga ena vakavurea na kila-ka ni da sa digitaki ka vakalougatataki mai Vua.

Ni'u a se gone tagane lailai, au nanuma lesu na nona dau kauti au ena so na gauna o tamaqu me keirau cakava eso na cakacaka. A dua tiko na neitou iteitei lailai ka vica toka ga na kilomita mai na neitou itikotiko, ka dau levu tu ga na ka me caka me vakarautaki kina na iteitei ena tabayabaki yadua. Keirau dau cakava na gazebo se tara se vakavinakataka na bai. Au nanuma lesu na cakacaka oqo e dau vakayacori tu ga ena gauna ni batabata, tarabi ni waicevata, se tau ni uca. Ia au dau taleitaka sara. E dau vakatavulici au o tamaqu ena icakacaka ni veika ena yalomalua kei na veiciqomi.

A sureti au o koya ena dua na siga me'u vaqacacotaka na sikuru ka veivakasalataki, "Nanuma, kevaka o na vakacuruma vaqacaco sara, ena kamusu." Ia, au a via vakaraitaka vua ena yalo dokadoka na ka au rawa ni cakava. Au a vaqacacotaka ena noqu igu taucoko, ka mani vakakina, au a vakamusutaka na sikuru. A veiwali kina okoya, ka keirau mai tekivuna tale. Ena gauna mada ga au dau "vakacaca kina," au dau vakila tu ga na nona loloma kei na nona nuidei vei

au. A kacivi na nona bula ena sivia na 10 na yabaki sa oti, ia au se rawa ni rogoca ga na domona, vakila na nona loloma, marautaka na nona veivakalougatataki, ka nanuma na nona veiciqomi.

Na vakanananu ni ciqomi tiko mai vua e dua eda lomana e sa gagadre vakaidina ni tamata. E vakayarayatiki keda na noda ciqomi tiko mai vei ira na tamata vinaka. E kuria na noda veivakataudeitaki kei na nuidei. Era na vakasaqara tale ena so na vanua na veiciqomi o ira ka ra sega taumada ni kunea mai na ivurevure e gadrevi. Era na rairai qa-ra na tamata ka sega ni kauwaitaka na nodra tu vinaka. Era na rairai semati ira ki na veitokani veilecayaki ka cakava eso na ka e lomatarotaro ena nodra tovolea mera rawata na veivakatakilai era vakasaqara tiko. Era na rairai vakasaqara na veiciqomi ena nodra daramaka e dua na isulusulu kilai tani me vakavurea e dua na yalo ni rawa-ka se ituvaki. Vei ira eso, na sasagataki ni dua na itavi se itutu kilai levu sa rawa talega ni dua na sala ni vaqara veiciqomi. Era na rairai vakamacalataka na nodra rawa-ka mai na itutu era taura se ituvaki era rawata.

Eda sega talega ni dau vagalalataki ena Lotu mai na mataqali vakasama vakaoqo. Na vakasaqarai ni veiciqomi mai na veivurevure cala se inaki tawadodonu sa biuti keda ena dua na sala rerevaki—e dua ka na rawa ni vagoi keda vakatani ka veivakaleqai sara. Ena noda saga na yalo ni veivakacaucautaki kei na yalonuidei, eda na vakila e muri ni da sa vakawaleni ka lolovira.

O Alama a vakasalataki luvena o Ilamani, “Ia mo vakararavi vua na Kalou mo bula kina.”¹ Na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena, o Jisu Karisito, e sa icavacava ni ivurevure ni veivakadodonutaki kei na veiciqomi deivaki. Rau kilai keda. Rau lomani keda. Rau sega ni ciqomi keda me baleta na ka eda kilai tani kina se itutu. Rau sega ni raica na noda rawa-ka. Rau raica curuma na lomada. Rau ciqomi keda ena ituvaki eda tu kina kei na cava eda sasagataka tiko meda vakataka. Na vakasaqarai kei na ciqomi ni veivakadonui mai vei Rau ena dau laveti keda ka vakayaloqaqatiki keda tikoga.

Au na wasea e dua na iwalewale rawarawa, ni kevaka e vakayagataki, ena rawa ni vukei keda kece meda kunea na icavacava ni veiciqomi. Na iwalewale oqo a solia na Turaga vei Josefa Simici: “Ia, au sa kaya vakaidina vei kemudou, ko ira kecega era sa yalodina tiko, yaloraramusumu ka bibivoro, ka ra sa lomasoli mera vakayacora na nodra yalayala—ka kitaka na ka kecega au sa vakarota ko i au na Turaga—au na vakadonui ira.”²

E tolu tiko na ikabakaba rawarawa ni iwalewale oqo:

1. Kila ni sa yalodina ka yaloraramusumu na lomada,
2. Kila ni sa bibivoro na yaloda, ka
3. Meda lomasoli me rawa ni da vakayacora na noda veiyalayalati ka kitaka na ka kecega sa veivakaroti kina na Turaga.

iMatai, sa dodonu meda kila ni sa yalodina ka raramusumu na lomada. Eda rawa ni kila vakacava oya? Eda na tekivu ena noda vakadikevi keda vakamalua. Na lomada sa iloma ni veika eda vakila. Ni da rai ki na lomada, eda saravi keda. Na ka era sega ni kila o

ira era wavoliti keda, eda kila vakaidina. Eda kila na noda sasaga kei na gadre. Ni da vakaitavi ena yalodina, ivakaraitaki dina, eda na sega ni veivakaduiduitaki se vakacalai keda.

E tiko tale na sala meda vakalewa kina ke raramusumu tiko na lomada. Na yalo raramusumu sa dua na loma e malumu, tadola, ka veiciqomi. Ni’u rogoca na iVakabula ni tukuna, “Raica, ka’u sa tu e na mata ni katuba, ka tukituki,”³ au rogoci Koya ni tukituki tiko ena katuba ni lomaqu. Ke’u dolava na katuba oqo Vua, au sa na vakamura cake na veisureti ni Yalotabu, ka’u sa na dau ciqoma vakalevu cake na loma ni Kalou.

Ena gauna eda tutaka ka masulaka kina vagumatua na ituvaki ni yalodina kei na malumalumu ni yaloda, na Yalo Tabu ena vakatavulici keda. Eda na ciqoma na veivakadeitaki kamica se veivakadodonutaki malumu, ka veisureti meda cakava.

iKarua, e dodonu meda kila ni bibivoro na yaloda. Na vosa na *bibivoro* ena Oxford dictionary e vakai-balebaletaki me “veika e vakilai se

ivakaraitaki ni yalomalumu ena vakilai ni dua ka caka cala.”⁴ Eda na vakadinadinataka na noda caka cala kei na noda malumalumu ke tiko vei keda na yalo bibivoro. Eda na dau vakatavulici vakarawarawa “ena veika kecega sa dodonu.”⁵ Eda vakila na rarawa vakalou ka da lomarawarawa ni veivutuni. Na yalo e bibivoro ena dau tu vakarau me vakarorogo “ki na domo ni Yalo Tabu.”⁶

Na yalo e bibivoro ena vakaraitaki ena noda lomarawarawa kei na sasaga meda cakacakataka. Eda na lomarawarawa ni da vakamalumalumutaki keda vua na Kalou, lomarawarawa ni veivutuni, lomarawarawa ni vulica, ka lomarawarawa ni veisau. Eda sa lomarawarawa ni masu, “Ia me kakua ni yaco na noqu lewa, me yaco ga na nomuni lewa.”⁷

Na ikatolu ni kabakaba ni noda vakadonui mai vua na Turaga sa na ivakadei ni vakatulewa meda dikeva na noda veiyalayalati ena solibula, “ka kitaka na ka kecega au sa vakarota ko i au na Turaga.”⁸ E dau vakavuqa ni da nanuma ni vosa na *solibula* e

vakaibalebaletaki ki na dua na ka levu ka dredre meda na cakava. Ena rairai dina ena so na ituvaki, ia e vakaibalebaletaki vakalevu ena bulataki ni tisaipeli dina i Karisito ena noda bula ni veisiga.

Dua na sala eda dikeva kina na noda veiyalayalati ena solibula oya ena vakayagataki vakadodonu ni sakaramede ena veimacawa. Eda vakarautaki keda deivaki ki na cakacakatabu vakalotu. Eda vakavouia ka vakadeitaka na noda yalayala tabu vua na Turaga. Eda na vakila na Nona veiciqomi ena sala oqo ka ciqoma na Nona veivakadeitaki ni sa vakatakilailai na noda sasaga ka sa vosoti na noda ivalavala ca mai na Veisorovaki i Jisu Karisito. Donuya na cakacaka vakalotu oqo, sa yalataka vei keda na Turaga ni ena noda lomarawarawa tiko ni da taura vei keda na yaca ni Luvena ka dau nanumi Koya ka muria na Nona ivunau, ena dau tiko vata ga kei keda na Nona Yalotabu. Na kena tiko vata kei keda na Yalo Tabu me noda itokani tudei sa ivakaraitaki uasivi duadua ni veiciqomi mai vua na Kalou.

So tale na sala me dikevi kina na noda veiyalayalati ena solibula sa

rawarawa sara me vakataka na ciqomi ni veikacivi ena Lotu ka qarava tiko ena yalodina na veikacivi oya, se vakamura na veisureti ni noda parofita o Thomas S. Monson meda torovi ira yani era duri tu ena yasanisala ka gadreva tu na veivakabulai vakayalo. Eda dikeva na noda veiyalayalati ena solibula mai na noda veiqaravi vagagalu ena vanua vakaitikotiko se da wavolivolita se mai na kunei ni veiyaca ni noda kawa kei na qaravi ni nodra cakacaka ena valedatabu. Eda dikeva na noda veiyalayalati ena solibula mai na noda sasagataka na buladodonu, tadola tu ga, ka vakarogoca na veivakauqeti ni Yalotabu ni da bula ena veisiga. So na gauna e vakai-balebaletaki na dikevi ni noda veiyalayalati mai na noda tucake vakadoudou ka yalodina tiko ena gauna e sotavi kina na dredre kei na veibolebole ni bula.

Ni oti na ivakamacala ni iwalewale ni noda rawa ni ciqomi mai Vua, e vakayagataka na Turaga e dua na ivakaraitaki totoka me vakaraitaka na sala meda rawa-ka kina vakaikeda ka vakamatavuvale ni da vakasaqara na Nona veiciqomi. E kaya o Koya, “Ia ko i au, na Turaga, au na vakavuna mera vua me vaka na kau sa vuavuai vinaka,

io sa tei ena qele bulabula ena bati ni uciwai, ka sa vuataka na vua vinaka.”⁹

Ni da sa tudonu tu vata kei na Yalo ni Turaga ka vakila na Nona veiciqomi, eda na vakalougatataki vakalevu cake mai na noda kila-ka ka vuataka na vunika e vuqa ni yalododonu. Eda na maliwai ira ka tukuna kina o Koya, “E vinaka, a tamata vinaka ka dina: ko sa dina ena ka e vica ga, au na lesi iko mo lewa na ka e vuqa: curu ki na marau ni nomu turaga.”¹⁰

Na vakasaqarai kei na rawati ni veiciqomi ni Turaga ena vakavurea na kila-ka ni da sa digitaki ka vakalougatataki mai Vua. Ena tosoicake na noda nuidei ni sa liutaki keda o Koya ka dusimaki keda vakadodonu. Na Nona loloma veivueti malumu ena vakatakilailai vakaidina ena vu ni lomada, ena noda bula, kei ira na noda matavuvale.

Au sureti kemuni mai na vu ni lomaqu mo ni vakasaqara na veiciqomi ni Turaga ka rekitaka na Nona veivakalougatataki yalataki. Ni da vakamura na iwalewale rawarawa e sa tu-vatu na Turaga, eda na qai mai kila ni da sa ciqomi mai Vua, se vakacava sara na noda itutu, veika eda kilai kina, se bula vakaiyalayala. Na Nona veiciqomi loloma ena vakayarayarataki keda, vakalevutaka na noda vakabauta, ka vukei keda ena rawai ni veika eda sotava ena bula. Se vakacava sara na noda bolebole, eda na rawa-ka, tubu cake,¹¹ ka yalovakacegu.¹² Eda na maliwai ira a tukuna kina na Turaga:

“Dou kakua ni rere ko i kemudou na gonelalai, raica dou sa noqu, au sa vakamalumulumutaki vuravura, io sa i kemudou sa solia vei au ko Tamaqu;

“Raica, ena sega sara ni yali e dua vei ira sa solia vei au ko Tamaqu.”¹³

Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Alama 37:47.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 97:8.
3. Ai Vakatakila 3:20.
4. *Oxford Dictionaries Online*, “contrite,” oxforddictionaries.com.
5. Alama 21:23.
6. Mosaia 3:19.
7. Luke 22:42.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 97:8.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 97:9.
10. Maciu 25:21.
11. Raica na Mosaia 2:22.
12. Raica na Mosaia 2:41.
13. Vunau kei na Veiyalayalati 50:41–42.

Mai vei Elder Bruce D. Porter
Ena Vitusagavulu

Veimataka Totoka

E sega ni dodonu meda rerevaka na veisiga ni mataka, se malumalumu mai na vakanuinui kei na yalo vakacegu, baleta ni sa tiko vata kei keda na Kalou.

Ena yakavi ni siga Lotulevu mai Jerusalem, era a soqoni vata yani o Jisu kei ira na Nona tisaipeli ki na dua na taba vale e cake me ratou rokova na Kana Vata ni Lako Sivia. E ratou sega ni kila na tagane e ratou mai soqoni vata oqo kei Koya ni dua na siga ena vakatokai na vakayakavi oqo me iOtioti ni Kana Vata. Kevaka beka me ratou a kila kei na kena ibalebale, e ratou na rairai tagi kina.

Ia, na nodratou iVakavuvuli, sa kila vakavinaka tu ni veika rarawa e Kecisemani kei Kolikoca sa na vakarau tekivu sara ga. Sa roro dina mai na gauna butobuto duadua ena itukutuku ni veigauna kei vuravura; ia, a kaya vei iratou o Jisu, “Dou na kunea e vuravura na rarawa: ia mo dou vakacegu; au sa vakamalumulumutaki vuravura” (Joni 16:33).

Eda sa bula donuya tiko oqo e dua na gauna voravora kei na veilecayaki, oqo na gauna a parofisaitaka na Turaga vei Inoke ni na vakatakilakilataki ena “siga ni ivalavala ca kei na veisa-usaumi” (Mosese 7:60). Era na rairai wawa tu mai liu na ka rarawa kei na veigauna dredre, ia eda sa cakacaka ga ki na veivakauqeti vinaka kei na reki, ni da sa bula donuya tiko oqo na iotioti ni itabagauna, sa vakalesuamai kina na Kalou na Nona Lotu kei na

matanitu ki vuravura me vakarautaki ki na lesu mai ni Luvena.

Ena dua na gauna a vakamacalataki iratou kina na makubuna o Peresitedi Boyd K. Packer kei na vuravura sa toso cake tikoga kina na veivakaleqai e ratou sa bula tiko kina. A kaya: “Era na raica e levu na veika ena yaco ena gauna ni nodra bula. E vuqa na veika oqo ena bolela na nodra qaqa ka vakarabailevutaka na nodra vakabauta. Ia kevaka era na vakasaqara na veivuke ena masu kei na veidusimaki, ena soli vei ira na kaukauwa mera valuta na veika ca.”

Ka kuria tale o koya: “Na veika dodonu yaga e dodonu me taurivaka na tamata sa mai buturaka sobu ka sega ni kauwaitaka. Io, veitalia, au sega ni rerevaka na veisiga ni mataka” (“Kakua ni Rere,” *Liaona*, Me 2004, 77, 78).

Kemuni na taciq kei na ganequ, e sega ni dodonu meda rerevaka na veisiga ni mataka, se malumalumu mai na vakanuinui kei na yalo vakacegu, baleta ni sa tiko vata kei keda na Kalou. E dua vei ira na isevu ni vosa volai ni vakasala i Jisu a solia o Koya vei iratou na Nona tisaipeli kacivi vou mai Kalili o ya na vosa veivunauci e rua, “Kakua-ni rere” (Luke 5:10). A cavuta tiko vakavuqa na ivakasala oqo o Koya ena gauna ni Nona cakacaka vakalotu.

Kivei ira na Nona Yalododonu ena noda gauna oqo, sa kaya oqo na iVakabula, “Ta mo dou kakua ni rere se yalolailai, raica koi au na Turaga, au sa tiko vata kei kemudou ka vakaukauwataki kemudou” (V&V 68:6).

Na Turaga ena tiko vata kei na Nona Lotu kei ira na kena tamata ka taqomaki ira me yacova na Nona lako mai. Ena yaco na tiko vakacegu e Saioni kei na kena iteki, ni sa kaya o Koya: “Ta mera vakasoqoni vata yani ki na vanua ko Saioni, kei na kena veisiteki, io me nodra idrodro, ka nodra ivakaruru mai na cava, me ra taqomaki kina ni sa sovaraki mai ki vuravura na cudru waqawaqa” (V&V 115:6).

Na Lotu sa itikitiko kaukauwa ni nodra taqomaki na kena lewenilotu. E dina ga ni na yaco e vuravura na gauna eso ni veivakacudrui kaukauwa, era na kune vakacegu ga o ira na Yalododonu Edaidai yalodina ena kena veiteki e Saioni. Sa lewa kina na Turaga na vatu a sega ni ta ena liga mai na ulunivanua ena qiqi yani ka vakasinaita na vuravura taucoko (raica na Taniela 2:31–45; V&V 65:2). Sa sega kina ni dua na kaukauwa vakatamata me tarova rawa na kena ilakolako ni sa mai vua na Kalou na cakacaka oqo, ka sa kena uluvatu ivakadei o Jisu Karisito.

A raica kina o parofita Nifai ena nona raivotu ni na yaco na vakatikori ena gauna mai muri na kaukauwa ni Lami ni Kalou “vei ira talega na nona tamata ni veiyalayalati na Turaga” ka ra na “vakaiyaragi ena yalododonu kei na lagilagi ni nona kaukauwa na Kalou” (1 Nifai 14:14).

Oi keda yadudua, kei na noda matavuvuale, eda sa rawa ni vakaiyargitaki ena kaukauwa ni Kalou me itataqomaki kevaka meda na dina tikoga ki na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai ka vakatara na Yalotabu me dau dusimaki keda. Ena yaco mai na veivakatovolei, ka da na sega ni kila vakavinaka na veika kece e dau yaco vei keda se vakavolivoliti keda. Ia kevaka meda na yalomalua, ka vakabauta tu ga na Turaga, ni na solia vei keda o Koya na kaukauwa kei na veidusimaki ena gauna ni veibolebole yadudua eda sotava. Kevaka sa noda gagadre ga meda vakalomavinakataki

Koya, eda na vakalougatataki ena dua na vakacegu titobu ni yalo.

Ena itekitekivu ni gauna ni Veivakalesuimai, era sotava na lewe ni Lotu na veivakatovolei dredre sara. Oqo na ka e kaya o Peresitedi Brigham Young baleta na gauna o ya: “Ni ra vakavolivoliti keimami tu na dauvakacaca, ka tu voleka sara na mate kei na leqa e vuqa, au vakabauta niu dau yalomarau [ka] tu ga me vaka au sotava tiko oqo. E na rairai tu beka e liu na veika dredre eso sa laurai rawa yani, ia au sa dau sotava mai ena Kosipeli oqo na veika eso au sa kila deivaki tu ni na yaga vakalevu sara ki na dina” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Brigham Young* [1997], 391).

O Paul na noqu itokani daukaulotu, e dua e dau vakabulabulataka na veivakauqeti vinaka. Ni se qai tamanigone cauravou tiko, a tauvi koya na waqaqa. E dina ga ni yaco veitaravi mai na veika rarawa, a tomana tikoga na nona qaravi ira na tamata ena reki kei na vosa veivakamarautaki. E dua na gauna a lako mai ki na noqu valenivolavola ka dabe tiko ena nona wilijeja ka kaya sara, “Na bula e tekivu ena wilijeja vakaidini!” Au na daunanumi koya tikoga, ni vo toka e vica na yabaki me mate kina, ni a taura cake tu na cina ni Olympic ni vodoka tiko yani na nona wilijeja ka ra kailavaki koya tiko mai e drau na tamata. Me vaka ga na yameyame caudre tudei o ya, a sega vakadua ni bau toro

sobu vakalailai na vakabauta nei Paul ena gauna ni cava ni bula.

Niu se gonevuli tiko ena Brigham Young University, au a vakaitikotiko ena dua na vale vata kei na vica na cauravou. O noqu itokani ni rumu, o Bruce, e dua au bau kila ni dau tukuna tu ga na veika vinaka me yaco. Keitou a sega mada ga ni rogoca vua me cavuta e dua na ka vakatani vua e dua na tamata se dua na ka, ka dredre sara me keitou sega ni vakayaloqaqataki ni tiko o koya. Na nona veivakacegui e drodro mai na nona dau nuitaka tu ga na iVakabula kei na Nona kosipeli.

Ena dua na siga batabata cagicagi, e dua tale na noqu itokani, o Tom, a taubale takoso tiko yani ki na itikotiko ena univesiti. E se qai 7:00 na kaloko ena mataka lailai, ka se lala tu ka buto na itikotiko ena univesiti. Sa lutu bi sara tiko na uca cevata, kei na cagi batabata. “Sa qai dua na draki ca levu,” a kaya lo o Tom. A taubale vakalailai tale yani ki liu, ena buto kei na uca cevata, sa rogoca sara ni dua e lagasere tiko.

E dina sara, ena loma ni tau ni uca cevata sa basika mai kina o neitou itokani dauvakanuinui vinaka, o Bruce. A laveta ruarua tu na ligana i cake, ka lagata tiko e dua na sere mai na sereivakatagi ni Broadway na *Oklahoma*: “Io, sa qai dua na mataka totoka! Io, sa qai dua na siga totoka! Sa marau na yaloqu, sa yaco vei au na vinaka kecega.” (raica na Richard Rodgers

and Oscar Hammerstein II, “Oh, What a Beautiful Mornin’” [1943]).

Mai na ka sa yaco oqo, na domo makare ena dua na cava buto sa laki yaco me noqu ivakatakilakila ni veika sa baleta na vakabauta kei na vakanuinui. E na gauna mada ga ni butobuto mai ko vuravura, sa rawa vei keda na Yalododonu Edaidai meda lagasere ena reki, ni da sa kila tu ni sa tiko na kaukauwa kei lomalagi ena Lotu ni Kalou kei ira na kena tamata. Eda rawa ni rekitaka ni da sa kila ni sa tu mai liu na veimataka totoka—na sigavou ni mileniumi, ni na tadu mai na Luve ni Kalou ena Tokalau ka mai veiliutaki tale e vuravura.

Au nanuma talega kina e rua na mataka totoka ena itukutuku kei vuravura. Ena vula itubutubu ni 1820, ena dua na mataka totoka ka vinaka sara mai Palmyra, New York, a gole yani e dua na cauravou na yacana o Josefa Simici ki na dua na veikau ka laki tekiduru me masu. Na isau ni masu o ya, rau a rairai mai kina na Tamana kei na Luvena, me vakatikori mai kina na itabagauna ni taucoko ni gauna kei na Vakalesuimai ni Lotu i Jisu Karisito ki vuravura.

Io e dua tale na mataka totoka a cadra mai volekata na 2,000 na yabaki sa oti ena taudaku ni koro vakabai, o Jerusalemi. E sega ni vakabekataki na kena cila ramase mai na mata-nisiga ena mataka ni Siga ni Mate o ya. E ratou a vakusakusa mai eso na marama me ratou mai sikova e dua na ibulubulu ena were, ka nuitaka tiko me ratou mai lumuta na yagoi koya na nodratou Turaga a mate ena kauve-ilatai. A sotavi iratou kina e rua na agilosi ka kaya: “E na cava dou sa mai vakasaqarai koya sa bula e na kedra maliwa na mate? Sa sega eke ko koya, sa tu cake tale” (Luke 24:5–6).

Sa mai qaqa o Jisu Karisito vei ivalavala ca kei na mate, kau sa vakadinadinataka oqo. Kau sa vakadinadinataka na ituvatuvu ni nona loloma veivuetai na Tamada Tawamudu kei na Nona loloma tawayalani. Ni da lamata mai ena veimataka yadua, meda sa qai rai ki lomalagi ena vakabauta ka kaya, “Io, sa qai dua dina na mataka totoka,” Sa noqu masu ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder D. Todd Christofferson
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

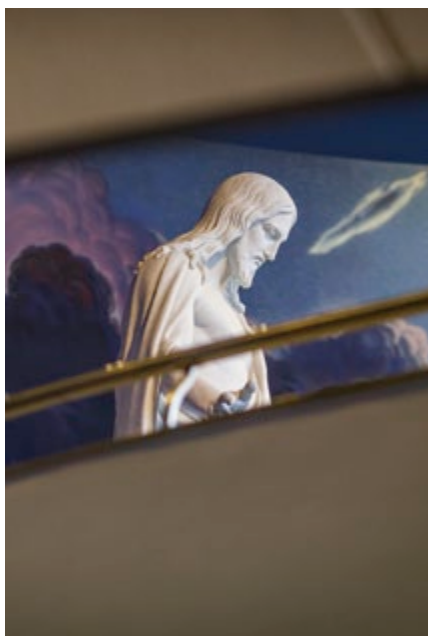
Veivueti

Ni da muri Karisito, eda segata me da vakaitavi ka tosoya yani na Nona cakacaka ni veivueti.

Ena veigauna vakoloni, a gadrevi vakalevu sara mai Amerika na tamata cakacaka. Ena ika 18 kei na itekivu ni ika 19 ni senijiuri, era a tauri o ira e rawa ni ra laki cakacaka mai Peritania, Jamani, kei na veimatanitu tale eso vaka-Iurope, ia e vuqa era sa tu vakarau me ra lako yani era sega ni sauma rawa na nodra ivodovodo. E sega ni dredre vei ira oqori me ra lako yani ena ruku ni veidinadinati vakacacacaka se konitaraki, ka yalataka me ra laki cakacaka sega ni saumi ena loma ni dua na gauna ni ra sa yaco yani me saumi kina na nodra ilakolako. Eso tale era lako yani era yalataka me ra na sauma na nodra ivodovodo na wekadra era sa tu mai Amerika ena gauna ga era yaco yani kina, ia kevaka e sega ni vakakina, era sa yalataka o ira na qai tadu yani oqo me ra na sauma na nodra ivodovodo ena cakacaka sega ni saumi ena loma ni dua na gauna. Na vosa e dau vakayagataki me vakamacalataki ira na ilakolako vakacacacaka vaqo na “dauveivueti.” Me ra cakacaka-taka na isau ni nodra ilakolako—o ya mera volia na nodra bula galala—ena nodra cakacaka.¹

E dua vei ira na itutu bibi ka vakamacalataki Jisu Karisito na Dauveivueti. Me vaka e vakaraitaki ena noqu itukutuku lekaleka me baleti ira na “dauveivueti” tawavanua, na vosa *vueta* e kena

ibalebale me sauma e dua na icolacola se dinau. Na *vueta* e rawa talega ni kena ibalebale me vakabula se vagalalataka me vaka na saumi ni kena ivesu. Kevaka e dua e cakava e dua na cala ka qai vakadodonutaka se sauma na kena isau, eda na kaya ni sa vueti koya. Na kena ibalebale yadua oqo e tukuna tiko na veitikina duidui ni Veivueti cecere sa mai vakayacora o Jisu Karisito ena vuku ni Nona Veisorovaki, ka okati kina, ena vosa ni ivolavosa, “me sereki mai na ivalavala ca kei na kena itotogi,

me vaka e dua na isoro sa caka ena vukui koya e ivalavala ca.”²

Na nona Veivueti na iVakabula e rua na tikina. Taumada e sorovaka na talaidredre nei Atama kei na Lutu tani ni tamata e sala vata kaya, ena nona vakamalumalumutaka na veika e rawa ni vakatokai me revurevu vakadodonu ni Lutu—na mate vakayago kei na mate vakayalo. Na mate vakayago e kilai sara tu ga vakavinaka; na mate vakayalo na nona tawasei tani na tamata mai vua na Kalou. Ena vosa nei Paula, “Ni sa qai mate kecega ena vukui Atama, ena vakabulai kece talega ena vukui Karisito” (1 Korinica 15:22). Na veivueti oqo mai na mate vakayago kei na mate vakayalo e ka raraba ka sega ni dua na kena ivakarau.³

Na ikarua ni tiki ni nona Veisorovaki na iVakabula sai koya na veivueti mai na veika e rawa ni vakatokai na revurevu vakatikina ni Lutu—na noda ivalavala ca o keda ka sega ni talaidredre nei Atama. Ena vuku ni Lutu eda sa sucu mai kina ki na dua na vura-vura vakayago, ka sinai tu kina na ivalavala ca—sai koya, na talaidredre ki na veilawa vakalou. Ni vosa me baleti keda kece, e kaya kina na Turaga:

“Ia ni ra sa tubu cake mai, era sa vakananuma tiko na ivalavala ca e lomadra, ia ni ra sa tovolea oti na gaga ni ca, era sa qai sasaga vagumatua me ra rawata na veika vinaka.

“Raica sa soli vei ira me ra kila na ka vinaka mai na ka ca; ia era sa dui lewai ira ga” (Mosese 6:55–56).

Baleta ni da sa vakatulewa ka da cakava na digidigi, sa vakailavaki kina na noda vueti mai na noda ivalavala ca—na kena ilavaki me da vakatusa ka biuta sara ka vuku ki na bula vakalou, se ena dua tale na kena vosa, kena ivakarau me ia na veivutuni (raica na V&V 58:43). “Ia,” sa vakarota na Turaga, “mo vakatavulica vei ira na nomu kawa, ni sa kilikili me ra veivutuni na tamata kecega, kevaka e sega era na sega ni rawata na matanitu ni Kalou, raica sa sega na ka tawasa-vasava sa curu rawa kina, se tiko rawa e matana” (Mosese 6:57).

Na nona vakararawataki na iVakabula mai Kecisemani kei na Nona yaluma ena kauveilatai sa vueti keda

mai na mate ena nona vakamamautaka na gagadre ni lewa dodonu vei keda. Sa dedeka yani na loloma veivueti kei na veivosoti vei ira sa veivutuni. Na Veisorovaki talega e sauma na noda dinau ki na lewa dodonu ena nona vakabulai keda ka sauma lesu vei keda na veika rarawa eda sa vosota ena yalodina. “A sa colata ko koya na rarawa ni tamata kecega, io na rarawa ni veika bula kecega, na tagane kei na yalewa kei na gone, ko ira na kawa i Atama” (2 Nifai 9:21; raica talega na Alama 7:11–12).⁴

Ni da muri Karisito, eda segata me da vakaitavi ka tosoya yani na Nona cakacaka ni veivueti. Na veiqaravi cecere duadua eda rawa ni solia vei ira tale eso ena bula oqo, tekivu vei ira ena noda dui matavuvale, o ya me da kauti ira mai vei Karisito ena vakabauta kei na veivutuni me rawa kina ni ra vakila na Nona Veivueti—na vakacegu kei na reki eke kei na tawamate rawa kei na bula tawamudu ena vuvura sa bera mai. Na nodra cakacaka na noda daukaulotu sa ivakaraitaki uasivi sara ni nona loloma veivueti na Turaga. Me vaka ni ra nona italai vakadonui, era solia tu na veivakalougatataki sega ni vakatauvatani rawa ni vakabauti Jisu Karisito, na veivutuni, papitaiso, kei na isolisoli ni Yalo Tabu, me dolava na sala ni sucuvou vakayalo kei na veivueti.

Sa rawa me da veivuke talega ena nona veivueti na Turaga vei ira era sa

tiko ena tai kadua ni ibulubulu. “Ia au a raici ira talega na qase ni lotu yalododonu ena itabagauna oqo, ia ni ra sa mate sa ia tikoga na nodra cakacaka, io era sa vunautaka yani na itukutuku vinaka ni veivutuni kei na veivakabulai, ka na rawati walega ena vuku ni nona isoro na Luvena e Duabau ga na Kalou, io vei ira sa tu ena butobuto, kei ira sa bobula ki na ivalavala ca ena vuvura ni yalo” (V&V 138:57). Ena dodonu ni cakacaka vakaveisosomitaki eda solia kina vei ira mai na valetabu ni Kalou, o ira mada ga era mate ni vauci tu ena ivalavala ca era na sereki.⁵

E dina ni tiki bibi duadua ni veivueti e sala vata kei na veivutuni kei na veivosoti, e tiko talega e dua na tikina vakayago bibi sara. E tukuni ni a lako voli ko Jisu ka dau caka vinaka (raica na Cakacaka 10:38), e oka kina na nodra vakabulai na tauvimate kei na wamalai, solia na kakana vei ira na lewevuqa era viakana tu, ka vakavuvulitaka e dua na sala uasivi cake. “Me vaka sa sega ni lako mai na luve ni tamata me qaravi, ka me dauveiqaravi ga, ka me solia na nona bula me kedra ivoli e lewevuqa” (Maciu 20:28). O koya me da, sa qai vakauqeti ena Yalo Tabu, ka lako voli ka dau caka vinaka ena nona ivalavala ni veivueti na iVakavuvuli.

Na mataqali cakacaka ni veivueti vaqo e kena ibalebale me ra vukei na tamata ena nodra leqa. E kena ibalebale me ra vakaitokanitaki na

dravudravua kei na malumalumu, me ra laveti cake na kune rarawa, vakadodonutaki na cala, tutaka na dina, vaqacacotaki na itabatamata e tubucake tiko, ka rawati na veitaqomaki kei na bula marau e vale. E vuqa na noda cakacaka ni veivueti e vuvura me ra vukei eso tale me ra tubu ka rawata na nodra inuini kei na sasaga dodonu.

E dua na kena ivakaraitaki mai na ivola nei Victor Hugo na *Les Misérables*, e dina ni italanoa buli, e dau lauti au ka vakauqeti au. Ena itekivu ni italanoa, a solia o Bisopi Bienvenu na kakana kei na ivakaruru ena bogi vua na tamata sega nona vale o Jean Valjean, ka se qai suka walega mai ni oti e 19 na yabaki mai valeniveivesu ena nona butakoca e dua na ibuli madrai me vakania kina na luve ganena sa kolaiciba tu ena viakana. Ena kaukauwa ni yalo kei na cudrucudru ni loma, a sauma o Valjean na yalovinaka nei Bisopi Bienvenu ena nona butakoca na nona iyaya siliva. E muri ni ra sa vesuki koya na ovisa, qai lasutaka o Valjean ni a lolomataki vua na iyaya siliva. Ni ra tuiraki koya lesu na ovisa ki na vale ni bisopi, ena nona kurabui levu o Valjean, a vakadinatataka o Bisopi Bienvenu na nona italanoa qai vakuria vaqo ena yalovinaka, “Ia! Au a solia talega vei iko na itutu ni kadralla, ni rau siliva talega me vaka na kena vo, ka rawa ni saumi ena ruanadrau na voreqe. Na cava o sega ni kauta yani kina kei na nomu peleti?” . . .

“A gole yani vua o bisopi, ka kaya, ena domo lailai:

“Kua ni guilecava, kua sara ni guilecava ni o sa yalataka vei au mo na vakayagataka na iyaya siliva oqo mo yaco kina me dua na tamata dodonu.”

“A mai duri tu yani ena veilecayaki o Jean Valjean, ni sega ni bau nanuma na yalayala e tukuni tiko oqo. A tomana . . . ga yani vakamalua o bisopi:

“I Jean Valjean, na taciqu: o sa sega tale ni nona na ca, ia na vinaka. Au sa volia na yalomu me nomu. Au sa kauta tani mai na veivakanananu butobuto kei na yalo ni veivakarusa, kau sa solia vua na Kalou!”

A yaco vakaidina o Jean Valjean me dua na tamata vou, e dua na tamata

dodonu ka vukea e vuqa. A maroroya tu na itutu siliva ni kadralla e rua ena nona bula taucoko, me vakananuma tiko vua ni sa vueti na nona bula vua na Kalou.⁶

Eso na ivakarau ni veivueti vakayago e dau yaco mai ena noda cakacaka vata. Oqori e dua na vuna e tauyavutaka kina na iVakabula e dua na isoqosoqo ni lotu. E tauyavutaki ena veikuoramu kei na mataisoqosoqo, kei na iteki, tabanalevu, kei na tabana, e rawa walega ni da veivakavulici ka veivakayaloqaqataki ena kosipeli; ia e rawa talega ni da kerea na nodra veivuke na tamata kei na ivurevure eso kei na veika e gadrevi ena bula. O ira na tamata era cakacaka yadua kei na veilawalawa buli me baleta na inaki eso era sega ni rawa ni dau vakarautaka na veika gadrevi me ganita na veibolebole lelevu. Ni da dau muri Jisu Karisito eda dua na isoqosoqo ni Yalododonu ka da tauyavutaki me da vukea na nodra gagadre na noda itokani Yalododonu kei na kena levu ga e rawa ni da yacovi ira yani e vuravura raraba.

Ena vuku ni noda sasaga ni veivuke raraba, a vakamacalataka o Elder

Dallin H. Oaks, vakabibi na kena ena yabaki sa oti oqo, a vakarautaki kina na wai savasava vei ira e 890,000 na tamata ena 36 na matanitu, era vakaidabedabe qiqi e 70,000 na tamata ena 57 na matanitu, sa vakavinakataki cake na rai ni matadra e 75,000 na tamata ena 25 na matanitu, ka ra ciqoma na veivuke ni oti na veileqa sega ni namaki na tamata ena 52 na matanitu. Ni cakacaka vata kei ira tale eso, sa veivuke na Lotu ena kena vakayacori na veicula bibi eso vei ira e rauta ni 8 na milioni na gonelalai ka vukei ira na kai Siria ena nodra keba na ise ni ivalu e Taki, Lapanoni, kei Joritani ena veika taumada ni bula. Ena gauna vata oqori, era ciqoma na lewe ni Lotu era vakaleqai tu e sivia na \$500 milioni na iyaya kei na veiqaravi vakawelefe ena 2012. Vinaka vakalevu na nomuni dau lomasoli.

E sega ni wiliki eke na veicakacaka ni tamata yadua ni yalovinaka kei na veitokoni—isolisoli ni kakana, isulu, ilavo, veimaroroi, kei na udolu tale na iwalewale ni veivakacegui kei na yalololoma ka da rawa ni vakaitavi kina ena cakacaka Vakarisito ni veivueti. Niu se gonetagane au

vakadinadinataka na nona cakacaka na tinaqu me vueta e dua na marama e vakaleqai tu. Ena vuqa na yabaki sa oti ni ra se lalai na luvena, a vakayacori vei tinaqu e dua na veisele bibi ka voleka sara ni kauta tani na nona bula ka davu tu kina ena dua na gauna balavu ena dua na yabaki. Ena gauna oqori, era a vukei Nana kei na neitou matavuvale na lewe ni tabanalevu. Me ikuri ni veivuke, a vakatura kina o Sisita Abraham na peresitedi ni isoqosoqo ni Veivukei, me rau sauma na noqu itubutubu e dua na marama ena tabanalevu ka gadreva sara tu vakabibi me cakacaka. Niu talanoataka tale na italanoa oqo, au na vakayagataka na yaca buli na Sara kei na Annie me baleta na marama oqo kei na luvena. Oqo na nona itukutuku na tinaqu:

“Au rawa ni nanuma vakamatata sara me vaka ga ena noa. Au davu tu ena idavodavo, e kauti Sara mai kei na katuba ni rumu ni moce o Sisita Abraham. E rarawa na yaloqu. E duri tu na tamata sega ni rairai vinaka au qai bau sotava—e lila vakaca; rairai sakuca, sega ni seru na uluna, salulu na tabana; cuva sobu na uluna ka raica tu ga na vuloa. E dara tu e dua na ivinivo

suwai ka vakavataki na kena levu vua. E sega ni rai cake ka vosa vakamalua sara kau se sega ni rogoci koya rawa. E vuni toka mai dakuna e dua na goneyalewa lailai rauta ni yabaki tolu. Na cava beka meu cakava vua na tamata oqo? Ni ratou vakanadaku, au tabalaka na tagi. Au gadreva na veivuke ka sega ni ikuri ni leqa. A vukei koya vakalailai o Sisita Abraham sega ni dede rau sa samaka oti na vale ka vakarau-taka eso na kakana vinaka. E kerei au o Sisita Abraham meu tovolea mada ena vica na siga, [ka kaya] ni dua na gauna dredre e sotava mai na goneyalewa oqo ka gadreva na veivuke.

“Ena mataka ka tarava ni lako mai o Sara, au sa mani kerei koya rawa me toro voleka mai ki na idavodavo me rawa niu rogoci koya. E taroga se cava au vinakata me cakava. Au tukuna vua, oti au qai kaya, ‘Ia na ka bibi duadua ga o rau na noqu gonetaganene; solia eso na gauna vei rau, wivilova vei rau—erau bibi cake mai na vale.’ E dau vakasaqa vinaka o koya ka vakasavasavataka na vale, e savasava ka dau vinaka vei rau na gonetaganene.

“Ena veimacawa ka tarava, au qai kila na italanoa kei Sara. [Baleta ni dredre na nona rogoca na vosa, a sega kina ni lako vinaka na nona vuli ka mani biuvuli dole. A vakawati ni se gone sara vua e dua na daumateni. A sucu o Annie ka vu ni reki ena bula nei Sara. Ena dua na bogi ni vulaitabataba a lesu mai ki vale ena mateni na watina, vakasaurarataki Sara kei Annie ki na motoka ena nodrau isulu

ni moce, ka laki vakasoburi rau tu e yasa ni gaunisala levu. Erau sega tale ni bau raici koya vakadua. Sega na ivava ka rau curumi liliwa tu, erau qai taubale o Sara kei Annie ki na vale nei tinana.] A vakadonuya o tinana me rau tiko, ia me rau na cakava na cakacaka kece sara ni vale kei na vakasaqa, ka qaravi rau na tacina kei na ganena rau se tiko ena vuli torocake.

“Keitou qai kauti Sara vua e dua na uniwai ni daliga, ka soli vua e dua na misini ni rogorogo. . . . Keitou vakauqeti koya me vuli tale ena vuli ni itabaqase, ka rawata nona dipoloma ni vuli torocake. A curu ena vuli vakabogi ka tauriivola mai na koliji, mani lai veivakavulici ena nodra koronivuli na loki-loki. A volia e dua na itikotiko lailai. A vakamau ena valetabu o Annie, ka rua na luvena. A qai sele na daligai Sara ka mani rogo vinaka tale. Ena vica na yabaki i muri a vakacegu mai ka laki kaulotu. . . . Dau vakavinavinaka vakalevu vei keitou o Sara ka tukuna ni levu sara na ka a vulica mai vei au, vakauasivi na noqu tukuna vua ni rau bibi cake na noqu gonetaganene mai na vale. E kaya o koya ni vakavulica vua me dau raici Annie me vakakina. . . . O Sara e dua na marama digitaki.”

Ni da tisaipeli i Jisu Karisito, e dodonu me da cakava na veika kece eda rawata me da vueti ira kina na tani mai na veika rarawa kei na icolacola. Ia, na noda veiqaravi ni veivueti cecere duadua, me da tuberi ira yani vei Karisito. Kevaka a sega na Nona Veivueti mai na mate kei na ivalavala ca, sa qai noda ga e dua na kosipeli ni lewa dodonu ga vakatamata. Ena rawa beka kina eso na veivuke kei na veivinakati ena gauna oqo, ia e sega kina na kaukauwa me dreta sobu mai lomalagi na lewa e taucoko kei na loloma cecere tawavakaiyalayala. Na ulu ni veivueti e tu vei Jisu Karisito, io vei koya duadua ga. Au vakadinadinataki Koya ena yalomalumalumu kei na vakavinavinaka ni o koya na Dauveivueti, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary*, 10th ed. (1993), “redemptioner.”
2. *Webster's New World College Dictionary*, 3rd ed. (1988), “redeem.”
3. “Sa bokoca na ivalavala ca taumada na

Luve ni Kalou, ka na sega tale ni saumi na nodra ivalavala ca na qase vei ira na luvudra, raica era sa savasava tu mai na ivakatekivu kei vuravura” (Mosese 6:54). Ena Veivueti nei Karisito, era na lako sivita kina na ibulubulu na tamata kecega ka vakaturi cake ki na tawamate rawa. Me kena ikuri, eda na lako sivita kecega na mate vakayalo ena noda kau lesu mai ki na iserau ni Kalou me da lewai. E kaya kina ko Jisu, “ia me vaka ni ra a laveti au cake na tamata, ena laveti ira cake talega vakakina ko Tamaqu me ra tu e mataqu ka lewai ena nodra ivalavala” (3 Nifai 27:14). O ira era sa vakasavasavataki mai na ivalavala ca era na tu ga vata kei na Kalou ena matanitu vakalomalagi, ia ko ira era sega ni veivutuni ka tawasavasava era na sega ni tiko rawa kei na Kalou savasava, ia ni oti na Veilewai era na lesu tale ka mate vakayalo tale. Oqo e dau vakatokai ena so na gauna me ikarua ni mate. (Raica na Ilamani 14:15–18.)

4. Ena vuku ni noda ivalavala ca sa tukuna kina na ivolanikalou ni so era sega ni ciqoma na yaga ni veivueti: “Ia ko ira sa ivalavala ca, era na sega ni vakabulai, ia era na sereki ga mai na ivau ni mate” (Alama 11:41). “Ia ko ira sa sega ni vakabauta ka veivutuni, era na cudruvi vakaidina me vaka na ivunau, ia ko ira sa vakabauta ka veivutuni, era na vakabulai” (Alama 34:16). Kevaka e dua na tamata e cakitaka na Veisorovaki ni iVakabula, me na sauma vakataki koya na nona dinau ki na lewa dodonu. E kaya kina ko Jisu, “Raica koi au na Kalou, au sa vosota oti na veika oqo, me ra bula kina ko ira era sa veivutuni; ia kevaka era sa sega ni veivutuni era na vakararawataki me vakataki au” (Vunau kei na Veiyalayalati 19:16–17). Na nona vakararawataki e dua na tamata sega ni vueti me baleta na ivalavala ca e vakatokai me eli. Kena ibalebale ni sa nona na tevoro ka vakamacalataki ena ivakatautauvata vakaivolanalikalou ni vesuki tu ena sinucodo se na drano bukawaqa kei na sulifure. A vakatakekere o Liai vei iratou na luvena tagane me ratou digitaka na Veivueti i Karisito “kaku ni digitaka na mate tawamudu me vaka na gagadre ni yago kei na ca sa tu kina, raica ena rawai kemudou kina na tevoro ka kauti kemudou sobu ki eli ka lewai kemudou ena nona matanitu” (2 Nifai 2:29). Ia me vaka na Veisorovaki i Jisu Karisito, sa vakaiyalayala ga ko eli, kei ira e nodra ivotavota me ra lako kina era “na sereki mai vua na tevoro, me yacova na iotioti ni tucake tale” (Vunau kei na Veiyalayalati 76:85). O ira na lewe vica wale na “luve ni veivakarusai” sai ira “valega oqo ena yaco vei ira na ikarua ni mate; io sai ira ena sega ni vakabulai ira na Turaga ni sa oti na nona cudru” (Vunau kei na Veiyalayalati 76:32, 37–38).
5. E kaya na Parofita o Josefa Simici, “Dou lagata mai na sere na kai vuravura. Io me ra vakacaucautaka na Tui ko Imanueli, ko ira na sa mate; raica sai koya sa lesi ni bera ni buli ko vuravura, me da sereki ira rawa kina mai na nodra valeniveivesu; io me ra sereki mai na nodra vesu tu” (Vunau kei na Veiyalayalati 128:22).
6. Raica na Victor Hugo, *Les Misérables* (1992), 91–92.

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Me Yacova ni da Qai Sota Tale

Au masulaka me vakalougatataki kemuni ka maroroi kemuni tiko na Turaga. Me tiko vata kei kemuni ena gauna oqo kei na veigauna kecega na Nona vakacegu sa yalataki tu.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, sa dua na koniferedi lagilagi oqo. Au kila ni o ni na duavata kei au ni ra sa veivakauqeti dina na itukutuku. Sa tarai na yaloda, ka vaqacotaki na noda ivakadinadina ni cakacaka vakalou oqo ena noda vakila

na Yalo ni Turaga. Me balavu na noda nanuma tu na veika eda sa rogoca ena rua na siga sa oti oqo. Au uqeti kemuni mo ni vulica vakatitobu ni ra sa tabaki yani ka lako mai ena mekesini na *Ensign* kei na *Liaona*.

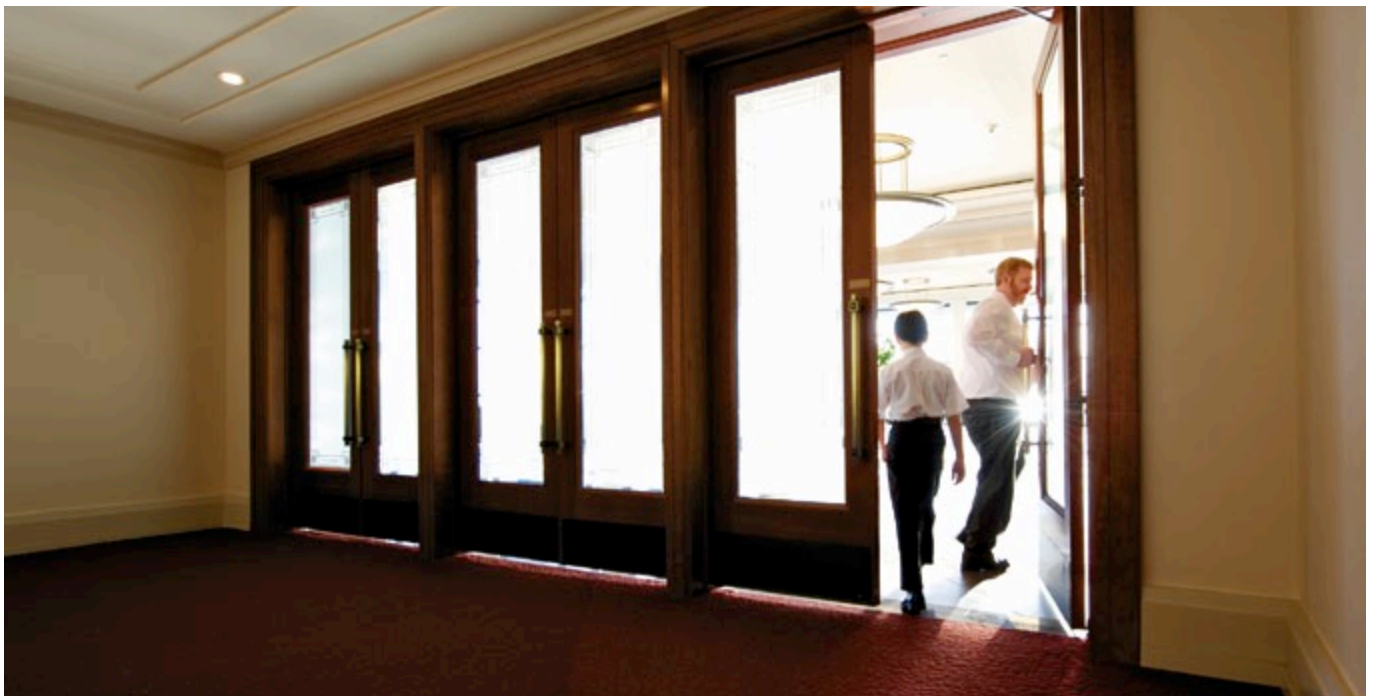
Eda vakavinavinaka vei ira yadua

era sa vosa vei keda, ka vakakina vei ira era cabora na masu. Me kena ikuri, sa veilaveti dina ka veivakauqeti na sere kei na ivakatagi. Eda lomana na noda Matasere lomani ni Tabernacle ka vakavinavinaka vei ira kece tale eso era a vakarautaka talega na sere kei na ivakatagi.

Eda duavata ena noda vakaraitaka na noda vakavinavinaka vei ira ena mataveiliutaki kei na matabose raraba ni Goneyalewa ka ra sa mai vagalalataki e nanao. Sa vakasakiti na nodra veiqaravi ka taucoko na nodra yalodina.

Eda sa veitokoni, ena laveliga, vei ira na turaga kei na marama era sa kacivi vou ki na veitutu ena koniferedi oqo. Eda vinakati ira kece me ra kila ni da sa vakanamata tu ena noda veiqaravi vata ena nona inaki na iVakavuvuli.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, na noda, o keda e dua na Lotu e vuravura raraba. Era kunei ena veiyasai vuravura kece na noda lewenilotu. Au vakasalataki kemuni mo ni lewenivania vinaka ni veimatanitu o ni tiko kina ka veiwekani vinaka ena nomuni veitikitiko, ni tarai ira yani ena veimatavakabauta tale eso vakakina vei ira na noda. Meda dau veivosoti, ia meda dau yalovinaka ka dauloloma vei ira era sega ni duavata kei na noda vakabauta kei na noda ivakatagedegede.

A kauta mai ki na vuravura oqo e dua na itukutuku ni loloma kei na vakauinui vinaka vei ira kece na turaga kei na marama, na iVakabula. Me da muria tikoga na Nona ivakaraitaki.

Au masuta meda dau nanuma na nodra gagadre o ira era tu wapoliti keda. Era tu eso, vakauasivi vei ira na itabagone, era vakayagataka sara tu vakaca na waigaga, na ivalavala dukadukali, na iyalovalo vakasisila, kei na so tale. Era tu o ira era galili, oka kina o ira na yada kei na dawai, ka ra guta tu na nodra veitokani kei na veikauwaitaki eso tale. Meda dau tu vakarau meda dodoka yani na liga ni veivuke kei na yalo ni loloma vei ira.

Eda bula donumaka ena itukutuku ni vuravura ni levu tu na veimataqali bolebole duidui ia na veimadigi cecere kei na vuna meda reki kina. Era tu talega vakaidina, na veigauna o ya eda dau sotava kina na rarawa, mosi ni yalo, kei na veileqa bibi sara mada ga ena noda bula. Ia kevaka eda na vakauinui ga vua na Turaga, ena vukei keda o Koya ena gauna ni dredre, se

cava ga. E solia na Daunisame na kena ivakadei: “Sa ia na tagi ena bogi, Ia sa yaco ena mataka na marau.”¹

Kemuni na taciqu kei na ganequ, au vinakata mo ni kila na levu ni noqu vakavinavinaka ena vuku ni kosipeli i Jisu Karisito, sa vakalesui mai ena gauna e muri oqo mai vua na Parofita o Josefa Simici. Sa ikoya na idola ki na noda bula marau. Meda yalomalumumu ka dau masu, ka vakabauta ni na rawa ni tuberi keda ka vakalougatataki keda ena noda bula na Tamada Vakalomalagi.

Au wasea na noqu ivakadinadina bula kei na noqu ivakadinadina cavuti vei kemuni, ni bula tiko na Kalou, ni dau rogoca o Koya na nodra masu na yalomalumumu. Sa vosa vei keda yadudua na Luvena, na noda iVakabula ka Dauveivueti: “Raica kau sa tu ena mata ni katuba ka tukituki: kevaka sa rogoca na domoqu e dua na tamata, ka dolava na katuba, au na curu vua.”² Meda vakabauta na veimalanivosa oqo ka vakayagataka na kena yalayala.

Ni mai tini na koniferedi oqo, au sa kaciva kina na veivakalougatataki mai lagi vei kemuni vakayadudua. Me vakasinaiti na nomuni veivale ena vakacegu, ena yalovata, na veinanumi, kei na loloma. Me ra vakasinaiti ena Yalo ni Turaga. Mo ni susuga ka vakamareqeta na nomuni ivakadinadina ni kosipeli, me ra na taqomaki kemuni mai na veivakararawataki nei Setani.

Me yacova ni da qai sota tale ni oti e ono na vula, kemuni na taciqu kei na ganequ, au masulaka me vakalougatataki kemuni ka maroro kemuni tiko na Turaga. Me tiko vata kei kemuni ena gauna oqo kei na veigauna kecega na Nona vakacegu sa yalataki tu. Vinaka vakalevu na nomuni masu ena vukuqu kei na vukudra na Vakaitutu Raraba kece sara. Keimami sa vakavinavinaka vakalevu sara ena vukumuni. Ena yacana na noda iVakabula ka Dauveivueti, o koya eda qarava, na Turaga, o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Same 30:5.
2. Ai Vakatakila 3:20.

Mai vei Ann M. Dibb

Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Goneyalewa

Nomu Vanua Tabu

Se [na nomu vanua tabu] era tuvaki vakavanua se gauna ni bula, sa ra vakatabui vakatautauvata ka tiko dina kina na kaukauwa vakaitamera.

Na noda ulutaga ni Muavata ena 2013 e tauri mai na iotioti ni tikina ni ika 87 ni wase ni Vanua kei na Veiyalayalati. Na ivakaro oqo e kune ena tolu na iwasewase duidui; e kune votu ni bibi sara na ivakasala oqo. E vakamacalataka na sala meda rawata kina na veitaqomaki, kaukauwa, kei na vakacegu ena veigauna dredre. Na idusidusi veivakauqeti me da “tudei ena vanua tabu ka kakua ni yavalati rawa.”¹

Ni’u mai vakasamataka vagumatua na ikau oqo, au sega ni tarova rawa ka vakananuma ga, “Na cava soti na ‘vanua tabu’ e vakaibalebaletaka na Tamada Vakalomalagi?” A vakasalataka o Peresitedi Ezra Taft Benson, “Na vanua tabu e okati kina na noda valetabu, noda valenilotu, noda itikotiko, kei na iteki kei Saioni, ka me ra . . . ‘idrodro ka ivakaruru.’”² Me kena ikuri, au vakabauta ni da rawa ni kunea yadua e levu tale na vanua. Meda vakasamataka mada na vosa na *vanua* me dua na itikotiko se ituvaki vakavanua. Ia, e dua na *vanua* e rawa ni “dua na ituvaki duatani, itutu, se ituvaki ni vakasama.”³ E kena ibalebale oqo na vanua tabu e rawa talega ni okati kina *na veitiki ni gauna*—veitiki ni gauna e dau vakadinadina kina vei keda na Yalo Tabu, veitiki ni gauna eda vakila kina na loloma ni Tamada Vakalomalagi, se veitiki ni gauna eda ciqoma kina e dua na isau ni noda masu. E levu cake, au vakabauta na gauna ga e tiko kina vei iko na yaloqaga mo tutaka na ka e dina, vakabibi ena itutu ka sega tale ni dua ena rawa ni cakava, o sa bucina tiko e dua na vanua tabu.

Mai na bula lekaleka ka vakasakiti taucoko nei Josefa Simici, a [tucake] vakaidina o koya “ena vanua tabu” ka a sega ni yavalati rawa. Ni a se gonetagane lailai, e a vakasosataki mai na veilecaviqaga vakalotu ena nona vanua vakaitikotiko ka vinakata me kila se o cei vei ira taucoko na lotu e dina. Na vanua veikau volekata na nona itikotiko a mai dua na vanua tabu ena nona tekiduru ena loma ni veikau ka cabora na imatai ni nona masu votu. A qai saumi na nona masu, ka ra sa vakatoka tu nikua na Yalo

Dodonu Edaidai na veukau oqo me Veikau Tabu.

Era dau duri tale tu ga ena vanua tabu na goneyalewa e vuravura raraba ena keba ni goneyalewa. A wasea vei au e dua na iliuliu ni Goneyalewa na italanoa ni veika a sota kaya e dua na goneyalewa. A luluqa tu na nona bula vakalotu na goneyalewa oqo ka vakatititakata na veika ena rawa ni sotava vakayalo e veikau. A ripote o koya kivua na nona iliuliu ni oti na imatai ni siga, “Au sa marautaka tiko e dua na gauna totoka, ia au kerekere ke rawa beka ni da tamusuka na veivosaki kece me baleta na Yalotabu? Au tiko eke me’u mai keba, rekitaka na veika bula, tiko vata kei ira na noqu itokani, ka marau!” Ia, ena soqoni ni wase ivakadinadina ni mai cava na keba, a vakaraitaka na goneyalewa vata ga oqo ni tonawanawa tu na wainimatana, “Au sega ni via lako i vale. Ena rawa vakacava me’u taukena vakaiiau ena veigauna kecega na ka au sa vakila tu ena gauna oqo, na Yalotabu?” Sa raica rawa o koya e dua na vanua tabu.

E dua tale na vanua tabu ena bula nei Josefa Simici o ya na nona rumu ni moce. Oqo ena rairai dredre beka me na vakabauti baleta, me vakataka e levu vei kemuni, e wasea o koya vata kei ira era gone vua na nona rumu ni moce. Sa yaco me vanua tabu ena nona dau cabora ena vakabauta levu kei na yalomalumulumu, kei na gagadre na masu. E a vakamacalatakata, “Ni’u sa via moce au a curu ki na noqu loqi ka masu vua na Kalou Kaukauwa ka tusanaki au vua ka kerei Koya me vosota na noqu malumulumu kei na noqu ivalavala ca.”⁴ A sega ni mai rawarawa na tolu na yabaki a lako siviti mai na gauna a raivotu kina o Josefa ena Veikau Tabu. O Josefa yabaki tinikavitu a vosota tu mai vakadede na veivakacacani, veivakaduiduitaki, kei na veivagonelailaitaki. Ia ena bogi o ya ena rumu ni moce nei Josefa, a basika vua na agilosu o Moronai me isau ni nona vakatakekere. A ciqoma o Josefa na kilaka kei na vakacegu. Ena bogi o ya sa yaco na nona rumu ni moce me vanua tabu.

Ni’u sarava tiko na vidio ni Mormon Message for Youth, au

vakadinadinataka kina e dua tale na rumu ni moce ka a yaco me vanua tabu. Na vidio oqo e vakaraitaki Ingrid Delgado, e dua na goneyalewa mai El Salvador, ni wasea tiko na nona nana me baleta na valetabu. E tukuna o koya, “E dua na ka vinaka ni da kila ni tiko e dua na vanua ka da rawa ni lako tani kina mai na veika ni vuravura ka ciqoma kina na veivakacacani vakalotu ka vukei ira ka ra sega ni rawa ni ciqoma ena bula oqo.” Ni vosa tiko, e vakaraitaka na vidio ni wilika tiko o Ingrid na nona ivolanikalou ena nona rumu ni moce, ka maliwai koya tu na veivosu cavuti mai na Mormonad, e dua na ivola Torocake Yadudua, itaba ni nona matavuvale kei na valetabu, ka vakakina na nona veimanumanu taleitaki.⁵ De na rairai sega ni vakilai, e sa bucina o koya na nona vanua tabu vakataki koya ka na rawa ni lako tani mai kina ena veika ni vuravura. Au vakananuma se vica na gauna e sa wilika kina o Ingrid na nona ivolanikalou, vakila na Yalotabu, ka ciqoma na isau ni nona masu ena nona vanua tabu.

E dua tale na vanua tabu ka tawanamaki ena bula nei Josefa Simici o ya na Valeniveivesu e Liberty. A tukuna o Elder Jeffrey R. Holland “E sega tale ni dua na gauna voraki ena bula nei Josefa me vakataka na veivakatotogani sega ni vakalawa ka tawadodonu ni veivakabobulataki oqo.” Ia a tomana o Elder Holland ena nona vakamacalatakata ni sa mai ivakananumi tu na Valeniveivesu e Liberty me

“valeniveivesu-valetabu” me baleta na veika tabu a sota kaya mai kea na Parofita o Josefa Simici.⁶

Eso vei kemuni na goneyalewa o ni lako curuma tiko na nomuni Valeniveivesu e Liberty, na vanua o ni sotava kina na veivakacacani, na vanua o ni sega ni vakila kina na yalololoma, na vanua o ni rukaki kina, vagonelailaitaki, vakatotogani, se mani vakamavotaki sara. Vei kemuni na goneyalewa au wasea na vosa nei Elder Holland: “E rawa ni o sota kaya na veidusimaki tabu, vakaivakatakila, ka momona vata na Turaga ena gauna dredre duadua o sota kaya ena nomu bula . . . , ni o vosota vakadede tiko na veivakacalai mosimosi duadua, nomu sotava tiko na veivakaduiduitaki tawamacala o sa bau sotava.”⁷ Ena dua tale na vosa, me vakataka ga na Parofita o Josefa Simici, sa rawa ni o bucina ka tucake ena veivanua tabu, se vakacava sara na gauna voravora duadua o sa bau sota kaya.

A wasea vata kei au o Kirsten, e dua na goneyalewa itabagone qase cake e dua na ka mosimosi a sota kaya. Na Valeniveivesu e Liberty a nona koronivuli torocake. E kalougata, ni a vakarautaka na rumu ni vakatagi na vakacegu. E tukuna o koya: Ni’u butuka yani na loma ni rumu o ya, e sa vaka ga ni’u butuka e dua na vanua taqomaki vinaka. E sega e kea na vosa ni veivakalolovirataki se veivakalialiai, e sega na vosa ca. Ia, keimami rogoga ga na vosa ni veivakayaloqataki kei na loloma. Keimami vakatovototaka na yalololoma. E sa dua na vanua marautaki. E curumi tu na rumu ni vakatagi ena Yalotabu ni keimami vakatovotovo ka vakatagi tiko. Sa vaka tu oqo na rumu ena kena ka levu baleta na veivakayararataki ni dauni-veivakasalataki ni vakatagi. Sa tamata vinaka o koya va-Karisito. Ni’u rai lesu, sa dua na vanua ni veivakasavasavataki na koronivuli levu. A dredre toka, ia au vulica na veivakacokotaki. Au na dau vakavinavinakatakata tu ga na noqu maroroi, na noqu vanua tabu, na rumu ni vakatagi.”⁸

Ko sa bau vakasamataki tiko na nomu vanua tabu ena bogi edaidai? Au a vakataroga e drau vakavica na goneyalewa me ra wasea vata kei au

na nodra vanua tabu. Se ra tuvaki vakavanua se gauna ni bula, sa ra vakatabui vakatautauvata ka tiko kina na kaukauwa dina vakaitamera. Oqo e ciwa na kena isau malumu era kaya:

- Dua: “Au a tiko e valenibula, ka roqota voli na taciqo vou dramidrami.”
- Rua: “Ena veigauna yadua niu wilika na noqu veivakalougatataki vakapeteriaki, au vakila ni’u kilai ka lomani mai vua na Tamaqu Vakalomalagi.”
- Tolu: “Na siga au yabaki 12 kina, era ukutaka na noqu katuba na goneyalewa ena tabanalevu ena uto pepa.⁹ Au vakila na loloma, na veiciqomi, kei na marau!”
- Va: “Ena dua na siga ni’u a wilika tiko na noqu ivolanikalou, a ‘todravi au mai’ e dua na malanivosa. Au sa kunea e dua na isau ni noqu masu.”
- Lima: “Au a curuma e dua na soqo ka ra gunu tu kina na tamata ka ra vakaitavi tu ena so na itaviqaravi tawa kilikili. A tukuna vei au na Yalo Tabu me’u vuki lesu ka lako ki vale. Au vakayacora, io a basika na kena ‘veirevurevu vakaisoqosoqo.’ Ia, a soli vei au ena gauna o ya na yalounuidei au a gadreva tu me’u kila ni na rawa me’u bulataka na kosipeli.”
- Ono: “Ena gauna ni sakaramede, au a vakasamataka toka na veika me baleta na Veisorovaki. Au vakila ni dodonu me’u vosota e dua au a cudruva voli. Na noqu digidigi ni veivosoti sa ivakaraitaki dodonu ka na kauta mai na Veisorovaki ki na noqu bula ena veisiga.”
- Vitu: “Ni oti na neirau tiko ena soqoni ni Tauyavu Vou kei noqu nau, a reguca na baluqu, ka tukuna vei au ni lomani au. Oqo na imatai ni gauna au rawa ni nanuma me kitaka kina vakaqo.”
- Walu: “Ena nona veivakadeitaki na noqu bisopi, au kila ni ra dina na yalayala e vakarautaka na ivolanikalou: ‘Ke sa vaka na ka kulakula na nomudou ivalavala ca, sa na vulavula me vaka na uca vulavula.’¹⁰ Au vakila na inuinui ka kila niu sa rawa ni tekivuna na iwalewale balavu ni veivutuni.”

- iOtioti: “Ena dua na bogi, au a vakayaloqaqataki me’u wasea na noqu nanuma me baleta na kosipeli kei na dua na iVola i Momani vua na noqu itokani vinaka duadua. E muri, a ka marautaki dina me’u tiko ena nona papitaiso. Ena gauna oqo keirau sa dau lako vata i lotu.”

Me’u wasea mada vei kemuni e dua na noqu vanua tabu. Ena dua na gauna, au a curumi tu ena veivakadrukai, yalorerere, ka tu taudua sara ga. Au a masumasu ena vakadigagalu, “Tamaqu Vakalomalagi, au sega ni kila na icakacaka ni ka oqo. Yalovinaka, yalovinaka ni vukei au!” Segi ni dede a lako mai vakasauri i liu e dua, biuta na ligana e tabaqu, ka cavuta na vosa dina mai vuniyalona ena veivakayaloqaqataki. Au a vakila na vakacegu ena gauna o ya. Au a vakila ni’u ciqomi. Era sa veisau na veika kece. A nanumi na vosa nei Peresitedi Spencer W. Kimball: “E vakaraici keda na Kalou, ka dau wanonovi keda. Ia e dau vu mai vua e dua tale na tamata na nona sotava na noda gagadre.”¹¹ Vei au, na gauna o ya, ena vanua o ya, e dua na vanua sa yaco me vakatabui.

Oi kemuni na goneyalewa, e vuqa tale tu na vanua tabu au gadreva meda veiwaseitaka. Ni o lesu ivale nikua, au vakauqeti iko mo vola ena nomu ivolaniveisiga na veivanua o sa vakila ka nanuma tiko. E matata vei au ni vica vata na udolu *vei kemuni* era sa tucake tu ena vanua tabu. Na veivanua oqori sa vakarautaka tiko vei kemuni na veitaqomaki, na igu, kei

na vakacegu ena gauna ni veilecayaki oqo. Na nomuni ivakadinadina sa yaco me kaukauwa tiko baleta ni o ni sa tutaka tiko na dina kei na buladodonu ena veisala *lagilagi* eso.

O kemuni, na itabagone vakaturaga ni Lotu, kemuni na noqu qaqa. Au lomani kemuni. Au vakila na loloma vakasakiti ni Tamada Vakalomalagi vei kemuni, kau wasea vei kemuni na noqu ivakadinadina ena dina ni kosipeli i Jisu Karisito. E sa wawa tu o Koya, ka vakarau tu me laveti kemuni cake ni ko “tudei . . . ena vanua tabu, ka kakua ni yavalati rawa.” Au lomana ka tokoni Peresitedi Thomas S. Monson, na noda parofita dina ka dauveivakayaloqaqataki. Au tukuna na veika oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 87:8; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 45:32; 101:22.
2. Ezra Taft Benson, “Prepare Yourself for the Great Day of the Lord,” *New Era*, Me 1982, 50; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 115:6.
3. Merriam-Webster Online, “place,” merriam-webster.com/dictionary/place.
4. Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:29.
5. Raica na “Vakatovotovo, Marautaki, Vakatabui: Veivakalougatataki ni Valetabu e El Salvador,” lds.org/youth/video
6. Jeffrey R. Holland, “Lessons from Liberty Jail,” *Ensign*, Sepi. 2009, 26,28.
7. Jeffrey R. Holland, “Lessons from Liberty Jail,” 28.
8. Na veivosaki vakataudua kei na dauvolaivola.
9. Ena so na gauna dau vakatokai mai Amerika me “mate ni uto.”
10. Aisea 1:18.
11. Spencer W. Kimball, “The Abundant Life,” *Tambuli*, June 1979, 3.

San Salvador, El Salvador

Mai vei Mary N. Cook

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki
Raraba ni Goneyalewa

Ni o Vakabula e Dua na Goneyalewa, O sa Vakabula e Dua na iTabatamata

Nomuni bula ivalavala dodonu ena vakalougatataki ira na tubumuni, nomuni matavuvale ena gauna oqo, kei ira na lewe ni nomuni matavuvale era se bera ni tadu mai.

Sa ka dokai vei au meu vosa vei ira na goneyalewa yalodina ni Lotu. Keimami raici kemuni ena nomuni toso tiko ena nodra sala o ira era dau doka na nodra veiyalayalati, ka keimami kila ni nomuni bula ivalavala dodonu ena vakalougatataki ira na tubumuni, nomuni matavuvale ena gauna oqo, kei ira na lewe ni nomuni matavuvale era se bera ni tadu mai, me vaka a tukuna o Peresitedi Gordon B. Hinckley, “Ni o vakabula e dua na goneyalewa, o sa vakabula e dua na itabatamata.”¹

Na nomu sala ni veiyalayalati a tekivu ena gauna o papitaiso kina ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu. Dau tomani tiko e veimacawa ena soqoni ni sakaramede, e dua na vanua savasava o dau vakavouya kina na nomu veiyalayalati ni papitaiso. Oqo na gauna mo vakarautaki iko kina mo cakava na veiyalayalati ni valetabu.

Na “veicakacaka vakalotu tabu era tu ena loma ni valetabu ena rawa kina vei [keda] me da lesu tale ki na iserau ni Kalou ka me duavata tawamudu na [noda] matavuvale.”²

Tudei tu ena no[mu] veivanua tabu ena vukudra na nomu itubutubu. “Na tamata yadudua era tadu mai ki na vuravura oqo era sa kawa ni veiitubutubu mai na veiitabatamata. Sa tu vei keda na gagadre dina me da sema vata kei ira na noda qase e liu.”³ Ni o vakaitavi ena vola kawa kei na cakacaka ni valetabu, o sa talia tiko na nomu bula kei na nodra bula na tubuda ena nomu vakarautaka na veicakacaka vakalotu ni veivakabulai me baleti ira.

Tudei tu ena veivanua tabu ena vukumu kei na nomu matavuvale. Na nomu ivakaraitaki dodonu ena yaco me ivurevure ni reki levu, veitalia na ituvaki ni nomu matavuvale. Na nomu digidigi dodonu ena rawa kina vei iko

mo cakava ka maroroya tiko na veiyalayalati tabu ka na vauca vata tu na nomu matavuvale me tawamudu.

Tudei tu ena veivanua tabu ena vuku ni nomu matavuvale mai muri. Raica mo vauca vauca na watimu mai na matabete tabu ena loma ni valetabu ni o tekivutaka e dua na taba ni matavuvale tawamudu. Ena vakalougatataki ena dina na nomu matavuvale. Era na vakalougatataki ena dina na luvemu ni o talia na nomu ivakaraitaki ni ivalavala dodonu kei na ivakadinadina sega ni yavalati rawa ki na nodra bula ka vakaraitaka vei ira na sala ena gounisala ni veiyalayalati.

Au raica na kena vakaraitaki na ivakavuvuli tawamudu oqo ena nodra veisisivi Cakacakaniliga ni Vuravura na iTabagone. A cakava o Megan Warner Taylor e dua na cakacaka vakaitaba, ka raica ena rai ni gauna oqo na nona italanoa vakaibalebale na Turaga me baleta na tini na goneyalewa.⁴ Au a sota kei Megan, ka qai vakamacalataka na kena vakatakarakarataki na ikatini ni goneyalewa, ka vakamacalataka o koya ni goneyalewa ivalavala dodonu ka vakabauta, ka sa tu vakarau me cakava ka maroroya na veicakacaka vakalotu tabu ni valetabu. Me vakataki ira kece na goneyalewa vuku, na nona vakavakarau yadua a yaco mai ena nona vakatawana tiko na nona cina ena waiwai, dua na turu ena dua na gauna, ena nona buladodonu tiko e veigauna. Au raica na totoka ni itobe ni uluna. E vakamacalataka o Megan ni matataki ena itobe na kena tali na nona bula ivalavala dodonu na goneyalewa oqo ki na veitabatamata e sega ni wiliki rawa. E dua na itobe e matataka na kena tali na nona loloma kei na vakarokoroko ena vukudra na tubuna, kena ikarua na tali ni nona veivakauqeti dodonu vei ira na nona matavuvale ena gauna oqo, kei na ikatolu ni itobe na kena tali na nona bula sa vakarautaki tu mai ki na nodra na itabatamata ena qai muri mai.

Au sota tale kei na dua na goneyalewa ka sa talia e dua na bula ni ivalavala dodonu ki na vuqa na veitabatamata na nona vakavakarau vakayalo taumada.

Ena dua na sigalevu ni Sepiteba, keirau a tiko ena valetabu kei na

watiq ka waraka na madigi me keirau vakaitavi ena veicakacaka vakalotu ni valetabu. A curu mai ki na rumu o Chris, e dua na neirau itokani. Dua na ka cecere ni da raica na cauravou oqo, ka se qai lesu wale mai ena kaulotu ki Rusia.

Ni vakarau me tekivu na soqoni, a mai dabe e tikiq e dua na goneyalewa totoka. E serau, matadredredre, ka sinai ena rarama. Au vinakata meu kilai koya, au mani tukuni au yani vakamalua vua. A vakasolokakana-taka mai na yacana, o Kate, au kila na iotioti ni yacana, ni dua na matavuvale a dau vakaitikotiko mai Michigan, na vanua a dau vakaitikotiko kina e liu na noqu matavuvale. O Kate na luvedrau goneyalewa, ka se qai lesu ga mai ena nona kaulotu mai Jamani ena lima na macawa sa oti.

Ni yaco tiko na soqoni e votu tiko ga mai noqu vakasama: “Vakaveikilai-taki Kate vei Chris.” Au vakatikikitaka na veivakauqeti oqo, ka nanuma vaqo, “Na gauna cava, evei, me caka vakacava?” Ni keirau vakarau biubiu, a mai vakamoce vei keirau o Chris au mani vakayagataka na madigi oya. Au dreti Kate ka vakasolokakanataka vua, “O kemudrau e rua na gone ivalavala dodonu ka dodonu mo drau veikilai.” Au biuta mai na valetabu ena vakacegu niu sa cakava e dua na ka me baleta na veivakauqeti oya.

Ena ilakolako i vale keirau veitalanoataka kei watiq na veika keirau nanuma rawa me baleta na dredre a yaco mai ki na matavuvale nei Kate. Au sa mai kilai Kate vinaka cake, ka sa vukei au meu kila se vu mai vei na mata mamarau au raica vua ena vale-tabu ena siga ko ya.

Sa dau tovolea o Kate me toka dei ena nona sala ni veiyalayalati ena nona vakasaqara na veivanua savasava. A tubu cake ena dua na matavuvale ka dau vakasavasavataki mai na lotu vakamatavuvale, na dau masumasu vata, kei na vulica na ivolanikalou. Ni se gone, a vulica me baleta na matavuvale, kei na sere “I Love to See the Temple” e dau taleitaki ena gauna ni lotu vakamatavuvale.⁵ Ni se goneyalewa lailai, a saravi rau na nona itubutubu ena kena vakatikori na ivakaraitaki ni vakasaqara

Queen Creek, Arizona, Amerika

na veivanua tabu ena nodrau dau lako ki na valetabu ena dua na bogi ena mua ni macawa ka sega ni laki sara iyalovalo se ki vakayakavi.

E lomana vakalevu sara na tamana, ka a vakayagataka na nona dodonu ni matabete me vukei koya ena nona cakava na imatai ni nona veiyalayalati ni papitaiso. A qai vakotori e uluna na liga ka ciqoma na Yalo Tabu. E kaya o Kate, “Au a nanamaki meu ciqoma na Yalo Tabu, kau kila ni na vukei au meu tiko ga ena sala ni bula tawamudu.”

A tomani na bula nei Kate ena dua na sala vakalougatataki ka mamarau. Ni yabaki 14, sa tekivu ena vuli torocake ka dau taleitaka na semineri, e dua tale na vanua tabu me vulica kina na kosipeli. Ena dua na siga sa tekivu me tukuna na nona qasenivuli na veivakatovolei ka vakadeitaka ni da na sota kaya kece. Qai kaya e lomana o koya, “au sega ni vinakata na veivakatovolei; au sega ni via rogoca na ka oqo.”

Ni oti ga e vica na macawa a yadra cake mai na tamana ena mataka ni

Sigatabu ni Siganimate ena tauvimate bibi. E kaya vaqo o Kate: “Na tamaqu e dua na tamata bulabula; e dau cici o koya ena maraconi. A taqayataka vakalevu na tinaqu na bibi ni kena mate ka kauti koya ki valenibula. Ena loma ga ni 36 na auwa a sotava e dua na isamu kaukauwa ka sogota sara ga e vuqa na tiki ni yagona. E rawa ni sauriva na matana, ia sa sega ni yavala rawa na vo taucoko ni yagona. Au nanuma na noqu a raici koya ka vakasamataka, ‘Oilei, sa yaco mai. E dina na noqu qasenivuli ni semineri. Au sa sotava tiko e dua na veivakatovolei.’” Ena vica ga na siga sa takali yani na tamai Kate.

Ni tomana, e kaya o Kate: “Sa dua na ka dredre. O na sega ni vinakata me yali vei iko na nomu qaqa ena nomu bula. Au kila ni rawa niu cakava me noqu papa ni rika cake se vakatara me vakataotaka na noqu toso. Au sega ni via vakatara me vakarusa na noqu bula, baleta niu se qai yabaki 14 ga. Au tovolea meu voleka vua na Turaga ena kena levu au rawata. Au dau

wilika vakalevu na noqu ivolanikalou. E vakadeitaka vei au na Alama 40 ni ka dina na tucaketale ia ena vuku ni Veisorovaki i Karisito, au na rawa ni tiko tale vata kei tamaqu. Au dau masu vakalevu. Au dau volavola ena noqu ivolaniveisiga ena kena levu au rawata. Au vakabulabulataka tiko ga na noqu ivakadinadina ena noqu dau vola. Au dau lako i lotu ka vakakina ki na soqo ni Goneyalewa e veimacawa. Au vakavolivoliti au ena itokani vinaka. Au dau volekati ira tikoga na wekaqu dau veikauwaitaki vakauasivi vei tinaqu, o koya na iyaqa ni neitou matavuvale. Au dau kerea na veimasulaki ni matabete mai vei tukaqu kei ira tale eso na matabete.”

Na veidigidigi tudei oqo, me vaka na nodratou na goneyalewa vuku, sa vakuri tiko kina na waiwai ni cina nei Kate. A vakauqeti ena nona gagadre me na laki tiko tale kei tamana. E kila o Kate ni sa kila tiko o tamana na nona digidigi, ka sega ni vinakata me vakacudrui koya. E vinakata me tawamudu na kena isema vua, ka kila ni nona tiko ga ena nona sala ni veiyalayalati ena

talia vakavakauwa sara kina na nona bula ki na nei tamana.

A sega ni oti na veivakatovolei, ia. Ni sa yabaki 21 o Kate ka sa vakacuruma na nona pepa ni laki kaulotu, a kunei vei tinana na kenisa. Me sa na vakatauca o Kate e dua na vakatulewa bibi sara ena nona bula. Me sa tiko ga mai vale me tokona na tinana se lako ki kaulotu? A soli vei tinana e dua na veivakalougatataki ni matabete ka yalataki kina ni na bula mai na tauvimate oya. Ena veivakadeitaki ni veivakalougatataki oqori, a lako yani o Kate ena vakabauta ka tomana na nona ituvatuva me laki kaulotu.

E kaya vaqo o Kate: “Oqori na ikalawa ki na butobuto, ia niu kaulotu voli, a qai yaco mai na rarama kau ciqoma na itukutuku ni sa yaco na veivakalougatataki a cavuti vei tinaqu. Au sa marau dina niu a sega ni vakadaroya na veiqaravi vua na Turaga. Ni yaco mai na ka dredre, au vakabauta ni dau rawarawa me da tu vakadua ka sega ni taleitaka me da toso ki liu, ia kevaka o vakaliuca na Turaga, e rawa ni kauti keda ki na veivakalougatataki totoka na veika

dredre. Ena rawa ni o raica na ligana ka vakadinadinataka na cakacaka mana.” A sotava o Kate na dina ni nona vosa o Peresitedi Thomas S. Monson: “Na noda madigi cecere duadua ena kune ena gauna ni dredre levu duadua.”⁶

E tu vei Kate na mataqali vakabauta vakaoqo baleta ni kila na ituvatuva ni veivakabulai. E kila o koya ni da a bula tu e liu, ni vuravura e gauna ni vakatovolei, ka ni da na bula tale. E vakabauta o koya ni na vakalougatataki na tinana, ia ena veika a sotava vei tamana, e kila o koya ni kevaka ena mani takali yani na tinana, ena sega ni dua na ka. E kaya kina o koya: “Au sega walega ni lakosivita rawa na mate nei tamaqu, sa yaco me tiki ni kequ ivakatakilakila ni vinaka, ia kevaka me kau tani na tinaqu, ke na tautauvata ga na ka e yaco. Ena talia e dua na ivakadinadina cecere cake ena noqu bula.”⁷

A vakasaqara tiko o Kate e dua na vanua tabu ena bogi au sotavi koya kina ena valetabu. E vinakata me talia vakamatua cake na isema tawamudu e dau yaco mai ena veiqaravi ena valetabu, a vakamura na ivakarau erau sa virikotora toka na nona itubutubu ena dau lako ki valetabu e veigauna.

E sega soti ni levu na ka a yaco ena bogi au vakaveikilaitaki Kate kina vei Chris, ia ena nona vaqara e dua tale na vanua tabu ena Sigatabu ka tarava, a raici Chris o Kate ena kedra maliwa e drau na cauravou kei na goneyalewa itabaqase ena dua na lotu ni inisitute. Erau qai veikilai vakavinaka cake e keru. Ena vica na macawa ka tarava a sureti koya o Chris me rau laki sara koniferedi raraba vata. Erau tomana na nodrau vaqara na veivanua ena sureta na Yalotabu ena nodrau veigadivi ka qai yaco me rau laki vauci ena valetabu, na vanua tabu erau a vakaveikilaitaki mai kina. Erau sa qarava ruarua tiko ena gauna oqo na itavi tabu vakaitubutubu, ena nodrau talia vata na nodrau ivakadinadina ni ituvatuva ni veivakabulai ki na nodratou bula na gonetagane lalai e tolu, ena nodrau vakaraitaka tiko vei iratou na sala ni veiyalayalati.

“Ni o vakabula e dua na goneyalewa, o sa vakabula tiko e dua na itabatamata.” na nona vakatulewa o Kate ni se yabaki 14 me toka ga ena sala,

ka dau vakuria tikoga kina na waiwai ena nona cina, ka dau tudei ena veivanua tabu sa *dau* ka *na* vakabula na veitabatamata. Ena nona vakasaqarai ira na tubuna kei na veiqaravi ena valetabu sa talia vata na yalona kei na yalodra. Ni da vakaitavi ena vola kawa kei na cakacaka ni valetabu ena vakakina na kena talia vata na yalomuni ka solia vei ira na tubumuni na madigi ni bula tawamudu.

Na bulataki ni kosipeli ena nomuni veivale ena vakuria talega na waiwai ki na nomuni cina ka talia na igu vakayalo ki na nomuni vale ena gauna oqo ka vakalougatataka na nomuni matavuvule ena veisiga ni mataka ena veisala e sega ni wili rawa. Ka me kena ikuri, e tukuna o Elder Robert D. Hales, “Kevaka a sega ni vinaka na ivakaraitaki eda ciqoma mai vei ira na noda itubutubu, sa noda itavi me da tamusuka na ivalavala . . . ka vakavuvulitaka na ivalavala dodonu ki na itabatamata era muri mai.”⁸

Vakatulewa ena gauna oqo mo cakava na veika kece e rawa mo vakatawana na nomu cina, me tali kina ki na nodra bula e vuqa na itabatamata era sa lako yani, ira era tiko oqo, kei na kena se bera mai na nomu ivakadinadina qaqa kei na ivakaraitaki. Au vakadinadinataka ni nomu bula ivalavala dodonu ena sega walega ni vakabula na itabatamata, ia ena vakabula talega na *nomu* bula tawamudu, ni sai koya duadua ga oqo na sala me da lesu kina vei Tamada mai Lomalagi ka kunea na reki dina ena gauna oqo kei na gauna tawamudu kecega. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Gordon B. Hinckley, “Standing Strong and Immovable,” *Worldwide Leadership Training Meeting*, 10 ni Janu, 2004, 20; raica talega Gordon B. Hinckley, “Our Responsibility to Our Young Women,” *Ensign*, Sepi. 1988, 10.
2. “Na Vuvale: iVakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nove. 2010, 129.
3. Russell M. Nelson, “iTabatamata era Semati ena Loloma,” *Liaona*, Me 2010, 92.
4. Raica na Maciu 25:1–13.
5. Raica na “I Love to See the Temple,” *Children’s Songbook*, 95.
6. Thomas S. Monson, “Meeting Your Goliath,” *New Era*, June 2008, 7.
7. Veivakatari oqo kei koya e vola, 2013.
8. Robert D. Hales, “How Will Our Children Remember Us?” *Ensign*, Nove. 1993, 10.

Mai vei Elaine S. Dalton

Peresitidi Raraba ni Goneyalewa

Kakua ni Yavalati!

Tudei sara. Kakua ni yavala. “Tutaka na dina kei na dodonu.” Mo tu ka ivakadinadina. Mo ivakaraitaki kei vuravura. Mo dou tudei ena vanua tabu.

Ena yakavi nikua au tu ena dua na vanua tabu niu tu ena itutunivunau oqo, ena kedra iserau na parofita, daurairai kei na dauvakatakila kei ira na luvena yalewa vakaturaga na Kalou. Oqo na gauna vakasakiti me da goneyalewa ka tiko e vuravura. Oi kemuni na luvena goneyalewa digitaki nei Tamada mai Lomalagi. Au nuitaka ni ko ni sa kilai kemuni tiko ka sa daulomani vakalevu sara mai vei Tamada mai Lomalagi. E lomani kemuni yadua o Koya ka vakakina o au.

E tiko ena dela ni noqu teveli mai noqu valenivolavola e dua tale na ivakatakarakara varasa ni dua na goneyalewa ka yacana o Kristina. Na ivakatakarakara dina kei Kristina e tu ena dua na kena itutu mai Copenhagen e

Denmark, ka biu toka me qarava yani na wasawasa ki Saioni. Na nona vakatulewa me lewena na Lotu ka biuta na nona vuvale e sega ni ka rawarawa, ka rawa ni o raica ni liwavi koya mai vakadodonu sara ga na cagi kaukauwa ni veisaqasaqa. E tudei tu ga o koya, ni cakava tiko e dua na ka dredre sara ka kila o koya ni dodonu. Era a biuta na nona kawa na ivakatakarakara oqo ena kena itutu oya me ivakananumi kei Kristina, na nona vakatulewa ena siga oya a tawamudu na kena yaga ena veitabatamata.

Vei au na ivakatakarakara oqo kei Kristina e matataki kemuni yadua. Me vakataki Kristina, o ni duri ena batibati ni veivakatulewa bibi ka digidigi e veisiga yadua, eso vei ira e dredre, ka na sega ni bulia cake walega na nomuni veisiga ni mataka ia na nodra icavacava talega na veitabatamata. O kemuni talega o ni sotava tiko na cagi tataba ni veisaqasaqa, meca, idre vakaitabavata, kei na benuci ni ivalavala savasava. Ia o ni tudei ka sega ni yavalati ka bulataka na kosipeli ena mata ni cava kaukauwa oqo ena noda veitikitiko. Me vakataki Kristina, e liutaki kemuni tiko na Yalo Tabu. O ni cakava tiko na veidigidigi dodonu. O ni yalodina, ka vakaturaga.

E sega tale ni dua na ivakasala bibi mai vua na Tamada Vakalomalagi dau

loloma mai na nona ivakasala vei keda yadua me da “tu . . . ena veivanua tabu, ka sega ni yavalati rawa.”¹ E kaya tiko o koya: Tudei sara. Kakua ni yavala.² “Tutaka na dina kei na dodonu.”³ Mo tu ka ivakadinadina.⁴ Mo ivakaraitaki ki vuravura. Mo dou tudei ena vanua tabu. Ka sa rawarawa sara na noqu itukutuku kivei keda yadua: Kakua ni yavalati rawa.

Matai, kakua ni yavalati rawa ena kena digitaki na dodonu. Ena veisiga e muri oqo, e sega kina na vakatulewa lalai. Na digidigi o ni cakava tiko oqo sa ka bibi sara vakalevu. Na galala ni digidigi, se na nomu rawa ni digidigi, sa dua na nona isolisoli cecere na Kalou vei ira na Luvena. E tiki ni ituvatuva ni veivakabulai daru a digitaka ka taqomaka ena nodaru bula taumada.

Bulataka na nomu bula ena dua na ivakarau me rawa kina ni o vakarorogo ka rogoca na Yalo Tabu ena qai vukei iko o Koya mo vakatulewa vakadodonu. Na kena dina, ena tukuna vei kemudou ko Koya “na veika kece mo dou cakava.”⁵

Ena vica na macawa sa oti au a lesu tale ki na noqu koronivuli torocake e liu ena imatai ni gauna ni oti e vica vata na yabaki. Au a veisiko tiko ki na dua na koniferedi ni iteki ka vakayacori ena valenisogo ni koronivuli. Niu yabeta sobu na olo, sa tekivu me drodrova mai noqu vakasama na vakanananu eso. Na veika au nanuma e tautauvata vakavinaka sara ga kei na ka au vakila ena gauna ni vuli torocake vaka e dua na goneyalewa—taqaya, sega ni yalodei, kilai yalona, ka gadreva vakalevu

me vakaitokani. Au curu yani ki na vale ni vakatasuasua. Sa baci taladrodro tale mai ki noqu vakasama eso na vakanananu. E matata tu vei au na veitiki matailalai ni valenisogo oya. E dua ga na ka sa veisau—o au.

Ena siga oya a noqu na madigi meu tu ena tavata me vaka au dau vakayacora vakavuqa ena gauna ni vuli torocake niu a vakaitutu vei ira na gonevuli. Au raici ira eso na noqu lewe ni kalasi taumada ena ivavakoso—eso keimami sa veigadivi oti! Ia ena gauna oqo, au sega ni laki liutaka e dua na soqoni ni koronivuli, a noqu galala dokai—ena valenisogo ni noqu koronivuli torocake—meu tu “ka vakadinadinataka”⁶ ka wasea na noqu ivakadinadina me baleta na noda iVakabula, o Jisu Karisito.

Kemuni na goneyalewa, ni qarauna na nomuni veimaliwai kei ira tale eso me rawa kina ni oti e 40 na yabaki mai na gauna oqo, o ni na sega ni madualaka. E sega ni dua na idre ni bula vakaitabavata, se nomu ciqomi, se nomu kilai levu e ganita me iulubale. Na nomu veivakauqeti vei ira na cauravou ena vukei ira me ra kilikili kaya tiko ena nodra kaukauwa ni matabete, na veiyalayalati ni valetabu, kei na veiqaravi vakadaukaulotu. O cei e kila, ni oti e vasagavulu na yabaki mai na gauna oqo, ena rawa ni lako yani vei iko e dua, ena vale ni vakatasuasua ni koronivuli, ka vakavinavinaka vei iko ena nomu vukei koya me kilikili tiko ena nona qarava vakavinaka na nona itavi ni matabete ka lesu mai kina ena lagilagi mai na kaulotu. O cei e kila? De o na taura beka e dua na ivola mai vua na watina e dua vei ira na cauravou oqori, ka vakavinavinaka vei iko ena vuku ni nomu veivakauqeti vua na watina kei na nodrau matavuvale ena gauna mai muri, ena nomu veisiga ni vuli torocake sa sivi yani. Sa ka bibi kina na nomu digidigi. Na nomu digidigi ena gauna oqo e sega walega ni vakayaco-ka vei iko na kena revurevu, ia ena vakayaco-ka talega vei ira na tani. E tawamudu na mawedra. Kakua ni yavalati!

iKarua, kakua ni yavalati ena nomu gagadre kei na nomu yalalya mo walavala dodonu tikoga ka

savasava tu ena bula ni veiyacovi. Dau vakamareqeta na ivalavala dodonu. Na nomu bula savasava e dua na ivurevure cecere ni nomu kaukauwa. Ni o lako mai ki vuravura, a soli vei iko na isolisoli talei ni yago. Na yagomu e iyaya ni nomu vakasama ka isolisoli vakalou me cakacakataki kina na nomu galala ni digidigi. Oqo e dua na isolisoli a vakuwai kina o Setani sai koya qori na vuna sa dau vagoleya kina e voleka ni nona sasaga kece sara ni veivakacacani ki na yagomu. E vinakata o koya me vakasewasewana, vakatanitaka, ka vakalolovirataka na yagomu. Na ivalavala tawakilikili, iyaloalo vakasisila, tawasavasava, samuqawe kei na vaqarataki ni yago, vakaveitaliataki ni waigaga, kei na veivakabobulataki ena kena veimataqali era sasaga kece me tauri kina na isolisoli talei oqo—na yagomu—se me vakadredretaki kina vei iko na nomu vakayagataka na nomu galala ni digidigi. E taroga o Paula, “Dou sa sega beka ni kila ni dou sa vale ni Kalou, ka sa tiko vei kemudou na Yalo ni Kalou?”⁷

Na yagomu e dua na valetabu. Baleta na cava? Baleta ni rawa ni vakavaletaka sega walega na yalomu tawamudu ia na yalodra tawamudu talega eso tale era na qai lako mai ki vuravura ni ra tiki ni nomu matavuvale tawamudu. E vakavuvulitaka o Elder Dallin H. Oaks, “Na kaukauwa me buli kina e dua na bula vakayago sa [dua] na kaukauwa lagilagi.”⁸ Na nomu itavi e dua na itavi vakacerecerei. Sa solia vei iko na Kalou e dua na veivakabauti tabu! O ni sa vakavakarau tiko mo ni tina ena veisiga ni mataka ni veibatamata sa bera mai. Maroroi iko mo savasava ka kilikili ka taqomaka na ka “vakamareqeti ka talei duadua”—na nomu ivalavala dodonu kei na tiko savasava.⁹ Me vaka ni o luvena yalewa digitaki na Tamada Vakalomalagi, na Nona ivakasala yalomatua vei iko mo “caka . . . dodonu e mataqu.”¹⁰

Na ivalavala dodonu sai koya na idola koula ki na valetabu. *O koya gona, na kena ikatolu, mo kakua ni yavalati ena nomu bula kilikili mo cakava ka maroroya na veiyalayalati tabu.* Na veiyalayalati o vakayacora ena gauna ni papitaiso ena vakadeitaki

iko ena sala ni ivalavala dodonu kei na bula mamarau ni o vakavouya e veimacawa na veiyalayalati o ya ena nomu vakaiivotavota ena sakaramede. Ni o rokova tiko na nomu veiyalayalati ni papitaiso, ena duatani na kemu irairai, duatani na nomu isulusulu, ka duatani na nomu ivalavala mai na kena e vakavuravura. Na nomu rokova tiko na veiyalayalati oqo ena rawa kina ni o dusimaki tiko mai na Yalo Tabu. Tu ena veivanua tabu, ka kakua mada ga ni toro volekata na veivanua se ivakatagi, veika vakaitukutuku, se veimaliwai ka rawa ni vakavuna na yali ni Yalo Tabu maivei iko.¹¹ Ia ni o sa rokova tiko na nomu veiyalayalati, o sa na kilikili tikoga ka vakarau tu kina mo curu ki na nona valetabu na Turaga.

Kena iotioti, mo kakua ni yavalati ena nomu ciqoma tiko na Veisorovaki ni iVakabula. Na Veisorovaki e baleti iko ka baleti au. Oqori e dua na kaukauwa veivakabulai ka veivueti. Kevaka o vakila ni o sega tiko ni kilikili mo tu ena veivanua tabu, kakua ni colata voli na icolacola oqo me dua tale na siga. Ena bula oqo, eda na cala kece. Mo kila ni lomani iko vakalevu sara na iVakabula ka sa vakarautaka kina o Koya ena vukumu mo rawa ni veisau ka veivutuni kevaka o cakava

e dua na cala. E sega ni vinakata o Setani mo nanuma ni rawa ni o veisau.¹² Ena tovolea o koya mo nanuma ni sa yali na ka kecega. Qori e lasu. E rawa ni o lesu tale. E rawa ni o veivutuni. E rawa ni o savasava ka vakatabui ena Veisorovaki tawavakaiyalayala ni iVakabula.

Meu tinia ena dua na italanoa ni veidomoni cecere e sa bau talanoataki. O na taroga beka, “Ena semati beka vakacava ki na tu ena veivanua tabu e dua na italanoa ni veidomoni?” E sema sara ga vakavinaka ki na tu ena veivanua tabu. Oqo na kena italanoa e dua na goneyalewa na yacana o Repeka.¹³

Me vaka na italanoa oqo, sa vakacolata o Eparaama vua na nona italai me vaqara e dua na goneyalewa kilikili me wati Aisake na luvena. Me dua o koya e ganita me vakamau ena veiyalayalati—ivalavala dodonu ka savasava, ka kilikili. Sa mani tala yani kina na nona italai ena dua na ilokolako balavu ka vakarerevaki ki na dua na vanua ka vakatokai ko Arana. E matata na vuna me lako kina ki kea—o ira na tagane savasava era gadreva na yalewa savasava me tu e yasadra. Ni torova yani na koro nei Neori na italai, a cegu ena dua na tobuwai me vagunuvi ira nona kameli ka masuta

Brasília, Brazil

me na liutaki yani vua na goneyalewa dodonu ka me na kilai koya ena nona solia vua kei na nona 10 na kameli na wai. Au sa vodoka oti e dua na kameli, oqo ga na ka au kila—era dau gunu wai *vakalevu* na kameli!

Eda wilika ena Nai Vakatekivu ni a sega walega ni lako ki na tobuwai ka taki wai mai o Repeka, ia a “vaku-sarawa”¹⁴ se vakatotolo, me vakaotia na nona cakacaka. A qai daramaka na italai na sau kei na qato vei Repeka ka taroga kevaka e lala tu na vale nei tamana me tiko kina ko koya. Au vakabauta ni a yaga na iukuuku vatutalei! E tukuna vaqo na ivolanikalou, “A sa cici yani na goneyalewa ka tukuna vei ira na lewe ni vale i tinana na ka oqo.”¹⁵ E dua beka na daucici o Repeka!

A tukuna na italai vei iratou na matavuvale nei Repeka na inaki ni nona ilakolako balavu, ka vakadonuya o Repeka me laki wati Aisake. Sa mani lewa na italai me sa na biubiu vata kei Repeka ena siga ka tarava, ia eratou sa vakamasuti koya na nona matavuvale me tiko mada vata kei iratou me 10 tale na siga. Eratou qai tarogi Repeka se cava e vinakata, e sauma ga vakalekaleka ko koya “Au na lako.”¹⁶ E tautauvata beka na kena isau oya

vata kei ira na udolu era a sauma ena yalodina, “Au na lako; ka kitaka”¹⁷ ena nona kacivaka na noda parofita, o Peresitedi Thomas S. Monson na madigi, vei ira na cauravou kei na goneyalewa me ra laki kaulotu ena dua na yabaki lailai sobu?

Ia na vakasama kei na itinitini ni italanoa ni veidomoni oqo: Sa vakarau tu o Repeka ka kilikili me cakava ka rokova na veiyalayalati tabu ka yaco me wati Aisake ni veiyalayalati. A sega ni gadreva me wawa ka vakarautaki koya. Ni bera ni biuta mai na nona matavuvale, a soli vua e dua na veivakalougatataki e vakauqeti au na kena veimalanivosa, ni yalataki vua ni na yaco me “oba vakaudolu na nona kawa.”¹⁸ Ia e uasivi duadua ena italanoa oqo ena imatai ni gauna e raici Aisake kina o Repeka kei na imatai ni nona raici koya o Aisake. E sega ni tukuni ena iVolatabu, ia au nanuma ni veidomoni ena imatai ni veirai! Ni “na ivalavala savasava sa domona ga na ivalavala savasava; [kei na] rarama sa sala vata ga kei na rarama.”¹⁹ Ni lako yani ko Aisake me tavaka na karaveni, sa “sobu mai na kameli” ko Repeka²⁰ Ka tukuni, “Ka sa lomani koya.”²¹ Oqori na vanua au vakatabuicegu kina!

Vei rau ruarua o Repeka kei Kristina e sega ni ka rawarawa na tu ena veivanua tabu. E sega ni ka rawarawa na kakua ni yavalati. A kaukauwa sara na liwa ni cagi, e bibi na wai mai na tobu, ka dredre dina sara na nodrau biuta tu yani na nodrau itikotiko erau sa matau kina kei na nodrau bula e liu. Ia a donu na nodrau digidigi. A liutaki rau na Yalo Tabu. Erau a ivalavala dodonu, ka rau vakarautaki rau me rau cakava ka rokova na veiyalayalati. A siro mai na iVakabula mai na kawa i Repeka. Sa kila tu beka o koya mai na gauna oya ni na mai yaco oqo? Segal! E bibi beka na nomu digidigi ena gauna oqo? Io!

Kemuni na goneyalewa, era sa vakanuini tu ena digidigi o ni na vakayacora na veitabatamata, na nomuni savasava kei na bula kilikili. Ni kakua ni yavalati. E tu e matamuni e dua na icavacava cecere. Oqo na nomuni gauna. Au vakabauta dina sara ni dua na goneyalewa bula kilikili, liutaki koya na Yalo Tabu, e rawa ni veisautaka na vuravura!

Au vakadinadinataka ni bula tiko na iVakabula! Ena tiko vata kei iko o Koya. Ena vakaukauwataki iko o Koya. Ia ena veigauna dredre, “era na vakavolivoliti kemudou na Nona agilosi ka laveti kemudou cake.”²² Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 87:8.
2. Raica na Mosaia 5:15.
3. iBole ni Goneyalewa, ena *Torocake Yadudua ni Goneyalewa* (ivolalailai, 2009), 2.
4. Raica na Mosaia 18:9.
5. 2 Nifai 32:5.
6. Raica na Mosaia 18:9.
7. 1 Korinika 3:16.
8. Dallin H Oaks, “The Great Plan of Happiness,” *Ensign*, Nove. 1993, 74.
9. Moronai 9:9.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 25:2.
11. Raica na 1 Korinika 6:9; 1 Cesalonaika 5:22; 2 Timoci 2:22; Vunau kei na Veiyalayalati 9:13.
12. Raica na *Me iSakisaki ni iTabagone* (ivolalailai, 2011), 28–29.
13. Raica na Nai Vakatekivu 24.
14. Nai Vakatekivu 24:20.
15. Nai Vakatekivu 24:28.
16. Nai Vakatekivu 24:58.
17. Raica na 1 Nifai 3:7.
18. Nai Vakatekivu 24:60.
19. Vunau kei na Veiyalayalati 88:40.
20. Nai Vakatekivu 24:64.
21. Nai Vakatekivu 24:67.
22. Vunau kei na Veiyalayalati 84:88.

Mai vei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf
iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Nomu iLakolako Vakasakiti ki Vale

Ni o vakayagataka ena yalo reki na mape sa vakarautaka na Tamada dau loloma ena nomu ilakolako, ena muataki iko ki na veivanua tabu ka tubu cake ki na nomu icavacava vakalou.

Sa ka dokai vei keda ena yakavi nikua ni tiko vata kei keda o Peresitedi Thomas S. Monson. Peresitedi, keimami sa dau masulaki kemuni e veigauna.

Kemuni na ganequ lomani, vinaka vakalevu na ivakatagi kei na ivunau. Era veivakauqeti ka veiganiti vinaka na ka kecega ena Siganimata, na gauna tabu eda vakananuma tiko ena mua ni macawa oqo.

Sa dua na ka rekitaki me da tiko vata kei kemuni na goneyalawa taleitaki, vata kei ira na tinamuni kei ira na nomuni iliuliu vakasakiti. E dau serau na yalomuni ka veivakauqeti na matamuni dredredre dau veivakauqeti. Sa dina sara ni kauwaitaki kemuni na Turaga ka raici kemuni sobu tiko mai lomalagi ena mata ni loloma.

Au a tubu cake mai Zwickau, na Tokalau kei Jamani e liu. Niu se yabaki 11, sa dau beitaki ka vakadikevi voli na tamaqu ni dau rikabai vaka-politiki, ka rau mani nanuma kina na noqu itubutubu ni ka vinaka duadua me caka me keitou dro ki na Ra kei Jamani. Sa mani nanumi ni ituvatuva

vinaka duadua me duidui na gauna keitou biubiu kina ka duidui na sala keitou dui muria ki na Ra, o ya me biu tu mai na veika kece sara keitou taukena.

Me vaka ni ririkotaki vakalevu duadua na tamaqu, a lako o koya ena sala totolo duadua, curumi Berlin. Eratou lako vaka ki na vualiku na tuakaqu tagane, ka qai dui kauti iratou ga yani ki na ra. Na ganequ—ka tiko na nona yabaki ni bula ena gauna oya

ena nomuni yabaki e vuqa vei kemuni na tiko qo nikua—vata kei Helga Fassmann, na qasenivuli ena Goneyalawa, kei na so tale era a vodo sitimanivanua ka dau kosova vakalekaleka na Ra kei Jamani. Era a sauma e dua na ivakatawa ni katuba me dolava vei ira e dua na katuba, ni kosova na iyalayala ni Ra kei Jamani na sitimanivanua, era qai rika mai kina ki na bula galala. Au dau qoroya vakalevu na nona yaloqaqa na ganequ.

O au na gone duadua, a nanuma na tinaqu me keirau taubale kosova eso na ulunivanua ka tawasea na vanua e rua. Au nanuma ni a tawana e dua na ivakasigalevu me vaka ni keirau taubale ga ki na veulunivanua se laki vakatakakana ena veidelana.

Keirau vodo sitimanivanua ena kena yawa duadua e rawa ka qai taubale me vica vata na auwa, me keirau voleka sara yani ki na iyalayala ni Ra kei Jamani. E dau yadravi matua sara na iyalayala, ia e tiko vei keirau e dua na mape ka kila e dua na gauna kei na dua na vanua ena rawarawa kina na takoso. Au rawa ni vakila na nona nanamaki na tinaqu. E dikeva matua sara na vanua ko ya me kila se dua e muri keirau tiko mai se sega. E vaka me malumu cake tikoga na yavana kei na duruna ena veikalawa yadua. Au veivuke ena noqu colata na nona kato bibi ka sinai tu ena kakana, na ivolatukutuku bibi eso, kei na itaba ni matavuvale ni keirau kabata cake na iotioti ni dua na delana levu. E kaya ena nona vakasama, keirau sa sivita ena gauna oqo na iyalayala. Ni sa qai

Sobral, Brazil

vakila ni keirau sa galala, keirau dabe sobu ka tekivu kania na keirau ivakasigalevu. Ena imatai ni gauna ena siga oya, au vakabauta sa qai lutu kina na nona icegu.

Ena gauna talega qori keirau qai raica kina na ivakatakilakila ni iyalayala ni vanua. Se yawa sara i liu vei keirau! Keirau vakatakakana tiko ena yasana cala ni iyalayala. Keirau se tiko ga ena Tokalau kei Jamani!

E rawa ni ra basika mai ena dua na gauna walega qo na dau yadrava na iyalayala!

A tawana ga vakatotolo na keirau ivakasigalevu o tinaqu ka keirau kusa cake yani ki delana ena kena totolo duadua e rawa. Ena gauna oqo keirau sega tale ni qai via cegu me yacova ni keirau sa vakadeitaka ni keirau sa yacova na yasa kadua ni iyalayala.

E dina ni a duidui vakalevu na sala keitou dui muria na lewe ni matavuvale ka duidui na veika dredre keimami sotava ena ilakolako, keimami a dui yaco bula vata yani ki kea. E muri keimami qai laki duavata vakamatavuvale. Sa dua na siga lagilagi dina oya!

iTalanoo ni ilakolako

Au se qai talanoataka ga vei keimuni e dua na ka au sotava ena noqu bula ka dua na ilakolako vakamareqeti vei au. Ena gauna oqo au rawa ni

raicalesu na noqu bula ka raica e vica na mataqali “ilakolako” vaka koya, au sa lakova oti mai ena veigauna. A sega ni cabeti na veilunivanua se kosovi na veiyalayala vakapolitiki ena ilakolako kece oqori; eso e baleta na vakamalumulumutaki ni veivakatovolei se na tubu ni bula vakayalo. Ia era ilakolako kece ga. Au vakabauta na veibula yadua e sokumuni ni “italanoo ni ilakolako” ni tamata yadua.

Au vakabauta ni o sa kila tiko ni veivalavala kece vakavanua e vakasinati tu ena italanoo ni ilakolako. Taura mada, o ni na kila beka na ilakolako kei Dorothy kei na nona koli, o Toto, ena *The Wizard of Oz*. Erau a cagina o Dorothy kei Toto ena dua na tonado ka rau laki tau ki na Vanua o Oz. A kunea e kea o Dorothy na sala vatu dromodromo laurai levu ka vakataki-lakilataka na sala ni dua na ilakolako ena kauti koya ki vale.

Qai mai toka yani o Ebenezer Scrooge nei Charles Dickens, na nona ilakolako a sega ni kauti koya mai na dua na vanua ki na dua tale, ia mai na dua na gauna ki na dua tale. Oqori e dua na ilakolako ka toka donu e yalona, ka vukei koya me kila na nona mai yacova na vanua sa mai tu kina ka me raica na ka ena yaco kevaka e muria tiko ga na nona sala ni bula koco-koco kei na sega ni vakavinavinaka.¹

E dua vei ira na ivola ni italanoo ni wiliwila vaka-Jaina na *Journey to the West*. A volai ena ika 16 ni senijuri, e tukuna vakamatau na italanoo ni nona sasaga kei na cakacaka e dua na bete, ka lakova na ilakolako ni veivakararamataki vakayalo ena nodratou veivuke e va na nona itokani ena italanoo.

Io qai mai toka yani o Bilbo Baggins, na leka yalomalua a gadreva vakalevu cake beka me tiko ga e vale ka kania na kena supu. Ia ni dua e tukituki ena nona katuba, a muria na kaci me sikova na veivanua ka se bera ni bau butuki, ka kalawa yani ki vura-vura kei ira e dua na daucakaisausau kei na leka me ra qarava e dua na itavi rerevaki ka bibi sara.²

Dua na iTalanoo Raraba

Eda sega beka ni dau taleitaka na italanoo ni ilakolako eso oqo baleta ni rawa ni da raici keda vei ira na dauveilakoyaki? Na nodra qaqa kei na nodra druka e rawa ni vukea na noda raica na noda sala ena bula. Na vidio eda sarava ena vica na miniti sa oti e tukuna talega na italanoo ni dua na ilakolako totoka. E kena rairai ni ra na vakananuma talega vei keda na italanoo oqo e dua na ilakolako e dodonu me matata tu vei keda—e dua na italanoo ni ilakolako ka da dui vakaitavi kece kina vakabibi.

A tekivu ena dua na gauna balavu sa oti na italanoo oqo, ni se bera sara ni tekivu cowiri ena kena idabedabe na vuravura, ni se bera sara ni kaburaka yani o matanisiga na kena katakata me curuma na maliwalala batabata, ni se bera ni ra mai vakatawana na noda vuravura na veika bula lelevu ka lalai. Ena itekivu ni italanoo oqo, o ni a bula tu kina mai na dua na vanua totoka vakayawa sara.

E levu na veika matailalai ni bula ena vuravura taumada oya eda sega ni kila, ia eda kila e vica ga. Na Tamada Vakalomalagi sa vakatakilai Koya, o cei o keda, kei na cava e rawa ni da yaco me vakakina.

Ena imatai ni bula oya, o a kila deivaki kina ni tiko na Kalou baleta ni o a raici Koya ka rogoci Koya. O kilai Jisu Karisito, o koya ena yaco me Lami ni Kalou. O dau vakabauti Koya. Ia o a kila na vanua mo cava kina e sega ni

o mai tiko ga ena loma ni nomu vale ni bula taumada. Ena levu ni nomu taleitaka na nomu vuravura tawamudu oya, o kila ni o vinakata ka gadreva mo lako ena dua na ilakolako. Mo na biuta tu yani na ligana na Tamamu, curu basikata e dua na ilati ni guigui-leca, ciqoma e dua na yago e rawa ni mate, ka vulica ka sotava na veika eso e nuitaki ni na vukei iko mo tubu ka yaco mo ucuya vakalevu cake na Tamada mai Lomalagi ka lesu tale yani ki na Nona iserau.

Ena vanua tabu oya, ka vakavolivoliti tu mai vei ira o kila ka dau lomana, na taro levu beka a toka ena tebenigusumu kei na yalomu “Au na lesu bula tale beka vakavinaka ki na noqu itikotiko vakalomalagi?”

E levu sara na ka ena sega ni rawa ni o vakatulewa kina. Ena dredre na bula oqo ena so na gauna, ka levu na kena itakelo e gaunisala: na tauvimate, na mosiniyalo, na vakacala-ka, na veisaqasaqa.

Ni sa sega ni o nanuma rawa na veika o sotava ena nomu bula taumada—ni o sa sega ni nanuma ni o a dau lako vata voli kei na Tamamu Vakalomalagi—o na kila tiko ga na Domona ena maliwa ni rorogo kei na ogaoga tale eso ni bula oqo?

Na ilakolako e tu mai liu e vaka ni sa rui balavu ka veilecayaki—e sinai ena veika dau veivakaleqai.

E sega ni rawarawa, ia o kila ni ganita vinaka na kena igu kece sara ni sasaga.

O koya, o sa mai tu ena batibati ni tawamudu, ka rai ki liu ena nanamaki kei na inuinui e sega ni tukuni rawa—kau rawa ni vakasamataka rawa, talega eso na nuiqawaqawa kei na rere.

Mai muri, o kila ni dau lewa vakadodonu na Kalou—ni na qaqa ga na Nona vinaka. O a vakaitavi ena matabose cecere vakalomalagi ka kila ni na vakaraitaka na nomu iVakabula ka Dauveivueti, o Jisu Karisito, na sala mo vakasavasavataki kina mai na ivalavala ca ka vueti mai na mate vakayago. O a vakabauta ni, ena ivakataotioti o na reki ka laveta cake na domomu ena dua na sere vakalomalagi ka kailavaka na nomu vakacaucautaka na Yacana tabu.

Copenhagen, Denmark

O koya, o a vakatabuicegu kina . . .
Ka dua na ikalawa levu i liu . . .
O sa mai tu kina oqo!
O kemuni yadua o ni sa tekivu lakova na nomuni ilakolako vakasakiti lesu ki na nomuni vale vakalomalagi!

Nomuni Mape

Oqo ni o ni sa tiko qo e vuravura, ena vinaka mo na tarogi iko se sa vakacava tiko na nomu ilakolako. Sa donu tiko na mua? Sa yaco tiko mo vaka na tamata o a buli ka vinakata mo vakakina? O sa vakayacora tiko na digidigi ka na vukei iko mo lesu tale vua na Tamada Vakalomalagi?

A sega ni talai iko mai ena ilakolako oqo o Koya mo mai lako tu ga vaka-veitalia vakataki iko. E vinakata o Koya mo lesu yani Vua ki vale. Sa solia mai vei iko o Koya na itubutubu dauloloma kei ira na iliuliu yalodina ni Lotu, vata kei na dua na mape sa vakamacalataki tu kina na vanua sukuksukura ka vakatakilakilataka na veika rerevaki; e vakaraitaka vei iko na mape na vanua e rawa ni kunei kina na vakacegu kei na marau ka na vukei iko mo kila na nomu sala lesu ki vale.

Ia mo na raica e vei na mape oqo:

- Ena veivola tabu ni Kalou.
- Ena nodra vosa na parofita kei na iapositolu.

- Vakakina mai na ivakatakila yadua ni Yalo Tabu.

Na mape sai koya na kosipeli nei Jisu Karisito, na itukutuku vinaka kei na sala rekitaki ni dua na tisaipeli nei Karisito. Sai koya na sala rekitaki vakatisaipeli i Karisito. Sai koya na ivakaraitaki kei na ivakaro ka solia mai na noda Dautataro ka noda Qasenivuli, o Koya e kila na sala baleta ni o Koya *ga* na sala.³

Sa dina sara, na kena tiko vei iko e dua na mape ena sega ni dua na kena yaga vei iko vakavo kevaka o vulica—vakavo kevaka o vakayagataka mo sokota kina na bula. Au sureti iko mo raica me liu ena nomu bula na nomu vulica ka vakayagataka na vosa ni Kalou. Dolava na yalomu vua na Yalo Tabu me rawa kina ni dusimaki iko o Koya ena nomu ilakolako ena bula.

Na nomu mape e vakasinaiti tu ena itukutuku veivakayaloqaqataki ka veidusimaki mai vua na Tamamu Vakalomalagi kei na Luvena o Jisu Karisito. Nikua au na vinakata meu wasea vei kemuni e tolu vei ira na itukutuku oqori me na vukei iko me rawa vakavinaka na nomu ilakolako ki nomu itikotiko vakalomalagi.

Na imatai ni itukutuku: “Dou kakua ni rere se yalolailai, raica

koi au na Turaga au sa tiko vata kei kemudou.⁴

O ni sega ni lakova duadua tiko na ilakolako oqo. E kilai iko tiko na Tamamu mai Lomalagi. Kevaka sara mada e sega ni dua tale e rogoci iko tiko, e rogoci iko tiko o Koya. Ni o reki ena buladodonu, e reki vata kei iko o Koya. Ni o rarawa ena veivakavovolei, ena tagi vata kei iko o Koya.

Na nona kauwai na Tamada Vakalomalagi ena vukumu e sega ni vakatau ena nomu vutuniyau se kemu rairai vinaka se kemu bulabula se nomu maqosa. E raici iko o Koya sega ni vaka na nona raici iko o vuravura; e raica o Koya se o cei dina o iko. E raica o Koya na yalomu.⁵ Ka lomani iko o Koya⁶ baleta ni o iko na Luvena.

Kemuni na ganequ, ni vakasaqarai Koya vagumatua, o ni na kunei Koya.⁷

Au yalataka vei kemuni, o ni sega ni tiko duadua.

Taura mada e dua na gauna oqo ka raici ira na tamata era tiko wavoliti iko. Eso beka na nomu iliuliu, itokani, se lewe ni matavuvale. Eso tale se bera beka ni o sotavi ira vakadua e liu. Ia, o ira kece o raica vakavolivoliti iko—ena soqoni oqo se ena dua tale na vanua, nikua se ena dua tale na gauna—era a tu vakarau ena vuravura taumada. Na tamata yalomalua ka rairai ka wale tu ga e dabe toka e tikimu oqori a dua beka vei ira na yalo o dau lomana

ka dau qoroya ena vuravura ni yalo. O iko sara mada ga o a dua beka na ivakaraitaki uasivi!

E dua na ka e rawa ni o vakadeitaka: na tamata kece o raica—veitalia na matatamata, nona lotu, vakabauta vakapolitiki, ituvaki ni yagona, se kena irairai—e lewe ni matavuvale. Na goneyalewa o raica oqori e tautauvata na Tamamudrau Vakalomalagi, ka biuta mai na nona iserau loloma me vakataki iko ga, ka nanamaki me lako mai ki vuravura ka mai bula me rawa kina ni dua na siga me lesu tale Vua.

Ena so beka na gauna ena galili, me vakataki iko ga ena so na gauna. Ena so na gauna ena dau guilecava sara mada ga na inaki ni nona ilakolako. Yalovinaka dau vakananuma vua ena nomu vosa kei na nomu ivalavala ni sega ni tu duadua. Eda mai tiko eke me da veivukei.

E rawa ni dredre na bula, ka rawa ni vakaukauwataka na yalo me sega kina ni rawa ni da yacova yani. Eso beka ena cudru. Eso tale e rawa ni ra veivakalialiai ka vakasewasewani ira era vakabauta e dua na Kalou dau loloma. Ia vakasamataka mada qo: e dina ni ra sa sega ni nanuma ni, ena dua na gauna o ira talega era a gadreva sara me ra lesu tale vua na Tamada Vakalomalagi.

E sega ni nomu itavi mo veisautaka e dua na tamata. Oqori na cakacaka

ni Yalo Tabu. Na nomu cakacaka mo wasea na nomu vakabauta ka kakua ni rere. Mo itokani ni tamata kecega, ia kakua ni vakalolovirataka na nomu ivakatagedegede. Tudei ena nomu yalayala kei na nomu vakabauta. Tucake vakabalavu, baleta o iko na luvena yalewa na Kalou, e tu vata kei iko o Koya!

Na ikarua ni itukutuku: “Dou veilomani, me vaka kau sa lomani kemudou.”⁸

O bau dau vakataroga mada se vosa cava eda dau vosataka ena noda tiko ena iserau ni Kalou? Au siqema tiko vakaukauwa ni vosa vaka-Jamani, e dina niu vakabauta ni sega ni dua e kila vakavinaka sara. Ia au kila ga ni da a vulica ena imatai ni gauna ena noda bula taumada, mai vua na Tama ni yaloda, e dua na vosa raraba—ka tu kina na kaukauwa me vakabalea na itatarabe ni lomada, yagoda kei na yaloda.

Na ivosavosa oqori sai koya na loloma savasava i Karisito.

Sai koya na ivosavosa qaqa duadua e vuravura.

Na loloma i Karisito e sega ni loloma vakalasalasu. E sega ni iloloma volai ena kadi. E sega ni o koya na mataqali loloma dau lagataki ena ivakatagi kei na iyalo yalava.

Na loloma oqo e kauta mai na veisau ni itovo ni bula. E rawa ni curu basikata na yaloca ka vakawaicalataka na dauvuvu. E rawa ni vakaseyavutaka na veicati ka bokoca na bukawaqa ni cudru. E rawa ni cakacaka mana.

Eda a ciqoma na “noda imatai ni lesoni”⁹ ena ivosavosa ni loloma oqo ni da se yalo voli ena iserau ni Kalou, ia ena vuravura oqo sa tu kina na madigi me da vakatovototaka ka yaco me da kenadau. E rawa ni o kila kevaka o sa vulica tiko na ivosavosa oqo ena nomu dikeva na veivakauqeti e dau yaco ena nomu vakananau kei na nomu ivalavala.

Ni vakanamata na nomu vakasamaki na kena yaga vei iko na veika eso, e se kocokoko tiko na lomamu ka vovodea. E sega ni o koya qori na ivosavosa o via vulica.

Ia ni vakanamata nomu vakananau kei na itovo ena veiqaravi vua na Kalou kei ira na tamata—ni sa

Serene, Ositerelia

lomamu dina mo vakalougatataki ira ka laveti ira era tu wavoliti iko—sa na rawa ni cakacaka e yalomu kei na nomu bula na qaqa kei na loloma savasava i Karisito. Sai koya oqori na ivosavosa o via vulica.

Ni yaco mo kenadau na ivosavosa oqo ka vakayagataka ena nomu veimaliwai kei ira na tamata, era na vakila mai vei iko e dua na ka ena rawa ni vakayadrata vei ira e dua na yalo sa vunitaki dede tu me ra vaqara na sala dodonu ena ilakolako lesu ki na nodra itikotiko mai lomalagi. Baleta na ivosavosa ni loloma sai koya dina na nodra vosa ni sucu.

Na veivakauqeti titobu ka veivauci oqo sai koya na ivosavosa ena tara yani na yalo. Sai koya na ivosavosa ni veiciqomi, na ivosavosa ni veiqaravi, na ivosavosa ni veilaveti kei na reki kei na vakacegu.

Vulica mo vakayagataka na ivosavosa raraba ni loloma i Karisito.

Kei na ikatolu ni itukutuku: “Dou reki ga.”¹⁰

Ena so na gauna eda sega ni rawa ni dau vosota ena vanua eda sa yacova tu ena noda ilakolako, se vakavei? Kevaka o sa yabaki 12, o na diva tu beka mo sa yabaki 14. Ni o sa 14, o na diva beka mo sa yabaki 18. Ia ni o

sa 18, ena so na gauna o qai diva tale mo yabaki 12 ka tekivu vou tale.

Ena dau tu ga na veika me kudruvaki—na veika e vaka me sega ni dodonu. E rawa ni mosi tu na yalomu ena siga oya, galili, sega ni ciqomi, se sega ni taleitaki. Ia e sega ni o koya oqori na ilakolako o a vakanuinui tu kina, ka sega talega ni ilakolako a talai iko mai na Tamada Vakalomalagi mo mai lakova. Nanuma tiko o iko na luvena yalewa dina sara na Kalou!

Ni tiko ena noda vakasama oqo, au sureti kemuni mo ni lako ena yalodei kei na reki. Io, e tu na sukusukura kei na veivagolei tani e gaunisala ka so sara mada ga e rerevaki. Kakua ni vagoletya kina nomu vakasama. Vakasaqara na marau sa vakarautaka tu ena vukumu na Tamada Vakalomalagi ena ikalawa yadua ni nomu ilakolako. E nomu icavacava na marau, ia na kena sala talega. “Na vakacegu ena bula oqo, kei na bula tawamudu ena bula sa bera mai” sai koya na Nona yalayala.¹¹ Oqori na vuna e vakaroti keda kina o Koya me da “reki ga.”

Ni o vakayagataka ena yalo reki na mape sa vakarautaka na Tamada dauloloma ena nomu ilakolako, ena muataki iko ki na veivanua tabu ka tubu cake ki na nomu icavacava vakalou. O na tubu

mo vaka na luvena yalewa na Kalou o nuitaka tu mo na yaco mo vakakina.

Kemuni na ganequ lomani, kemuni na goneyalewa lomani ena Lotu, kemuni na itokani gone, me vaka niu dua na iApositolo ni Turaga au sa laiva vei kemuni e dua na veivakalougatataki mo ni na kunea ena nomuni sala ena ilakolako oqo ki vale ka mo dau veivakauqeti vei ira eda lako vata kaya. Sa noqu yalayala talega ka noqu masu ena gauna o ni rokova ka dinata kina na veiyalayalati, na ivakavuvuli, kei na veika talei ni kosipeli i Jisu Karisito, ni cava na nomu ilakolako ena tu mai kina na Tamada Vakalomalagi. Ena mokoti iko o Koya, o na qai kila kina ni o sa yaco bula ki vale. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Charles Dickens, *A Christmas Carol*.
2. Raica na J. R. R. Tolkien, *The Hobbit*.
3. Raica na Joni 14:6.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 68:6; raica talega na Aisea 41:10; Joni 14:18.
5. Raica na 1 Samuela 16:7.
6. Raica na 1 Pita 5:6–7.
7. Raica na Jeremaia 29:13.
8. Joni 15:12; raica talega na Joni 13:34; Moronai 7:45–48.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 138:56.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 78:18; raica talega na Joni 16:33; 3 Nifai 1:13.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 59:23.

Me Tiki ni Noda Bula na Koniferedi

Tovolea mo vakayagataka eso na itaviqaravi oqo kei na taro me tekivu kina na veitalanoa vakamatavuvale se noda vuli yadudua.

Na naba ni draunipepa kei na kena vakasama sa tukuna tiko na imatai ni draunipepa ni vosa.

Me Baleti Ira na Gone

- E a vosa o Peresitedi Thomas S. Monson baleta na bibi ni talairawarawa kei na talaidredre sa dau kauta ga mai na kena ca (draunipepa 89). Vakasamataka mada na gauna o a talairawarawa kina ki na lawa ni matavuvale. Vakacava beka na gauna o a talairawarawa kina ki na lawa ni Kalou? Na cava o a

vakila ni ko dau talairawarawa?

- E talanoataka o Elder M. Russell Ballard ena Kuoramuni ni iApositolo Le Tinikarua na goneyalewa lailai a teivaka e dua na tomata mai na dua na sorena lailai (draunipepa 18). Wilika se tukuna tale na italanoa oqo vakamatavuvale ka veivosakitaka na veika e vakavulica baleta na nomu rawa ni laki vakataka sara na Tamada Vakalomalagi. Sa rawa mo lalawataka e dua na ka mo toro volekata kina vua na Tamada Vakalomalagi.
- E a vosa o Elder Enrique R. Falabella ena Vitusagavulu me baleta na veika mena qaqaco kina na matavuvale (draunipepa 102). A vakavulica ni so vei ira na vosa bibi me tukuni vei ira na nomuni matavuvale o ya na “Au lomani iko.” “Vinaka vakalevu,” kei na “Vosoti au.” A vakatura o Sisita Rosemary M. Wixom, na peresitedi raraba ni Lalai, me tukuni, “Au na dau lomana na veika kece a baleti iko” (draunipepa 81). Raica na ka ena yaco ni ko vakayagataka na vosa oqo ki na nomu matavuvale. Ena vakamarautaki ira beka? Na cava o vakila?

Me Baleti Ira Na iTabagone

- E vakavulica o Peresitedi Thomas S. Monson e va na ivakavuvuli ni vakavakarau ki na cakacaka ni kaulotu— sega ni baleta ga na daukaulotu tudei ia sa baleta na lewe

ni Lotu (draunipepa 66). Sa rawa mo vulica na nona vosa ena nomu vakasamataka tiko oqo: Na cava au rawa ni cakava meu daukaulotu vinaka cake ena gauna oqo?

- E vakavulica o Elder Jeffrey R. Holland ena Kuoramuni ni iApositolo Le Tinikarua ni sega ni cala meda dau vakatitiqa se lomatarotaro, ia a vakavulica talega: “Ququmi matua toka ga ena ka o sa kila tiko ka tudei tu me yacova ni sa tadu mai na ikuri ni kila. . . . Mo dina ki na vakabauta sa tiko vei kemuni” (draunipepa 93). Sa rawa mo vola ena nomu ivolaniveisiga na veika o vakabauta, ivakadinadina, kei na so na veika vakayalo o sa sotava. Sa rawa mo vola talega na nomu vakatataro ka maroroya tiko ni gauna o wilika kina na ivolanikalou kei na ilavelave oqo, o na raica kina na kena isau.
- E vuqa era vosa era a tukuna na veika e baleta na talairawarawa kei na kena veivakalougatataki. Me kena ivakaraitaki, a vakavulica o Peresitedi Monson, “Na kilai ni dina kei na isau ni taro levu dua-dua ena yaco mai vei keda ni da sa talairawarawa tiko ki na ivunau ni Kalou” (draunipepa 89). Sa rawa mo vakasaqara ena ilavelave oqo

mo makataka se vola na vuqa na veivakalougatataki ni talairawarawa. Na nomu raica rawa na veivakalougatataki oqo ena vakauqeti iko mo tomana tiko na nomu bula dodonu.

- E vica era vosa era a vakavulica ni rawa mo veiqaravi ena dua ga na gauna sa rawa, sega ena cakacaka ni veivukei e parokaramutaki. “Veiqaravi e veisiga,” e vakavulica o Brother David L. Beck, na peresitedi raraba ni Cauravou. ‘E tu wavokiti keda na kena madigi.’ Ena vosa nei Brother Beck, o na wilika kina e so na ivakaraitaki ni nodra veiqaravi na itabagone vei ira na tamata (draunipepa 55).

Baleti Ira Na Qase

- E vuqa era a vosa era vakadinadinataki Jisu Karisito. Na cava o rawa ni vulica me baleta na kena ituvaki vakalou, Nona ilesilesi, kei na veiqaravi mai na vosa ena draunipepa 22, 70, 96, 99, kei na 109?
- Na ulutaga ni lewenivuli ni itabagone ni vula o Me sa baleti ira tiko na parofita kei na ivakatakila. Kevaka o vakavulici ira na itabagone e vale ni lotu se ra tiko na gone, sa rawa me veivosakitaki vata kei ira na lewenivuli kei na

taro oqo: Na cava e bibi kina meda rogoca ka vakamuri ira na parofita? Sa rawa mo vulica na ilavelave oqo mo raica kina na parofisai kei na ivakaro, ni vakamuri oqo, ena vukei keda meda kune-vinaka ena veigauna dredre.

- E vica era vosa era a vakatabaki-duataka na kena vaqacacotaki na matavuvale. Me kena ivakaraitaki, a vakavulica o Elder Richard G.

Scott ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, “Ni sa tu o koya [na iVakabula] ena loma donu ni bula ni nomu matavuvale, sa na kune kina na vakacegu kei na maravu ni draki” (draunipepa 29). Raica na sala mena yaco na iVakabula me iusutu donu ni nomu matavuvale ni ko vulica na vosa nei Elder Scott ka vakakina na veivosa era draunipepa 6, 81, 83, kei na 102. ■

VEIVAKAVULICI MAI NA IVOLANIKALOU

Sa rawa mo vulica na ivolanikalou oqo, ka a cavuti se vakamacalataki ena vica na gauna ena koniferedi raraba:

1 Samuela 16:7*
Maciu 7:24; 28:19
Joni 13:34–35; 14:6; 16:33
Mosaia 3:19*; 18:8–9
Ilamani 5:12*
3 Nifai 11:7

Moronai 9:9
Vunau kei na Veiyalayalati 42:22;
59:23; 64:34; 84:88; 87:8; 115:6
Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17)*
* Veitikini ivolanikalou dau cavuqaqatiki ena semineri

iTuvatuva ni iTalanoa ni Koniferedi

Na ituvatuva ni veika e sotavi ena vosa eso ni koniferedi raraba e rawa ni vakayagataki ena vuli yadua, lotu vakamata-vuvale, kei na veivakavulici tale eso. Na naba sai koya na imatai ni tabana ni vosa.

KOYA E VOSA	ITALANOA
Elder Neil L. Andersen	(77) Era vakamuraia na iVakabula o ira na veiwaṭini mai Mozambique ka sega ni nodra itovo vakavanua.
Elder M. Russell Ballard	(18) E vakabula cake e dua na itei ni tomatata e dua na goneyalewa makubuna yabaki vitu.
David L. Beck	(55) E dua na lewe ni Matabete i Eroni a ciqoma e dua na goneyalewa e dau vakasaurarataki. E veivuke e dua na dikoni mai Bangalore, Idia, mera vakabulabulataki vakalotu o ira kece na cauravou ena nona tabana.
Elder Tad R. Callister	(52) Sa mai kila o George F. Richards yabaki tinikavitu na kaukauwa ni matabete ena nona masulaki tinana.
Elder D. Todd Christofferson	(109) A veivuke o tinai D. Todd Christofferson vua e dua na goneyalewa e sasagataka tiko me vakayaco-ka rawa.
Mary N. Cook	(118) Ena nona vakabauta a ciqoma rawa e dua na goneyalewa na mate nei tamana kei na sasaga bula nei tinana mai na mate na kenisa.
Elder Quentin L. Cook	(32) E vakila na vakacegu e dua na marama ni Idia ena siga dolavi raraba ni Valetabu e Suva Fiji.
Bisopi Dean M. Davies	(9) Na uneune mai Loma Prieta, California, e Amerika, ena 1989 e vakadeitaka ki na vaka-sama kei na yaloṭi Dean M. Davies na bibi ni kena tarai cake tiko na noda bula ena dua na yavu tudei.
Ann M. Dibb	(115) E vakila na Yalotabu e dua na goneyalewa luluqa vakalotu ena keba ni Goneyalewa.
Peresitedi Henry B. Eyring	(62) A yaco e dua na cauravou lailai susugi me izevu ni lewe ni Lotu ena dua na siti era 130,000 na lewena. Ena gauna a veiqaravi tiko kina mai New Mexico, e Amerika, vakakina e New England, e Amerika, a raica kina o Henry B. Eyring na liga ni Kalou ena kena tarai cake na Nona matanitu.
Elder Enrique R. Falabella	(102) Era a soli ilavo na lewe ni Lotu mai Arizona, e Amerika, vei Enrique R. Falabella kei na marama watina me rawa ni rau lesu ki Guatemala ni oti na nodrau vakamau e valetabu.
Elder Jeffrey R. Holland	(93) E talanoataka o Jeffrey R. Holland e dua na cauravou yabaki 14 ni sega sara ni gadrevi me kere veivosoti ena vuku ni nona "vakabauta walega."
Peresitedi Thomas S. Monson	(66) E dua na turaga mai Kanada a vakadikeva ka lewena sara na Lotu ni oti na nodrau soli ivakadinadina kaukauwa e rua na daukaulotu tudei me baleti Parofita Josefa Simici. Mai na nona dau vakaraitaka tiko na nona loloma ena nona ivola ni veimacawa, a rawa kina vua e dua na daukaulotu tudei me kauti tamana mai ki na Lotu. (89) A vulica o Thomas S. Monson yabaki walu na talairawarawa ni oti na nona vakama e dua na were. A maroroya tiko e dua na lewe ni Lotu yalodina na nona ikatini ni veiyabaki me yacova ni mai solia vei rau na nona dauveituberi ni vuvale.
Elder Richard G. Scott	(29) E gadreva e dua na daukaulotu tudei me tuvanaka na nona matavuvale ni siga ni mataka me vakataka na matavuvale nei nona peresitedi ni kaulotu.
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf	(70) Era sa tekivu lagasere ni lotu na Yalododonu ni Ra kei Aferika ni sa boko na cina ena nodra valenilotu. E veivuke na kospeli vua e dua na goneyalewa me valuta rawa na butobuto ni susugi ena veivakacacani. (125) E ratou sa dro tani mai Tokalau kei Jamani o Dieter F. Uchtdorf kei na nona matavuvale.

iVakavuvuli ni Noda Gauna

Na lesoni ni Matabete i Melikiseteki kei na iSoqosoqo ni Veivukei ena ikava ni Sigatabu ena tauri mai na “iVakavuvuli ni Noda Gauna.” Na lesoni yadua e rawa ni vakarautaki mai na dua se sivia na vosa ena koniferedi raraba se qai oti ga (raica na ivolakabi e ra). Me ra na digitaka na peresitedi ni iteki kei na tikina na vosa me na vakayagataki, se e rawa ni ra lesia na itavi oqori vei ira na bisopi kei na peresitedi ni tabana. Era sa vakabibitaka na veiliutaki na yaga ni nodra dau vulica vata e dua na vosa na turaga ena Matabete i Melikiseteki kei na marama ena iSoqosoqo ni Veivukei ena dua na Sigatabu.

Era sa vakauqeti o ira era na tiko rawa ena lesoni ni ikava ni Sigatabu me ra vulica ka kauta mai ki na kalasi na ilavelave ni mekasini ni koniferedi raraba ka se qai oti wale ga oqo.

Vakatutu ni kena Vakarautaki na Lesoni mai na Vosa

Masulaka me tiko vata kei iko na Yalo Tabu ena nomu vulica ka vakatavulica na vosa. E rawa ni o temaki

ena nomu vakarautaka tiko na lesoni mo vakayagataka eso tale na iyaya, ia na lewenvuli ka sa vakadonui ga na vosa mai na koniferedi. Na nomu ilesilesi sa ikoya mo vukei ira eso me ra vulica ka bulataka na kosipeli me vaka a vakatavulici ena koniferedi raraba ni Lotu ka se qai oti wale ga oqo.

Raica lesu na vosa, vakasaqara na veivakavuvuli kei na ivunau ka na sotava na nodra gagadre na lewe ni kalasi. Vakasaqara tale ga na italanoa, tiki ni ivolanikalou, kei na itukutuku mai na vosa ka na vukea na nomu vakatavulica na dina ka ra tukuni tiko oqo.

Cakava e dua na ituva-tuva ni kena vakavulici na ivakavuvuli kei na ivunau. Sa rawa mo dau taroga na veika ena vukei ira na lewe ni kalasi:

- Vakasaqara na ivakavuvuli kei na ivunau e tiko ena vosa.
- Vakasamataka na kedra ibalebale.
- Wasea na kila, vakasama, veika e sotavi, kei na ivakadinadina.
- Vakayagataka na ivakavuvuli kei na ivunau oqo ena nodra bula. ■

NA VULA ERA VAKAVUVULITAKI KINA NA LESONI

Epereli 2013–Okotova 2013

Okotova 2013–Epereli 2014

IYARAGI NI LESONI ENA IKAVA NI SIGATABU

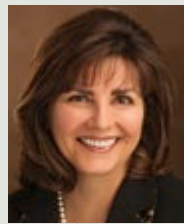
Vosa ena koniferedi raraba ni Epereli 2013*

Vosa ena koniferedi raraba ni Okotova 2013*

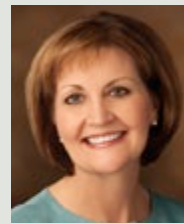
* Me baleta na lesoni ena ikava ni Sigatabu ni Epereli kei na Okotova, e rawa ni digitaki na vosa mai na koniferedi sa oti se na koniferedi se qai oti walega. Na veivosa oqo era sa vakarautaki tu ena vuqa na vosa ena conference.lds.org.

Mataveiliutaki Raraba ni Veimataisoqosoqo

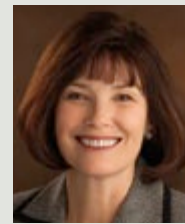
ISOQOSOQO NI VEIVUKEI

Carole M. Stephens
iMatai ni Daunivakasala

Linda K. Burton
Peresitedi

Linda S. Reeves
iKarua ni Daunivakasala

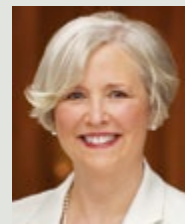
GONEYALEWA

Carol F. McConkie
iMatai ni Daunivakasala

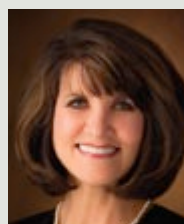

Bonnie L. Oscarson
Peresitedi

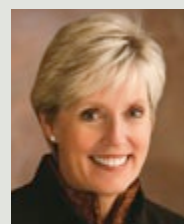

Neill F. Marriott
iKarua ni Daunivakasala

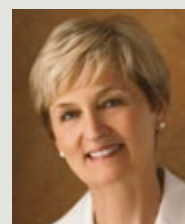
LALAI

Jean A. Stevens
iMatai ni Daunivakasala

Rosemary M. Wixom
Peresitedi

Cheryl A. Esplin
iKarua ni Daunivakasala

CAURAVOU

Larry M. Gibson
iMatai ni Daunivakasala

David L. Beck
Peresitedi

MATAWILIVOLA NI SIGATABU

David M. McConkie
iMatai ni Daunivakasala

Russell T. Osguthorpe
Peresitedi

Matthew O. Richardson
iKarua ni Daunivakasala

Na ika 183 ni Koniferedi Raraba e Oka Kina Nodra Tokoni na Mataveiliutaki Raraba Vou ni Goneyalewa

“S a lauti na yaloda,” e kaya o Peresitedi Thoma S. Monson ena soqoni isogo ni 183 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki ena 7 ni Epereli, 2013, “ka vaqaqacotaki na noda ivakadinadina ni cakacaka vakalou oqo ena noda vakila na Yalo ni Turaga. Me balavu na noda nanuma tu na veika eda sa rogoca ena rua na siga sa oti oqo.”

E sivia ni 100,000 na tamata era tiko rawa ena lima na soqoni ni koniferedi raraba ena Vale ni Koniferedi e Salt Lake City, Utah, Amerika, ena ika 6 kei na 7 ni Epereli. E milioni e vura-vura raraba era sarava se rogoca ena TV, setilaiti, retio, kei na kakaburaki ena initaneti. Ena kakaburaki bula kei na vidio ena initaneti, vakarorogo, kei na itukutuku ni koniferedi ena LDS.org, a rawa kina vei ira na lewenilotu me ra yacova yani na koniferedi ena 95 na vosa.

A dolava o Peresitedi Monson na koniferedi raraba ena nona kacivaka na ituvatuva me tara na valetabu mai Cedar City, Utah, Amerika, kei Rio de Janeiro e Brazil—sa na kauta mai na iwiliwili ni valetabu sa kacivaki se sa tara tiko ki na 29. Ena gauna oqo sa vakayagataki tiko e 141 na valetabu.

E vica na veisau a vakayacori ena veiliutaki ni Lotu ena soqoni ena yakavi ni Vakarauwai. Eratou sa vagalalataki taucoko na mataveiliutaki raraba ni Goneyalewa, ka vagalalataki talega o Elder Walter F. González mai nona lewena tu na Mataveiliutaki ni Vitusagavulu. Era a vagalalataki talega e Limasagavulu kadua na Vitusagavulu ni iWasewase.

Sa tokoni o Elder Ulisses Soares

mai na iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu me lewena na Mataveiliutaki ni Vitusagavulu.

Eratou sa tokoni me mataveiliutaki raraba vou ni Goneyalewa o Bonnie Lee Green Oscarson, peresitedi; Carol Foley McConkie, imatai ni daunivakasala; kei Neill Foote Marriott, ikarua ni daunivakasala.

Eratou a tokoni talega e tolu na lewe vou ni iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu: Elder Edward Dube mai Zimbabwe; Elder S. Gifford Nielsen mai Sugar Land, Texas, Amerika; kei Elder Arnulfo Valenzuela mai Queretaro, Mexico. Eratou tokoni talega e lima na lewe vou ni iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu.

O Elaine S. Dalton, na peresitedi raraba ni Goneyalewa e liu, sa veiqaravi tu mai ena mataveiliutaki raraba ni Goneyalewa, vakadaunivakasala se

vakaperesitedi, ena loma ni 11 na yabaki ni bera na nona mai vagalalataki ena Epereli.

Raica e dua na lisi taucoko ni veitokoni kei na veivagalalataki ena tabana e 26.

Raica na kedra itukutuku na iliuliu kacivi vou tekivu ena tabana e 139. ■

E RAWA NI O VEIVUKE

Erau a veivakayaloqaqataki o rau o Peresitedi Thomas S. Monson kei Elder Russell M. Nelson ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua vei ira na lewenilotu me ra cau ki na iLavo ni Kaulotu Raraba (General Missionary Fund). Me yacova na ika 4 ni Epereli, 2013, sa 65,634 na daukaulotu tudei era veiqaravi tiko, ka rauta ni 20,000 tale era sa ciqoma nodra veikacivi.

Ena soqoni idola ni koniferedi raraba, a tukuna kina vaqo o Peresitedi Monson, “Me veivuke ena kena qaravi na mataivalu

daukaulotu oqo, vakakina baleta ni levu vei ira na noda daukaulotu era lako mai ena veituvaki dra-vudravua eso, keimami sa sureti kemuni, kevaka o ni rawata, mo ni cau mai ena lomasoli ki na iLavo Raraba ni Kaulotu ena Lotu.”

E rawa ni da cau na lewenilotu ena kena vakayagataki na tikidua ni ikatini ka vola na levu ni ilavo eda via cau kina ena ruku ni iLavo Raraba ni Kaulotu (General Missionary Fund). E rawa talega vei keda na lewenilotu me da cau ena initanetildsphilanthropies.org.

E Gadreva na Lotu na Veiwatini Qase Matua ka Kila Ka

Me sala vata kei na kena sa levu cake na iwiliwili ni daukaulotu gone ena kena vakalailaitaki sobu na yabaki ni kaulotu, sa gadrevi talega vakalevu sara ena veitabana ni kaulotu e vuravura raraba na veiwatini qase daukaulotu. Ena kena vakaduri vou e 58 tale na tabana ni kaulotu vovou, sa na gadrevi e vuqa tale na veiwatini qase daukaulotu me ra vakarautaka mai na kila ka vakaveiliutaki kei na veitokoni tale eso era sa gadrevi vakabibi me rawa vinaka kina na kaulotu.

Ena koniferedi ni Epereli 2013, a vosa kina o Peresitedi Thomas S. Monson ena vuku ni kena sa toso totolo tikoga na iwiliwili ni daukaulotu ka vakaraitaka na nona loloma ena vukudra era sa tu vakarau me ra veiqaravi vua na Turaga ena buturara ni kaulotu (raica na tabana e 4, 66). O Elder Russell M. Nelson ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua a

veivakayaloqataki vei ira na veiwatini qase me ra veiqaravi. “Oi kemuni na veiwatini qase, ni tuvanaka na siga o ni rawa ni lako kina ki kaulotu. Keimami na vakavinavinakataka vakalevu na nomuni veiqaravi,” e kaya o koya (raica na tabana 45).

Ena itekivu ni koniferedi raraba ni Okotova 2012, e kaya kina o Peresitedi Monson: “Keitou tomana na gadrevi tiko ni so tale na mataveiwatini matua. Kevaka e rawa, ka sa gauna donu ni nomuni vakacegu, ka vakakina ke se tu donu tu na ituvaki ni nomuni bula, au sa veivakauqeti vei kemuni mo ni soli kemuni ki na veiqaravi vakadaukaulotu tudei. Erau na rawata ruarua na veiwatini na marau levu ena nodrau qaravi ira na luvei Tamada” (“Ni sa Kidavaki ki na Koniferedi,” *Ensign* se *Liaona*, Nove. 2012, 5).

Ena vuqa na yabaki, era sa dau veivakayaloqataki tiko na iliuliu ni Lotu vei ira na veiwatini qase me

ra veiqaravi. E kaya kina o Elder M. Russell Ballard ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua: “Era gadreva na veitabana ni kaulotu ena veivanua kecega me levu cake na veiwatini. Na nodra sa matua kei na kila ka era sa yaco kina me ra noda daukaulotu vinaka duadua. Na nodra maqosa digitaki . . . sa rawa kina me ra tuberi ira vakavinaka na veiliutaki e veivanua, vaqacacotaki ka vakabulabulataki ira na lewenilotu, ka kauti ira mai era sega ni lewenilotu vei Karisito” (“Missionary Couples—Trading Something Good for Something Better,” *Ensign*, June 1988, 9, 11).

Na veiwatini bula kilikili era gadreva me ra veiqaravi era sa vakayaloqataki me ra tukuna vei ira na nodra bisopi se peresitedi ni tabana na nodra gagadre me ra veiqaravi. E rawa ni duidui na balavu ni nodra veiqaravi mai na 6 ki na 23 na vula.

O ira e tiko na nodra taro me baleta na daukaulotu qase me ra qiri ki na 1-800-453-3860, isema 2-6741 (se 1-801-240-6741), se imeli Senior MissionaryServices@ldschurch.orgmo ciqoma na isau ni dua na taro. ■

Na nodra sa matua vinaka kei na nodra kila ka na veiwatini qase sa rawa kina me ra tuberi ira vakavinaka na veiliutaki e veivanua, vaqacacotaki ka vakabulabulataki ira na lewenilotu, ka kauti ira mai era sega ni lewenilotu vei Karisito.

Na iYaya Vovou ni Initaneti e Veivuke ena Kena Maroroi ka Wasei na iTaba kei na iVakananumi ni Matavuvale

O ira era veisiko kina Family Search.orgera na vakila eso na veisau bibi me tekivu mai na Epereli 2013. Era solia na veika sotavi duidui na iyaloalo veisureti bulabula, serau na rokana, kei na dua na ibinibini iyaya vovou. E dina ni na dua tikoga na nodra iyacoyaco talei na dautuvakawa kei na dauidigo, na iyaya vovou ena dreta vata e dua na ilala dausiko rabailevu.

Na veiyaya vovou e vukeya na kena tososi na tuvakawa me sivi na

vakadidike ka me taleitaki ki na dua na ilawalawa levu cake ni dautuvakawa ni matavuvale qase kei na gone. Sa rawa vei ira na siko me ra tara vata na nodra ituvatuva ni matavuvale ena initaneti ka maroroya ka wasea vata na itaba ni matavuvale kei na italanoa—sega kece ni saumi.

Na itaba kei na italanoa ni matavuvale e vakabulai ira mai na tubuda. O ira na tamata dina ena daku ni tikinisiga e rawa ni vakavuvulitaka vei keda na ivakavuvuli me vaka na yaga ni cakacaka vakaukauwa, na ivakarau me da sotava kina na bolebole ni bula, kei na ivakarau e tara kina noda bula na digidigi.

Ni vakarawarawataki na kena katoniki ka maroroi na itukutuku ni matavuvale ena vukeya keda ena noda semati keda ki na noda veigauna sa sivi ka tauyavutaka e dua na iyau ni veisiga ni mataka.

Na iYaya Vovou ena FamilySearch.org

Na Vunikau ni Matavuvale ena FamilySearch. Ena imatai ni gauna ena FamilySearch.org, sa na rawa vei keda me da tekivu tara cake vata na noda vunikauni ni matavuvale vakatabakidua sara ga ena initaneti, me tekivu ena kena vakuri na itukutuku me baleti keda qai dewa yani ki na veitabatamata sa sivi yani.

Veika bibi ni Vunikau ni Matavuvale:

- Raica ena FamilySearch.org ena ruku ni katuba ni “Vunikau ni Matavuvale.”
- Sa vakatawani rawa tu na vunikauni ena sivia na 900 na milioni na yaca yadua era solia mai na petereni.

- E sega ni saumi.
- Sa rawa kina vei keda me da tara cake vata, vakatulewataka, ka wasea na noda ituvatuva ni kawa vakatabakidua saraga ena initaneti.
- E rawa ni ra qai raica vakadua o ira era vakayagataka na veika era sa raica oti beka eso tale me baleta na nodra ituvatuva ni kawa.
- E rawarawa nodra vakavodoka o ira era vakayagataka na itaba kei na italanoa kei na ivurevure ni veisemati.
- E rawa vei ira era vakayagataka me ra maroroya tudei tu na nodra vunikauni wasei vakamatavuvale me baleta na veitabatamata ni mataka.
- Na iyaya rawarawa ni “grab and pull” e rawarawa kina vei ira na vakayagataka me ra veitosoyaki cake ka lako sobu.
- Ena rawa vei ira na petereni me ra raica e bilioni na itukutuku soliwale ena FamilySearch.org me vukeya na kena vakaleweni na veitabana e yali tiko ena Vunikau ni Matavuvale.

iTaba. E rawa vei ira na vakayagataka me ra maroroya na kedra itaba na tubudra taleitaki, vakavodoka ena nodra itukutuku ena Vunikau ni Matavuvale ni FamilySearch, qai wasea ena tabana vakaitukutuku ni veimaliwai. E sivia ni 200,000 na itaba sa soli mai, maroroi, ka wasei.

iTalanoa. E rawa vei ira na vakayagataka me ra vola eso na italanoa taleitaki me baleta e dua na tubudra ena Vunikau ni Matavuvale ena FamilySearch. Na iyaya oqo e rawa kina vei ira na matavuvale me ra sokumuna, wasea ka maroroya veisosomitaki na nodra italanoa ni matavuvale.

Nodra iVolakabi ni Veitaratara na Dausarasara. Ena 2012 a vakatovolea kina na FamilySearch e dua na iyaya ka na rawa kina ki na tamata yadua me ra raici ira kei ira na tubudra ena dua na ivolalobi ni dausarasara duiroka. Na iyaya oqori sa

© IRI

vakavinakataki cake ka rawa ni kunei ena FamilySearch.org.

Daucakamana ena Vunikau ni Matavuvale. O ira era se qai tara vakadua na nodra vunika ni mata-vuvale era na raica ni yaga vakalevu sara vei ira na iyaya oqo. Ena dua na iwalewale ni veivakatarogi rawarawa, ena taroga mai na iyaya ni cakacaka oqo baleti ira na tubumu era se bula kei ira era sa mate, qai tara na isema oqori ki na vunika ni matavuvale mo tekivu kina.

Veivuke Bula. Sa roboti vuravura raraba tikoga yani na kena taleitaki na tuvakawa. Sa tavoca na FamilySearch e dua na isema ni vuravura raraba ena initaneti ka solia na veivuke sega ni saumi me baleta na vua ni cakacaka kei na vakadidike yadua ena talevoni kei na veivosaki ena initaneti 24 na auwa ena dua na siga—sa tu oqo ena 10 na vosa.

Na Vosa. Na iyaya vovou kece kei na veiqaravi ena vakarautaki tu ena 10 na vosa. Sa vakarautaki tu me baleta na iyaya kece sara ka sega ni saumi na vidio ni kena icakacaka. Kiliki ga ena ibulukau ni veivuke me baleta na kena matailalai tale eso. ■

Na Tuvakawa e Veisautaka na Yalo

Mai vei R. Scott Lloyd

iTukutuku ni Lotu

Evuqa na valenivolavola ni tuvakawa ena veisiga mai muri era na tu e veivale, e yalataka o Elder Bradley D. Foster ena Vitusagavulu ena dua na nona vosa ena ika 23 ni Maji salavata kei na Koniferedi ni Tuvakawa kei na Tekenolaji na RootsTech 2013 mai Salt Lake City, Utah, Amerika.

O Elder Foster, e dua na iVukevuke ni Dairekita Liu ena Tabacakacaka ni Tuvakawa, a kaya ni na sega ni dede sa na 9 na bilioni na tamata e vuravura ka sa vakarautaka na Turaga na tekenolaji ena rawa kina me “vauci ka semati vata na veimatauvuale kece oqori.”

E vakabibitaka na kena caka na tuvakawa, vulici na kedra italanoa na tubuda—sega ni ituva-tuva ni kawa walega, na kunei ni yaca kei na tikinisiga. Na vatu ni

ibulubulu ena ibulubulu kece sara e vuravura e toka kina e dua na yaca, na siga ni sucu, dua na itoqa, kei na dua na siga ni mate, e kaya o koya. “Na itoqa lailai ena maliwa ni siga ni sucu kei na siga ni mate, ia na keda itukutuku kece sara e koto e loma,” e tukuna o koya. “Ia ni da sa dau vakanamata ga vakalevu ena kena raici vakadua na tikinisiga oqori, na noda lomani ira na tubuda—na vukici ni yaloda vei ira na noda qase—ena rawa mai na noda raica ka kila na itoqa.”

Dau kauti keda vata mai na tuvakawa ni da wasea vata na italanoa ka da cakacaka vata, e vakamacalataka o koya. “O koya gona, na tuvakawa e veisautaka noda ivolakabi; na tuvakawa e veisautaka na yaloda.” ■

Mai Mate o Elder Eldred G. Smith ni yabaki 106

Mai vei Sarah Jane Weaver

iTukutuku ni Lotu

Amate mai na nona itiko-tiko ena ika 4 ni Epereli o Elder Eldred G. Smith, ka a vei qaravi vaka-Peteriaki ni Lotu mai na 1947 ki na 1979. Sa yabaki 106 o koya.

Ni vakabauti me tamata qase duadua e Utah, e balavu cake na bula nei Elder Smith mai vei ira kece na Vakaitutu Raraba e liu.

A sikovi Elder Smith na Peresitēdi ni Lotu o Thomas S. Monson ena siganisucu nei Elder Smith ena 9 ni Januēri, 2013. “Na noqu itokani vinaka o Eldred Smith,” e kaya o Peresitēdi Monson. “A gauna balavu na neirau sa lakova vata mai e vuqa sara na ka. Au daulomana ka rokova sara na turaga oqo.”

A kacivi o Eldred G. Smith me Peteriaki ki na Lotu ena 10 ni Epereli, 1947, mai vua na Peresitēdi ni Lotu ena gauna o ya o Peresitēdi George Albert Smith ka iotioti ni tamata me taura tu na itutu oqori. A soli vua na itutu vakaemeritu ena 1979. A tekivutaki na itutu oqo ena 1833 ena nona kacivi o Josefa Simici Levu, na tamana na Parofita o Josefa Simici. O Elder Smith e makubuna vakarua na tuakana na Parofita o Hyrum.

Ena gauna ni nona vei qaravi vaka-Peteriaki ni Lotu, a lako kina o Elder Smith ki na vuqa na veivanua e vuravura ka solia kina e vuqa na veivakalougatataki

O Peresitēdi Thomas S. Monson, imatau, sikovi Elder Eldred G. Smith, ka a vei qaravi vaka-Peteriaki ki na Lotu mai na 1947 ki na 1979, ena nona ika 106 ni siganisucu, 9 ni Januēri, 2013. A mai leqa o Elder Smith ena 4 ni Epereli mai nona vale.

vakapeteriaki ena veivanua e sega kina na peteriaki. Ena 1966 erau a lako vata kei Elder Monson ena gauna oya, ki Ositerelia kei Samoa me soli veivakalougatataki vakapeteriaki vei ira na lewenilotu mai kea. Oqori na imatai ni gauna me sikovi Samoa kina e dua na peteriaki vakatulewa. Nikua e vuqa na iteki sa tiko e dua na kena peteriaki ka vakaitikotiko ga ena loma ni iteki.

Erau a vosa ruarua ena veibulu vei Elder Smith o Peresitēdi Monson kei Elder M. Russell Ballard ena Kuoramuni iApositoloLe Tinikarua. A wilika o Peresitēdi Monson e dua na nodratou ivola ni duavata ena o ni rarawa na Mataveiliutaki Taumada, qai vakuria vaqo, “Sa takali yani vakawawa mai vei au e dua na noqu itokani vinaka.”

O Elder Ballard, ka makubui Hyrum Smith talega vakarua, e vosa ena cau nei Elder Smith ena

kena vakabulai tiko na itukutuku ni nodratou matavuvale. “Keimami marautaki koya me vaka ni Peteriaki ki na Lotu ka peteriaki ni neitou matavuvale rabailevu,” e kaya o koya. E vakuria ena nona kaya ni kila ni a vakila o Elder Smith ni ka cecere duadua e sa rawata na nona matavuvale.

A vakamautaki Jeanne Audrey Ness o Eldred Smith ena 1932; e lima na luvedrau. Ni oti na nona mate ena June 1977, a vakamautaki Hortense Child; a vei qaravi voli kina vakadaunivakasala ki na mataveiliutaki raraba ni Goneyalewa. A mate ena Me ni 2012.

Sa biuta koto mai o Elder Smith e rua na luvena tagane kei na dua na yalewa (e dua tale na yalewa sa mate), 22 na makubuna (e rua tale sa mate), 63 na makubuna vakarua, kei na 22 na makubuna vakatolu. ■

A cau mai ki na itukutuku oqo o Gerry Avant.

Elder Ulisses Soares

Ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

O Elder Ulisses Soares, ka a tekivu veiqaravi ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu ena Janueri 2013, sa vakadinadinataka sara ga e matana na tubu totolo ni Lotu ena vica vata na tiki vuravura.

A sucu o Elder Soares mai São Paulo e Brazil, ena Okotova ni 1958. Oi rau na nona itubutubu, o Aparecido kei Mercedes Soares, erau a curu ki na Lotu ni yabaki lima tiko o koya. Eratou dau soqoni ena dua na rumu ena dela ni dua na vale ni madrai. Se nanuma tiko o Elder Soares na mamarau a vakila ni se yabaki walu ena kena tauyavu na imatai ni iteki ena Ceva kei Amerika mai São Paulo ena 1966. A tubu vakatotolo sara na Lotu mai Brazil ki na 50 na iteki ena 1990 ka sivia na 200 na iteki ena 2000.

O Elder Soares, ka rawata e dua na diqiri ni bejila ena veika vakavika kei na bula vakailavo mai na Pontificia Catholic University kei na dua na MBA mai na National Institute of Postgraduate Study, a cakacaka tiko ena dua na kabani ni taya ni vica na matanitu ena gauna a soli kina vua e dua na itutu ena Lotu. Ni saumi me cakacaka ena Tabacacacaka ni iLavo, sega ni dede sa yaco me dairekita ni veika vakayago ena valenivolavola ni iwasewase ni Lotu mai São Paulo, me veitokoni ki na Mataveiliutaki ni iWasewase me 10 na yabaki. A veiqaravi talega vakaimatai ni peresitedi ni iTeki na São Paulo Brazil Cotia.

A veiqaravi vakaperesitedi ni Tabana ni Kaulotu na Portugal Porto mai na 2000 ki na 2003 ka kacivi ki na iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu ena Epereli ni 2005. Sa veiqaravi oti o koya ena Mataveiliutaki ni iWasewase na Brazil kei na Africa Southeast.

“Na veika oqori sa solia vei au na ivakarau ni rai meu raica ni rawa ni tauyavu na Lotu ena veivanua kecega era tu kina na tamata yalodina,” e kaya o koya, “kei na ivakarau ni rai meu raica na veika e dodonu meu vulica meu veiqaravi vakavinaka cake kina.”

Erau a vakamau o Elder Soares kei na watina o Rosana Fernandes Morgado ena Okotova ni 1982 ena Valetabu na São Paulo Brazil. Erau nodratou itubutubu e tolu na gone.

A veiqaravi vakadaukaulotu tudei ena tabana ni kaulotu na Brazil Rio de Janeiro o Elder Soares. A veiqaravi talega vakaperesitedi ni kuoramu ni italatala qase, daunivakasala ena matabisopi, lewe ni matabose e cake, sekeriteri liu ni iteki, ka itini ni welefea ena yasana. ■

Elder Edward Dube

Ena Vitusagavulu

A vakaveikilitaki ki na kosipeli o Elder Edward Dube ena 1981 mai vua e dua na itaukei ni cakacaka ka dau cakacaka o koya ena nona vale. A solia vua na turaga oqo e dua na ilavelave ni iVola i Momani. A sega ni bau wilika me yacova na 1983, ia a vakauqeti sara mai na nona ivakadinadina o Josefa Simici me baleta na nona veisiko o Moronai ka vakadonuya kina na veisureti me tiko ena dua na soqoni ni lolo kei na soli ivakadinadina ena valenilotu mai Kwekwe, Zimbabwe.

A logaloga ca taumada, ni vakila na kena isema vakata-mata dauveiqaravi vei ira e vuqa era tiko kina.

“Ia ni ra wasea na nodra ivakadinadina me baleta na iVola i Momani, au vakila e dua na isema vei ira na tamata oqo,” a nanuma lesu kina, “ka mani rawa kina meu wasea na noqu nanuma me baleta na iVola i Momani.”

A qai soli vua e muri na lesoni mai vei ira na daukaulotu, papitaiso, qai laki veiqaravi vakadaukaulotu ena tabana ni Kaulotu na Zimbabwe Harare Mission.

Ena gauna oya, a vakavulica o koya na matavuvale nei Naume Keresiya Salazani, se qai yabaki 16 ena gauna oya. Erau tomana tiko nodra veikilai ni oti na kaulotu ka rau mani vakamau mai Kwekwe ena 9 ni Tiseba. Erau nodratou itubutubu e tolu na goneyalewa kei na dua na tagane.

A sucu ena Me ni 1962 ena koro ko Chirumanzu, Zimbabwe, vei rau o Clement kei Rosemary Dube, a rawata o Elder Dube e dua na dipoloma ni vuli mai na koliji o Zimbabwe D. E. College ena 1992 qai laki cakacaka ena iVakarau ni Vuli ena Lotu, ka tauyavutaka na semineri kei na inisitute mai Zimbabwe, Zambia, kei Malawi. Sa vakalougatataki o koya me raica e vuqa na gonevuli sa solia vei ira na sitivikiti ni tauri ivola ena nodra sa gole yani me veiqaravi ena veitutu ni veiliutaki ena Lotu ena veivanua oqori ni sa tubu na Lotu.

Sa veiqaravi oti o koya vakaperesitedi ni kuoramu ni italatala qase, peresitedi ni tabana, peresitedi ni tikina, peresitedi ni iteki, daunivakasala ena mataveiliutaki ni dua na tabana ni kaulotu, ka vaka kina, mai na 2009 ki na 2012, peresitedi ni Tabana ni Kaulotu na Zimbabwe Harare. Ni se bera na nona kacivi ki na iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu a veiqaravi tiko vaka-Vitusagavulu ni iWasewase. ■

Elder S. Gifford Nielsen

Ena Vitusagavulu

Edau taleitaka vakalevu o Elder Stanley Gifford Nielsen na qito, ia e sega ni ka bibi duadua ena nona bula na qito. E vakabauta o koya ni bibi sara me vakatautavata na ka kecega ka yavu ni bulamarau ena gauna oqo kei na veigauna tawamudu na kosipeli.

A sucu ena Okotova ni 1954 vei rau o Harry kei Lois Nielsen, e vakaitikotiko mai Provo, Utah e Amerika, me yacova na nona tauri ivola mai na koliji. Erau vakavuvulitaka vua na nona itubutubu e dua na ivakarau ni veika yaga yavutaki ena kosipeli, sa tubera tiko mai na nona bula.

Ni oti na nona a mavoa vakaca sara ka mai yalana na nona qito vutupolo e koliji, e kaya o Elder Nielsen ni sa vulica mai ni ka bibi duadua ena nona bula ena sega ni rawa ni kauta tani na mavoa.

Ni sa bula vakavinaka mai, a qito kotabeki ena Sota-sota Raraba ni Vutupolo, ia a mai kasura na nona gauna ni qito ni oti e tolu na yabaki. A vakacacani e matanalevu. Sa gauna ni raici koya vakataki koya ka me raici na veika dina e vakabauta. “Au vulica ni na sega ni laivi iko na iVakabula, veitalia ga se cava sara,” e kaya o Elder Nielsen, ka sa vakaitikotiko ena gauna oqo mai Sugar Land e Texas.

Kevaka e dua na ivolanikalou sa tovolea me vakatoto-muria ena nona ivakarau ni bula, sai koya na Maciu 5:14–16: “Oi kemudou na rarama kei vuravura. . . . Me caudre vakakina na nomudou rarama ena matadra na tamata, me ra raica na nomudou ivalavala vinaka, ka vakarokorokotaka na tamamudou sa tiko mai lomalagi.”

“E dolava tu na Turaga na Ligana vei kemudou,” e kaya o Elder Nielsen. “O lomani Koya ena nomu bulataka na Nona kosipeli.”

A sotavi Wendy Olson ni tiko voli ena koliji. Erau a vakamau ena Valetabu e Provo Utah ena ika 23 ni Epereli, 1975. A rawata e dua na diqiri ni veitaratara ena Brigham Young University. A qito ena itutu ni kotabeki ena Houston Oilers ka dairekita ni qito ena kabani ni retioyaloyalo na KHOU ni bera na nona veikacivi me veiqaravi tudei ena Lotu.

Na tamadratou e ono na gone, sa veiqaravi oti o Elder Nielsen vakaqasenivuli ni semineri, peresitedi ni Cauravou, peresitedi ni kuoramu ni italatala qase, bisopi, ka peresitedi ni iteki. A veiqaravi voli vaka-Vitusagavulu ni iWasewase ena gauna e kacivi kina ki na iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu. ■

Elder Arnulfo Valenzuela

Ena Vitusagavulu

Atubu cake o Elder Arnulfo Valenzuela ena veikoloni ni Momani mai Chihuahua, Mexico, ka tauriivola mai na Academia Juárez ka taukena na Lotu. Na nona tubucake mai kea a rawa kina na madigi vakamareqeti me tuberi mai vei ira na tagane kei na yalewa era dau yalodina ki na kosipeli kei na veiqaravi vua na Turaga.

Na lesoni eso a vulica mai na vanua kilai levu oya ni Lotu e Amerika vaka-Latina ena vinaka sara vua ena nona vakayacora tiko na nona itavi vakalewe ni iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu.

“Au vakila niu vakalougatataki vakalevu sara ena veivakalougatataki oqo meu qarava na Turaga ena dua na ivakarau tudei,” e kaya o koya.

A sucu ena Me ni 1959 vei Gilberto kei Rosa Valenzuela, se gone sara o Arnulfo ena gauna sa vagolei kina ki na veiqaravi ena Lotu. Ni yabaki 19 a ciqoma e dua na veikacivi ki na Tabana ni Kaulotu na Mexico Veracruz. Ena vanua ni sarasara oya e Mexico a vakila kina na vakacegu e basika ena cakacaka vakosipeli kei na reki ni nodra sureti na tani vei Karisito.

Ni oti ga mai vakalailai na nona kaulotu, a sikova e dua na matavuvale ka a toki talega mai ki Mexico City. Na nodratou itokani ena katuba kadua na matavuvale oqo, o Pilar Porras, e dua na lewe ni Lotu vou yalodina. Erau yaco me veitokani o Arnulfo kei Pilar, ka sega ni dede rau sa tekivu veigadivi. Erau a vakamau ena Valetabu na Mesa Arizona ena 6 ni Epereli, 1982, ena dua na gauna se bera kina ni dua na valetabu ena nodrau vanua.

Erau sa susuga cake e tolu na gone, ka tomama tiko na veiqaravi ena Lotu ena nodrau sarava na kena sa yaco o Mexico me vanua ni valetabu. “Keirau sega vakadua ni tadra ni na 12 na valetabu e Mexico, kei na dua se qai tara tiko,” e kaya o koya.

Ena nona gauna vakabisopi, daunivakasala ruarua ena dua na mataveiliutaki ni iteki kei na tabana ni kaulotu, ka Vitusagavulu ni iWasewase, sa vakadinadinataka o Elder Valenzuela na nodra yalodina na lewenilotu vakasakiti e Mexico ka ra tu vakarau tu me ra solia na veika kece e tu vei ira ki na inaki ni Turaga.

Ni dua o koya a taurivola mai na Mexico City’s University of Accounting and Administration Studies, sa cakacaka oti o Elder Valenzuela ena veitutu vakamanidia eso ni veikabani ni veivanua tani. ■

Elder Timothy J. Dyches

Ena Vitusagavulu

Edua na nona itavi taleitaki ena bula o Elder Timothy John Dyches sai koya me “ivakadinadina bula” ka vakadinadinataka vei ira tale eso, ka vukei ira me ra lako mai vei Karisito. Se vei qaravi tiko vakadaukaulotu, veimaliwai tiko ga ena nona matavuvale, se cakacaka tiko ena cakacaka e saumi kina, ena ciqoma ena marau na itavi kei na ilesilesi ka tovolea me vukei ira na tani me ra kitaka talega vakakina.

A sucu ena Janueri 1951 mai Murray, Utah e Amerika, vei Milo Fredrick kei Mary Katherine Dyches, e ikarua o koya vei iratou na vitu na gone. Ni se dikoni gone voli, eratou a toki na nona matavuvale ki Elko mai Nevada, ka dau cakacaka kina ni suka na vuli ena kemesi nei tamana. Ni rau cakacaka veitikivi, a vakavulica vua na tamana na bibi ni cakacaka vakaukauwa—e dua na ka qai yaga sara vakalevu vua ni daukaulotu voli ena Tabana ni Kaulotu na Germany South mai na 1970 ki na 1972.

“A dua na kaulotu dredre, ia sa kaulotu cecere vei au,” e kaya o koya. “Au vulica na yaga ni cakacaka vakaukauwa kei na talairawarawa ka tabu soro.”

Na cakacaka vagumatua oya a tomani tiko ni oti mai nona kaulotu ena gauna ni nona vuli, nona cakacaka, kei na ilesilesi vaka-Lotu. A sotava o Elder Dyches na marama ena qai watina e muri, o Jill Dudley, ni vuli tiko ena Brigham Young University. Erau a vakamau ena 26 ni Epereli, 1974, ena Valetabu mai Manti Utah. E tolu na luvedrau.

A rawata o Elder Dyches e dua na diqiri ni bejila mai na Brigham Young University ena vulici ni veika vakau-nivesiti qai toso yani me rawata e dua na diqiri ni veiqaravi vakavuniwai mai na Washington University Medical School. Na nona gauna ni bula vakacakacaka a cicivaka e dua na nona tabana ni veisele ni daliga, ucu, kei na itiloto mai Reno e Nevada.

Ena gauna e kacivi kina ki na iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu, a veiqaravi voli o Elder Dyches ena isoqosoqo ni Cauravou vakadaunivakasala ena kuoramu ni dikoni. Sa veiqaravi oti o koya ena vuqa tale na veikacivi, oka kina na Vitusagavulu ni iWasewase, peresitedi ni Tabana ni Kaulotu na Oregon Portland, peresitedi ni iteki, daunivakasala ena dua na mataveiliutaki ni iteki, lewe ni matabose e cake, liganicakacaka ni valetabu, peresitedi ni Matawilivola ni Sigatabu, ka vunivola ni tabanalevu. ■

Elder Randy D. Funk

Ena Vitusagavulu

OElder Randy Dennis Funk ena iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu sa bulataka tu mai na nona bula ena ivakavuvuli levu oqo: “Vakabauta na Turaga kei na Nona vinaka.”

Ena ikatolu ni nona yabaki ena vuli lawa, sa buketetaka voli na watina na ikarua ni luvedrau ka edita veitokoni tiko o koya ni railesuvi ni lawa ena gauna e yaco mai kina na kaci me peresitedi ni kuoramu ni italatala qase. “Ena gauna dredre oqori au ciqoma na veikacivi ka masuta na Tamada Vakalomalagi me qai vakacavara na veika se yaco koso,” e kaya o koya. “Au gadreva na veivuke meu qarava vinaka noqu itavi, vakacavara vinaka noqu vuli, kune cakacaka, ka qarava noqu matavuvale gone. Na veivakalougatataki keitou ciqoma e sivia sara vakalevu na ka e ganiti keitou. Na ka oqori e solia vei au na vakabauta cecere ena nona vinaka na Turaga kei na Nona veivakalougatataki vei ira era segata vagumatua me ra qaravi Koya.”

A sucu ena Okosita ni 1952 vei C. Dennis kei Rebecca Funk, a tubu cake mai Manti, Utah; Madison, Wisconsin; kei Smithfield, Utah e Amerika. A sarava na nona veiqaravi ena yalodina na tamana ena Lotu ka vakavulici ena bibi ni kena qaravi vinaka na itavi ni matabete.

Ni oti na nona kaulotu mai Indonesia, a vakamautaki Andrea Clyde ena ika 29 ni Me, 1976, ena Valetabu mai Logan Utah. Erau nodratou itubutubu e ono na gone. A rawata o Elder Funk e dua na diqiri ni itukutuku makawa mai na Utah State University kei na dua na doketa mai na University of Utah. A dua o koya na itokani vakabisinisi ena dua na kabani levu ni loya mai Denver e Colorado, ni bera na nona veiqaravi tudei vaka-Lotu, ka a tekivu ena kaci me laki Peresitedi ni Tabana ni Kaulotu na India Bangalore ena 2010.

“Ni keitou lako ki Idia, keitou vakabauta na nona vosa na iVakabula: ‘Raica au sa kaya talega vei iko, ko koya dou sa digitaka mai na Le Tinikarua, mo lesia ka tala yani ena yacaqu, ia ena soli vua na kaukauwa me dolava kina na katuba ni noqu matanitu ki na veivanua kecega dou sa talai koya kina’ (V&V 112:21).” Sa veiqaravi oti o Elder Funk vakaperesitedi ni kuoramu ni italatala qase, peresitedi ni Cauravou, bisopi, peresitedi ni iteki, ka Vitusagavulu ni iWasewase. ■

Elder Kevin S. Hamilton

Ena Vitusagavulu

O Elder Kevin Scott Hamilton e vakamacalataki koya ni “vua ni saumaki mai kei na veivueti.”

Na nona sucu ena Maji ni 1955 mai Wenatchee, Washington mai Amerika, a vakauqeta na taro e lomai tinana, o Kay, me baleta na ibalebale ni bula. A vosa vua e dua na nona itokani YDE, o Richard Pratt, ka qai tukuni koya vei ira na daukaulotu.

Na watina, o Norman Russell Hamilton, e vakamacalataki ni sa lewena oti tu na Lotu, e dina ni a luluqa tu mai na itekivu ni nona yabaki tinivakacaca. Sa yaco me bulabula tale mai ena Lotu ni sa curu mai na watina.

“Oi rau na noqu itubutubu erau lewenilotu vakasakiti ka rau tara cake na vakabauta sa tu vei keitou nikua,” e kaya o Elder Hamilton.

Ia e vakadinadinataka ni nona kaulotu i Varanise kei Suitisaladi a veisautaka dina sara na nona bula. “A vakavuna vei au e dua na gagadre kaukauwa ka sega vakadua ni biuti au,” e kaya o koya.

A vakamautaka e dua na wekana vakayalo, o Claudia Keysor, ena ika 27 ni Julai, 1978, ena Valetabu e Los Angeles. Ni rau susugi ira cake tiko na luvedrau e ono mai California, erau cakava na nodrau vale me vaka e dua na vanua ni sarasara.

“E dau tukuni ni rawa ni dua na ivunau sega ni cavuti na nomu vale, sa dau tu ena loma ni neitou vale na vosacavuti lalai,” e kaya o Sisita Hamilton. Na icurucuru ki na nodratou itikotiko e dau vakatawani tu ga ena iVola i Momani, ivolalailai *Me iSakisaki ni iTabagone*, kei na ivola tale eso ni Lotu ka dau vakaisosomitaki e veigauna ni ra dau kauta na veisiko mai.

Na nona yalodina o Elder Hamilton ni veiqaravi sa kauta mai na madigi eso me veiqaravi vakabisopi, peresitedi ni iteki, ka peresitedi ni Tabana ni Kaulotu na Belgium Brussels Netherlands mai na 2003 ki na 2006. Ni bera ni kacivi ki na iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu, a dairekita voli ni Matabose ni Tabana ni Veiqaravi Raraba ni Lotu ena Ceva kei California, ka tiko kina e 64 na iteki ena Greater Los Angeles Metropolitan Area.

Ena nona diqiri ni bejila mai na Brigham Young University kei na masita mai na University of Washington, ena bisinisi ruarua, sa vakayagataka e levu na nona gauna vakacacacaka ena tabana ni vakaitukutuku, ka veiqaravi kina vakavica ena itutu vakaillesilesi liu. ■

Elder Adrián Ochoa

Ena Vitusagavulu

Ni veiqaravi tiko vaka-Vitusagavulu ni iWasewase mai Mexico, a tiko ena vica na siga ena siti o Chihuahua o Elder Ochoa ena veivosaki vata kei na peresitedi ni iteki kei na so tale, qai vodoka e dua na waqavuka ena ilakolako ki vale. Ia ni sa laki dabe, a ciqoma e dua na veivakauqeti kaukauwa sara vakayalo ni se bera ni oti na nona cakacaka mai Chihuahua.

Era sa vakayacora tiko na kaimua ni waqavuka na iotioti ni vakavakarau ni bera na vuka. “Ia,” e kaya o Elder Ochoa, “Au kila ni dodonu meu sobu mai na waqavuka oqori.” Sa mani sobu yani. A basika eso na itukutuku bibi sara ni oti e vica na veivakatarogi ka wali rawa kina e dua na leqa dredre ka mani toso kina na bula vakayalo ni dua na matavuvale.

Ia se bera ga ni oti na cakacaka nei Elder Ochoa mai Chihuahua. A kauti koya talega na Yalotabu ki na nona itikotiko vakaloloma e dua na tavalena ka rau sega tu ni sota ena vica vata na yabaki. A raica na tavalena—sa luluqa tu vakalotu—kei na nona matavuvale lailai ena ituvaki vakaloloma ni bula. “Au kila ni iwali ni nona leqa na Lotu kei Karisito. Au kerea na tavalequ me lesu mai ki lotu,” e kaya o koya.

A lesu tale mai ki lotu na tavalena, ka vakalesui tale e dua na isema vakamareqeti vakamatavuvale. A rawa vua na Turaga me vueta e vica vata na bula mai Chihuahua baleta ni a rogoca na veivakauqeti ni Yalotabu e dua na tamata.

O keda kece e baleti keda na veivakauqeti vakayalo dau veisautaka na bula vakaoya, e vakadinadinataka o Elder Ochoa, sa veiqaravi oti ena vuqa na veikacivi vaka-Lotu ni cakacaka voli ena buturara ni kacivaki ivoli. A vakatulewa ena Tabana ni Kaulotu na Honduras San Pedro Sula mai na 2004 ki na 2007 vakakina, mai na 2009 me yacova na nona mai kacivi ki na iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu, a veiqaravi vakaikarua ni daunivakasala ena mataveiliutaki raraba ni Cauravou.

A sucu ena Maji ni 1954 mai San Francisco, California e Amerika, vei Eduardo kei Consuelo Ochoa, a tubu cake mai California vakakina e Mexico. Ni se cauravou voli a kacivi me qarava e dua na itavi digitaki vakaulotu ena tabana ni veiqaravi raraba e Mexico. Erau a vauci vata kei na watina o Nancy Villareal, ena Valetabu na Mexico City. Erau nodra itubutubu e lima na gone. ■

Elder Terence M. Vinson

Ena Vitusagavulu

O Elder Terence M. Vinson, se qai kacivi vou ki na iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu, se bera vakadua ni bau rogoa na vosa *Momani* ni bera na nodrau sota kei Kay Anne Carden ena itekivu ni 1970 vakacaca mai Serene, Ositerelia. Erau a veitalanoataka na lewe rua na veika vakalotu ka rau mani yacova kina e dua na veidinadinati. Ena vei-Sigatabu yadua erau na lako rua-rua ki na lotu nei Terence ni se gone kei na dua na tabana lailai ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. E dua na ilawalawa era sota ena dua na vale vakaitamera ka totoka, na kena ikarua ena dua na vanua lailai redetaki eratou sa rawata rawa na vica na Yalododonu Edaidai e kea.

Ia ni oti vakalailai “sa vakamadua mai na veivakatauta-uvataki,” ka tekivu taura na lesonei mai vei ira na dau-kaulotu o Terence. E vuqa na nona taro. Ia, ni tiko ena koniferedi ni iteki, a vakila e dua na itukutuku vakamatata sara me vaka ga ni cavuti mai gusu. “Au gadreva meu curu ki na Lotu me rawa niu toso. Na taro kece e dau tu vei au ena yaco mai na kena isau,” e kaya o koya.

A mani papitaiso ena macawa ka tarava.

A sucu o Terence Michael Vinson mai Serene e Ositerelia, ena Maji ni 1951 vei John Laurence kei May Therese A. Vinson. Na tamana, ka cakacaka vakadaubokobuka, a solibula vakalevu me rawa kina ni ratou vuli na luvena e vitu.

A rawata o Elder Vinson e dua na diqiri ni bejila ena fika kei na wiliwili mai na Sydney University kei na dua na dipoloma ni veivakavulici mai na Sydney Teachers College. A rawata talega e dua na dipoloma ni tuvatuvalaki vakailavo mai na Deakin University kei na dua na diqiri ni masita ni veika vakailavo mai na Macquarie University. Ena nona bula vakacakacaka, e dua o koya na qasenivuli kilai levu ni fika, lekiijara, ka daunivakasala vakailavo ka liutaka e dua na kabani ni tuvatuvalaki vakailavo kei na vakatubuilavo.

A vakamautaki Kay Anne, na marama ka vakaveikilaitaki koya ki na kosipeli, ena 2 ni Me, 1974, mai Serene, ka rau vauci na veiwatini ena ka 23 ni Okosita, 1975, ena Valetabu mai Hamilton Niu Siladi; e ono na luvedrau. Ni se bera ni oti e tolu na yabaki mai na nona papitaiso, a kacivi o Elder Vinson me bisopi. Sa veiqaravi oti o koya ena vica na mataveiliutaki ni iteki vakakina vakamata ni yasana kei na Vitusagavulu ni iWasewase. ■

Bonnie L. Oscarson

Peresitedi Raraba ni Goneyalewa

Ni veiqaravi tiko vakametereni ena Valetabu na Stockholm Sweden mai na 2009 ki na 2012, a raica o Bonnie Lee Green Oscarson na nodra solibula na Yalododonu Edaidai mai Sweden, Norway, kei Latvia me ra laki sokalou ena vale ni Turaga.

A sega ni kila ena gauna oya, ni veilesonei a vulica tiko mai vei ira na lewenilotu “yalomalumalumu, lomasoli ka dau yalodina vakalevu sara” oqo, ena veivuke me vagoalea na nona rai vakaperesitedi raraba ni Goneyalewa.

“Me vaka ni sa levu sara na goneyalewa era sa digitaka tiko ena gauna oqo me ra laki kaulotu ka curu ki na valetabu ena dua na yabaki ni bula gone sobu, au nuitaka ni veika au sa sotava mai niu veiqaravi voli ena loma ni valetabu ena vukei au meu kila na ivakarau meu vukei ira kina me ra vakavakarau,” a kaya o koya.

A sucu o Bonnie Lee Green ena Okotova ni 1950 mai Salt Lake City vei Theo James kei Jean S. Green. Ni rau lewa na nona itubutubu me ra laki vakila na Lotu na luvedrau ena taudaku kei Utah, eratou sa toki o Bonnie yabaki ciwa kei na nona matavuvale ki Oklahoma e Amerika. Eratou a tiko talega ena dua na gauna mai Colorado kei Tennessee ni bera na toki ki Missouri, na vanua a laki sotavi Paul Kent Oscarson kina o Bonnie mai na vanua ni valetabu mai Far West, Missouri,—e dua na vanua bibi baleta ni ra a vakaitikotiko ena vanua vaka-Far West na tubudrau.

Ni oti nodrau vuli mai Brigham Young University, erau a vakamau na veiwatini ena 19 ni Tiseba, 1969, ena Valetabu e Salt Lake; era na qai tadu mai ki na matavuvale e vitu na gone.

Se qai yabaki 25 ga o Sisita Oscarson ena gauna e kacivi kina na watina—ka a veiqaravi tudei mai na 1965 ki na 1968 ena Tabana ni Kaulotu na Swedish—me vakatulewa ena Tabana ni Kaulotu na Sweden Göteborg.

Ni ratou lesu na Oscarson ki Amerika, eratou a vakaitikotiko mai Missouri, New Jersey, Massachusetts, kei Texas, ka a cakacaka kina o Baraca Oscarson vakaivukevuke ni peresitedi ena dua na sitoa levu. Me vakataki rau na nona itubutubu, e dau reki vakalevu o Sisita Oscarson ni tiko ena veivanua e lailai kina na lewe ni Lotu.

Sa veiqaravi oti vakatolu o Sisita Oscarson vakaperesitedi ni Goneyalewa, vakaqasenivuli ni semineri ena mataka lailai, kei na qasenivuli ni iVakavuvuli ni Kosipeli. ■

Carol F. McConkie

*iMatai ni Daunivakasala
ena Mataveiliutaki Raraba
ni Goneyalewa*

Ni se gonelailai sara, sa dau “gadrevu tu ga na valetabu” o Carol Foley McConkie. Na gagadre oqori sa dau dusimaka na nona cakacaka ena nona bula taucoko.

Ni sucu ena Epereli 1952 mai Spokane, Washington e Amerika, vei Williams kei Joanne W. Foley, Se gone dramidrami sara o Sisita McConkie ena gauna era tukituki kina na daukaulotu ena nodrau katuba na nona itubutubu mai Wilmington, Delaware, ka vakaveikilaitaka na nona matavuvale ki na kosipeli. E totolo na nodrau kukuva na kena ivakavuvuli na nona itubutubu, dina ga ni tu na veisaqasaqa, ka vakakina na kena dodonu me sa veisautaki na ivakarau ni nodratou bula.

Ni se gonelailai a lako kosova na vanua kei iratou na nona matavuvale ena sitimanivanua me ratou laki vauci vata ena Valetabu mai Manti Utah.

“E dua na ka kamikamica oya,” e kaya o kaya. “Au numa na noqu vakaisulu vulavula tu kei na kena ibalebale ki na noqu matavuvale. E dua na gauna vakasakiti, e dina ga niu se gone sara, au nanuma tu na veika au a vakila, na veika vulavula au raica, kei na totoka ni siga oya. Na gauna oqori sa solia vei au na imatai ni noqu gagadre meu maro-roya tikoga ena noqu bula na valetabu.”

Sa yaco me bikeni ni inuini na valetabu ena gauna ni vakatovolei ka vakakina ni sa dua na nona matavuvale.

A sota vata kei watina, o Oscar Walter McConkie III, ni rau vuli tiko ena Arizona State University. A rawata o Sisita McConkie na nona diqiri ni bejila ena vulici ni Vosa Vakavavale. Erau a vakamau ena 22 ni Tiseba, 1973, ena Valetabu na Mesa Arizona ka rau nodratou itubutubu e vitu na gone.

Ena gauna e kacivi kina me imatai ni daunivakasala ena mataveiliutaki raraba ni Goneyalewa, a vei qaravi tiko o Sisita McConkie ena matabose raraba ni Goneyalewa. E vuqa na nona gauna ni vei qaravi vaka-Lotu e vakaitavi kina ena veivakavulici ka peresitidi ni Goneyalewa ka daunivakasala ena mataveiliutaki ni iSoqosoqo ni Veivukei kei na lalai ena tabanalevu. A vei qaravi vata kei na watina ena nona vakatulewa tiko ena Tabana ni Kaulotu na California San Jose mai na 2005 ki na 2008. ■

Neill F. Marriott

*iKarua ni Daunivakasala
ena Mataveiliutaki Raraba
ni Goneyalewa*

Ni se bera mada ga ni curu ki na Lotu, a vulica o Neill Foote Marriott ni se goneyalewa lailai ni tiko e dua na Kalou ka lomani kaya.

“Na tamaqu e vaka na Tamada Vakalomalagi,” e kaya na ikarua ni daunivakasala ena mataveiliutaki raraba ni Goneyalewa. “Na nona loloma kei na veiciqomi ena vukudra na tani e sega ni yalani. E rawarawa ga ka sega ni vakilai na tokitaki ni noqu loloma kei na veivakabauti vua na tamaqu vakavuravura meu lomana ka vakabauta na Tamaqu Vakalomalagi.”

A sucu vei George kei Antonia Foote ena Okotova ni 1947 mai Alexandria, Louisiana e Amerika, o kaya duadua ga na ganedratou e ono na tagane gone sobu. Ni oti nona tauriivola mai na Southern Methodist University mai Dallas e Texas, ena dua na diqiri ni volavola vakavavale kei na vuli ena ikarua ni itaba, a toki ki Cambridge e Massachusetts, ka laki cakacaka kina vakasekeriteri ena Harvard University. E kea rau sota kina kei David Cannon Marriott, ka tukuna vua, “E tiko eso na noqu itokani au vinakata mo sota vata kei ira.” A kauti ira mai na daukaulotu me vakavulici kaya kei ira na nona lewe ni bure.

Ni vakarorogo vei rau na daukaulotu, e kaya kina, “na lesone e vakalewena na veitikina lala ni noqu kila ka vakosipeli.” Ni oti na nona papitaiso ena Me ni 1970, rau se veitokani tikoga kei David; ni oti e dua na yabaki rau sa tekivu veigadivi ka rau vakamau ena June ni 1971 ena Valetabu e Salt Lake.

Ni rau cakacaka vata vakaveiwatini, a tiko e vale kei iratou na luvudrau lewe 11 o Sisita Marriott ena nona qarava tiko na nona cakacaka vakabisinisi. Erau sa vei qaravi oti ena vuqa na veikacivi vaka-Lotu. A vei qaravi vata kei kaya ena nona vakatulewa ena Tabana ni Kaulotu na São Paulo Interlagos mai na 2002 ki na 2005, ka sa vei qaravi talega o kaya vakaliganicakacaka tabu ena Valetabu e Salt Lake, peresitidi ni iSoqosoqo ni Veivukei ena iteki kei na tabanalevu, peresitidi ni Goneyalewa ena tabanalevu, qasenivuli ni iVakavuvuli ni Kosipeli, ka kenadau ni maroro kakana.

Ena nona ilesilesi vou, e nuitaka o Sisita Marriott me na rawa ni wasea na ivakadinadina vata a ciqoma ni se goneyalewa. E vinakati ira na goneyalewa me ra kila ni ra “lomani mai vei Tamadra Vakalomalagi ena loloma titobu ka lagilagi duadua.” ■

“Niu a Mataboko E Liu, Au sa Qai Rai Rawa,” mai vei Brady Fairbanks

“Ia ni sa lako yani ko Koya, sa raica e dua na tamata sa sucu mataboko. . . .

*“Ni sa vosa vakaoqo ko [Jisu], sa kasivita na qele, ka ulia vata na soso kei nai kasivi,
a sa boroya kina na mata ni tamata mataboko,*

“A sa kaya vua, Laki tavoi ena isilisili ko Sailoama. . . . A sa lako yani ka tavoi, ka tale mai ka rai rawa. . . .

“Sa vosa ko Koya ka kaya, . . . E dua na ka kau sa kila, niu a mataboko e liu, au sa qai rai rawa” (Joni 9:1, 6–7, 25).

“Eda bula donumaka ena itukutuku ni vuravura ni levu tu na veimataqali bolebole duidui ia na veimadigi cecere kei na vuna me da reki kina,” e kaya o Peresitedi Thomas S. Monson ena soqoni isogo ni ika 183 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki ni Lotu. “Era tu talega vakaidina, na veigaua oya eda dau sotava kina na rarawa, mosi ni yalo, kei na veileqa bibi sara mada ga ena noda bula. Ia kevaka eda na vakanuinui ga vua na Turaga, ena vukei keda o Koya ena gauna ni dredre, se cava ga.”

NA LOTU I
JISU KARISITO
NI YALODODONU
EDAIDAI